

การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE VIOLATION OF RIGHTS AND LIBERTIES OF THE ACCUSED IN PRE-TRIAL PROCESS

Miss Potchamanphagee Taweewangphon

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Criminology and Criminal Justice

Department of Sociology and Anthropology

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี
โดย	น.ส.พจมานพจี ทวีสว่างผล
สาขาวิชา	อาชญวิทยาและงานยุติธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตติยา เพชรมณี
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	พลตำรวจโท ดร.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

.....	คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์(พิเศษ) กุลพล พลวัน)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตติยา เพชรมณี)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(พลตำรวจโท ดร.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมนทิพย์ จิตสว่าง)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.น้ำแท้ มีบุญสร้าง)	

พจนานพจน์ ทวีสว่างผล : การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี. (THE VIOLATION OF RIGHTS AND LIBERTIES OF THE ACCUSED IN PRE-TRIAL PROCESS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.จิตติยา เพชรมณี, อ.ที่ปรึกษาร่วม : พล.ต.ท. ดร.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์

งานวิจัยเรื่อง “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและผู้ถูกจับกุมในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี ประกอบกับระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาและผู้ถูกจับกุม เพื่อเสนอแนวทางในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาและผู้ถูกจับกุมในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ต้องหา จำนวน 7 ราย และ 2) กลุ่มบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม จำนวน 26 ราย รวมทั้งสิ้น 33 ราย

ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี ปรากฏอยู่ใน 3 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนการจับกุม : มีการทำร้ายร่างกายผู้ต้องหา สร้างพยานหลักฐานเท็จเพื่อปรับปรำโดยผู้ต้องหาที่ไม่ได้กระทำผิด การเรียกรับประโยชน์จากผู้ต้องหา 2) ในขั้นตอนการสอบสวน : ผู้ต้องหาไม่ได้รับสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก ไม่ได้รับสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นกรณีเฉพาะตัว ไม่ได้รับสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนในชั้นสอบสวน ไม่ได้รับสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร ไม่ได้รับสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย อีกทั้งพบว่า พนักงานสอบสวนมีจำนวนน้อย ปริมาณงานมาก ทำให้พนักงานสอบสวนย้ายไปทำงานในตำแหน่งอื่นที่ก้าวหน้ามากกว่า และที่สำคัญที่สุดระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหา 48 ชั่วโมง ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน 3) ในขั้นตอนการสั่งคดี : พนักงานสอบสวนมักจะส่งสำนวนล่าช้าไม่เหลือเวลาให้พนักงานอัยการตรวจสอบและไม่สามารถส่งสำนวนเพิ่มเติมได้ เนื่องจากไม่มีเหลือเวลาในการควบคุมผู้ต้องหา มีผลให้พนักงานอัยการต้องรีบสั่งฟ้องคดี หรือหากไม่มีหลักฐานเพียงพอพนักงานอัยการต้องสั่งไม่ฟ้องและปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

สำหรับแนวทางการปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา : เจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานสอบสวนควรสร้างพยานหลักฐานเท็จเพื่อปรับปรำผู้ต้องหาที่ไม่ได้กระทำผิด งดทำลายพยานหลักฐาน งดการข่มขู่ งดการทำร้ายร่างกาย เรียกรับผลประโยชน์จากผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนควรส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการมีระยะเวลาการตรวจสอบ ผู้วิจัยนำเสนอให้แยกเวลาพิจารณาคดีระหว่างพนักงานสอบสวนออกจากพนักงานอัยการ หากควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ 48 วัน ควรเหลือเวลาให้พนักงานอัยการอย่างน้อย 14 วัน และหากการควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ 84 วัน ควรเหลือเวลาให้พนักงานอัยการอย่างน้อย 28 วัน และพนักงานอัยการเข้าตรวจสอบการสอบสวนคดีร่วมกับพนักงานสอบสวน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา อาชญวิทยาและงานยุติธรรม
ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

6081358724 : MAJOR CRIMINOLOGY AND CRIMINAL JUSTICE

KEYWORD: Violation Protection of Rights and Liberties, The Accused, Pre-Trial Process

Potchamanphagee Taweewangphon : THE VIOLATION OF RIGHTS AND LIBERTIES OF THE ACCUSED IN PRE-TRIAL PROCESS. Advisor: Asst. Prof. THITIYA PETMUNEE, Ph.D. Co-advisor: Pol.Lt.Gen. Adul Narongsak, Ph.D.

"The Violation of Rights and Liberties of the Accused in Pre-Trial Process" studied violations of the liberties and rights of the accused, and those arrested prior to prosecution, along with time constraints that further affected those rights and liberties. Guidelines are proposed for the protection of the rights and liberties of the accused and arrested during arrest, in the investigative process, and throughout prosecutorial proceedings. This was a qualitative research analysis that included in-depth interviews of 2 key populations: 1) a group of 7 accused and 2) a group of 26 criminal justice personnel, totaling 33 case studies.

The study found and herein documents widespread violation of the rights of the accused 3 step during the arrest procedure, during the investigative process, and during prosecution. 1) During the arrest procedure, officers were found to have assaulted the accused, fabricated evidence, and accepted bribes. 2) During the investigative process, it was found that the arrested were given no opportunity to notify or request legal counsel, nor was there opportunity given to notify relatives of the arrest and the place of detention. There was no opportunity for legal representation or a trusted person to observe or question the investigation. The accused were not entitled to visit or contact relatives, nor were they offered appropriate medical attention altogether too frequently resulting from brutal arrestive tactics. In addition, it was found that many investigators were frustrated with their caseloads, and moved on to more advanced positions. Most importantly, it was found that the detention period of 48 hours was insufficient for investigative purposes.3) During the prosecution process, it was found that the investigators often introduced delays that left little or no time for additional and necessary investigation. As a result, the prosecutor frequently rushed to judgement. Or, in cases where there was insufficient evidence, the prosecutor simply coerced the accused to release the State from liability, and released the accused.

Our conclusions for protecting the rights and liberties of the accused found that police officers and inquiry officials: must refrain from fabricating evidence incriminating the accused; refrain from destroying evidence; abstain from intimidation tactics; abstain from inflicting physical harm; and must refuse to accept any offered bribes. This analysis recommends that the investigator submit the investigation file to the prosecutor for review for a period of time well in advance of any prosecutorial procedure. Researcher further suggests that the investigative time be separate and distinct from the prosecutors trial period. It is recommended that if the accused is detained for 48 days, the prosecutor should have at least 14 days to review the case, if the accused is detained for 84 days, there should be at least 28 days for the prosecutor's review. Finally, the prosecutor should examine the investigation together with the inquiry official to ensure a fair and just trial.

Field of Study: Criminology and Criminal Justice

Academic Year: 2020

Student's Signature

Advisor's Signature

Co-advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติยา เพชรมณี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ พลตำรวจโท ดร.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ รวมทั้งคอยให้การสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์(พิเศษ) กุลพล พลวัน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมนทิพย์ จิตสว่าง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์วันชัย มีชาติ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร.น้ำแท้ มีบุญสร้าง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ทั้งนี้ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านได้ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีตลอดการจัดทำวิทยานิพนธ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.ธีรรัฐ บุณนาค ผู้พิพากษาประจำศาลอาญากรุงเทพใต้ ท่านอัยการอุทัย อาทิวะห์ ท่านอัยการสัตยา อรุณธารี ท่านอัยการอินทราณี สุขาวงค์ ท่านอัยการสาวิตรี สัมฤทธิ์สุขโชค ทีมพนักงานสืบสวน ทีมพนักงานสอบสวน ทีมพิสูจน์หลักฐานที่อนุญาตให้เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ตลอดจนนายความ นักวิชาการด้านกระบวนการยุติธรรม เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ และกลุ่มผู้ต้องหาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่คอยให้กำลังใจจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จลุล่วงไปอย่างราบรื่น ถึงแม้ว่าวันนี้คุณพ่อไม่ได้เห็นความสำเร็จนั้นแต่ผู้เขียนหวังว่าคุณพ่อคงภูมิใจว่าได้ทำตามสัญญาที่ให้ไว้แล้ว พร้อมทั้งเพื่อนนิสิตปริญญาโทและปริญญาเอก คณะรัฐศาสตร์ สาขาอาชญวิทยา และงานยุติธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสมอมา

สุดท้ายนี้หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขออภัยไว้ ณ ที่นี้และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการทำงานในระบบกระบวนการยุติธรรมต่อไป

พจมานพจี ทวีสว่างผล

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามในการวิจัย	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในทางอาญาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	11
2.1.1 หลักสากลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ.....	11
2.1.2 ปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง.....	12
2.1.3 สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	13

2.2 ทฤษฎีในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม	15
2.2.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model).....	15
2.2.2 ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model)	16
2.2.3 ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ (Theories of right).....	17
2.3 ระบบและหลักการดำเนินคดีอาญา	18
2.4 ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย	23
2.5 อำนาจพนักงานสอบสวนและอำนาจของพนักงานอัยการ	27
2.6 หลักเกณฑ์และความสัมพันธ์ของวิธีพิจารณาความอาญามาตรา มาตรา 87 กับการดำเนินคดี อาญาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ.....	35
2.7 การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญา	41
2.8 การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและระยะเวลาการควบคุมของประเทศไทยและ ต่างประเทศ.....	49
2.9 สภาพปัญหาการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีในประเทศไทยและแนวทางการปฏิรูป	62
2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	80
2.11 กรอบแนวคิดในการวิจัย	89
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	90
3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	90
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	91
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	92
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	92
3.5 จริยธรรมในการวิจัย	92
บทที่ 4 ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา	94
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี จำนวน 7 ราย	94

4.2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี.....	111
4.3 ระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี.....	146
4.4 แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี.....	155
4.5 การอภิปรายผลการศึกษา.....	168
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	178
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	178
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	183
บรรณานุกรม.....	186
ภาคผนวก.....	193
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์ผู้ต้องหา.....	194
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม.....	198
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม.....	200
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม.....	202
ประวัติผู้เขียน.....	204

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 การปฏิบัติงานพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเรื่องระยะเวลาการควบคุม และการดำเนินคดี	37
ตารางที่ 2 สิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับตามประมวลกฎหมายอาญาเรื่องระยะเวลาการควบคุมและการดำเนินคดี	46
ตารางที่ 3 ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา	106
ตารางที่ 4 ตารางแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหา 7 ราย	109

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1	การอธิบายขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย	26
แผนภูมิที่ 2	สภาพปัญหาการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีในประเทศไทยตาม ป.วิ.อ. มาตรา 87.....	63
แผนภูมิที่ 3	แนวทางการปฏิรูปการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีกรณีการจับซึ่งหน้า	68
แผนภูมิที่ 4	แนวทางการปฏิรูปการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีกรณีการจับตามหมายจับ.....	72

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights)¹ ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และคุณค่าของตัวบุคคลโดยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองซึ่งเป็นสิทธิที่ทุกคนควรได้รับ โดยระบุว่า บุคคลใดถูกจับ กักขัง จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560² หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย กล่าวถึง สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาคทางกฎหมาย โดยระบุว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ บทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการคุ้มครองสิทธิประชาชนเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งต้องได้รับการสอบสวนจากพนักงานเจ้าหน้าที่และปฏิบัติด้วยความชอบธรรมทางกฎหมาย ให้เกิดความเที่ยงตรงและไม่ละเมิดสิทธิประชาชน

ระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทุกประเทศทั่วโลกต้องจัดความสมดุลระหว่างหลักการควบคุมอาชญากรรม (crime control model) และหลักการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ (due process model)³ เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลกันระหว่างการควบคุมอาชญากรรมและการใช้อำนาจรัฐ เมื่อให้ความสำคัญแก่ประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรม อาจจำเป็นต้องลดการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ แต่ถ้าเพิ่มการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ ประสิทธิภาพในการควบคุมอาชญากรรมอาจลดลง จึงมีความจำเป็นต้องถ่วงดุลและคานอำนาจกันอย่างเหมาะสม (check and balance) ดังเช่น การใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนที่ต้องอยู่ภายใต้หลักการควบคุมการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายกำหนดไว้ในอำนาจพนักงานสอบสวนตามป.วิ.อ.มาตรา 132⁴ ทั้งสี่อนุมาตราคือ อนุมาตราที่หนึ่ง อำนาจใน

¹ การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา, การทำสำเนาการสอบสวนและมาตรการควบคุมตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 ลง 1 ก.ค. 2556. (คู่มือปฏิบัติงาน) หน้า 11-12.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับราชกิจจานุเบกษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ตราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน พุทธศักราช 2560 เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน

³ ธานิต เกศวิททิพย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 1-156) (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา), 2562.

⁴ ป.วิ.อ.มาตรา 132 เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

การตรวจบุคคล สิ่งของ สถานที่ อนุมาตราที่สองคือ อำนาจในการค้น อนุมาตราที่สาม อำนาจในการหมายเรียกบุคคล และอนุมาตราที่สี่ อำนาจในการยึดนั้น ล้วนแต่เป็นการใช้อำนาจที่ลูก้า กระทบกระทั้งสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลทั้งสิ้น แต่จำเป็นต้องให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจรัฐ ในการดำเนินการดังกล่าวเพื่อประสิทธิผลในการควบคุมอาชญากรรม สิ่งทีพนักงานสอบสวนต้องกระทำ “เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน...” เท่านั้น หากพนักงานสอบสวนใช้อำนาจประการหนึ่ง โดยมีขอบย้อมถือว่าพนักงานสอบสวนมิได้ปฏิบัติตามหลักการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ มีผลทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมด อันจะมีผลถือเท่ากับว่าไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อนและทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องตามป.วิ.อ.มาตรา 120⁵ ปัญหาที่น่าจะพิจารณาในเงื่อนไขและหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้เป็นการใช้ดุลพินิจของศาลในการรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาโดยการกระทำอันมิชอบตาม ตามป.วิ.อ.มาตรา 226/1⁶ ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดีทั้งคุณค่าเชิงพิสูจน์ พฤติการณ์และความร้ายแรง ลักษณะความเสียหายและผู้ทีกระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้น หากชั่งน้ำหนักแล้วเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียหายอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพของประชาชนสามารถเข้าช้อยกเว้นที่ศาลจะรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ได้

(1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอมหรือตรวจตัวผู้ต้องหาหรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอให้นำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(3) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

(4) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา (2) และ (3)

⁵ ป.วิ.อ.มาตรา 120 ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน

⁶ ป.วิ.อ.มาตรา 226/1 ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น

(2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี

(3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ

(4) ผู้ทีกระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด

มาตรา 226/1 เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2551

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการนำตัวผู้กระทำผิดกฎหมายอาญามาลงโทษจึงได้บัญญัติมาตรการต่าง ๆ ไว้มากมาย เริ่มตั้งแต่การจับ การค้น การควบคุมผู้ถูกจับกุม การสอบสวน การฟ้องคดีต่อศาล ตลอดจนการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลโดยมีลักษณะการบัญญัติไว้เป็นลำดับขั้นตามแต่ขั้นตอนของการดำเนินการและได้วางกรอบกำหนดขอบเขตในการใช้อำนาจรัฐไว้อย่างรัดกุม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษทั้งให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยให้ได้รับโทษตามความผิดที่ได้กระทำไปอย่างมีมนุษยธรรมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงเห็นได้ว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีจะต้องพยายามรักษาสมดุลระหว่างอำนาจรัฐในการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษและหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งเป้าหมายทั้งสองประการนี้จะต้องไม่โน้มเอียงไปในทางหนึ่งทางใดมากนัก⁷ เนื่องจากกระบวนการสอบสวนคดีเป็นกระบวนการยุติธรรมในทางอาญาที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหามากที่สุดซึ่งเริ่มตั้งแต่การจับกุมเรื่อยมาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาอย่างมาก การดำเนินกระบวนการยุติธรรมจึงต้องเป็นไปอย่างรัดกุม รวดเร็วและเป็นธรรม การที่จะดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรมนั้นจำเป็นต้องมีหลักประกันการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาให้สำเร็จและถูกต้อง ด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ทุกคนได้รับคุณค่าโดยไม่ต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนาใด ๆ นอกจากนี้ควรคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักสากล ได้แก่ 1) สิทธิที่จะได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา คือ การแจ้งเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ต้องหาได้ก่อขึ้นและยืนยันให้ผู้ต้องหาทราบว่าเป็นความผิดอาญาใด 2) สิทธิที่จะได้แจ้งแสดงพยานหลักฐาน ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยมีสิทธิต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง 3) สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรม และระยะเวลาที่เพียงพอในการเตรียมคดี 4) สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การในชั้นสอบสวน เป็นสิทธิที่จะไม่ให้การและสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้พูดในทางที่เป็นผลร้ายแก่ตนเอง เป็นสิทธิที่สอดคล้องกับข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดจากศาลว่าบุคคลนั้นมีความผิด 5) สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ 6) สิทธิที่จะมีทนายเพื่อช่วยเหลือทางคดี 7) สิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว การขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย คือ การขออนุญาตให้ผู้ต้องหา จำเลย พ้นจากการควบคุมของพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าความจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี ซึ่งสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้กล่าวมาทั้งหมดเป็นหลักสากลที่นานาอารยประเทศจำเป็นต้องกำหนดตามตราการเพื่อคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลย⁸

อย่างไรก็ตาม การทำหน้าที่สอบสวนของพนักงานสอบสวนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอบสวนให้มีประสิทธิภาพนั้น มีความจำเป็นที่กฎหมายจะต้องให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนที่จะใช้อำนาจก้าวล่วงรุกล้ำเข้าไปในสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลใดได้บ้าง แต่ก็มีมีความจำเป็นที่กฎหมายจะต้องควบคุมหรือวางหลักเกณฑ์ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเพื่อป้องกันมิให้พนักงาน

⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา พิมพ์ครั้งที่ 7.

(กรุงเทพฯ : พลสยามพริ้นติ้ง 2553), หน้า 1.

⁸ ก้าว วงศ์กาวิ, “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2558) หน้า 17-35.

สอบสวนใช้อำนาจจนเกินขอบเขต หลังจากการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนทำ ความเห็นตรวจการสอบสวน ควรสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการ พร้อมกับสำนวนการ สอบสวนเพื่อพิจารณา หากพนักงานอัยการเห็นว่าสำนวนการสอบสวนยังขาดตกบกพร่องอาจมีคำสั่ง ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถาม โดยการสั่งฟ้อง หรือไม่สั่งฟ้องไม่ใช่อำนาจของพนักงานอัยการสูงสุดเพียงผู้เดียว แต่หากมีการทำให้เกิดสมดุร่วมกัน กับหน่วยงานรัฐอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม ของรัฐหลายฝ่ายร่วมกันทำหน้าที่ค้นหาความจริงว่าผู้ต้องหามีความผิดหรือบริสุทธิ์ เพื่ออำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้แก่ประชาชนในชั้นสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการอยู่ในบังคับที่จะต้อง ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนเสียก่อนจึงจะยื่นฟ้องคดีต่อศาล เพื่อให้การสอบสวนที่จะทำให้พนักงาน อัยการมีอำนาจฟ้องนั้นเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย

สำหรับผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 87⁹ นั้น ต้องมีเหตุผลความจำเป็นที่ต้องจำกัดสิทธิและ เสรีภาพผู้ต้องหาโดยการควบคุมตัวและการขังผู้ต้องหาเพราะอยู่ในระหว่างการสอบสวน การสั่งคดี ของพนักงานอัยการ และขออำนาจศาลในการออกหมายขัง ในการดำเนินคดีตามป.วิ.อ.มาตรา 87 เป็นข้อปฏิบัติในการควบคุมผู้ต้องหา/ผู้ถูกจับ วิธีปฏิบัติ กำหนดระยะเวลาการควบคุมในระหว่าง สอบสวน โดยวางหลักว่าต้องควบคุมเพื่อการสอบสวนความผิดตามที่กล่าวหา ต้องควบคุมตามความ

⁹ ป.วิ.อ.มาตรา 87 ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขายู่ที่ไหน เท่านั้น

ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาล ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมี เหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจกล่าวถึงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ ให้ ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้ง ติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ในกรณีตามวรรคหกเมื่อศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อ ขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อ เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และ นำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

ในการไต่สวนตามวรรคสามและวรรคเจ็ด ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยาน ถ้าผู้ต้องหาไม่มี ทนายความเนื่องจากยังไม่ได้มีการปฏิบัติตามมาตรา 134/1 และผู้ต้องหาร้องขอให้ศาลตั้งทนายความให้ โดยทนายความนั้นมีสิทธิ ได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 134/1 วรรคสาม โดยอนุโลม

ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอกเขตของศาลซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้อง ขอให้ออการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งขังไว้เห็นเป็นการสมควรก็ให้ส่งโอนไป มาตรา 87 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547

จำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีเพื่อให้การสอบสวนคดีลู่วงไปโดยรวดเร็ว เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการสืบสวนสอบสวนและรัฐธรรมนูญจนได้ความแน่ชัด

ประเด็นการใช้อำนาจตามป.วิ.อ.มาตรา 87 ระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการใช้เวลาร่วมกันซึ่งในทางปฏิบัติพบว่าพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการโดยเหลือระยะเวลาเล็กน้อย ทำให้การสอบสวนเพิ่มเติมโดยพนักงานอัยการกระทำมิได้เพราะไม่มีเวลาเหลือเพียงพอ หากพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาไม่ทันภายในระยะเวลาที่เหลือ ศาลจะปล่อยตัวผู้ต้องหาไป ก่อให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมและผู้เสียหาย ในกรณีที่ผู้ต้องหาหลบหนีไปก่อคดีต่อไปอีก พนักงานอัยการจึงต้องตัดสินใจพิจารณาสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปตามพยานหลักฐานเท่าที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาให้ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิความยุติธรรมของประชาชน เพราะผู้ต้องหาอาจถูกฟ้องโดยมีพยานหลักฐานที่ไม่แน่ชัดว่าเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ และการที่พยานหลักฐานยังไม่ครบถ้วนเมื่อฟ้องคดีไปแล้ว เป็นเหตุให้ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับการศึกษาของศิริพร ลิ้มทองเจริญ (2554)¹⁰ เรื่อง “สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเกี่ยวกับกำหนดเวลาในการฝากขัง” ผลการศึกษาพบว่า ในการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังมีปัญหาเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาในการฝากขังผู้ต้องหา ควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 87 รวมทั้งศาลจะต้องเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกขั้นตอน ไม่ปล่อยให้ผู้ต้องหาต้องเป็นฝ่ายปกป้องสิทธิของตนเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางสังคม เนื่องจากผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวและไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวส่วนใหญ่เป็นคนยากจน ด้อยโอกาส ขาดความรู้ จึงยากที่จะปกป้องสิทธิของตนได้ การแจ้งสิทธิต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องหาต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่ศาลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องกระทำ เพื่อให้ผู้ต้องหาจะได้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในปัจจุบันยังพบการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาในลักษณะต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของพศวีร์ อธิชัยนพงศ์ (2556)¹¹ ศึกษาเรื่อง “การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดในชั้นพนักงานสอบสวน” เพื่อศึกษาความผิดพลาดในขั้นตอนการสอบสวน เช่น การขาดการตรวจสอบถ่วงดุลที่มีคุณภาพ การรวบรวมพยานหลักฐานที่มุ่งแสวงหาพยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิดโดยการละเลยการแสวงหาพยานหลักฐานที่บริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ความบกพร่องในชั้นร้องทุกข์กล่าวโทษ โดยการกลั่นแกล้งผู้บริสุทธิ์โดยการนำความเท็จมาแจ้ง หรือเข้าใจผิดว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด จึงมาร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือแม้กระทั่งพนักงานสอบสวนดำเนินการไม่รอบคอบหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ชักงู หลอกหลวงหรือใช้กำลังข่มขู่เพื่อให้ผู้ต้องหารับสารภาพ

¹⁰ ศิริพร ลิ้มทองเจริญ, “สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเกี่ยวกับกำหนดเวลาในการฝากขัง” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555)

¹¹ พศวีร์ อธิชัยนพงศ์, “การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดในชั้นพนักงานสอบสวน” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2556)

อย่างไรก็ตาม ในส่วนประเด็นด้านระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาตามป.วิ.มาตรา 87 ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาซึ่งไม่ค่อยมีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มากนัก จึงเป็นประเด็นปัญหาที่น่าสนใจในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาไปกำหนดเป็นส่วนหนึ่งในแนวทางการแก้ปัญหากระบวนการสอบสวนและสั่งฟ้องคดีในชั้นก่อนฟ้องของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในอนาคต อันจะนำไปสู่การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาต่อไป

1.2 คำถามในการวิจัย

1.2.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีเป็นอย่างไร

1.2.2 ระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีตามป.วิ.มาตรา 87 หรือไม่อย่างไร

1.2.3 แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี ควรกำหนดอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

1.3.2 เพื่อศึกษาระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

1.3.3 เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและผู้ถูกจับกุมในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา : ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพ รวมถึงระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ ประกอบกับแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้อง

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร : กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Specific samples) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) ผู้ที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้ต้องหาในคดีอาญา คดียาเสพติด คดีลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด กลุ่มที่ 2 ได้แก่ บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ พนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน หนายความ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ กรมคุ้มครองสิทธิ กองทุนยุติธรรมและนักวิชาการ

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ : การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด มีการร้องเรียนว่ามีการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญา

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การละเมิดสิทธิเสรีภาพ หมายถึง การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

ผู้ต้องหา¹² หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล

คดีอาญา หมายถึง การกระทำความผิดเกิดขึ้นตามกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและมีโทษทางอาญา เช่น คดียาเสพติด คดีทำร้ายร่างกาย และลักทรัพย์ เป็นต้น

ชั้นก่อนฟ้องคดีอาญา หมายถึง กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินคดีในชั้นจับกุมของพนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการก่อนสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องในชั้นศาล

พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจ หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัสดี เจ้าพนักงานสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปราม ผู้กระทำความผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่จับกุมหรือปราบปราม

พนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

พนักงานอัยการ หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

ศาล หมายถึง สถาบันศาลยุติธรรมและตัวผู้พิพากษาซึ่งกฎหมายบัญญัติให้อำนาจดำเนินการเกี่ยวกับคดีอาญา

เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หมายถึง ผู้ที่ควบคุมผู้ต้องหาที่ศาลสั่งให้ขังระหว่างสอบสวน การพิจารณาหรือการพิพากษาคดีและดำเนินการกับผู้ต้องจำคุกหรือกักขังตามคำพิพากษาหลังจากมีคำสั่งพิพากษาแล้ว

ทนายความ หมายถึง ผู้มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยพนักงานสอบสวนหรือศาลในการค้นหาความจริงและนำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่คดี

การสืบสวน หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

¹² ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2556), หน้า 55-108.

เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน หมายถึง เจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน วิทยาการเจ้าพนักงานตำรวจ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การถ่ายรูป การทะเบียนประวัติ อาชญากร การจัดเก็บลายนิ้วมือ และการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดของผู้ต้องหาทั่วราชอาณาจักร

การถูกคุมขัง หมายถึง การถูกคุมตัว ควบคุม ขัง กักขัง หรือจำคุกมีทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่

- 1) คุมตัว คือ คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเพื่อความปลอดภัย
- 2) ควบคุม หมายถึง การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับกุมโดยพนักงานตำรวจในระหว่างสืบสวน และสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- 3) ขัง หมายถึง กักขังผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามคำสั่งศาล
- 4) กักขัง หมายถึง โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด
- 5) การจำคุก หมายถึง การนำตัวไปขังในเรือนจำตามที่กำหนดเวลาที่ศาลพิพากษา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญาอันเนื่องจากการถูกคุมขังระหว่างสอบสวนและเกี่ยวกับละเมิด

1.6.2 ทราบถึงการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการส่งสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนให้แก่พนักงานอัยการเพื่อให้มีระยะเวลาเพียงพอในการตรวจสอบสำนวนในการสอบสวน

1.6.3 ทราบถึงแนวทางที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในคดีอาญา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิจัยเรื่อง “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี” โดยการนำเอาแนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการประกอบการศึกษางานวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในทางอาญาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

2.1.1 หลักสากลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ

2.1.2 ปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

2.1.3 สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

2.2 ทฤษฎีในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

2.2.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)

2.2.2 ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model)

2.2.3 ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ (Theories of right)

2.3 ระบบและหลักการดำเนินคดีอาญา

2.3.1 ระบบการดำเนินคดีอาญา

2.3.1.1 ระบบไต่สวน

2.3.1.2 ระบบกล่าวหา

2.3.2 หลักเกณฑ์วิธีพิจารณาความอาญา

2.3.2.1 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

2.3.2.2 หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา

2.3.2.3 หลักฟังความทุกฝ่าย

2.3.2.4 หลักวาจา

2.3.2.5 หลักพยานโดยตรง

2.3.2.6 หลักเปิดเผย

2.3.2.7 หลักความเป็นอิสระในการชี้แจงนำพยานหลักฐาน

2.3.2.8 หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย

2.4 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย

2.4.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย

2.4.2 ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย

2.4.2.1 กระบวนการก่อนฟ้องคดี

2.4.2.2 กระบวนการหลังฟ้องคดี

2.4.2.3 กระบวนการชั้นบังคับคดี

2.5 อำนาจพนักงานสอบสวนและอำนาจของพนักงานอัยการ

2.5.1 อำนาจพนักงานสอบสวน

2.5.2 อำนาจพนักงานอัยการ

2.6 ความสัมพันธ์ของมาตรา 87 กับการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

2.6.1 หลักเกณฑ์และองค์ประกอบวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 87 ในทางปฏิบัติในประเทศไทย

2.6.2 ความสัมพันธ์ของป.วิ.อ.มาตรา 87 กับการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

2.7 การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญา

2.7.1 การค้น

2.7.2 การจับ

2.7.3 การควบคุม

2.7.4 การปล่อยตัวชั่วคราว

2.8 การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและระยะเวลาการควบคุมของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.8.1 ประเทศฝรั่งเศส

2.8.2 ประเทศเยอรมัน

2.8.3 ประเทศอเมริกา

2.8.4 ประเทศญี่ปุ่น

2.8.5 ประเทศไทย

2.9 แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.9.1 แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของประเทศไทย

2.9.2 แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของต่างประเทศ กรณีการจับซึ่งหน้าและจับตามหมาย

2.9.3 แนวทางการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของต่างประเทศ

2.9.4 ความสำคัญของการรกร่าง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน และร่าง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ.....”

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 ในประเทศไทย

2.8.1 ต่างประเทศ

2.11 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในทางอาญาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในการศึกษาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายนั้น เป้าหมายหลัก คือ สิทธิของประชาชนได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรม ผู้วิจัยจึงศึกษา หลักการสากลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ แนวคิดสิทธิมนุษยชนทางอาญาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อเป็นกรอบแนวคิดหลักในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในคดีอาญา

2.1.1 หลักสากลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ

แนวคิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพัฒนามาจากชนชั้นกลางในยุคกลางของยุโรป ชนชั้นกลางในสมัยนั้นเริ่มเรียกร้องให้พวกขุนนางและกษัตริย์ให้สิทธิและเสรีภาพบางประการแก่ตน การเรียกร้องที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด คือ มหากฎบัตรแมกนา กาดา (Magna Carta) ในปี ค.ศ. 1215 ที่ประเทศอังกฤษ การเก็บภาษีตามอำเภอใจของพระเจ้าจอห์นเพื่อนำไปใช้ในสงครามเป็นเหตุให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ชนชั้นกลางรวมถึงขุนนางซึ่งนำไปสู่การสู้รบ โดยฝ่ายพระเจ้าจอห์นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้จึงยอมประทับตราในมหากฎบัตรแมกนา กาดา มีใจความสำคัญในมาตรา 39 ว่า “อิสรชนไม่อาจจะถูกจับกุม คุมขัง ถูกประหาร หรือถูกเนรเทศ หรือถูกกระทำโดยวิธีหนึ่ง เว้นแต่โดยอาศัยพื้นฐานคำวินิจฉัยตามบทบัญญัติของกฎหมาย” ต่อมาในปี ค.ศ. 1647 ถึง ค.ศ. 1649 ได้มีข้อตกลงซึ่งเสนอต่อโอลิเวอร์ ครอมเวล (Oliver Cromwell) โดยสภาที่ปรึกษาแห่งกองทัพเพื่อการปฏิวัติ คือ ข้อตกลงของประชาชนและแนวคิดแบบมนุษยนิยมซึ่งตามข้อตกลงดังกล่าว รัฐจะต้องถูกจำกัดอำนาจในเรื่องเกี่ยวกับเสรีภาพแต่ข้อตกลงนี้ได้ถูกปฏิเสธ ในปี ค.ศ. 1679 พระเจ้าชาร์ลที่ 2 ได้ลงนามในพระราชบัญญัติฮาบีอัส คอร์ปัส (Habeas Corpus Act) มีใจความสำคัญว่า “บุคคลมิอาจถูกจับกุม คุมขัง โดยปราศจากคำสั่งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและผู้ถูกจับกุมนั้นจะต้องนำตัวไปยังผู้พิพากษาภายในระยะเวลา 30 วัน”¹³ การกำหนดวันในการถูกจับกุมเริ่มมีมานับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ในสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลักคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา โดยเฉพาะบทบัญญัติ (Amendment) มาตรา 1-10 ซึ่งรู้จักกันดีในชื่อบัญญัติสิทธิ (Bill of Rights) เป็นรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐ (Federal Constitution) ที่มีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมในทุกๆ มลรัฐและเป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้กับเจ้าหน้าที่ในการใช้อำนาจในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ¹⁴ โดยรัฐธรรมนูญฉบับแรกตราขึ้นที่เพนซิลเวเนีย วันที่ 28 กันยายน ค.ศ. 1776 ตามมาด้วยพระราชบัญญัติสิทธิเวจเจเนีย (Virginia Bill of Rights) วันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ. 1776 และคำประกาศอิสรภาพชาวเยอรมัน วันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 มีการนำแนวความคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพ มาตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งตามมาด้วยรัฐธรรมนูญของมลรัฐต่างๆ จนถึงรัฐธรรมนูญแบบสหพันธรัฐตลอดจนการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมสิทธิขั้นพื้นฐาน 10 รายการ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1791 ซึ่งเอกสารเหล่านี้แสดงให้เห็นถึง ความคิดเกี่ยวกับรูปแบบพื้นฐานของรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ โดยสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานกับแนวความคิดเกี่ยวกับรัฐที่ปกครองภายใต้กรอบแนวแห่งรัฐธรรมนูญเข้าด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ประเทศ

¹³ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2552) หน้า 34-36.

¹⁴ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2541) หน้า 129-130.

สหรัฐอเมริกา จึงได้ชื่อว่าเป็นแหล่งกำเนิดของแนวคิดเกี่ยวกับรัฐปกครองภายใต้กรอบแห่งรัฐธรรมนูญในยุคสมัยใหม่อย่างเต็มภาคภูมิ¹⁵ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนานตามระเบียบกฎหมายและความต้องการของคนในสังคมที่อยากให้เกิดความยุติธรรมในกระบวนการต่าง ๆ

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานประกอบด้วยเสมอ ซึ่งหลักการสิทธิมนุษยชนได้พัฒนาการมาจากรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและพื้นฐานทางความคิดในการควบคุมให้อำนาจรัฐใช้กลไกของกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาคุกคาม หรือกระทำการอันมิชอบต่อประชาชน¹⁶

2.1.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

หลักสากลในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพได้กล่าวถึงในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) มีวัตถุประสงค์และหลักการทั่วไปเกี่ยวกับมาตรการด้านสิทธิมนุษยชน แต่ไม่มีพันธะผูกพันในแง่ของกฎหมายระหว่างประเทศ ประกอบด้วยการรับรองสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งสามารถนำมาจัดกลุ่ม ได้เป็น 4 กลุ่ม คือ สิทธิมนุษยชนเบื้องต้น (ข้อที่ 1-3) สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ข้อที่ 4-23) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ข้อที่ 24-27) หน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคนต่อระเบียบสังคม และการรับรองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานระหว่างประเทศ (ข้อที่ 28-30) สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับมาปฏิบัติต่อผู้อื่นได้ถูกจัดแบ่งเป็นกลุ่มของสิทธิและนำไปรับรองไว้ในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ 2 ฉบับ ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Culture Rights) สิทธิพลเมือง ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ สิทธิความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย สิทธิที่ได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ ซึ่งระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ¹⁷

¹⁵ บุญศรี มีวงศ์โอโฆษ, รายงานการวิจัยเรื่องหลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2546) หน้า 125-126.

¹⁶ กำภู วงศ์กาวิ, “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2558) หน้า 14.

¹⁷ คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส.), สิทธิมนุษยชน Human Rights. International Centre for Human Rights and Democracy Development (ICHRDD), Canada. (United Nations Information Services (UNIS): Bangkok, Thailand, 2540) หน้า 4-9.

ข้อ 6 ทุก ๆ คนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลในกฎหมายไม่ว่า ณ ที่ใด

ข้อ 7 ทุกคนต่างเสมอกันในกฎหมายและชอบที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุก ๆ คนชอบที่จะได้รับการคุ้มครองอย่างเสมอหน้าจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และต่อการยุยงส่งเสริมให้เกิดการเลือกปฏิบัติเช่นนั้น

ในงานวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับ “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี” ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในข้อ 6-11 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยเฉพาะเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่สมควรถูกละเมิดไม่ว่ากรณีใด ๆ

สรุปได้ว่า ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของบุคคลโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยเฉพาะการถูกจับ กักขัง ที่ต้องได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมหรือแม้กระทั่งบุคคลที่ถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญาก็ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความผิดตามกฎหมาย

2.1.3 สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

สิทธิ (Right)¹⁸ หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์แห่งตน และโดยเหตุที่บุคคลผู้ทรงสิทธิสามารถเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เป็นไปตามสิทธิของตนได้ รวมถึงมีหน้าที่ที่จะไม่รบกวนต่อสิทธิหรือหน้าที่ที่กระทำการ หรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้เป็นไปตามสิทธิ ทั้งนี้ แล้วแต่ประเภทของสิทธินั้นๆ ด้วย

เสรีภาพ (Liberty)¹⁹ หมายถึง สภาวะที่บุคคลมีอิสระในอันที่กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความปรารถนาของตนโดยไม่ถูกแทรกแซงหรือครอบงำจากบุคคลอื่น ทั้งนี้ บุคคลย่อมมีเสรีภาพตราบเท่าที่ไม่ถูกบังคับให้กระทำการในสิ่งที่ตนไม่ต้องการหรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำการในสิ่งที่ตนต้องการ ด้วยเหตุนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตได้ด้วยตนเอง เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเองและไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นแต่อย่างใด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560²⁰ กล่าวถึง หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย กล่าวไว้ใน มาตรา 25-29 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย บุคคลย่อมมีสิทธิและ

ข้อ 8 บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผลโดยศาลแห่งชาติ ซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการกระทำใด ๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นมูลฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญหรือจากกฎหมาย

ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการมิได้

ข้อ 10 บุคคลขอที่จะเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติ ในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใด ๆ ทางอาญา

ข้อ 11 (1) บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี (2) บุคคลใดจะถูกถือว่ามีความผิดอันมีโทษทางอาญาใด ๆ ด้วยเหตุผลที่ตนได้กระทำหรือและเว้นการกระทำการใด ๆ ซึ่งกฎหมายของประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่มีการกระทำนั้นมิได้ระบุว่าเป็นความผิดทางอาญามีได้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ในขณะที่การกระทำความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้นมิได้

¹⁸ หยุค แสงอุทัย, (2535), อ้างถึงใน กำภู วงศ์กาวิ, (2558) การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2558, หน้า 15.

¹⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552) หน้า 51.

²⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับราชกิจจานุเบกษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ตราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน พุทธศักราช 2560 เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน

เสรีภาพที่จะทำกรนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ トラบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพ เช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนและไม่ละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลอื่น สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติแม้ยังไม่มี การตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับบุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตาม เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าว ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุนเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุ ความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของ บุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐ กำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาสย่อมไม่ ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับ และการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่ กฎหมายบัญญัติ การค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิต หรือร่างกายกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ การทรมานทารุณกรรมหรือการลงโทษ ด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ และบุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การควบคุมหรือ คุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำมิได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญาจะ บังคับให้บุคคลให้การเป็นพยานต่อตนเองมิได้ คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้อง ได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่ กฎหมายบัญญัติ

สิ่งสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ สิทธิมนุษยชนที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด ไม่มีใครทำลายสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้ได้ สิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ความ คุ้มครองบุคคลทุกคนทั่วกันอย่างเสมอภาคโดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา หรือการเมืองการปกครอง แต่อย่างใด ทั้งการปฏิบัติของรัฐต่อบุคคลทุกคนไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่จะต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยรัฐโดยตรง ดังนั้นรัฐก็ต้อง ดำเนินการโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนนี้ถือ

เป็นต้นน้ำของกระบวนการยุติธรรมที่จะสามารถให้ความจริงปรากฏออกมาได้บริสุทธิ์มากที่สุด ซึ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นที่มาแห่งสิทธิตามกฎหมายที่รับรองไว้ให้แก่ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อเป็นหลักประกันอันแน่นอนว่า หากเขาถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญา เขาย่อมมั่นใจได้ในระดับหนึ่งว่ากระบวนการที่จะนำเขาไปสู่การพิสูจน์ความจริงนั้นต้องเป็นไปโดยชอบธรรม²¹

สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2560 ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่ง หรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนพิจารณาคดี” ตามความสำคัญ ในป.วิ.อ.มาตรา 87 กล่าวไว้ว่า ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ในกรณีความผิดลหุโทษจะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้ เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น ในกรณีที่มิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวมีเหตุจำเป็นเพื่อการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ให้นำผู้ถูกจับไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง ข้อกฎหมายดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ผู้ถูกคุมขังหากไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจักเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมในคดีอาญา

2.2 ทฤษฎีในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

แนวคิดและทฤษฎีในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการดำเนินคดีอาญามีทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้²²

2.2.1 ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม เป็นทฤษฎีซึ่งส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมุ่งควบคุมระงับ และปราบปรามอาชญากรรมเป็นหลัก (ขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมนั้นต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ) แม้การกระทำของเจ้าหน้าที่พนักงานในกระบวนการยุติธรรมนั้นจะกระทบกระเทือนต่อสิทธิของประชาชนก็ตามแต่เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวมแล้วย่อมทำได้ เช่น ปัจจุบันศาลเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคดีออกหมายจับและเจ้าพนักงานสืบสวนใช้อำนาจการสืบสวนและสอบสวนคดีเพื่อประสิทธิภาพในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั่นเอง รูปแบบนี้จะเน้นไปที่การควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ส่วนเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นให้ความสำคัญรองลงไป

²¹ กำภู วงศ์กาวิ, “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2558) หน้า 16.

²² เฉลิมวุฒิ สารกิจ. ทฤษฎีการจัดรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.

ออนไลน์: <https://sites.google.com/view/chalermwut/กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา/crime-control-and-due-process>
เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2563

2.2.2 ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย (Due Process Model)

ทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย การเคารพหลักกฎหมายเป็นสำคัญและเป็นรูปแบบที่ยึดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ตามหลักนิติธรรมที่ถือค่านิยมในเรื่องกระบวนการยุติธรรมตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการ) และต่อต้านการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ (ซึ่งเกิดจากการที่รัฐมุ่งที่จะควบคุมอาชญากรรมโดยไม่คำนึงถึงสิทธิของประชาชน) สหรัฐอเมริกาได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญอย่างสูงยิ่งต่อสิทธิเสรีภาพและกระบวนการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาก็ได้มีบทบาทอันสูงยิ่งในการพิพากษาคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ คำพิพากษาของศาลสูงสุดได้ถูกนำไปกล่าวอ้างในคดีต่าง ๆ และในการศึกษาทางวิชาการด้านนิติศาสตร์ทั่วโลก สหรัฐอเมริกาก็ได้ให้ความสำคัญแก่หลักนิติธรรมเช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ โดยเรียกว่า "กระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมาย" (Due process of law) ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่นักนิติศาสตร์ในประเทศไทยรู้จักกันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการศึกษาวิชานิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยได้อ้างถึงอยู่เสมอ โดยรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกามีข้อความเกี่ยวกับกระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมายไว้มีข้อความตอนหนึ่งว่า

" ฯลฯ... ไม่มีมลรัฐใดจะพรากชีวิตของบุคคล เสรีภาพหรือทรัพย์สินของบุคคลโดยมิได้เป็นไปตามกระบวนการอันชอบธรรมตามกฎหมาย (Due process of law) และไม่อาจปฏิเสธบุคคลใดที่อยู่ในดินแดนของสหรัฐฯ ในอันที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียม"

ศาลสูงสุดสหรัฐฯ ได้ให้ความสำคัญอย่างสูงแก่กระบวนการอันชอบธรรมนี้ และได้พิพากษาคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชนสหรัฐฯ โดยอาศัยกระบวนการอันชอบธรรมอยู่เสมอ ซึ่งมักกล่าวถึงทั้ง "ด้านสาระ" และ "ด้านวิธีการ" หมายความว่า กระบวนการอันชอบธรรม ห้ามกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมในตัวของมันเองและห้ามการใช้วิธีที่ไม่เป็นธรรมในการใช้กฎหมายด้วย มาตรการว่าด้วยกระบวนการอันชอบธรรมผูกมัดผู้ที่ออกกฎหมาย มาตรการนี้ใช้กับสภาองเกรส และห้ามใช้อำนาจออกกฎหมายตามอำเภอใจ โดยศาลสูงสุดได้กล่าวอธิบายในอีกคดีหนึ่งว่า

"รัฐธรรมนูญไม่ได้พรรณนาถึงกระบวนการซึ่งตั้งใจจะอนุญาตหรือห้าม และได้ประกาศถึงหลักการที่จะใช้ในการหยั่งความมั่นใจเป็นกระบวนการอันชอบธรรมหรือไม่ เป็นที่แจ้งชัดว่าไม่ได้ปล่อยให้เป็นการอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติที่จะออกกระบวนการที่อาจกำหนดขึ้นได้มาตรานี้เป็นการห้าม ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติรวมทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการของรัฐบาล จึงไม่สามารถที่จะแปลว่ามั่นใจให้อิสระกับสภาองเกรสที่จะทำการใดให้เป็น "กระบวนการอันชอบธรรมของกฎหมาย" ได้ตามใจตนเอง

นอกจากนั้น ศาลสูงสุดสหรัฐฯ ได้อธิบายด้วยว่าสิ่งที่บัญญัติว่าด้วยกระบวนการอันชอบธรรมห้ามไว้ก็คือการออกกฎหมาย "ตามอำเภอใจ ไม่มีเหตุผลและโดยพลการ" ดังที่ศาลสูงสุดได้อธิบายไว้ในคดี Galvan V. Press, 347 U.S. 522, 530, 1954 เนื้อหาของกระบวนการที่ชอบธรรมก็คือ "การห้ามมิให้สภาองเกรสออกกฎหมายที่ลั่นสะเทือนความรู้สึกในการปฏิบัติที่เป็นธรรม"

อีกนัยหนึ่ง คนมีสิทธิที่จะต่อสู้ตามพยานหลักฐานของเขาก่อนที่รัฐบาลอาจจะเอาชีวิตอิสรภาพ หรือทรัพย์สินของเขา นั่นคือเขามีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม และนี่คือกระบวนการอันชอบธรรมในด้านวิธีการนั่นเอง เมื่อพิจารณาความหมายของ "Rule of law" และ "Due process of law" แล้วเห็นได้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ความมีอำนาจสูงสุดของ

กฎหมาย (Supremacy of law) ความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย (Equality before in law) การบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นธรรม (Procedure justice or Procedure fairness) และองค์กรผู้ใช้อำนาจหน้าที่วินิจฉัยคดีต้องเป็นอิสระและเป็นกลาง (The In-Dependence of Judiciary)²³

แนวคิดการผสมผสานระหว่างทั้งสองทฤษฎีเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน รัฐที่ยึดถือทฤษฎีความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายจึงต้องมีกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีบทบัญญัติในทางที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์มิให้ถูกล่ามโซ่โดยไม่เป็นธรรมจากพนักงานของรัฐ เช่น สิทธิของผู้เสียหาย สิทธิของผู้ถูกกล่าวหา สิทธิของจำเลย เป็นต้น แต่กระนั้น การป้องกันอาชญากรรมก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ดังนั้นการผสมผสานระหว่างสองทฤษฎีเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนควบคู่กันไปกัน จึงเป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2.2.3 ทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิ (Theories of right)

การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึงคุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะที่ผูกพันอยู่กับมนุษย์ซึ่งบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ทุกคนได้รับคุณค่าดังกล่าวโดยไม่ต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนาใด ๆ คุณค่าของความเป็นมนุษย์ดังกล่าวมีอยู่เพื่อให้มนุษย์มีความอิสระในการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคลภายใต้ความรับผิดชอบของตนเองโดยอิสระ และถือว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความค่าสูงสุดที่ผู้ใดมิอาจล่วงละเมิดได้²⁴ การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นมิติใหม่แห่งการคุ้มครองที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ นอกเหนือจากคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนที่รัฐให้การรับรองคุ้มครองโดยการตรากฎหมายมาใช้บังคับซึ่งต้องอยู่ภายใต้กรอบความชอบด้วยกฎหมาย ในขณะที่รัฐจำเป็นต้องตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพเพื่อคุ้มครองคนในสังคมโดยใช้กับบุคคลบางกลุ่มที่กระทำผิดกฎหมาย เพื่อที่จะให้สังคมได้อยู่อย่างสงบสุข

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายวิธีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศไทย ซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการนำตัวผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญามาลงโทษ จึงได้บัญญัติมาตรการต่าง ๆ ไว้มากมาย เริ่มตั้งแต่การจับ การค้น การควบคุมผู้ถูกจับ การสอบสวน การฟ้องคดี ต่อศาล ตลอดจนการพิจารณาพิพากษาศาลโดยมีลักษณะการบัญญัติไว้เป็นลำดับขั้นตามแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการ และได้วางกรอบกำหนดขอบเขตในการใช้อำนาจรัฐไว้อย่างรัดกุม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกลงโทษ ทั้งให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยให้ได้รับโทษตามความผิดที่ได้กระทำไปอย่างมีมนุษยธรรมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงเห็นได้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี จะต้องพยายามรักษาสมดุลระหว่างอำนาจรัฐในการนำตัว

²³ กุลพล พลวัน, หลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพฯ) หน้า 5-6

²⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พิมพ์ครั้งที่ 3. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552), หน้า 88.

ผู้กระทำผิดมาลงโทษ และหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งเป้าหมายทั้งสองประการนี้จะต้องไม่โน้มเอียงไปในทางหนึ่งทางใดมากนัก²⁵

2.3 ระบบและหลักการดำเนินคดีอาญา

2.3.1 ระบบการดำเนินคดีอาญา

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับว่าประเทศนั้น ๆ มีพัฒนาการทางความคิด ค่านิยม วัฒนธรรมและนิติวิธีต่อวิธีพิจารณาความอาญาเป็นเช่นไร อย่างไรก็ตามความแตกต่างดังกล่าวเป็นเพียงรายละเอียดเท่านั้น แต่แก่นแท้ของหลักการดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้กระทำความผิดที่แท้จริงนั้นอาจจะมีลักษณะที่เหมือนกันหรือหลักการเดียวกันจึงเป็น หลักกฎหมายทั่วไปสำหรับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในยุคปัจจุบันซึ่งหลักทั่วไป²⁶ ได้อธิบายระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาไว้ดังนี้

2.3.1.1 ระบบไต่สวน

ระบบไต่สวน เป็นระบบที่มีความเชื่อว่ารัฐเท่านั้นที่จะมีความเป็นกลางที่จะให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีอย่างแท้จริง เพื่อป้องกันการใช้คดีอาญาในการกลั่นแกล้งกัน ระบบไต่สวนไม่ใช่ระบบที่คู่พิพาทต่อสู้กันในศาลแต่เป็นระบบการแสวงหาความจริงโดยรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งศาลและพนักงานอัยการจะทำหน้าที่แสวงหาความจริงในการเรียกพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าสู่การพิจารณา ระบบไต่สวนนี้จะไม่มีการพิพากษาที่โยนความผิดให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งว่าบกพร่องนำสืบพยานหลักฐานพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ไม่สมบูรณ์เพราะเป็นหน้าที่ของศาลโดยตรง จะไม่มีการพิพากษายกฟ้องง่ายๆในคดี โดยให้เหตุผลยกฟ้องในทางเทคนิคโดยไม่คำนึงถึงความยุติธรรมในคดี การอำนวยความสะดวกในกระบวนการไต่สวนจึงเป็นภาระกิจโดยตรงของรัฐที่จะต้องนำความจริงให้ปรากฏ

2.3.1.2 ระบบกล่าวหา

ระบบกล่าวหา เป็นระบบที่มีความเชื่อว่าคู่ความเท่านั้นจะทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ในทางคดีของตนได้ดีที่สุด การพิจารณาคดีในชั้นศาลจะเป็นการต่อสู้ระหว่างโจทก์และฝ่ายจำเลยที่มีหน้าที่ในการนำพยานหลักฐานมานำสืบประกอบข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนโดยศาลจะวางตนเป็นกลางเสมือนกรรมการในคดี มีการถามค้านพยานที่ให้การเป็นปฏิปักษ์กับตนและถามตั้งไม่จำกัดจำนวนครั้งจนกว่าจะสิ้นสงสัยเพื่อสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ กฎหมายของประเทศไทยโดยหลักถามได้ครั้งเดียว ความผิดพลาดบกพร่องทางเทคนิคเรื่องระยะเวลาหรือการไม่นำเสนอข้อเท็จจริงใด ๆ ในคดีที่นำไปสู่การแพ้การชนะกันล้วนเป็นความรับผิดชอบและความเสียหายของคู่ความฝ่ายนั้น ๆ เอง

²⁵ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา พิมพ์ครั้งที่ 7. (กรุงเทพฯ : พลสยามพริ้นติ้ง, 2553) หน้า 1.

²⁶ น้ำแท้ มีบุญสร้าง, “หลักการพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” วารสารธรรมศาสตร์ Vol. 33, No. 3, 2557.

ผลดีผลเสียของทั้งสองระบบ ระบบไต่สวนและระบบกล่าวหา จะมีความแตกต่างในปรัชญาในการอำนวยความสะดวกธรรมในชั้นพิจารณาคดีของศาลแต่ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน ล้วนมีปรัชญาและแนวทางการควบคุมตรวจสอบรวบรวมพยานหลักฐาน การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาที่เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน กล่าวคือ ประเทศส่วนใหญ่ที่ใช้ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน จะมอบให้ฝ่ายรัฐเท่านั้นที่มีภารกิจในการอำนวยความสะดวกธรรมทางอาญา จึงไม่อนุญาตให้ผู้เสียหายใช้เงินว่าจ้างทนายความในการริเริ่มดำเนินคดีอาญาเพื่อป้องกันคดีอาญาในการกล่าวหากลับแก่งัดกันนำไปสู่ความเดือดร้อนวุ่นวายของสังคม

กระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยเป็นระบบผสมระหว่างระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน เพื่อให้ทำให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ อาทิ ในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนและชั้นการสั่งคดีของพนักงานอัยการใช้ระบบไต่สวนตาม ป.วิ.อ.มาตรา 131²⁷

2.3.2 หลักการดำเนินคดีอาญา²⁸

2.3.2.1 หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ คือ พนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญา และมีหลักการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชน คือ ประชาชนทุกคนเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ประชาชนเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องคดีอาญา เมื่อประชาชนคนหนึ่งฟ้องประชาชนอีกคนหนึ่ง ผู้ฟ้องกับผู้ถูกฟ้องมีความเท่าเทียมกัน การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนจึงเป็นเรื่องของคู่ความ ซึ่งพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง อันเป็นหลักเกณฑ์ของระบบพนักงานอัยการที่สมบูรณ์ กล่าวคือ เป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญาที่แบ่งแยกไม่ได้ พนักงานตำรวจเป็นเพียงพนักงานผู้มีส่วนที่ช่วยเหลือพนักงานอัยการ แต่การดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องของประเทศไทยนั้น ในทางปฏิบัติแยกความรับผิดชอบออกเป็นการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนแล้วต่อด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ การแยกความรับผิดชอบนี้เป็นการแยกอย่างผิดระบบ ซึ่งหลักการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนใช้ “หลักการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย” และการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการใช้ “หลักการดำเนินคดีอาญาตามดุลยพินิจ”

2.3.2.2 หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา

การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยใช้ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ จากป.วิ.อ.มาตรา 32²⁹ “เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายจะกระทำผิดคดีของพนักงานอัยการเสียหาย โดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใดๆ ในกระบวนการ

²⁷ ป.วิ.อ.มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา มาตรา 131 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547

²⁸ คณิต ญ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ:วิญญูชน, 2561), หน้า 91-108

²⁹ ป.วิ.อ. มาตรา 32 เมื่อพนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหายจะกระทำผิดคดีของอัยการเสียหาย โดยกระทำหรือละเว้นกระทำการใดๆ ในกระบวนการพิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้นๆ ได้

พิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้นๆ ได้” จากบทบัญญัตินี้ แสดงบทบาทของรัฐว่า แม้ตามกฎหมายผู้เสียหายจะดำเนินคดีอาญาได้แต่ผู้เสียหายจะทำให้คดีของพนักงานอัยการหรือของรัฐเสียหายไม่ได้แม้ศาลเองไม่สามารถทำให้คดีของรัฐเสียหายด้วยเช่นกัน หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ โดยเฉพาะคดีอาญาทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ตรวจสอบหาความจริง ยิ่งการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีที่เจ้าพนักงานมีหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริงนั้นต้องตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน และศาลต้องตรวจสอบหลักความจริงในเนื้อหา หากศาลยังมีข้อสงสัยในการรับคำสารภาพ ศาลมีหน้าที่ต้องตรวจสอบหาความจริงต่อไป

2.3.2.3 หลักฟังความทุกฝ่าย

หลักฟังความทุกฝ่าย คือ ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาแก้ข้อกล่าวหาโดยให้สิทธิที่จะโต้แย้งคัดค้าน เพราะระบบกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดีจึงมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้เต็มที่ จึงต้องสอบสวนปากคำผู้ต้องหาก่อนการฟ้องคดีเสมอ จากป.วิ.อ.มาตรา 120³⁰ “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” ที่ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพราะต้องให้ผู้ถูกกล่าวหาได้กล่าวก่อนที่จะสั่งฟ้อง พร้อมทั้งหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้อง ป.วิ.อ.มาตรา 2 (11)³¹ “การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ” การสอบสวนต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานและการใช้มาตรการบังคับ แม้ว่าจะมีการรวบรวมพยานหลักฐานจนฟังว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แต่ก่อนที่จะยื่นฟ้องพนักงานสอบสวนต้องมีการสอบปากคำซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ของบทบัญญัติข้อนี้โดยตรง อย่างไรก็ตามคดีจะยุติลงนั้นจะต้องให้ศาลเป็นผู้พิจารณาคดี ป.วิ.อ.มาตรา 172 วรรคหนึ่ง³² เพราะการพิจารณาและสืบพยาน จำเลยต้องมีสิทธิที่จะอยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดี เพราะสิทธินี้เป็นสิทธิในทางกระทำแสดงให้เห็นถึงหลักฟังความทุกฝ่าย

2.3.2.4 หลักวาจา

หลักวาจา คือ การดำเนินการในศาลต้องมีการสอบวาจา โดยเฉพาะข้อเท็จจริงที่เป็นข้อสนับสนุนการพิพากษาคดีผู้กระทำความผิด การพิจารณาคดีต้องกระทำด้วยวาจา การสืบพยาน แม้แต่จำเลยให้การเป็นหนังสือต้องมีการสอบวาจา ตาม ป.วิ.อ มาตรา 11³³ “บันทึกหรือถ้อยคำ

³⁰ ป.วิ.อ มาตรา 120 ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน

³¹ ป.วิ.อ มาตรา 2 (11) “การสอบสวน” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

³² ป.วิ.อ มาตรา 172 การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

³³ ป.วิ.อ มาตรา 11 บันทึกหรือถ้อยคำสำนวนนั้นให้เจ้าพนักงานหรือศาลอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง ถ้ามีข้อความแก้ไข ทักท้วง หรือเพิ่มเติม ให้แก้ไขถูกต้องหรือมิฉะนั้นก็ให้บันทึกไว้ และให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องแล้ว ถ้าบุคคลที่ต้องลงลายมือชื่อในบันทึกหรือถ้อยคำสำนวนไม่สามารถหรือไม่ยอมลง ให้บันทึกหรือรายงานเหตุนั้นไว้

สำนวนนั้นให้เจ้าพนักงานหรือศาลอ่านให้ผู้ให้อภัยคำฟัง” เช่นกัน เพราะหากเป็นความรู้ที่ได้มานอกเหนือจากการพิจารณาหรือสิ่งอื่นใดนอกจากสำนวนมาเป็นข้อวินิจฉัยไม่ได้เช่นกัน เพราะการพิจารณานั้นเกี่ยวข้องกับความผิดทั้งโทษ วิธีการ หรือมาตรการบังคับทางอาญา

2.3.2.5 หลักพยานโดยตรง

หลักพยานโดยตรง คือ การสืบพยานโดยตรงเพราะเป็นหน้าที่ของศาล ดังบทบัญญัติ ป.วิ.อ มาตรา 229³⁴ “ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน” ที่ต้องวินิจฉัยคดีตามเหตุผลที่ได้มาจากการสืบพยานที่จัดไว้ในชั้นสอบสวนหรือไต่สวนมูลฟ้องว่าเป็นคำให้การของพยานผู้นั้น แม้พยานที่เป็นบุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ต้องมาเบิกความในศาลตาม ป.วิ.อ มาตรา 243 วรรคสอง³⁵ “ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน” การที่ต้องวางหลักให้ผู้เชี่ยวชาญมาเบิกความประกอบหนังสือเพราะความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลหรือมนุษย์เป็นสาระสำคัญของเรื่องเพื่อให้ศาลได้รอบคอบในการตรวจสอบความจริงเพื่อการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานเท่านั้น

2.3.2.6 หลักเปิดเผย

หลักการเปิดเผย คือ ในการพิจารณาและการสืบพยานในศาลประชาชนทุกคนมีสิทธิเข้าฟังได้ตาม ป.วิ.อ มาตรา 172 “การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย” เพื่อแสดงความเป็นประชาธิปไตยและเป็นคุณลักษณะของวิธีการพิจารณาคดีอาญา ซึ่งการพิจารณาที่ตรงข้ามกับการพิจารณาเปิดเผย คือการพิจารณาลับตาม ป.วิ.อ มาตรา 177³⁶ “ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับ เมื่อเห็นสมควรโดยพลการหรือโดยคำร้องขอของคู่ความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศ” ศาลจะกระทำเฉพาะเพื่อผลประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือป้องกันความลับเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศ ไม่ว่าจะ

³⁴ ป.วิ.อ มาตรา 229 ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน

³⁵ ป.วิ.อ มาตรา มาตรา 243 ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พานิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ

ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือคู่ความไม่ติดใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะให้รับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้

ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญต้องมาเบิกความประกอบ ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไป

ในการเบิกความประกอบ ผู้เชี่ยวชาญจะอ่านข้อความที่เขียนมาก็ได้

³⁶ ป.วิ.อ มาตรา 177 ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับ เมื่อเห็นสมควรโดยพลการหรือโดยคำร้องขอของคู่ความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศ มิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน

พิจารณาคดีเช่นไร ตามป.วิ.อ มาตรา 182 วรรค 2³⁷ “ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในเวลาสามวันนับแต่เสร็จคดี” ไม่ว่าจะการพิจารณาโดยเปิดเผยหรือการพิจารณาเป็นการลับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลจักต้องอ่านเปิดเผยเสมอ

2.3.2.7 หลักความเป็นอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

หลักความเป็นอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน คือ การชั่งพยานหลักฐาน ศาลมีหน้าที่กระทำเอง ตามป.วิ.อ.มาตรา 227 วรรคแรก³⁸ “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น” ศาลมีอิสระอย่างเต็มที่ปราศจากหลักเกณฑ์ผูกมัด แม้คำพยานจากผู้เชี่ยวชาญ ศาลต้องใช้ดุลพินิจด้วย

2.3.2.8 หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย

หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย คือ ในกรณีใดที่ยังมีความสงสัยตามควรข้อเท็จจริงในคดีกรณีนั้น ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิด ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 227 วรรค 2³⁹ “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” แสดงให้เห็นถึงความคิดพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพราะบทลงโทษกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามุ่งถึงการยกฟ้องผู้บริสุทธิ์มากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁷ ป.วิ.อ มาตรา 182 คดีที่อยู่ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีคำร้องระหว่างพิจารณาขึ้นมา ให้ศาลสั่งตามที่เห็นควร เมื่อการพิจารณาเสร็จแล้ว ให้พิพากษาหรือสั่งตามรูปความ

ให้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในเวลาสามวันนับแต่เสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควร จะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดรายงานเหตุนั้นไว้

เมื่อศาลอ่านให้คู่ความฟังแล้ว ให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้ ถ้าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่มา จะอ่านโดยโจทก์ไม่อยู่ก็ได้ ในกรณีที่จำเลยไม่อยู่ โดยไม่มีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟัง ก็ให้ศาลรอการอ่านไว้จนกว่าจำเลยจะมาศาล แต่ถ้ามีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟัง ให้ศาลออกหมายจับจำเลย เมื่อได้ออกหมายจับแล้วไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันออกหมายจับ ก็ให้ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งลับหลังจำเลยได้ และให้ถือว่าโจทก์หรือจำเลย แล้วแต่กรณี ได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว

ในกรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งต้องเลื่อนอ่านไปโดยขาดจำเลยบางคน ถ้าจำเลยที่อยู่จะถูกปล่อย ให้ศาลมีอำนาจปล่อยชั่วคราวระหว่างรออ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

³⁸ ป.วิ.อ มาตรา 227 วรรค 1 ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

³⁹ ป.วิ.อ มาตรา 227 วรรค 2 เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

2.4 ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย

การดำเนินคดีอาญาแบ่งตามที่เป็นบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁴⁰ แบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) กระบวนการก่อนฟ้องคดี 2) กระบวนการหลังฟ้องคดี 3) กระบวนการชั้นบังคับคดี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 กระบวนการก่อนฟ้องคดี สำหรับคดีอาญา พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง พนักงานอัยการสามารถยื่นฟ้องต่อศาลได้ ดังนั้นกระบวนการก่อนฟ้องคดีของพนักงานอัยการจึงมีดังนี้

1) ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ทำให้เจ้าพนักงานของรัฐซึ่งอาจเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานสืบสวนหรือพนักงานสอบสวน ทราบว่าได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น การร้องทุกข์ หมายถึง การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานสืบสวนหรือพนักงานสอบสวนว่ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ตน และการกล่าวหาที่มีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ การกล่าวโทษ หมายถึง การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลผู้ใดหรือไม่กี่ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่ง

2) การสืบสวน หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานสืบสวนได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด การสืบสวนเป็นอำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานสืบสวนที่จะดำเนินการสืบหาข้อเท็จจริงและหลักฐานต่าง ๆ เพื่อทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและกระทำความผิดโดยวิธีการใด

3) การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

4) การสั่งคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจในการฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องแก่พนักงานอัยการเท่านั้น พนักงานสอบสวนแม้จะสามารถทำความเห็นเสนอพนักงานอัยการ พนักงานอัยการมีอิสระในการสั่งคดี โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานในสำนวนที่พนักงานสอบสวนรวบรวมส่งมาให้ เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาสำนวนการสอบสวนที่ส่งมาแล้วอาจมีคำสั่ง คือ งดการสอบสวน สั่งไม่ฟ้อง สั่งฟ้อง สั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือหากยังจับตัวผู้ต้องหาไม่ได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการจับตัวมาให้ จากนั้นถ้าเห็นควรสั่งฟ้องจะออกคำสั่งฟ้องและร่างคำฟ้องพร้อมนำตัวผู้ต้องหาขึ้นฟ้องคดีต่อศาลที่มีอำนาจ

⁴⁰ ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2547), หน้า 40-50.

2.4.2 กระบวนการหลังฟ้องคดี

ภายหลังจากที่พนักงานอัยการหรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นแล้ว ศาลชั้นต้นจะดำเนินการ ดังนี้

1) **การตรวจฟ้อง** ก่อนที่จะรับฟ้องไว้พิจารณา ศาลมีหน้าที่ต้องตรวจดูคำฟ้องว่าถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ในป.วิ.อ มาตรา 158 หรือไม่ และพิจารณาด้วยว่าศาลของตนมีเขตอำนาจที่จะรับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ ถ้าศาลตรวจแล้วเห็นว่าฟ้องไม่ถูกต้อง ศาลจะสั่งได้ 3 กรณี คือ สั่งให้แก้ฟ้องให้ถูกต้อง ยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง ซึ่งศาลจะสั่งอย่างไรขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ถ้าตรวจแล้วเห็นว่าฟ้องถูกต้อง ถ้าเป็นคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนจึงจะประทับฟ้องได้ถ้าคดีมีมูล

2) **การไต่สวนมูลฟ้อง** คือ การที่ศาลไต่สวนคดีเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดี ซึ่งจำเลยต้องหาว่ามีมูลน่าเชื่อเพียงใด

3) **การพิจารณา** การพิจารณาในศาลชั้นต้น เป็นการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐานที่โจทก์หรือจำเลยนำเสนอเพื่อให้ได้ความว่าตามที่โจทก์ได้กล่าวหาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น จำเลยเป็นผู้กระทำผิดจริงหรือไม่ และมีข้อแก้ตัวที่จะไม่ต้องรับผิดเพียงใด ซึ่งการพิจารณานี้โจทก์ต้องมีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ว่าจำเลยเป็น ผู้กระทำผิด มิฉะนั้นต้องถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์

4) **การพิพากษา** หลังจากสิ้นสุดการสืบพยานฝ่ายโจทก์และจำเลย ศาลจะพิจารณาพยานฝ่ายโจทก์ว่ามีหลักฐานน่าเชื่อว่าจำเลยกระทำผิดหรือไม่ ถ้าไม่น่าเชื่อหรือเป็นที่สงสัยศาลจะยกฟ้องโจทก์โดยไม่คำนึงถึงพยานหลักฐานจำเลย แต่ถ้าพยานหลักฐานของโจทก์น่าเชื่อ ศาลต้องพิจารณาพยานหลักฐานที่จำเลยนำเสนอว่าหักล้างพยานฝ่ายโจทก์อย่างไร ถ้าหักล้างได้ศาลจะยกฟ้องโจทก์ ถ้าหักล้างไม่ได้ศาลจึงพิจารณาต่อไปว่าจำเลยมีเหตุที่กฎหมายยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษหรือคดีขาดอายุความหรือไม่ ถ้ามีศาลต้องยกฟ้อง แต่ถ้าไม่มีศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลย

5) **การอุทธรณ์** กระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์เป็นกระบวนการของศาลอุทธรณ์ที่พิจารณาคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ซึ่งคู่ความอุทธรณ์คัดค้านขึ้นมา อุทธรณ์นี้อาจเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายหรือปัญหาข้อเท็จจริงก็ได้ โดยหลักแล้วการอุทธรณ์หรือฎีกานั้นกฎหมายอนุญาตให้คู่ความอุทธรณ์ฎีกาได้ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่ต้องห้ามตามกฎหมาย

6) **การฎีกา** กระบวนการชั้นฎีกา เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการพิจารณาพิพากษาของศาล โดยศาลฎีกาจะพิจารณาคำฟ้องฎีกาที่คู่ความยื่นคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งอุทธรณ์ ซึ่งอาจเป็นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายหรือปัญหาข้อเท็จจริงหลังจากที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นเช่นใดแล้ว ถือว่าคดีถึงที่สุดจะนำฟ้องร้องกันอีกไม่ได้ในเรื่องนั้น

2.4.3 กระบวนการชั้นบังคับคดี

เมื่อคำพิพากษาถึงที่สุด ไม่ว่าจะถึงที่สุดศาลชั้นใดและคำพิพากษานั้นได้ตัดสินให้ลงโทษจำเลยในคดีนั้น ต้องบังคับโดยไม่ชักช้าซึ่งแยกพิจารณาตามโทษ ดังนี้

1) โทษประหารชีวิต เมื่อจำเลยต้องพิพากษาให้ประหารชีวิต

2) โทษจำคุกตลอดชีวิต ให้นำไปจำคุกในเรือนจำ โดยมีเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เป็นผู้ควบคุมดูแลจนกว่าจะตาย ถ้าไม่ได้รับการอภัยโทษ ส่วนเด็กที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันกระทำความผิด กฎหมายห้ามไม่ให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

3) โทษจำคุกมีกำหนดเวลา ให้นำไปจำคุกในเรือนจำ ตามที่คำพิพากษากำหนด ถ้าครบกำหนดแล้ววันใดก็ให้ปล่อยตัวผู้นั้นออกจากเรือนจำ

4) โทษกักขัง ให้นำไปกักขังในสถานที่อื่นซึ่งมิใช่เรือนจำซึ่งอาจเป็นบ้านของบุคคล ซึ่งยอมให้เป็นสถานที่กักขังได้

5) โทษปรับ เจ้าหน้าที่ศาลจะบังคับเอาเงินค่าปรับจากผู้ต้องคำพิพากษาตามจำนวนที่ระบุไว้ในคำพิพากษาทันที ไม่มีการทุเลาการบังคับเหมือนโทษจำคุก

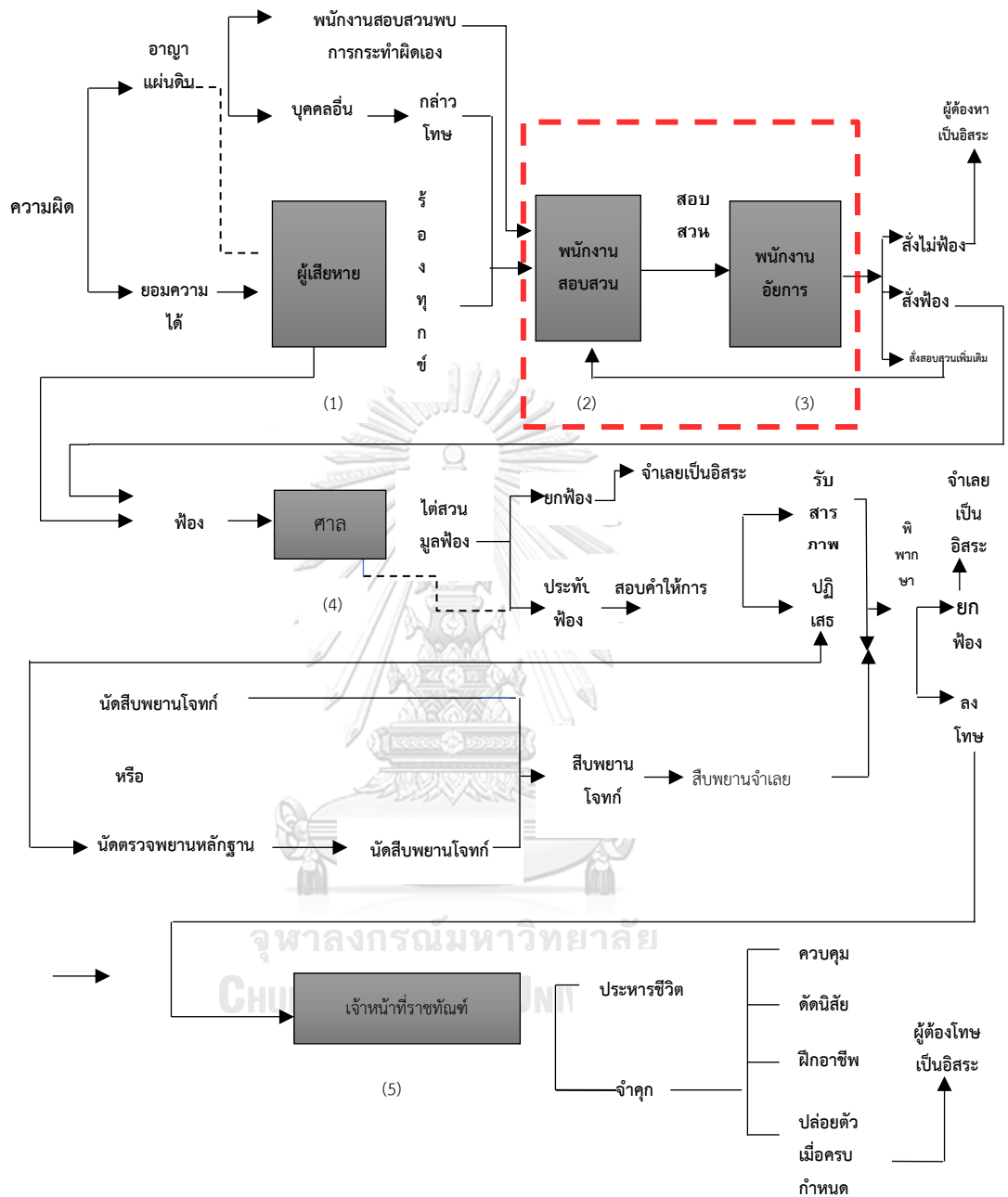
6) โทษริบทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ศาลจะริบทรัพย์สินของกลางตามคำพิพากษา ถ้ายังไม่ได้จัดการติดตามหามาให้ได้

7) ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา การบังคับให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาคบังคับคดี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แผนภูมิที่ 1 การอธิบายขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย

ที่มา : ธาณิช เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 1-156) (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2562) หน้า 163.

จากแผนภูมิดังกล่าว แสดงให้เห็นขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ กระบวนการก่อนฟ้องคดี กระบวนการหลังฟ้องคดีและกระบวนการขึ้นบังคับคดี ซึ่งในกระบวนการก่อนฟ้องคดีได้มีการแบ่งอำนาจการสอบสวนและการฟ้องคดีออกจากกันโดยเด็ดขาด ทำให้กระบวนการขึ้นบังคับคดีตรวจสอบจากการองค์กร

ภายนอก ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาในส่วนของการทำงานของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่กระตือรือร้นเสรีภาพของผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดีเฉพาะหมายเลข 2-3 ดังแผนภูมิที่ 1 ที่ปรากฏข้างต้น โดยเป็นขั้นตอนที่เริ่มตั้งแต่การหาพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน หลังจากนั้นถึงจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของพนักงานอัยการและศาล

2.5 อำนาจพนักงานสอบสวนและอำนาจของพนักงานอัยการ

การสอบสวนคดีอาญาเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเป็นความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา เนื่องจากประสิทธิผลแห่งการฟ้องร้องคดีย่อมขึ้นกับการรวบรวมพยานหลักฐานของ พนักงานสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง ป.วิ.อ. มาตรา 121) ถือเป็นเงื่อนไขให้อำนาจสอบสวนแก่พนักงานสอบสวนส่วนเงื่อนไขการฟ้องร้องคดีของพนักงานอัยการ ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน (ป.วิ.อ.มาตรา 120) จากบทบัญญัติของกฎหมายจะเห็นว่าพนักงานอัยการจะฟ้องคดีได้จะต้องผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเสียก่อน

2.5.1 อำนาจหน้าที่พนักงานสอบสวน⁴¹

พนักงานสอบสวน หมายถึง “เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่สำหรับทำการสอบสวน รวบรวมหลักฐานทุกอย่างเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อจะรู้และเอาตัว ผู้กระทำความผิดมาดำเนินการสอบสวนฟ้องร้องตามกฎหมาย

อำนาจพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปฏิบัติงานสอบสวนในคดีอาญาตลอดจนการ รวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วนและรวดเร็วขึ้น จึงได้บัญญัติอำนาจของพนักงานสอบสวน ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

1) ให้อำนาจสำหรับค้น เพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือสงสัยว่า ได้ใช้ในการกระทำความผิดมาแล้ว หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ แต่การปฏิบัติในเรื่องนี้ต้องปฏิบัติ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความทางอาญา ว่าด้วยการค้น (ป.วิ.อ. มาตรา 132 อนุมาตรา 2)

2) ให้อำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลผู้ได้รับหมายดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมาเองเมื่อได้จัดส่งสิ่งของนั้นมาตาม หมายเรียกแล้ว (ป.วิ.อ. มาตรา 132 อนุ 3)

⁴¹ พ.ต.ท.สนธยา รัตนธารส, คู่มือพนักงานสอบสวน เทคนิคการสอบสวนและการทำสำนวนการสอบสวน (กรุงเทพฯ ฯ : พูนทรัพย์การพิมพ์ 2560), หน้า 11-18.

3) ให้มีอำนาจยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าว (ป.วิ.อ. มาตรา 132 อนุ 2 และ อนุ 3) การยึดของให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่กรมตำรวจและกระทรวงมหาดไทยได้วางไว้ จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องยึดไว้ (ประกอบด้วย) และต้องเก็บรักษาสิ่งของนั้น ให้เป็นไปตามระเบียบ (ป.วิ.อ. มาตรา 132 อนุ 4)

4) ให้มีอำนาจ “หมายเรียกผู้เสียหาย หรือบุคคลใด ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดี ให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายและให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้” ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เสียหายบางคนไม่ยอมไปให้การต่อพนักงานสอบสวน หรือบุคคลผู้รู้ เห็นไม่ยอมไปเป็นพยานจึงจำเป็นต้องให้ช่วยรักษาประโยชน์ ของส่วนรวมไว้ ผู้ที่ไม่มาตาม หมายเรียกย่อมมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และผู้ที่มีอำนาจออกหมายเรียกต้องเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนท้องที่นั้น (ป.วิ.อ. มาตรา 133)

5) ให้มีอำนาจในการที่จะจัดการแก่ผู้กระทำความผิดหรือเชื่อว่าได้กระทำความผิด (จับ ควบคุม และปล่อย) ดังนี้

ก. จับหรือจัดการให้จับบุคคลนั้น จะจับด้วยตนเองหรือจัดการให้เจ้าพนักงาน อื่นจับก็ได้

ข. ควบคุมหรือจัดการให้ควบคุมผู้นั้นไว้หรือสั่งให้ผู้อื่นควบคุมแทน

ค. ในระหว่างที่ควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ ให้มีอำนาจปล่อยชั่วคราว (โดยไม่มี ประกัน มีประกัน และมีหลักประกัน) หรือปล่อยไปตามบทบัญญัติแห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องนั้น ๆ (ป.วิ.อ มาตรา 136)

6) ให้มีอำนาจ “ที่จะสั่งมิให้บุคคลออกไปจากสถานที่” อำนาจนี้เพื่อประโยชน์ในเวลาพนักงานสอบสวนออกไปสอบสวน ณ ที่เกิดเหตุบาง กรณีมีความจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องสั่งบุคคลใดอยู่ประจำที่ หรือมิให้ออกไปที่อื่น เพื่อประโยชน์ แห่งการสอบสวนก็ให้มีอำนาจในการปฏิบัติได้เท่าที่จำเป็น (ป.วิ.อ. มาตรา 137)

7) ให้มีอำนาจ “ที่จะสอบสวนความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาชญา ของผู้ต้องหา” ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากในการสอบสวน คดีบางเรื่อง เช่นการสอบสวนคดีที่มีความผิดในทาง การเมืองหรือการสอบสวนคนต่างด้าวกระทำความผิดอันต้องดำเนินการพิจารณาเนรเทศด้วย ตาม ข้อบังคับการสอบสวนจะต้องสอบสวนประวัติความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติ ประกอบไว้ใน การสอบสวนนั้นด้วยก็มีความจำเป็นเกิดขึ้นหรือแม้แต่คดีอาญาธรรมดาบางเรื่องหากผู้สอบสวนได้ สอบถึงความประพฤติและประวัติความเป็นมาแห่งชีวิตแต่หนหลังก็อาจทำให้ การวินิจฉัย หรือ ดำเนินคดีนั้นได้ถูกต้อง หรือใกล้เคียงมาก จึงมีความจำเป็นต้องรับอำนาจนี้ ด้วย (ป.วิ.อ. มาตรา 138)

สรุปได้ว่า อำนาจพนักงานสอบสวน กฎหมายให้อำนาจในการทำหน้าที่สืบสวน สอบสวน ตรวจค้น จับกุม พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานแล้วมีความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ ควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา

2.5.2 อำนาจหน้าที่พนักงานอัยการ⁴²

ระเบียบสำนักงานพนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547

การปล่อยตัวชั่วคราว การดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ พร้อมทั้งร้องขอความเป็นธรรม เป็นส่วนหนึ่งของระเบียบของสำนักงานพนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการเพื่ออธิบายการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องของการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ การที่พนักงานอัยการจะใช้ดุลยพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง พนักงานอัยการต้องพิจารณาโดยรอบคอบและต้องเห็นสมควรที่จะกระทำเช่นนั้น⁴³ การส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว การประกันด้วยบุคคลโดยไม่มีหลักประกัน หน่วยงานของรัฐขอปล่อยชั่วคราว การใช้หลักประกันเดิมในการปล่อยชั่วคราว การปล่อยชั่วคราวชั้นศาล การอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว การปล่อยชั่วคราวชั้นศาล การอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว การพิจารณาสำนวนคดีอาญาที่มีการปล่อยชั่วคราวครบกำหนด 6 เดือน การพิจารณากรณีผิดสัญญาประกัน หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นเรื่องที่พนักงานอัยการให้ความสำคัญเพื่อความยุติธรรมของประชาชน

ข้อ 32 (หลักการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล)

การกระทำของรัฐที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ จะกระทำได้อต่อเมื่อกรณีมีความจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น เหตุนี้การคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามปกติจึงต้องพิจารณาว่าเป็นกรณีที่ น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ด้วย ฉะนั้น หากกรณีคดีมีหลักฐานตามสมควรว่า การกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นความผิดร้ายแรง หรือเป็นที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือกรณีคดีมีหลักฐานตามสมควรว่า การกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นความผิดและมีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควรก็จะเป็นกรณีที่ต้งนำเหตุดังกล่าวมาพิจารณาว่าจำเป็นต้องคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อดำเนินคดีต่อไปหรือไม่ด้วยเช่นกัน

ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา พนักงานอัยการต้องพิจารณาถึงความจำเป็นในการที่จะเอาตัวบุคคลนั้นไว้ในอำนาจรัฐ ตามนัยดังกล่าวมาแล้วในวรรคหนึ่ง โดยพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งขัดแย้งกัน หากเห็นว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะถูกกระทบเกินความจำเป็นหรือเกินสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นว่าไม่มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไม่มีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควรแล้ว พนักงานอัยการต้องปล่อยตัวบุคคลหรืออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามคำร้องขอเสมอ

ข้อ 33 (การพิจารณาและส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว)

ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา พนักงานอัยการต้องพิจารณาโดยไม่ชักช้า หัวหน้าพนักงานอัยการเป็นผู้ส่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยจะต้องบันทึก

⁴² ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2547

⁴³ คณิต ฒ นคร, กระบวนการยุติธรรมกับสิทธิพื้นฐานของประชาชน (กรุงเทพฯ: วิญญูชน 2553), หน้า 86-87.

เหตุผลในการสั่งไว้ให้ชัดเจน ในกรณีสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว พนักงานอัยการต้องแจ้งผลการพิจารณาพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว

ความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือความผิดอื่นที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจควบคุมผู้ต้องหา พนักงานอัยการจะสั่งควบคุมผู้ต้องหาไม่ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับทราบวันและเวลานัดเพื่อมาพบพนักงานอัยการตามกำหนด หากไม่ลงลายมือชื่อให้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ขึ้นไป พนักงานอัยการพึงตระหนักว่า กฎหมายมีได้บัญญัติให้ต้องมีหลักประกันด้วยเสมอไป

ในการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน ต้องทำสัญญาประกันตามแบบที่สำนักงานพนักงานอัยการสูงสุดกำหนด ในการกำหนดจำนวนเงินในสัญญาประกันหรือเรียกหลักประกัน พนักงานอัยการจะกำหนดจำนวนเงินหรือเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้

หลักทรัพย์ตามมาตรา 114 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายความว่าถึงหลักทรัพย์ทุกชนิด เช่น ที่ดิน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง พันธบัตร สลากออมสิน ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและผู้จ่ายได้รับรองตลอดไป ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารหรือหนังสือรับรองของบริษัทประกันภัยที่รับรองว่าจะชำระเงินตามจำนวนที่ระบุในสัญญาประกันแทนผู้ประกันในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น

การฝาก การจ่าย การถอนหรือคืนเงินสด ซึ่งเป็นหลักประกันให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการนั้น ส่วนหนังสือสำคัญอย่างอื่น เอกสารสิทธิตามกฎหมาย ที่ดิน หรือเอกสารหลักทรัพย์อื่น ให้เก็บรักษาไว้ในตู้নিরภัย หากไม่มีตู้নিরภัยให้เก็บรักษาไว้ในสถานที่เห็นสมควร

ข้อ 34 (การประกันด้วยบุคคลโดยไม่มีหลักประกัน)

การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกัน ให้พิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้ร้องจากอาชีพ สถานภาพ ชื่อเสียงทางสังคมหรือคุณสมบัติอื่น ๆ ของผู้ร้อง

ผู้ต้องหาที่มีสิทธิร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันได้ด้วย

ข้อ 35 (กรณีหน่วยงานของรัฐขอปล่อยชั่วคราว)

ในกรณีเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาเนื่องมาจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ หากหน่วยงานของรัฐหรือผู้รับมอบอำนาจ ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวด้วยบุคคล แทนการนำเงินสดหรือหลักทรัพย์มาวางประกัน ให้หัวหน้าพนักงานอัยการพิจารณาให้ความร่วมมือ

ข้อ 36 (การใช้หลักประกันเดิมในการปล่อยชั่วคราว)

ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร หากมีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน โดยมีการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นเป็นประกันต่อพนักงานสอบสวนและยังมิได้รับหลักประกันคืนแล้วต่อมาผู้ต้องหาหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อพนักงานอัยการ โดยขอให้ถือเอาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นหลักประกัน เมื่อเห็นเป็นการสมควร หัวหน้าพนักงานอัยการอาจสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยถือว่าทรัพย์สินนั้นเป็นหลักประกันในชั้นพนักงานอัยการได้ เมื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้ว ให้หัวหน้าพนักงานอัยการจัดการให้ได้หลักประกันดังกล่าวมาโดยเร็ว

ข้อ 37 (การปล่อยชั่วคราวชั้นศาล)

ในกรณีที่ศาลสอบถามพนักงานอัยการว่าจะคัดค้านการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือไม่ประการใด ให้พนักงานอัยการพิจารณาแถลงตามหลักการในข้อ 32 หากเห็นเป็นการสมควร พนักงานอัยการจะบรรยายในคำฟ้องว่า จะคัดค้านการขอปล่อยชั่วคราวจำเลยหรือไม่ โดยพิจารณาข้อเท็จจริงตามหลักการในข้อ 32 ก็ได้

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกฟ้องในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ให้พนักงานอัยการบรรยายในคำฟ้องด้วยว่า จะคัดค้านการขอปล่อยชั่วคราวจำเลยในระหว่างการพิจารณาหรือไม่ประการใด ในกรณีที่คัดค้านให้ระบุเหตุแห่งการคัดค้านไว้ด้วย ทั้งนี้ ให้คำนึงผลเสียหายแก่รูปคดี การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกฟ้องด้วยเสมอ

ข้อ 38 (การอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว)

การอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของหัวหน้าพนักงานอัยการ ให้อุทธรณ์ไปยังอธิบดี

การยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว จะยื่นต่อหัวหน้าพนักงานอัยการหรือยื่นโดยตรงต่ออธิบดีก็ได้

ให้หัวหน้าพนักงานอัยการรับส่งคำอุทธรณ์ที่ได้รับไปยังอธิบดีเพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็ว และให้นำความในข้อ 33 วรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

คำสั่งของอธิบดีให้เป็นที่สุด

ข้อ 39 (การพิจารณาสำนวนคดีอาญาที่มีการปล่อยชั่วคราวครบกำหนด 6 เดือน)

สำนวนคดีอาญาที่มีการปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน หากสำนวนคดีดังกล่าวใกล้ครบกำหนด 6 เดือน ให้พนักงานอัยการพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลขอให้ซึ่งผู้ต้องหาต่อไปตามมาตรา 113 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เฉพาะแต่ในกรณีที่คดีมีหลักฐานตามสมควรว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดอาญาร้ายแรง หรือมีหลักฐานตามสมควรว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิด และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นตามนัยมาตรา 66 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 237 เท่านั้น แต่ถ้าพนักงานอัยการจะไม่ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ซึ่งผู้ต้องหา ก็ให้ขอความเห็นชอบจากอธิบดี

ข้อ 40 (การพิจารณากรณีผิดสัญญาประกัน)

ในกรณีผิดสัญญาประกัน ถ้าเห็นสมควรหัวหน้าพนักงานอัยการจะลดหรืองดค่าปรับก็ได้ แล้วรายงานตามลำดับชั้นถึงอธิบดี

การลดค่าปรับดังกล่าวในวรรคก่อน ควรปรับไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของจำนวนตามสัญญาบวกด้วยค่าใช้จ่ายในกรณีที่อาจมีการดำเนินคดี

ส่วนที่ 2

การดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ข้อ 41 (หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ)

อนุสนธิหลักการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามนัยข้อ 32 พนักงานอัยการมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

เมื่อความปรากฏต่อพนักงานอัยการเองหรือจากการร้องขอว่าบุคคลใดถูกเอาตัวไว้ในอำนาจรัฐโดยมิชอบ หรือโดยผู้นั้นไม่จำเป็นต้องยอม พนักงานอัยการต้องรีบดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ข้อ 42 (วิธีปฏิบัติเบื้องต้น)

เมื่อมีกรณีที่จะต้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามข้อ 41 กล่าวคือ เมื่อปรากฏว่าไม่จำเป็นต้องซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างสอบสวนตามนัยมาตรา 72 (2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือบุคคลใดต้องถูกควบคุม ชัง หรือจำคุกโดย ผิดกฎหมาย หรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษาของศาล หรือบุคคลใดถูกควบคุม หรือชังโดยบุคคลอื่นโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายตามนัยมาตรา 90 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทั้งนี้ ไม่ว่าจะกรณีเกิดขึ้นก่อนหรือหลังจากที่พนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนหรือได้มีการสอบสวนเรื่องนั้นหรือไม่ ให้หัวหน้าพนักงานอัยการสั่งจ่ายเรื่องให้พนักงานอัยการ คนใดคนหนึ่งดำเนินการโดยไม่ชักช้า และจัดลงสารบคตเป็นคดีประเภทคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

ข้อ 43 (การตรวจสอบข้อเท็จจริง)

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาดำเนินการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพต่อไป ให้พนักงานอัยการดำเนินการตรวจสอบโดย

(1) แจ้งให้บุคคลที่เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมาพบพนักงานอัยการแล้วสอบปากคำไว้

(2) ถ้าจำเป็นให้ออกหมายเรียกบุคคลที่เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำต่อพนักงานอัยการตามความในมาตรา 13 และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498

(3) ดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควร

การบันทึกคำให้การหรือบันทึกอื่นใดตามความในข้อนี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 9 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13 โดยอนุโลม

บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง มีสิทธิยื่นคำร้องขอตามหมวดนี้

ข้อ 44 (อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและสั่งสำนวน)

เมื่อพนักงานอัยการได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงจนสิ้นกระเสาะความแล้ว ให้พิจารณาทำความเข้าใจเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการ เพื่อสั่งยื่นคำร้องหรือสั่งยุติเรื่องแล้วแต่กรณี

ข้อ 45 (การดำเนินการตามมาตรา 72(2))

เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่า เป็นกรณีจะต้องดำเนินการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามมาตรา 72(2) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะไม่มีความจำเป็นต้องซึ่งบุคคลไว้ระหว่างสอบสวน ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายปล่อยผู้ต้องหาไปทันที

กรณีที่ไม่มีคำสั่งซึ่งบุคคลไว้ระหว่างสอบสวน เช่น ไม่มีพฤติการณ์ว่าจะหลบหนี และจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน อีกทั้งไม่มีพฤติการณ์ว่าจะก่ออันตรายโดยไปกระทำความผิดซ้ำ

ข้อ 46 (การดำเนินการคุ้มครองบุคคลผู้ถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย)

เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่า เป็นกรณีจะต้องดำเนินการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามมาตรา 90 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 240 เพราะบุคคลต้องถูกคุมขังโดยผิดกฎหมาย หรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษา หรือบุคคลถูกคุมขังโดยบุคคลอื่นโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปล่อย

ข้อ 47 (การสั่งยุติเรื่อง)

ในกรณีที่ข้อเท็จจริงไม่มีมูลเพียงพอที่จะดำเนินการตามข้อ 45 หรือข้อ 46 ให้หัวหน้าพนักงานอัยการสั่งยุติเรื่องและเสนออธิบดีเพื่อทราบ แล้วแจ้งให้ผู้ร้องทราบด้วยคำสั่งยุติเรื่องของพนักงานอัยการตามวรรคหนึ่ง ไม่ตัดสิทธิที่จะร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาของพนักงานอัยการให้ทบทวนคำสั่งนั้น

ส่วนที่ 3

การร้องขอความเป็นธรรม

ข้อ 48 (การสั่งคดีกรณีร้องขอความเป็นธรรม)

เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควร หรือผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหา หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องในคดีร้องขอ พนักงานอัยการอาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือสั่งให้ส่งพยานมาเพื่อซักถามเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคดีก็ได้

คดีที่มีการร้องขอความเป็นธรรม ให้พนักงานอัยการทำความเห็นเสนอสำนวนตามลำดับชั้นถึงอธิบดีเพื่อพิจารณาสั่ง เมื่ออธิบดีมีคำสั่งประการใดให้ปฏิบัติตามนั้น

กรณีดังกล่าวในวรรคก่อน หากเป็นกรณีที่ต้องกลับความเห็นหรือกลับคำสั่งเดิม ให้นำความในข้อ 6 วรรคท้าย มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สรุปได้ว่า พนักงานอัยการมีอิสระในการใช้ดุลพินิจสั่งคดีให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยสุจริตและเที่ยงธรรม⁴⁴ พนักงานอัยการมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 141 ถึงมาตรา 143⁴⁵ ในการสั่งการสอบสวน การสั่งสอบสวนเพิ่มเติม การสั่งให้

⁴⁴ สุริยา ปานแป้นและอนุวัฒน์ บุญนันท์, หลักกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักกฎหมายจนจำกัด 2563), หน้า 164-165.

⁴⁵ ป.วิ.อ.มาตรา 140 เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่ตนนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้จัดการสอบสวน ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้ตั้ง หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น
- (2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ใช้บทบัญญัติในสำนวนตราต่อไปนี้

ป.วิ.อ.มาตรา 141 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างไร ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

สอบสวนต่อไป การสั่งฟ้องและการสั่งไม่ฟ้อง ในกรณีการสอบสวนเสร็จสมบูรณ์ กฎหมายไม่ได้บังคับว่าพนักงานอัยการจะต้องสั่งฟ้องตามข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการมีดุลยพินิจในการพิจารณาพยานหลักฐานจากการสอบสวนประกอบกับข้อกฎหมายว่าจะสั่งฟ้องตามข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวนหรือไม่ กรณีพนักงานอัยการสั่งฟ้องในข้อกล่าวหาที่หนึ่ง และข้อหาที่หนึ่งหรือเกินไปกว่าพยานหลักฐานที่ปรากฏ เพราะประสงค์หรือเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลย จะถือว่าพนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจในการสั่งคดีโดยสุจริตและเที่ยงธรรมไม่ได้ กรณีเช่นนี้พนักงานอัยการอาจมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติโดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 นอกจากนี้ หากพนักงานอัยการนำข้อเท็จจริงนอกสำนวนการสอบสวน เช่น ข้อเท็จจริงตามหนังสือร้องขอความเป็นธรรมของผู้ต้องหา เอกสารต่างๆที่ผู้ต้องหานำมามอบให้พนักงานอัยการโดยไม่ผ่านการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และนำมาอ้างเป็นเหตุในการใช้ดุลยพินิจสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ไม่เชื่อคำให้การของผู้เสียหายหรือพยานในสำนวนโดยไม่มีเหตุผลหักล้างเพียงพอ แล้วนำมาเป็นเหตุพิจารณาสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ถือเป็นความบกพร่องในการสั่งคดีเช่นกัน เนื่องจากการสั่งคดีพนักงานอัยการต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากสำนวนการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้ส่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

ป.วิ.มาตรา 142 ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุม หรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้องสำนวนการสอบสวน ว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว หรือผู้ต้องหาซึ่งถูกแจ้งข้อหาได้หลบหนีไป

แต่ถ้าเป็นความผิด ซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ป.วิ.มาตรา 143 เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามความเห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

2.6 หลักเกณฑ์และความสัมพันธ์ของวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 กับการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

2.6.1 หลักเกณฑ์และองค์ประกอบวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ในทางปฏิบัติในประเทศไทย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือ ป. วิ. อ. คือ กฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดวิธีการดำเนินคดีทางอาญาต่อผู้ต้องหา ตั้งแต่การถูกจับกุม สอบสวน การพิจารณาคดีชั้นศาล และการพิพากษาลงโทษ กฎหมายนี้ทำหน้าที่วางกรอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติหน้าที่ สำหรับขั้นตอนก่อนฟ้องคดี ป.วิ.อ. กำหนดให้พนักงานสอบสวนทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานในคดี ก่อนทำการสรุปความเห็นในสำนวนยื่นเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาร่างคำฟ้องให้ศาลพิจารณาต่อไปนั้น ในขั้นตอนนี้พนักงานสอบสวนอาจร้องขอให้ศาลขังผู้ต้องหาไว้ ตามความจำเป็นของพฤติการณ์แห่งคดี โดยมีระยะเวลาในการฝากขังและผิดฟ้องกำหนดไว้ตามป.วิ.อ. มาตรา 87 ดังนี้

ป.วิ.อ.มาตรา 87 ⁴⁶

ห้ามมิให้ ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็น ตามพฤติการณ์แห่งคดี

ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมไว้ ได้เท่าเวลาที่จะถามค่าไถ่การ และที่จะรู้ว่าเป็นใคร และที่อยู่ของเขายู่ที่ไหนเท่านั้น

ในกรณีที่ ผู้ถูกจับ ไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ให้นำตัว ผู้ถูกจับ ไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ให้ศาลสอบถาม ผู้ต้องหาว่า จะมีข้อคัดค้านประการใด หรือไม่ และ ศาลอาจเรียก พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ มาชี้แจงเหตุจำเป็น หรือ อาจเรียกพยานหลักฐาน มาเพื่อประกอบพิจารณาก็ได้

การขังในระหว่างสอบสวน

มาตรา 87 วรรคสี่ถึงวรรคหก ได้กำหนดระยะเวลาในการฝากขังไว้ดังต่อไปนี้

1. ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกิน 7 วัน
2. ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสองปี

⁴⁶ แก้ไขเพิ่มเติมโดย มาตรา 21 แห่ง พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 มาตรานี้ มีการแก้ไขเพิ่มเติม 5 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 โดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2490

ครั้งที่ 2 โดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499

ครั้งที่ 3 โดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2525

ครั้งที่ 4 โดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539

ครั้งที่ 5 โดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547

หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่ง ต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 48 วัน (มาตรา 87 วรรคห้า)

3. ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับ ด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกัน ทั้งหมดต้องไม่เกิน 84 วัน (มาตรา 87 วรรคหก)

ทั้งนี้ ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และศาลสั่ง ขังครบ 48 วันแล้ว (ตามมาตรา 87 วรรคห้า) หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้อง ต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือ พนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานหลักฐานมาให้ศาลได้สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ซึ่งศาลอาจอนุญาตให้ฝากขังต่อไปได้อีกคราวละ 12 วัน แต่ไม่เกิน 3 ครั้ง เพราะรวมกันแล้วต้องไม่ เกิน 84 วัน (มาตรา 87 วรรคเจ็ด) หรือก็คือกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปี ขึ้นไป ศาลมีอำนาจสั่งขังผู้ต้องหาได้สูงสุดไม่เกิน 84 วัน นั่นเอง

ข้อสังเกต

1. ระยะเวลา 48 ชั่วโมง ที่ให้นำตัวผู้ต้องหาฝากขัง ตามมาตรา 87 วรรคสามเริ่ม นับตั้งแต่เวลาผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน คือนับแต่มาถึงสถานีตำรวจไม่ได้เริ่ม นับตั้งแต่ที่ผู้ต้องหาถูกจับ

2. การขังตามมาตรา 87 เป็นการกำหนดระยะเวลาให้แก่พนักงานสอบสวนไปในตัว ว่า พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนให้แล้วเสร็จโดยเร็วแล้วรีบส่งสำนวนการสอบสวนไปให้ พนักงานอัยการพิจารณามีสิ่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง เพื่อที่จะทำการฟ้องคดีให้ทันภายในกำหนด ระยะเวลา ฝากขังที่ศาลอนุญาต เพราะถือว่าผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจของศาลในคดีที่ฟ้องแล้วอันเนื่องมาจากการขัง และกรณีเช่นนี้ถือว่าพนักงานอัยการได้นำตัวผู้ต้องหาพร้อมฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 165 แล้ว ไม่ว่าจะความจริงแล้วผู้ต้องหาได้รับปล่อยตัวชั่วคราวไปในการระหว่าง ฝากขัง หรือปล่อยตัวไปแล้วผู้ต้องหาหลบหนีไปแล้วหรือไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1735/2514 (ประชุม ใหญ่)) หรือยังมีตัวผู้ต้องหาอยู่ในเรือนจำ เนื่องจากไม่มีการขอปล่อยตัวชั่วคราวหรือผู้ต้องหาไม่ได้รับ อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ศาลจะรับฟ้องของพนักงานอัยการไว้ แล้วหมายขังผู้ต้องหาที่มีสถานะ กลายเป็นจำเลยและมีตัวอยู่ในเรือนจำไว้โดยกลายเป็นการขังในระหว่างพิจารณา ตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 88 ต่อไป ซึ่งจะขังนานเท่าใดก็ได้จนกว่าการดำเนินกระบวน พิจารณาในศาลชั้นต้นจะเสร็จสิ้น แต่ถ้าขณะรับฟ้องของพนักงานอัยการ จำเลยหลบหนีไประหว่าง การปล่อยตัวชั่วคราวของศาล ศาลจะรับฟ้องของพนักงานอัยการไว้แล้วมีคำสั่งให้ออกหมายจับจำเลย จากนั้นจำหน่ายคดีของพนักงานอัยการไว้ชั่วคราวเพื่อรอให้จับจำเลยมาได้ก่อนจึงจะยกคดีขึ้น พิจารณาต่อไป อย่างไรก็ดี ถ้าครบกำหนดระยะเวลาฝากขังแล้ว ยังไม่มีการฟ้องคดี ผู้ต้องหาที่ขังไว้ ย่อมต้องได้รับการปล่อยตัวไป หากพนักงานอัยการมีคำสั่งให้ฟ้องคดี พนักงานอัยการโดยพนักงาน สอบสวนจะต้องดำเนินการนำตัวผู้ต้องหาศาลเพื่อฟ้องคดีเอง โดยไม่ถือว่าการไม่ฟ้องคดีภายใน กำหนดระยะเวลาฝากขังทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 120 แต่อย่างใด ตามตารางที่ปรากฏ ดังต่อไปนี้

**ตารางที่ 1 การปฏิบัติงานพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเรื่องระยะเวลาการควบคุม
และการดำเนินคดี**

ลำดับ	การดำเนินคดี	ระยะควบคุม	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
พนักงานสืบสวน/พนักงานสอบสวน			
1.	พนักงานสอบสวนรับแจ้งความ/ รับคำร้องทุกข์ (สืบสวน-สอบสวน)	-	-ป.วิ.อ.มาตรา 2 (17) และ ม.18-ม.21
2.	ออกหมายเรียก (จำนวน 2 ครั้ง)	-พบเพื่อสอบสวน	-ป.วิ.อ.มาตรา 52 ถึง ม.56
3.	ออกหมายจับ ตรวจค้น จับกุม (บันทึกจับกุม) โดยการมอบคดี	-พนักงานสืบสวนตรวจค้น จับกุม นำตัวมามอบให้พนักงานสอบสวน	-ป.วิ.อ.มาตรา 78 ประกอบ ม.66
4.	พนักงานสอบสวนลงบันทึก ประจำวันโดยการรับคดี	-ควบคุมตัว 48 ชั่วโมง 7 วัน (ฝากขัง) 48 วัน (12*4) 84 วัน (12*7)	-ป.วิ.อ.มาตรา 87 และ ม.134
5.	ฝากขัง/ผิดฟ้อง	-ฝากขัง/ผิดฟ้อง ตามเวลาที่ กฎหมายกำหนด	-ป.วิ.อ.มาตรา 87 และ ม.134
6.	ประกันตัว	-ให้ประกันตัวชั้นพนักงานสอบสวน -ปล่อยตัวชั่วคราว -นัดหมายประกันตามระยะเวลา เวลาฝากขัง/ผิดฟ้อง	-ป.วิ.อ.มาตรา 87 และ -ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการ เรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อย ชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562
7.	ทำสำนวนเสร็จสิ้นส่งพนักงาน อัยการ* *เมื่อส่งสำนวนไปพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนจะหมดอำนาจ ในการสอบสวนทันที	7.1 ฝากขัง/ผิดฟ้องนับเวลาต่อไปใน ชั้นพนักงานอัยการ 7.2 ประกันตัว/ประกันตัวต่อ พนักงานอัยการและส่งตัวไปยัง เรือนจำ -การฝากขังต่อเรือนจำ	-ป.วิ.อ.มาตรา 141 และ ม.143
พนักงานอัยการ			
8.	พนักงานอัยการร่างฟ้อง* *พนักงานอัยการสั่งสอบสวน เพิ่มเติม	-ควบคุมต่อจากพนักงานสอบสวน -ประกันตัวต่อพนักงานอัยการ -การออกหมายเรียกของพนักงาน อัยการตามป.วิ.อ.มาตรา 55/1 -การประกันตัวต่อพนักงานอัยการ และส่งตัวไปยังเรือนจำ -การฝากขังต่อเรือนจำ	-ป.วิ.อ.มาตรา 55/1 -ป.วิ.อ.มาตรา 143 144 145 -ระเบียบสำนักงานพนักงานอัยการสูงสุดว่า ด้วยการเนรเทศอาญาของพนักงาน อัยการ. พ.ศ. 2547
9.	พนักงานอัยการฟ้องต่อศาล	-การประกันตัวต่อศาล -การฝากขังต่อเรือนจำ	-ป.วิ.อ.มาตรา 143 144 145 -ระเบียบสำนักงานพนักงานอัยการสูงสุดว่า ด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงาน อัยการ. พ.ศ. 2547

ลำดับ	การดำเนินคดี	ระยะควบคุม	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ศาล			
10.	ศาลพิจารณาคดี	-ประกันตัวต่อศาล -การตัดสินการรวมเวลาระยะเวลา การควบคุม -การฝากขังต่อเรือนจำ	-ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการ เรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อย ชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562

ที่มา : สัมภาษณ์ พล.ต.ท.ดร.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์,อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1 กรกฎาคม 2563.

2.6.2 ความสัมพันธ์ของป.วิ.อ.มาตรา 87 กับการดำเนินคดีอาญาของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ⁴⁷

อำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนก่อน รับคำร้องทุกข์ กล่าวหา การค้น การจับ การควบคุมตัวผู้ต้องหา การขออำนาจศาลในการขังผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวนจนกว่าจะเห็นว่า การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วจึงจะสรุปความเห็นตรวจการสอบสวนควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องเสนอต่อพนักงานอัยการ ซึ่งกล่าวถึงในมาตรา 140-142 ส่วนในมาตรา 143 พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบพยานหลักฐานจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและมีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติม การสอบสวนของพนักงานสอบสวนถือว่าเป็นข้อมูลดิบ (raw material) ที่ยังมีได้มีการกลั่นกรองทางกฎหมาย โดยผู้มีอำนาจทางกฎหมาย คือ พนักงานอัยการซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาคดี ซึ่งพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการออกคำสั่งที่มีผลเด็ดขาดตามกฎหมายจึงต้องเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณา เช่น ตรวจการสอบสวน ควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง พนักงานอัยการเป็นองค์กรที่มีอำนาจออกคำสั่งที่มีผลมากทางกฎหมาย (Law Adjudication process) เช่น การออกคำสั่งในการงดสอบสวน คำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง สั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ตามประเด็นที่กำหนด ให้พนักงานสอบสวนส่งพยานมาให้พนักงานอัยการสอบปากคำเอง

การสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการสั่งคดีของพนักงานอัยการจำเป็นต้องมีการควบคุมตัวและการขังผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวนตามป.วิ.อ.มาตรา 87 เหตุผลความจำเป็นที่ต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาตามมาตรา 87 ในระหว่างการควบคุมตัวผู้ต้องหาในระยะเวลา 48 ชั่วโมงนั้น พนักงานสอบสวนต้องพยายามหาพยานหลักฐานเพื่อแจ้งข้อหาต่อผู้ต้องหา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกักตัวผู้ต้องหาในห้องขัง เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหลบหนี

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องให้ศาลเข้ามาตรวจสอบการจำกัดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในการดำเนินคดีตามมาตรา 87 เหตุผลจำเป็นสำหรับข้อปฏิบัติในการควบคุมผู้ต้องหา/ผู้ถูกจับไม่ให้เกินกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่ มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุ

⁴⁷ กุลพล พลวัน, หลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (กรุงเทพฯ) หน้า 6.

จำเป็นอย่างอื่น อันมีอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล ขอหมายซึ่งผู้ต้องหาไว้ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรือ อาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบพิจารณาก็ได้ ในกรณี ความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียวมีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน ในกรณี ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปีหรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้ง ติดๆกันได้แต่ครั้งหนึ่ง ต้องไม่เกินสิบสองวันและรวมกันทั้งหมด ต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน⁴⁸

ข้อขัดแย้งระหว่างการใช้อำนาจตามป.วิ.อ.มาตรา 87 ระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ ในทางปฏิบัติ พบว่าพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการโดยเหลือระยะเวลาการขอให้ศาลออกหมายซึ่งผู้ต้องหาไว้เพียงเล็กน้อย ทำให้การสอบสวนเพิ่มเติมโดยพนักงานอัยการกระทำมิได้ เพราะไม่มีเวลาเหลือเพียงพอ หากพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาไม่ทันภายในระยะเวลาที่เหลือ ศาลก็จะปล่อยตัวผู้ต้องหาซึ่งเกิดผลกระทบในทางคดีร้ายแรง เพราะผู้ต้องหาอาจหลบหนีไปได้ พนักงานอัยการจึงต้องตัดสินใจพิจารณาสั่งฟ้องผู้ต้องหาไปตามพยานหลักฐานเท่าที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาให้ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิความยุติธรรมของประชาชน เพราะผู้ต้องหาอาจถูกฟ้องโดยมีพยานหลักฐานที่ไม่แน่ชัดว่าเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ และการที่พยานหลักฐานยังไม่ครบถ้วนเมื่อฟ้องคดีไปแล้ว เป็นเหตุให้ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์เป็นจำนวนมาก⁴⁹

การใช้อำนาจตามมาตรา 87 ของพนักงานสอบสวนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม การส่งสำนวนคดีในระยะเวลากระชั้นชิด อาจมีผลต่อสำนวนคดีที่ไม่หนักแน่นพอที่จะจับกุมตัวผู้ต้องหา เพราะหากส่งสำนวนให้พนักงานอัยการในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ส่งผลให้พนักงานอัยการไม่มีเวลาพิจารณาคดี ทำให้เกิดการยกฟ้องได้ ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัว หากผู้ต้องหานั้นมีความผิดจริง จำเลยจะเป็นผู้ที่ไม่ได้รับความยุติธรรม แต่หากผู้ต้องหาไม่มีความผิดอาจก่อความเสียหายด้านความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

การสั่งคดีของพนักงานอัยการ มีการฟ้องคดีต่อศาลทั้งที่พยานหลักฐานไม่เพียงพอ การที่พนักงานอัยการไม่มีเวลาตรวจสำนวนเพราะพนักงานสอบสวนส่งสำนวนในระยะเวลากระชั้นชิดนั้น ส่งผลให้มีผลต่อการพิจารณาคดีของผู้พิพากษา หากผู้พิพากษาต้องสั่งสอบพยานเพิ่มเติมก็ส่งผลให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาช้าลงไปอีก หรือถ้าหากผู้ต้องหานั้นไม่มีความผิดใด ๆ แต่เกิดจากการจับผิดหรือที่เรียกว่าจับแพะนั้น ทำให้สิทธิของผู้ต้องหานั้นเสียไปและไม่ได้รับการชดเชยคืน ดังนั้น

⁴⁸ สนธยา รัตนธารส, คู่มือพนักงานสอบสวน เทคนิคการสอบสวนและการทำสำนวนการสอบสวน (กรุงเทพฯ : พูนทรัพย์การพิมพ์, 2560) หน้า 11-18.

⁴⁹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง = Advanced comparative criminal justice administration/สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (2533). หน่วยที่ 1-5. หน้า 4-57.

กระบวนการที่เริ่มต้นจากการจับของพนักงานสืบสวนจะต้องแม่นยำและใช้เวลาน้อยลงเพื่อให้พนักงานอัยการมีเวลาตรวจสอบสำนวนคดีเพื่อหาพยานหลักฐานที่แน่นหนาให้ผู้พิพากษาได้เห็นว่าคุณค่าความอาญานั้น ควรจะตัดสินลงโทษผู้ใดและให้ความเป็นธรรมกับผู้ใด

สิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาชนอาจต้องตกเป็นจำเลยในคดีอาญาโดยไม่สมควร ต้องถูกขังระหว่างการพิจารณาคดีในศาล อาจใช้เวลานับ 10 ปี อาทิ ในปี พ.ศ. 2529 - 2538 คดีฆาตกรรมนางสาวเชอริ แอนตันแคน⁵⁰ ซึ่งมีการจับกุมผู้บริสุทธิ์มาฟ้องลงโทษโดยพยานหลักฐานเป็นเท็จและผลของคดีทำให้เกิดความเสียหายต่อจำเลยทั้ง 4 คนทั้งในด้านร่างกาย สิทธิและเสรีภาพ ที่เนื่องมาจากจำเลยถูกควบคุมตัวในเรือนจำเกือบ 10 ปี และมี 1 คนที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนี้ จำเลยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว แม้ศาลอุทธรณ์จะพิพากษายกฟ้องจำเลยแล้วก็ตาม แต่จำเลยดังกล่าวก็ถูกขังไว้ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลฎีกา จนพนักงานสอบสวนอีกชุดหนึ่งได้สอบสวนคดีขึ้นมาใหม่และมีความเห็นว่าผู้กระทำผิดคดีนี้เป็นบุคคลอื่นจึงถอนฟ้องจำเลยแต่พนักงานอัยการพิจารณาว่าคดียังไม่มีเหตุเพียงพอที่จะถอนฟ้องจึงได้ดำเนินการต่อไป ความผิดพลาดในคดีนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความบกพร่อง ความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ขั้นสืบสวน ขั้นสอบสวนและขั้นพิจารณาคดี รวมไปถึงการควบคุมดูแลนักโทษในเรือนจำไม่ว่าจะเป็นนักโทษที่ถูกขังระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาและนักโทษเด็ดขาดซึ่งศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วก็ตาม คดีเชอริ แอนตันแคนจึงเป็นคดีที่สะท้อนกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ

อีกทั้งในปี พ.ศ. 2545 ในคดีแพะจอบิ คนร้ายใช้อาวุธปืนเอ็ม 16 กระดิงรรับส่งนักเรียนโรงเรียนบ้านคาวิทยา กิ่งอำเภอบ้านคา จ.ราชบุรี ทำให้นักเรียนเสียชีวิต 3 คน บาดเจ็บ 11 คน พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายจอบิ เป็นจำเลยในข้อหาฆ่า พยายามฆ่าผู้อื่น และมีและใช้อาวุธสงครามโดยผิดกฎหมาย โดยศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายืนให้ยกฟ้องนายจอบิตามที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องก่อนหน้านี้ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์แสดงถึงความยุติธรรมในกระบวนการศาล ซึ่งเป็นสถาบันหลักของประเทศ คดีนายจอบิถือเป็นคดีตัวอย่างที่พนักงานสืบสวนและพนักงานสอบสวนควรถือเป็นอุทาหรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อไม่ให้มีการจับแพะหรือผู้บริสุทธิ์มาดำเนินคดีอีก⁵¹ จะเห็นได้ว่าจากตัวอย่างทั้งสองคดีเป็นคดีที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก

สรุปได้ว่า มาตรา 87 เป็นการควบคุมผู้ถูกจับให้เข้าสู่กระบวนการไต่สวนทางกฎหมาย โดยมีระยะเวลาเป็นตัวกำหนดเพื่อให้กระบวนการสืบสวนคดีอาญามีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อมีการจับกุม ควบคุมตัว ผ่ากั้นในระหว่างการดำเนินคดี จึงส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การศึกษาป.วิ.อ. มาตรา 87 อาจเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมต่อไป

⁵⁰ ภูมินทร์ บุตรอินทร์, การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทย (กรุงเทพฯ : เบนไทย, 2556) หน้า 11-14.

⁵¹ ทีมข่าวอาชญากรรม. (2549). พิพากษายืนยกฟ้อง “แพะจอบิ” คดียิงนักเรียนบ้านคา. ออนไลน์ <https://mgronline.com/crime/detail/9490000103889> เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2563.

2.7 การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความอาญา⁵²

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในสาระสำคัญ เริ่มตั้งแต่เมื่อมีการกล่าวหาว่าบุคคลกระทำความผิดกฎหมาย อันเป็นเหตุให้มีการดำเนินการด้านกระบวนการยุติธรรมขึ้น กล่าวคือ การค้น การจับ การควบคุมตัว การสอบสวน ไปตลอดสายเพื่อนำตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาไปดำเนินคดีนั้น โดยทั่วไปได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กระบวนการทางยุติธรรมที่มีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนนั้นอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.7.1 การค้น

การค้นตัวบุคคลหรือสถานที่ ล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพที่กฎหมายคุ้มครอง พนักงานตำรวจพึงกระทำด้วยความระมัดระวังและยึดหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ดังต่อไปนี้

(1) พนักงานตำรวจจะค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายหรือคำสั่งศาลไม่ได้ เว้นแต่ เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้น เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ถูกไล่จับและหนีเข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐาน เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มิไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมิไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากรอกหมายค้น สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน การใช้อำนาจตรวจค้นกรณีนี้ ให้ผู้ตรวจค้นจดบันทึกการตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น โดยแสดงเหตุผลที่สามารถค้นได้แล้วมอบบันทึกการค้นและบัญชีทรัพย์สินประกอบการตรวจค้น นอกจากนี้การค้นที่รโหฐานนั้น ผู้ที่จะถูกจับเป็นเจ้าบ้านและการจับนั้น มีหมายจับหรือเป็นการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78

(2) การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้ เมื่อลงมือค้นตาในกลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืน ในกรณีฉุกเฉินค้นเวลากลางคืนได้ การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญทำในเวลากลางคืนได้

(3) การตรวจค้นกรณีมีหมายค้น หรือคำสั่งศาลนั้น หัวหน้าในการจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น คือ เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทนซึ่งจะต้องเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่ยศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น และเมื่อทำการตรวจค้นเสร็จสิ้นแล้วให้ดำเนินการตามที่ศาลสั่งไว้ด้วย

(4) การตรวจค้นในที่รโหฐาน ให้เจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติ ดังนี้ เจ้าพนักงานที่จะทำการตรวจค้นต้องแต่งเครื่องแบบ เว้นแต่มีเหตุกรณีเร่งด่วน ก่อนลงมือตรวจค้นให้เจ้าพนักงานตำรวจที่จะทำหน้าที่ในการตรวจค้นแสดงความบริสุทธิ์ จนเป็นที่พอใจกับเจ้าบ้านแล้วจึงลงมือตรวจค้นต่อหน้าเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น หากเป็นกรณีตรวจค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าบุคคลนั้น ในการตรวจค้นให้เจ้าพนักงานตำรวจสั่งเจ้าของ

⁵² การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา, การทำสำเนาการสอบสวนและมาตรการควบคุมตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 ลง 1 ก.ค. 2556. (คู่มือปฏิบัติงาน) หน้า 11-12

หรือคนที่อยู่ในนั้น หรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะตรวจค้นยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อีกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตรวจค้นนั้น ถ้าบุคคลไม่ยอมให้เข้าไป ให้เจ้าพนักงานชี้แจงเหตุจำเป็นก่อน ถ้าไม่ยินยอมจึงใช้กำลังเข้าไป ในการตรวจค้นต้องทำด้วยความระมัดระวังและพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความเสียหาย เว้นแต่มีเหตุจำเป็น สิ่งของใดที่ยึดได้ ต้องให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยานแล้วแต่กรณีเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง เมื่อตรวจค้นเสร็จสิ้นแล้วต้องจดบันทึกการค้นอย่างละเอียด บันทึกการตรวจค้นอ่านให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทนหรือพยาน แล้วแต่กรณีฟัง แล้วให้บุคคลเช่นว่านั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ หากไม่ยอมให้บันทึกไว้เหตุผลไว้

2.7.2 การจับ

เป็นการกระทำให้ผู้ถูกจับเสียความเป็นอิสระภาพ เจ้าพนักงานตำรวจจึงควรระมัดระวังการใช้อำนาจในการจับ และกระทำเมื่อมีความจำเป็น โดยให้ถูกต้องตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ พึงเข้าใจว่าวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของการจับ เพื่อประโยชน์ในการระงับปราบปรามเหตุอันบังเกิดขึ้นเฉพาะหน้าหรืออาจจะเกิดขึ้นหรือเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสหลบหนีได้สะดวกเท่านั้น และให้ปฏิบัติดังนี้

(1) เจ้าพนักงานตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาลไม่ได้ เว้นแต่ เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันสมควรสงสัยว่าน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจกระทำความผิด เมื่อมีเหตุจ้องออกมาหมายจับบุคคลนั้น การจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีไประหว่างถูกปล่อยชั่วคราว

(2) ผู้ที่ถูกจับนั้นเจ้าพนักงานตำรวจต้องแจ้งแก่ผู้ที่ถูกจับนั้นว่า เขาต้องถูกจับแล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับทันที

(3) ต้องแจ้งข้อหาให้ผู้จับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับและแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ หากให้การถ้อยคำนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความหรือผู้ซึ่งเป็นทนายความได้

(4) ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับ หากเป็นการสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลใดให้เจ้าหน้าที่อนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี

(5) หากบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนีผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น

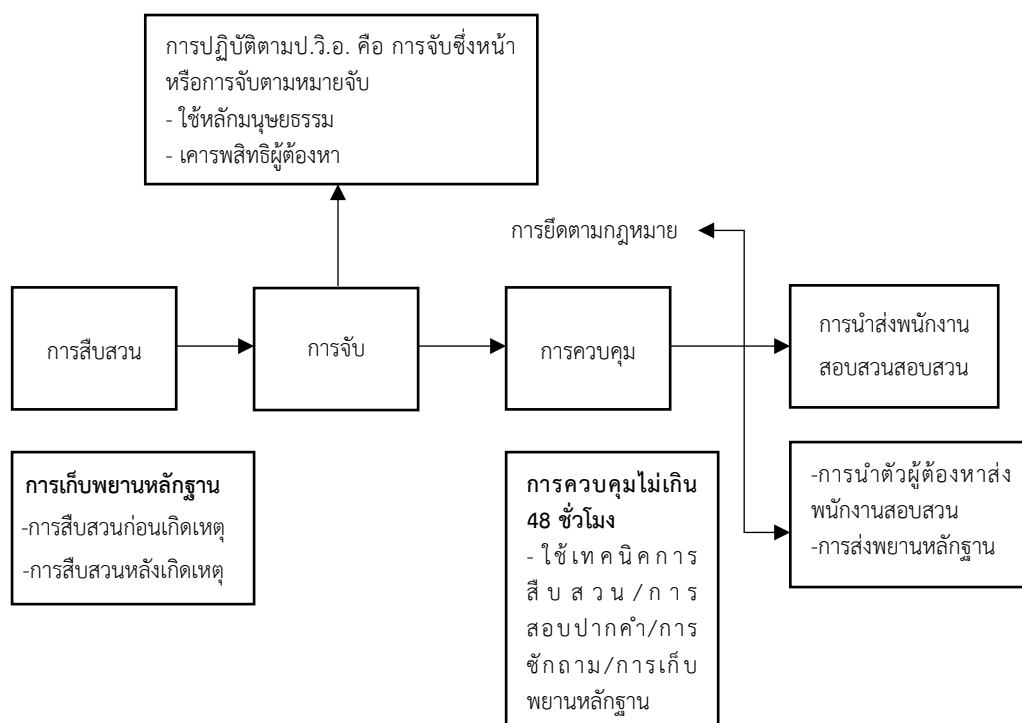
(6) เจ้าพนักงานตำรวจหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ

(7) กรณีเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้จับให้แจ้งข้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์จับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟัง โดยบันทึกไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อรับตัวผู้ถูกจับไว้ควบคุมโดยให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับทราบไว้และมอบสำเนาบันทึกการจับกุมแก่ผู้ถูกจับนั้น โดยให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อรับสำเนาไว้ในบันทึกการจับกุม

(8) กรณีราษฎรเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับจากราษฎรบันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ ข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้น รวมทั้งแจ้งข้อหาและรายละเอียดแห่ง การจับ

(9) การปฏิบัติเกี่ยวกับการจับกุมเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้ปฏิบัติ ตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

แผนภูมิที่ 2: การทำงานของพนักงานสืบสวน

ที่มา: สัมภาษณ์ พ.ต.ท.ปริญญา ดินโย, พนักงานสืบสวน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1 กรกฎาคม 2563.

การสืบสวนเริ่มต้นจากการเข้าไปในที่เกิดเหตุ จะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนเกิดเหตุการณ่นั้นหรือ หลังเกิดเหตุก็ได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเก็บพยานหลักฐาน หากมีพนักงานพิสูจน์หลักฐานก็ให้ พนักงานนั้นเก็บหลักฐานทั้งหมด หลังจากนั้นจึงจับกุมตัวผู้ถูกจับ โดยต้องแจ้งแก่ผู้ที่ถูกจับนั้นว่า เขา ต้องถูกจับแล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ ทันที ซึ่งการจับนั้นจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอย่างเคร่งครัด ทั้งการ จับซึ่งหน้า ตามป.วิ.อ.มาตรา 80 และการจับตามหมาย ตามป.วิ.อ. มาตรา 83 ทั้งนี้ต้องใช้หลัก มนุษยธรรมและเคารพสิทธิผู้ต้องหาเป็นหลัก การควบคุมตัวผู้ต้องหาไม่เกิน 48 ชั่วโมง โดยใช้เทคนิค การสืบสวน การสอบปากคำ การซักถามและการเก็บพยานหลักฐานก่อนที่จะนำผู้ต้องหาส่งพนักงาน สอบสวนต้องตรวจสอบว่าถูกต้องตามหลักกฎหมายหรือไม่ พยานหลักฐานครบถ้วนเพียงพอหรือไม่ หลังจากนั้นจะเป็นการนำตัวผู้ต้องหาส่งพนักงานสอบสวนอย่างถูกต้องตามหลักการ

2.7.3 การควบคุม

การควบคุมต้องกระทำไปภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น กฎหมายสำคัญที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งนอกจากจะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยแล้วยังคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลด้วย จึงให้ปฏิบัติดังนี้

(1) ให้เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้ควบคุม แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาทราบในโอกาสแรก รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับ และสถานที่ที่ถูกควบคุม ถ้าผู้ถูกจับร้องขอให้เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้แจ้งตามสิทธิดังกล่าว ก็ให้จัดการตามคำร้องขอนั้นโดยเร็วและให้บันทึกการจัดการดังกล่าวไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเป็นหลักฐานไว้ในกรณีนี้ห้ามไม่ให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ

การแจ้งสิทธิดังกล่าวให้บันทึกไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อเดียวกับบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อที่รับตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้ควบคุม โดยไม่ต้องบันทึกเรื่องการแจ้งสิทธิดังกล่าวไว้ในบันทึกคำให้การ และไม่ต้องจัดทำบันทึกการแจ้งสิทธิอีก โดยให้มีข้อความปรากฏดังนี้

“.....(ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่ง).....เจ้าพนักงานตำรวจผู้รับตัว นาย/นาง/น.สผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้ควบคุมได้แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามกฎหมายให้ทราบแล้ว ดังนี้

(1.1) มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก

(1.2) มีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นเฉพาะตัว

(1.3) มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวน

(1.4) มีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

(1.5) มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

นาย/นาง/น.ส.ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมได้ทราบสิทธิของตน จึงลงลายมือชื่อรับทราบสิทธิตามกฎหมายไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ถูกจับ/ผู้ต้องหา

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบตัว”

ที่มา การอำนวยความสะดวกในคดีอาญา การทำสำเนาการสอบสวนและมาตรการควบคุมตรวจสอบ เริงรัดการสอบสวนคดีอาญา คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 ลง 1 ก.ค. 2556. (คู่มือปฏิบัติงาน) หน้า 11-12

หากพนักงานอัยการต้องการบันทึกการแจ้งสิทธิ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับชอบสำเนาบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อที่แจ้งสิทธิมอบให้พนักงานอัยการ

(2) เจ้าพนักงานตำรวจผู้รับตัวผู้ถูกจับ จะปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราวหรือควบคุมผู้ถูกจับไว้ก็ได้ แต่ถ้าเป็นการจับโดยมีหมายหรือคำสั่งของศาลให้รับดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญามาตรา 64 และในกรณีที่ต้องส่งผู้ถูกจับไปยังศาล แต่ไม่สามารถส่งไปได้ในขณะนั้น เนื่องจากเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการให้แจ้งเจ้าพนักงานตำรวจที่รับตัวผู้ถูกจับไว้มีอำนาจปล่อยผู้ถูกจับชั่วคราว หรือควบคุม ผู้ถูกจับไว้ได้จนกว่าจะถึงเวลาศาลเปิดทำการ

(3) ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าความจำเป็นแก่พฤติการณ์แห่งคดี และให้พนักงานสอบสวนพึงทราบถึงอำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวนและศาล

(4) กรณีที่มีการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบหมายจับ

(5) เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกคุมขังในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลแห่งท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาขอให้ปล่อยผู้ถูกคุมขังโดยมิชอบได้

2.7.4 การปล่อยตัวชั่วคราว

ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่มีความผิดจนกว่า ศาลจะได้พิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด การปล่อยตัวชั่วคราวจึงเป็นมาตรการที่มีความสำคัญยิ่งหากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน กำหนดลำดับอาวุโสของพนักงานสอบสวนไว้ ตามกฎ ก.ตร. ว่าด้วยการกำหนดลำดับอาวุโสของข้าราชการเจ้าพนักงานตำรวจในการรักษาราชการแทน มีอำนาจเป็นผู้พิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวแทนได้

(2) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน พิจารณาสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวโดยเร็ว โดยให้พิจารณาสั่งให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ชั่วโมง นับแต่ได้รับเรื่อง เว้นแต่มีกรณีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาสั่งการได้ภายในกำหนด ก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นไว้ในคำร้องหรือบันทึกเสนอสัญญาประกัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 24 ชั่วโมงนับแต่ได้รับคำร้อง

(3) การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาและสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยพิจารณาเหตุเหล่านี้ประกอบด้วย ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดของผู้ต้องหา นั้นว่า เกิดจากการกระทำโดยเจตนา ไม่เจตนา จำเป็น ป้องกัน ถูกบังคับ หรือขู่เชิญให้กระทำความผิดหรือกระทำโดยประมาท

(4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด ผู้ร้องขอประกันมีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยให้ดูความถูกต้องของเอกสาร เช่น บัตรประจำตัว หรือหนังสือรับรองตำแหน่ง ฯลฯ การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันให้พนักงานสอบสวนถามรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน หรือภาระผูกพันของผู้ร้องขอประกันเพื่อประกอบการพิจารณาการให้ประกัน

(5) การสั่งไม่ปล่อยตัวชั่วคราวจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุหนึ่งเหตุใด ดังนี้ ผู้ต้องหาจะหลบหนี ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน ผู้ต้องหาจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ การปล่อยตัวชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของพนักงาน

(6) คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลและต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวทราบ โดยให้ปฏิบัติดังนี้ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องหรือพนักงานสอบสวนเวรแจ้งไม่ปล่อยชั่วคราวพร้อมทั้งให้เหตุผลให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวทราบโดยเร็ว

(7) ในคดีที่อัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

(8) การเรียกประกัน หรือหลักประกัน จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

(9) ในสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่เงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นไม่ได้ เช่น การจัดหมายให้มารายงานตัวกับพนักงานสอบสวนบ่อยครั้ง จนผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันไม่สามารถจะทำการงานอย่างอื่นได้ตามปกติ เป็นต้น

ตารางที่ 2 สิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับตามประมวลกฎหมายอาญาเรื่องระยะเวลาการควบคุมและการดำเนินคดี⁵³

ชั้นจับกุม (ป.วิ.อ.มาตรา 83, 84)	ชั้นรับมอบตัว (ป.วิ.อ.มาตรา 7/1)	ชั้นสอบสวน
<p>ก.บริเวณที่ถูกจับ</p> <p>(1) ผู้จับแจ้งผู้ถูกจับว่า “เขาต้องถูกจับ” และ “ถูกนำตัวไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนพร้อมด้วยผู้จับ” (มาตรา 83 วรรคแรก)</p> <p>(2) แจ้งข้อกล่าวหา “มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” และ “ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ (มาตรา 83 วรรคสอง)</p> <p>ข. ก่อนส่งตัวให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจ (มาตรา 84)</p> <p>(1) จะต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนโดยทันที</p> <p>(2) ต้องดำเนินการตามข้อ ก. ข้อ (1)</p> <p>(2) อีกครั้ง (กระทำเป็นครั้งที่สอง)</p> <p>(3) มอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูก</p>	<p>พนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานสอบสวนผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับต้องแจ้งสิทธิต่าง ๆ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 7/1</p> <p>(1) แจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก</p> <p>(2) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นกรณีเฉพาะตัว</p> <p>(3) ให้นำทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน</p> <p>(4) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร</p> <p>(5) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย</p>	<p>สิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ตาม ป.วิ.อ. คือ</p> <p>(1) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ (มาตรา 134 วรรคแรก)</p> <p>(2) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม (มาตรา 134 วรรคสาม)</p> <p>(3) ผู้ต้องหาที่มีโอกาสที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ (มาตรา 134 วรรคสี่)</p> <p>(4) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะมีทนายความในชั้นสอบสวน (มาตรา 134/1)</p> <p>(5) ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในการถามปากคำให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กต้องมีสหวิชาชีพ</p>

⁵³ พ.ต.ท.สนธยา รัตนธรรส, การค้นการจับและสิทธิตามกฎหมาย ฉบับปรับปรุงใหม่ 2548 (กรุงเทพฯ : พูนทรัพย์การพิมพ์, 2560) หน้า 146-148.

ชั้นจับกุม (ป.วิ.อ.มาตรา 83, 84)	ชั้นรับมอบตัว (ป.วิ.อ.มาตรา 7/1)	ชั้นสอบสวน
จับ (มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (1)) (4) กรณีราษฎรถูกจับพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึง “ข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ” ผู้ถูกจับ “มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” (มาตรา 83 วรรคหนึ่ง (2))		(นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอพนักงานอัยการและทนายความร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กซึ่งเป็นผู้ต้องหา (มาตรา 133 ทวิ, 134/2) (6) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ (มาตรา 134/3, 134/4 วรรคหนึ่ง (2)) (7) ในการถามคำให้การผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน นั้น ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ (มาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง (1))

กระบวนการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ⁵⁴

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ม.134⁵⁵ ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 22) พ.ศ.2547 เพื่อรองรับสิทธิของผู้ต้องหาและกำหนดหลักเกณฑ์สำคัญเกี่ยววิธีการแจ้งข้อหา รวมทั้งการขออนุญาตขังหรือจับผู้ต้องหาที่เข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญไว้

1.วิธีการแจ้งข้อกล่าวหา ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคหนึ่ง พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาด้วย เพื่อให้ผู้ต้องหาจะได้ทราบว่าตนถูกกล่าวหาหรือแจ้งข้อหาว่ากระทำความผิดในข้อหาอะไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁵⁴ อานิส เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 1-156) เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 15. (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2562) หน้า 293

⁵⁵ มาตรา 134 เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ

การแจ้งข้อหาตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา

ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้

เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ไขผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามิเหตุที่จะออกหมายขังผู้นั้นได้ตามมาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ กรณีเช่นว่านี้ให้นำมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายขังโดยอนุโลม หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

2. พนักงานสอบสวนต้องมีหลักฐาน ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคสอง พนักงานสอบสวนจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหาจะได้กระทำความผิดตามข้อหา นั้น การใช้หลักฐานตามสมควร (Probable Cause) ตามป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคสองนี้ เป็นแนวทางที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้พอสมควรว่าผู้ต้องหาจะได้กระทำความผิด เป็นอันเพียงพอที่จะแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาและแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบตามนัยแห่งป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคหนึ่งและวรรคสองได้แล้ว หากจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้ถึงขนาดมีหลักฐานแน่ชัดไม่ ในทำนองเดียวกัน ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้นในคดีอาญาพ.ศ.2545⁵⁶ ในข้อ 13 “ในการรับฟังพยานหลักฐาน ศาลไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้ พิสูจน์ความผิดของจำเลย” ศาลไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกันกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย และ ข้อ 14 “พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับหรือหมายค้น” คือ พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับหรือหมายค้น เท่านั้น

3. การรับรองสิทธิของผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคสาม กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าผู้ต้องหา มีความผิดหรือบริสุทธิ์ ทั้งนี้ การสอบสวนที่กระทำอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่องย่อมทำให้พยานหลักฐานที่รวบรวมได้นั้นยังคงสภาพสมบูรณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริง น่าจะพิสูจน์ความจริงได้ดีกว่าพยานหลักฐานที่ปล่อยระยะเวลาล่าช้าออกไป

4. พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรคสี่ เพื่อรับรองสิทธิของผู้ต้องหาเกี่ยวกับโอกาสในการสู้คดีในชั้นสอบสวนปากคำของผู้ต้องหาไว้ 2 ประการ คือ 1) พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหา และ 2) พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ หัวใจของวิธีการสอบสวนเพื่อค้นหาความจริงได้อย่างสมบูรณ์ คือ หลักฟังความทุกฝ่าย (Both sides must be heard) เพื่อวิเคราะห์ซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวงเพื่อวินิจฉัยว่าผู้ต้องหา มีความผิดหรือบริสุทธิ์ในการสรุปสำนวนทำความเห็นสั่งคดีเสนอพนักงานอัยการพิจารณาในชั้นตอนต่อไป

⁵⁶ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้นในคดีอาญาพ.ศ.2545

ข้อ 13 ในการรับฟังพยานหลักฐาน ศาลไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้ พิสูจน์ความผิดของจำเลย

ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือทราบข้อมูลอันเป็นเหตุแห่งการออกหมายจับหรือหมายค้นไม่จำเป็นต้องมาเบิกความต่อ ศาลด้วยตนเอง แต่อาจใช้บันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวซึ่งได้สาบานตัวแล้ว เสนอเป็นพยานหลักฐานประกอบคำเบิกความของผู้ร้องขอก็ได้

ข้อ 14 พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับหรือหมายค้น ให้รวมถึง

14.1 ข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน เช่น บันทึกการสอบสวน บันทึกถ้อยคำของสายลับ หรือของเจ้าพนักงานที่ได้จากการแฝงตัวเข้าไปในองค์กรอาชญากรรม ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข่าวของเจ้าพนักงานหรือการหาข่าวจาก ผู้กระทำความผิด และข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าสังเกตการณ์ของเจ้าพนักงานเป็นต้น

14.2 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ เครื่องมือตรวจพิสูจน์ของกลาง เครื่องจับเท็จ เครื่องมือตรวจ โลหะ และเครื่องมือตรวจพิสูจน์ทางพันธุกรรม เป็นต้น

2.8 การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและระยะเวลาการควบคุมของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.8.1 ประเทศฝรั่งเศส⁵⁷

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานตำรวจ ความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับประเภทของการสอบสวนมี 3 ประเภทคือ

1. การสอบสวนความผิดซึ่งหน้า คือ ความผิดซึ่งหน้าตามกฎหมายฝรั่งเศสมีความหมายใกล้เคียงกับกฎหมายไทย กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 54 บัญญัติไว้ให้ความหมายว่า ความผิดซึ่งกำลังกระทำลงหรือซึ่งเพิ่งกระทำลงสดๆร้อนๆและรวมถึงการกระทำซึ่งเป็นความผิดซึ่งหน้า (l'infraction repute fragrante) คือ ความผิดซึ่งในเวลาใกล้เคียงกับเวลาเกิดเหตุ บุคคลผู้ต้องสงสัยถูกไล่ติดตามพร้อมกับเสียงร้องของประชาชนหรือพบว่าบุคคลนั้นมีวัตถุ ร่องรอย สิ่งบ่งชี้ที่ทำให้เห็นว่าเขาได้กระทำความผิด การสอบสวนเป็นการให้อำนาจให้พนักงานตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่และมาตรการบังคับเพื่อการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริง โดยการสอบสวนจำกัดประเภทของความผิดที่ร้ายแรงคือความผิดอุกฤษฏ์โทษและความผิดมัจฉิมโทษที่มีโทษจำคุกเท่านั้น โดยความผิดอาญาในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสแบ่งเป็นสามประเภทดังนี้ ความผิดอุกฤษฏ์โทษ คือความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ความผิดมัจฉิมโทษคือความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่สองเดือนถึงสิบปี และความผิดลหุโทษคือความผิดที่มีแต่โทษปรับไม่มีโทษจำคุก

ในการที่ได้รับแจ้งเหตุว่ามีการกระทำความผิดซึ่งหน้าเกิดขึ้นนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตำรวจต้องรีบแจ้งให้พนักงานอัยการแห่งสาธารณรัฐทราบโดยทันที (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 54 และ D3) พนักงานอัยการต้องรีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุทันที เมื่อเดินทางถึงสถานที่เกิดเหตุพนักงานตำรวจมีอำนาจดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน ใช้มาตรการทุกอย่างที่จำเป็นสำหรับการตรวจตราเก็บรักษาวัตถุหรือสิ่งของทั้งหลายที่สามารถเป็นพยานหลักฐานในการค้นหาความจริง พนักงานตำรวจจะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการเก็บรักษาวัตถุ สิ่งของในสถานที่เกิดเหตุ พนักงานตำรวจสามารถกันบุคคลทุกคนให้ออกจากสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน ซึ่งการสอบสวนความผิดซึ่งหน้านี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 8 วัน

2. การสอบสวนเบื้องต้น พนักงานอัยการเมื่อได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ แล้วส่งเรื่องให้พนักงานตำรวจดำเนินการสอบสวน หรืออาจเป็นกรณีที่พนักงานตำรวจได้รับแจ้งจากพนักงานตำรวจท่านอื่นว่าได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้วแจ้งพนักงานอัยการทราบและพนักงานอัยการได้มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้พนักงานตำรวจสอบสวนต่อไป

⁵⁷ อุทัย อาทิวะ, “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศฝรั่งเศส. รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration)” พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2560), หน้า 22-101.

3. การสอบสวนโดยผู้พิพากษาไต่สวน

ผู้พิพากษาไต่สวนเข้ามาทำการสอบสวนคดีอาญา โดยเรียกชื่อการสอบสวนว่า การไต่สวนคดีอาญา (l'instruction) ในการไต่สวนของผู้พิพากษาไต่สวนนั้น (Juge d'instruction) มีหน้าที่ค้นหาความจริงเพื่อเป็นประโยชน์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจชั้นพิจารณาพิพากษาคดีในการวินิจฉัยความผิดและผู้กระทำความผิด โดยมีความแตกต่างจากการสอบสวน 3 ประการคือ 1) การไต่สวนกระทำได้โดยไม่จำกัดเวลาในการดำเนินงาน 2) การไต่สวนมีความหลากหลายและไม่มีเขตจำกัดหน้าที่เหมือนพนักงานตำรวจ 3) การไต่สวนจะกระทำเมื่อเกิดคดีอาญา บุคคลที่อยู่ในกระบวนการไต่สวนไม่ใช่ผู้ต้องสงสัยหรือผู้เสียหายอีกต่อไป แต่อยู่ในฐานะผู้ถูกไต่สวน (le mis en exam)

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการต้องอยู่ใต้การบังคับบัญชาตามลำดับและจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พนักงานอัยการในระบบสั่งคดีนี้สามารถใช้ดุลยพินิจทั้งในการสั่งคดีคือการสั่งไม่ฟ้องหรือยุติคดีอาญาได้ตามที่เห็นสมควร และยังสามารถใช้ดุลยพินิจในการสั่งดำเนินคดีโดยใช้มาตรการทางเลือกนอกจากการฟ้องคดีอาญาต่อศาลเพื่อประโยชน์ในการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งนี้ เมื่อมีการฟ้องคดีแล้วพนักงานอัยการสามารถที่จะถอนฟ้องคดีได้

พนักงานอัยการมีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญา คือ การดำเนินคดีความผิดมิชฌิมโทษ (les delits) ของพนักงานอัยการนั้นมีทางเลือกฟ้องคดีหลายทาง อาจยื่นฟ้องคดีโดยตรง (citation direct) ต่อศาลมิชฌิมโทษ (Le Tribunal Correctionnel) หรืออาจจะร้องต่อผู้พิพากษาไต่สวนให้เปิดคดีได้ ในคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษ (les crimes) พนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจฟ้องต่อศาลมิชฌิมโทษเพื่อหลีกเลี่ยงการส่งคดีไปให้ผู้พิพากษาไต่สวนวิธีการดังกล่าวเรียกว่า Correctionalisation Judiciaire ซึ่งเป็นวิธีการที่พนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจลดความร้ายแรงของข้อหาในคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษลงเป็นข้อหามิชฌิมโทษหรือมาตรการลดข้อหา (Correctionalisation Judiciaire) ที่นักกฎหมายทั่วไปยอมรับว่า เป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลเรียกว่า ความตกลงทางอาญา (La composition penale) ซึ่งเป็นมาตรการต่อรองรับคำสารภาพ (Plea bargaining) เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา

พนักงานอัยการอาศัยดุลยพินิจในการยุติคดีดังนี้ (Classements Sans Suits) 1) คดีที่ไม่สามารถฟ้องได้ คือ คดีประเภทที่การกระทำไม่เป็นความผิดและคดีที่ไม่สามารถระบุตัวผู้กระทำความผิดได้ พนักงานอัยการสั่งยุติคดีประเภทนี้ จึงไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างการสั่งรื้อคดีในระบบกฎหมายกับระบบดุลยพินิจได้สองคดีที่สามารถฟ้องได้ คือ คดีที่กระทำไปเป็นความผิดและสามารถระบุตัวผู้กระทำความผิดได้ สามารถแบ่งได้สองประเภทคือ 1) คดีที่พนักงานอัยการใช้ดุลยพินิจอย่างแท้จริงในการยุติคดี เนื่องจากเห็นว่าการดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาไม่มีประโยชน์หรือไม่สมควรดำเนินคดีกับผู้ต้องหา 2) คดีที่มีการใช้มาตรการเบี่ยงเบนจากการฟ้องคดี คือ การไกล่เกลี่ยทางอาญา (Mediation Penale) ต้องมีหลักสำคัญสามประการคือ 1) จะต้องกระทำก่อนที่จะมีการฟ้องคดีอาญา 2) จะต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีทั้งสองฝ่าย 3) พนักงานอัยการต้องคำนึงถึงผลที่คู่กรณีจะได้รับจากการไกล่เกลี่ยทางอาญา โดยจะต้องกระทำก่อนที่จะมีการฟ้องคดีอาญา ต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีทั้งสองฝ่ายและพนักงานอัยการต้องคำนึงถึงผลที่คู่กรณีจะได้รับจากการไกล่เกลี่ยทางอาญา ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้สามประการคือ 1) เป็นหลักเกณฑ์ประกันการชดใช้ค่า

สินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย 2) ยุติปัญหาซึ่งเกิดจากการกระทำความผิด 3) มีส่วนช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ

ความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง คือ กระบวนการวิธีพิจารณาที่พนักงานอัยการมีอำนาจในการควบคุมและกำหนดทิศทางการสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานอัยการ สามารถที่จะให้คุณให้โทษกับการทำงานของพนักงานสอบสวนได้ มีลักษณะไม่แบ่งแยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้องคดี ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ใช้ระบบวิธีพิจารณาความอาญาเช่นนี้ และความสัมพันธ์ในแนวนอน คือ กระบวนการวิธีพิจารณาที่พนักงานอัยการเป็นเพียงผู้ตรวจสอบการดำเนินการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนเป็นผู้สอบสวนคดีอาญา มีลักษณะสอดคล้องกับการแบ่งแยกอำนาจสอบสวนออกจากการฟ้องคดี ซึ่งมีเพียงประเทศไทยเท่านั้นที่ใช้ระบบวิธีพิจารณาความอาญาเช่นนี้

การดำเนินคดีอาญาของผู้พิพากษา

บทบาทผู้พิพากษาไต่สวน (ผู้พิพากษาสอบสวน) มีอำนาจหน้าที่ 2 ประการคือ

1.อำนาจไต่สวนคดี ในฐานะผู้มีอำนาจค้นหาความจริงในคดีอาญา ภารกิจไต่สวนคดีเกี่ยวกับความผิด มีอำนาจลงมือสอบสวนได้ด้วยตนเองหรือขอร้องให้พนักงานตำรวจหรือผู้เชี่ยวชาญช่วยดำเนินการแทนได้ ทั้งการเดินทางไปที่เกิดเหตุ ค้น ยึดหรือดักฟังทางโทรศัพท์ ภารกิจไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิด เป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาไต่สวนต้องกระทำต่อผู้ถูกไต่สวน (le mis en examen) ในความผิดอุกฤษฏ์โทษ (les crimes) และความผิดมิชฌิมโทษ (les delits) เช่น การออกหมายบังคับเพื่อนำจับกุม การขังผู้ถูกไต่สวน การขังชั่วคราว การสั่งให้อยู่ในมาตรการควบคุมทางตุลาการ **2.อำนาจสั่งขังผู้ถูกไต่สวนชั่วคราวระหว่างการไต่สวน** มีการจัดตั้งผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและกักขัง (le juge des libertes et de la detention) เพื่อถ่วงดุลการใช้อำนาจของผู้พิพากษาไต่สวนในการพิจารณาสั่งขังผู้ถูกไต่สวนไว้ชั่วคราวในระหว่างการไต่สวน สำหรับความผิดที่จะอยู่ในเกณฑ์ที่ศาลสั่งชั่วคราวนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาฝรั่งเศสมาตรา 143-1 กำหนดไว้ว่า **ก.ความผิดอุกฤษฏ์โทษ** หมายถึงความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปจนถึง 30 ปี หรือจำคุกตลอดชีวิต จะต้องไม่เกิน 1 ปี เว้นแต่ผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและกักขังเห็นควรอนุญาตให้ขยายระยะเวลาขังเพิ่มได้อีกครั้งละ 6 เดือน แต่ถ้าอัตราโทษจำคุกต่ำกว่า 20 ปีสามารถขยายระยะเวลาการขังชั่วคราวเกินกว่า 2 ปีได้แต่ห้ามไม่ให้เกิน 3 ปี ในกรณีความผิดนอกราชอาณาจักรหรือเป็นความผิดอุกฤษฏ์ที่มีความรุนแรง ได้แก่ การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย การจัดหาธุระโสเภณี การขู่กรรโชกหรือความผิดที่กระทำโดยองค์รอาชญากรรมให้ขยายระยะเวลาขังชั่วคราวออกไปเกินกว่า 3 ปีแต่ไม่เกิน 4 ปี **ข.ความผิดมิชฌิมโทษ** หมายถึง ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 2 เดือนถึง 10 ปีนั้น กล่าวคือ จะต้องมิอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป จึงจะสามารถสั่งขัง ผู้ถูกไต่สวนไว้ชั่วคราวได้ ในกรณีที่สามารสั่งขังชั่วคราว หากความผิดมิชฌิมโทษนั้น มีอัตราโทษจำคุกต่ำกว่า 5 ปี และผู้ถูกไต่สวนไม่เคยถูกลงโทษจำคุกสำหรับการกระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษหรือความผิดมิชฌิมโทษตามกฎหมายทั่วไปเกินกว่า 1 ปี และมีได้มีการรอลงโทษมาก่อนจะขังผู้ถูกไต่สวนไว้เกินกว่า 4 เดือนไม่ได้ ผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและกักขังเห็นควรอนุญาตให้ขยายระยะเวลาขังเพิ่มได้อีกครั้งละ 4 เดือน แต่รวมแล้วไม่เกิน 1 ปี ในกรณีความผิดนอกราชอาณาจักรหรือเป็น

ความผิดอุกฤษฏ์ที่มีความรุนแรง ได้แก่ การค้ายาเสพติด การก่อการร้าย การจัดหาธุระโสเภณี การขู่กรรโชกหรือความผิดที่กระทำโดยองค์การอาชญากรรมซึ่งมีอัตราโทษ 10 ปี ผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและกักขังให้ขยายระยะเวลาขังชั่วคราวออกไปเกินกว่า 1 ปีแต่ไม่เกิน 2 ปี **ค. ข้อยกเว้นในกรณีพิเศษสำหรับการขยายระยะเวลาขังชั่วคราว** ในกรณีที่การไต่สวนของผู้พิพากษาไต่สวนจะต้องดำเนินการต่อไปและการปล่อยตัวผู้ถูกไต่สวนชั่วคราวจะนำไปสู่ความเสี่ยงต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลอย่างรุนแรงเป็นพิเศษ ดังนี้ ผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและกักขังอาจยื่นคำร้องต่อศาลไต่สวน (La chambre de l'instruction) เพื่อขออนุญาตให้ขยายระยะเวลาการขังชั่วคราวสำหรับความผิดมีขมิ้มโทษ จะขยายไปได้ 1 ครั้ง ไม่เกิน 4 เดือน ความผิดอุกฤษฏ์โทษ ศาลไต่สวนสามารถขยายระยะเวลาขังชั่วคราวได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 4 เดือน ผลเท่ากับว่า ระยะเวลาสูงสุดของการขังชั่วคราวสำหรับความผิดมีขมิ้มโทษ อาจสูงถึง 2 ปี 4 เดือน สำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษ อาจสูงถึง 4 ปี 8 เดือน

บทบาทผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและกักขัง หมายถึง การหารูปแบบที่เหมาะสมเพื่อจำกัดการใช้อำนาจผู้พิพากษาไต่สวน โดยมีอำนาจดังนี้ 1) เป็นตุลาการนั่งในศาลชั้นต้นที่มีตำแหน่งระดับผู้พิพากษาหรือรองผู้พิพากษาที่ได้รับตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าชั้นต้นให้รับหน้าที่แทน 2) จำนวนผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและกักขัง อย่างน้อยต้องมีหนึ่งคนอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้น 3) อำนาจหน้าที่ตามมาตรา 137-1 คือ 3.1) สั่งขังผู้ถูกไต่สวนไว้หลังจากที่การอภิปรายโต้แย้งกันได้สิ้นสุดลง 3.2) สั่งอนุญาตให้ขยายเวลาการขังชั่วคราวออกไปหลังจากระยะเวลาเดิมสิ้นสุดลง 3.3) นั่งพิจารณาคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวของผู้ถูกไต่สวน 3.4) หากฝ่าฝืนการควบคุมทางตุลาการสามารถสั่งขังผู้ถูกไต่สวนในระหว่างการไต่สวนได้ 4) วิธีพิจารณาคำร้องขอให้ขังชั่วคราว เริ่มคำร้องขอซึ่งแสดงเหตุผลจำเป็นต่อพนักงานอัยการ ต่อจากนั้นพนักงานอัยการจะยื่นต่อผู้พิพากษาไต่สวน เมื่อผู้พิพากษาไต่สวนพิจารณาแล้วว่าต้องขังผู้ถูกไต่สวน ผู้พิพากษาไต่สวนจึงจะเป็นผู้ยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและกักขังเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่ง หากไม่มีความจำเป็นที่จะขังผู้ถูกไต่สวน ตามความผิด ม.144 ผู้พิพากษาไต่สวนสามารถปล่อยตัวผู้ถูกไต่สวนทันที ไม่ต้องส่งเรื่องไปผู้พิพากษาแห่งเสรีภาพและกักขัง บทบาทศาลลูกขุน สามารถแยกเป็นสองส่วน 1) ส่วนที่เป็นศาล ผู้พิพากษาอาชีพจำนวนสามคน เป็นประธานศาลลูกขุนและองค์คณะอีกสองคน 2) ส่วนที่เป็นคณะลูกขุน จำนวนของลูกขุนจำนวนสิบสองคน 3) การพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์ 4) การพิจารณาคดีของศาลสูงสุด

การดำเนินคดีทางอาญาในชั้นคุมประพฤติและราชทัณฑ์

การดำเนินคดีทางอาญาโดยการบังคับโทษทางอาญา หมายถึง เฉพาะการบังคับโทษจำคุก การบังคับโทษจำคุกเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก 1) การจัดการลงโทษให้เป็นตามคำวินิจฉัยและคำพิพากษา 2) การกลับคืนสู่สังคม ในการบริหารงานของราชทัณฑ์ การใช้ทัณฑสถานในการคุมขังตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้ต้องขังมีสองประเภท คือ 1) ผู้ต้องขังระหว่าง เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้ขังตัวไว้ชั่วคราวในระหว่างการสอบสวน การไต่สวนหรือการพิจารณาคดี แม้โดยหลักการข้อสันนิษฐานของกฎหมายจะถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิด แต่การปล่อยตัวบุคคลเหล่านี้ให้ได้รับอิสรภาพเพื่อการดำเนินคดีอาจก่อให้เกิดปัญหา โดยเฉพาะการเสี่ยงต่อการที่จะหลบหนี ช่มชู้พยานหรืออาจจะไปก่อเหตุร้ายอันเป็นอันตรายต่อสังคม 2) ผู้ต้องโทษ เป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งให้จำคุก การแบ่งทัณฑสถาน

ในประเทศฝรั่งเศส ที่ผู้ต้องโทษต้องเข้าไปบำบัดโทษ สามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) เรือนจำพิเศษสำหรับผู้ต้องขังระหว่างและผู้ต้องโทษระยะสั้น ใช้คุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกไต่สวนไว้ชั่วคราว 2) เรือนจำสำหรับการบังคับโทษ ใช้คุมผู้ต้องโทษมีดังนี้ ศูนย์ราชทัณฑ์ ศูนย์คุมขัง เรือนจำกลาง บ้านกึ่งวิธี ศูนย์บรรเทาโทษ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

2.8.2 ประเทศเยอรมัน⁵⁸

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานตำรวจ

ในการที่ได้รับแจ้งเหตุว่ามีการกระทำความผิดซึ่งหน้าเกิดขึ้นนั้น การสืบสวนสอบสวน ของการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตำรวจจะต้องเริ่มสอบสวนด้วยตนเองทันทีโดยไม่ชักช้า และจะต้องส่งมอบผลการสืบสวนสอบสวนให้กับพนักงานอัยการทันที ซึ่งอำนาจการควบคุมกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบสวนยังคงอยู่ที่พนักงานอัยการ การสอบคำให้การ การที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเป็นประธานในคดี ด้วยเหตุนี้ การตัดสินใจ การกระทำตามเจตจำนงที่เป็นอิสระของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะพยานจะต้องไม่ได้รับการกล่าวโทษที่มาจากพิจารณาคดี การค้นในชั้นสืบสวนสอบสวน พนักงานตำรวจสามารถทำการตรวจค้น หาวัตถุที่ซุกซ่อน ผู้ต้องสงสัย ที่พัก อาคาร สถานที่ หากเป็นความสงสัยแบบธรรมดา อาจมาจากการสงสัยเพียงเล็กน้อยจากพยานบุคคล รวมทั้งตัวผู้เสียหาย ซึ่งประสบการณ์พนักงานตำรวจจะสามารถตอบได้ว่าเหตุผลมาจากคนใดซึ่งการกระทำของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัยอาจกระทำความผิดเป็นได้ ความสงสัยอย่างชัดเจน มาจากข้อสันนิษฐานสองประการคือการตรวจค้นว่าผู้ต้องสงสัยกระทำความผิดหรือมาจากพยานหลักฐาน ร่องรอยการกระทำความผิด ซึ่งหลักการตรวจค้นจะต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วนกับความสงสัยของพนักงานตำรวจว่าเหมาะสมกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นหรือไม่

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ ทำหน้าที่ฟ้องคดี ควบคุมกระบวนการพิจารณาในชั้นสืบสวน ยื่นการฟ้องคดีต่อศาล จึงถือว่าพนักงานอัยการเป็นตัวจักรสำคัญในนิติรัฐที่ทำหน้าที่รักษากฎหมายอาญา เมื่อมีการแจ้งความคดีอาญา พนักงานอัยการทำหน้าที่เริ่มกระบวนการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้ทราบข้อเท็จจริง ข้อมูลที่เป็นกลางเพื่อได้ข้อเท็จจริงทั้งด้านที่เป็นผลร้ายและผลดีแก่ผู้ต้องหาเพราะถือว่าพนักงานอัยการต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นภาวะวิสัยในการสืบสวนคดีอาญา ซึ่งกระบวนการพิจารณาคำสั่งให้ลงโทษทางอาญา จะกระทำต่อเมื่อระบุถึงรายละเอียดของการกระทำความผิดและองค์ประกอบตามกฎหมาย รวมทั้งพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดและแจ้งให้ทราบถึงการใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาตามกฎหมาย ในทางรูปแบบแล้ว คำสั่งให้ลงโทษทางอาญาจะเป็นรูปแบบคำสั่งคำ

⁵⁸ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจนพัฒน์, “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี้ รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration).” (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2560), พิมพ์ครั้งที่ 3. หน้า 13-87. 2559.

อุทัย อาทิวา, “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบชั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration).” พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2560), หน้า 22-101.

พิพากษาที่ระบุโทษทางอาญาและเป็นสิ่งที่จะนำไปใช้บังคับโทษทางอาญาอย่างเด็ดขาด ในชั้นสืบสวน นั้น กระบวนการพิจารณาคดีผลของการสืบสวนสอบสวนทั้งหมดแล้วพิสูจน์ไม่ได้ว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้น หลักฐานไม่เพียงพอ มีจำนวนคดีมากที่ไม่ได้นำไปสู่การยื่นฟ้องคดีเพราะความผิดไม่อาจพิสูจน์ได้ เพื่อเป็นการลดภาระแก่ศาล พนักงานอัยการจะมอบหมายหน้าที่ในการสอบสวนคดีให้แก่พนักงานตำรวจมากกว่าจะเรียกเจ้าหน้าที่รัฐให้ข้อมูลแก่ตน เพราะพนักงานอัยการต้องมีหน้าที่กำกับดูแลข้อเท็จจริงในคดีเหนือพนักงานตำรวจและพนักงานรัฐ ในชั้นสืบพยาน พนักงานอัยการเป็นผู้ที่จะรับผิดชอบให้ข้อเท็จจริงในคดีมีความกระจ่างแจ้งให้ผู้พิพากษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากที่สุด พนักงานอัยการเป็นเจ้าหน้าที่บังคับโทษและเลือกการตัดสินที่จะนำไปสู่การเริ่มต้นและควบคุมการบังคับตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้ว จะเป็นกรณีเกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุกและการพิจารณาคดียื่นขออภัยโทษและขอชดใช้ค่าเสียหายหลังจากคดีสิ้นสุดลง

ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ

ในชั้นการสืบสวน/สอบสวน พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบเป็นหลัก แต่พนักงานอัยการจะมอบหมายหน้าที่ในการสืบสวน/สอบสวน ให้พนักงานตำรวจ โดยพนักงานอัยการสามารถร้องขอไปยังองค์กรพนักงานตำรวจเพื่อเป็นผู้กำหนดว่าพนักงานตำรวจคนใดที่จะทำหน้าที่การสืบสวน/สอบสวนคดี หรือพนักงานอัยการสามารถร้องขอไปยังพนักงานตำรวจคนใดคนหนึ่งได้เลย หรือพนักงานตำรวจสามารถทำการสืบสวนสอบสวนคดีได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้พนักงานตำรวจมีภารกิจด้านการปราบปราม ป้องกันการกระทำความผิด ซึ่งภารกิจของพนักงานอัยการจำกัดอยู่เฉพาะภารกิจในการปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาเท่านั้น ไม่มีสิทธิในการออกคำสั่งในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตำรวจ

การดำเนินคดีอาญาของผู้พิพากษา

การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแสวงหาพยานหลักฐานโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือการได้พยานหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งมาจากการกระทำที่มิชอบ ศาลมีวิธีพิจารณาการรับฟังพยานหลักฐานโดยมิชอบอย่างไร กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมมากกว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการกระทำที่มิชอบได้อย่างไร หรือการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการถูกล่วงละเมิดโดยเจ้าพนักงานของรัฐมีความสำคัญมากกว่าการปราบปรามอาชญากรรมได้หรือไม่ ซึ่งศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาจะมุ่งเน้นไปในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ศาลในประเทศอังกฤษให้ความสำคัญต่อการควบคุมและปราบปรามอาชญากรรมและศาลเยอรมันให้แนวคิดเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบนั้นเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังมิได้

การดำเนินคดีทางอาญาในชั้นคุมประพฤติและราชทัณฑ์

การบังคับโทษทางอาญา หมายถึง การบังคับโทษจำคุกเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล หลังจากมีคำพิพากษาเด็ดขาดแล้ว ผู้ต้องคำพิพากษาจะถูกนำตัวไปไว้ในเรือนจำ ซึ่งเรือนจำในเยอรมันมีทั้งเรือนจำแบบปิดและเรือนจำแบบเปิด ในระหว่างการรับโทษจำคุก การสลับสับเปลี่ยนระหว่างเรือนจำแบบเปิดและเรือนจำแบบปิดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ ในกรณีผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษถูกคุมขังอยู่ระหว่างการสืบสวนสอบสวนจนมีการอ่านคำพิพากษาให้จำคุกหรือเป็นกรณีการกระทำผิดซ้ำส่วนใหญ่ นักโทษดังกล่าวจะถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ

แบบปิด หากประเมินว่านักโทษไม่น่าที่จะหลบหนีและไม่เป็นอันตรายต่อสังคม นักโทษอาจถูกย้ายมาขังในเรือนจำแบบเปิดได้ การผ่อนคลายการบังคับโทษ ในหนึ่งปีนักโทษมีสิทธิได้รับการพักเรือนเป็นเวลา 21 วัน โดยระยะเวลาพักผ่อนดังกล่าว ส่วนใหญ่ให้นักโทษที่อยู่ในเรือนจำแบบเปิดจนหมดตามระยะเวลาที่กำหนดในเรือนจำแบบปิด จะมีกำหนดการว่ามีการพักเรือนกี่วันก่อนที่นักโทษที่อยู่ในเรือนจำแบบปิดจะถูกย้ายไปอยู่ในเรือนจำแบบเปิด

2.8.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา⁵⁹

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานพนักงานตำรวจ

การสอบสวน เป็นกระบวนการหนึ่งของกระบวนการดำเนินคดีอาญาของพนักงานตำรวจ คือ การค้นหาพยานหลักฐานเพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิด การยึดสิ่งที่เป็นพยานหลักฐานและการใช้พยานหลักฐานดังกล่าวในการพิจารณาของศาล ซึ่งกระบวนการดำเนินคดีอาญาของพนักงานตำรวจอเมริกัน สามารถแบ่งได้สามข้อ คือ 1) การจับ พนักงานตำรวจสามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยโดยไม่มีหมายจับ แต่ต้องมีข้อเท็จจริงที่จะทำให้เชื่อว่า “ผู้ต้องสงสัยได้กระทำความผิดหรือกำลังกระทำความผิด (Probable cause)” ส่วนมากเป็นการจับในกรณีความผิดซึ่งหน้า 2) การสอบปากคำ พนักงานตำรวจต้องสอบสวนผู้ต้องสงสัย เรียกว่า “การสอบสวนหลังการจับกุม (post arrest investigation)” ซึ่งในเวลานี้เองผู้ถูกจับสับสนและอาจรู้สึกไม่สบายใจ การให้ข้อมูลอาจเป็นอันตรายต่อตนเองและพนักงานตำรวจ จึงได้มี “คำเตือนมิรันดา (Miranda Warning)” ที่พนักงานตำรวจจะต้องแจ้งแก่ผู้ถูกจับก่อนสอบปากคำ 3) การค้นและการยึด ผู้พิพากษามาจิสเตรทส์ (Magistrate Courts) ซึ่งเป็นศาลที่พิจารณาคดีลหุโทษที่ผิดกฎหมายจากรัฐบาลกลาง เป็นผู้ออกหมายศาลพร้อมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการค้น ซึ่งการค้นและการจับที่ต้องมีหมาย คือ การจับและการค้นในที่ที่จับตัว การจับผู้กระทำความผิดเล็กน้อยไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า และการค้นและการจับที่ไม่ต้องมีหมาย คือ กรณีฉุกเฉินหรือเร่งด่วน การหยุดและค้นตามตัว การค้นในที่เปิดเผย การค้นต่อเนื่องจากการจับกุมที่ถูกกฎหมาย การค้นรถยนต์ การค้นโดยผู้ต้องสงสัยยินยอม และความผิดซึ่งหน้า

พนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาภายใน 24-48 ชั่วโมง หากเป็นกรณีไม่ร้ายแรง พนักงานอัยการส่งคดีนั้นฟ้องศาลและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีซึ่งอาจจะต่อหน้าคณะลูกขุนหรือไม่ก็ได้ หากพบว่าจำเลยกระทำผิดจริงจะพิพากษาว่ากระทำความผิดและกำหนดเวลาฟังการกำหนดโทษ หากเป็นกรณีร้ายแรงพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการจะร่วมกันเสนอพยานหลักฐานต่อหน้าคณะลูกขุนเพื่อตัดสินว่าจะฟ้องคดีหรือไม่หากฟ้องคดีพนักงานอัยการจะจัดทำคำฟ้องเสนอต่อศาลต่อไป ไม่ว่าจะคดีไม่ร้ายแรงหรือคดีร้ายแรง จำเลยจะตกลงกับพนักงานอัยการเพื่อต่อรองคำรับสารภาพ เพื่อลดความร้ายแรงของคดีหากศาลเห็นชอบจะพิพากษาตามที่คู่กรณีตกลงกันเพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จสิ้นโดยเร็ว

⁵⁹ สุพจน์ สุโรจน์, “หน่วยที่ 9 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยสหรัฐอเมริกา รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม เปรียบเทียบชั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration),” พิมพ์ครั้งที่ 3 (สำนักพิมพ์หาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2559), หน้า 22-81.

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ เป็นเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่การออกหมายค้น หมายจับ การจัดคณะลูกขุน และการพิจารณาคดีของศาลตลอดถึงการอุทธรณ์คำพิพากษา สิ่งที่สำคัญ คือ การใช้ดุลยพินิจของพนักงานอัยการว่าจะสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ การมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ การมีปัญหาพยานบุคคล หลักประโยชน์ของความยุติธรรม ปัญหาด้านกระบวนการนิติธรรม มีการสารภาพผิดในคดีอื่น มีการหันเหคดีก่อนการพิจารณา และการส่งตัวผู้ต้องหาไปดำเนินคดีอื่นที่ร้ายแรงกว่า เช่น อาชญากรรมที่รุนแรง อันตรายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย การหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมและคดีทางการเมือง

ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ

ในการสอบสวนคดีอาญา พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ตั้งข้อหา พนักงานอัยการเป็นผู้ทำการสอบสวนการทำงานร่วมกันในเรื่องของสำนวนคดีเกี่ยวกับรายละเอียดของความผิด พยานหลักฐานเพื่อประกอบความผิด เป็นเรื่องที่สำคัญมากในการตัดสินใจสั่งฟ้อง การที่พนักงานอัยการให้คำปรึกษากฎหมายแก่พนักงานตำรวจในการดำเนินคดี มีผลให้พนักงานตำรวจไม่เสียเวลาไปศาล ทั้งการแจ้งคดีการตัดสินของศาล การเตรียมเอกสารเพื่อไปศาลครั้งแรกก่อนการพิจารณาคดี รวมทั้งการจัดอบรมให้แก่พนักงานตำรวจในการขอหมายต่าง ๆ การจับกุมผู้กระทำความผิดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การสอบปากคำ หรือการชี้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นต้น

การดำเนินคดีอาญาของผู้พิพากษา

การที่ศาลจะต้องลงโทษผู้กระทำความผิด ศาลย่อมเลือกเป้าหมายเพื่อการลงโทษ ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษเพื่อยับยั้ง การลงโทษเพื่อการแก้แค้น การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู การลงโทษเพื่อทดแทนหรือชดเชยความผิด เพื่อให้ผู้ต้องหาคลับสู่สถานะเดิม การพิพากษานั้น ศาลจะพิจารณาเรื่องของความร้ายแรงของความผิด ประวัติการกระทำความผิด ความรุนแรงของความผิดนั้น มีการใช้อาวุธแบบใดและการทำผิดนั้นเพราะต้องการเงินหรือไม่ นอกเหนือจากนี้ ยังมีฐานะทางสังคม เพศ การบาดเจ็บของผู้เสียหาย และเชื้อชาติเพื่อประกอบกับการพิพากษาโทษ

การดำเนินคดีทางอาญาในชั้นคุมประพฤติและราชทัณฑ์

การดำเนินคดีทางอาญาโดยการบังคับโทษทางอาญา หมายถึง เฉพาะการบังคับโทษจำคุก การบังคับโทษจำคุกเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก สามารถแบ่งได้ 3 ระดับ ดังนี้ 1.ระดับท้องถื่น คือ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในสถานที่ควบคุม ได้แก่ ในเรือนจำหรือในตาราง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรือนจำหรือตารางท้องถื่น 2.ระดับมลรัฐ คือ สถานที่แก้ไขผู้กระทำความผิดของรัฐบาลมลรัฐเป็นสถานที่แบบปิด มี 4 ประเภท 1) เรือนจำระดับมั่นคงต่ำการควบคุมนักโทษที่ไว้ใจได้ 2) เรือนจำระดับมั่นคงปานกลาง ควบคุมนักโทษที่ไม่รุนแรง 3) เรือนจำระดับมั่นคงสูง ควบคุมนักโทษร้ายแรงและเป็นอันตราย 4) เรือนจำระดับมั่นคงสูงเพื่อควบคุมนักโทษอันตรายที่สุด 3.ระดับรัฐบาลกลาง มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อควบคุมตัวนักโทษมิให้หลบหนี 4.เรือนจำชุมชนโดยมีทางเลือกใหม่ คือ ฟาร์ม ค่ายนักโทษ และค่ายฝึกอบรมทหาร

2.8.4 ประเทศญี่ปุ่น⁶⁰

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานตำรวจ

พนักงานตำรวจ ต้องปฏิบัติหน้าที่ในพนักงานสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย หน้าที่ของพนักงานสอบสวน คือ 1) การจับ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความผิดทุกฐาน เรียกผู้ต้องหา มาสอบปากคำ การจับต้องได้รับหมายศาล เว้นแต่คดีที่มีโทษไม่เกิน 300,000 เยน หรือคดีซึ่งมีโทษเล็กน้อย พนักงานสอบสวนอาจจับผู้ต้องหาได้เมื่อผู้ต้องหาไม่มีที่อยู่แน่นอนและไม่มาตามหมายเรียก หากพนักงานสอบสวนต้องจับผู้ต้องหาต้องแจ้งความผิดที่ถูกกล่าวหาทันที ผู้ต้องหานั้นอาจตั้งทนายได้ โดยให้โอกาสผู้ต้องหาให้การ หากไม่จำเป็นต้องควบคุมตัว ให้ปล่อยผู้ต้องหาไป หากพนักงานสอบสวนจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหา ต้องส่งสำนวนไปพร้อมพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการ ภายใน 48 ชั่วโมงนับจากการจับกุม หากพนักงานสอบสวนไม่สามารถปฏิบัติตามระยะเวลาดังกล่าวได้ อาจแสดงหลักฐานเพื่อขอให้ศาลออกหมายซึ่งผู้ต้องหาภายใน 24 ชั่วโมงซึ่งต้องไม่เกิน 72 ชั่วโมง นับจากการจับ การจับโดยไม่มีหมายจับสามารถกระทำได้ 2 กรณี คือกรณีความผิดซึ่งหน้าและกรณีฉุกเฉินที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ภายหลังจากการจับจะต้องขอหมายจับทันทีมิฉะนั้น จะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหา 2) การสอบปากคำ พนักงานตำรวจต้องสอบปากคำผู้ต้องหาเพื่อสรุปสำนวน 3) การค้นและยึด การค้น ยึด ตรวจ ต้องร้องขอศาลออกหมายค้น หมายยึด หมายตรวจ หากเป็นตัวบุคคลต้องขอหมายตรวจตัวบุคคล ต้องระบุความจำเป็นในการตรวจ เพศ สภาพร่างกายของผู้ถูกตรวจ

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการและพนักงานธุรการพนักงานอัยการสามารถสอบสวนได้ด้วยตนเอง อาจเรียกผู้ต้องหามายังที่ทำการของตนและสอบปากคำ พนักงานอัยการและพนักงานธุรการพนักงานอัยการ อาจจับผู้ต้องหาได้เมื่อผู้ต้องหาไม่มีที่อยู่แน่นอนและไม่มาตามหมายเรียก พนักงานอัยการต้องจับผู้ต้องหา ต้องแจ้งความผิดที่ถูกกล่าวหาทันที ผู้ต้องหาอาจตั้งทนายได้และให้โอกาสผู้ต้องหาให้การ หากไม่จำเป็นต้องควบคุมตัวให้ปล่อยตัวผู้ต้องหาไป หากพนักงานอัยการจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาต้องส่งสำนวนไปพร้อมพยานหลักฐานให้ผู้พิพากษาภายใน 48 ชั่วโมงนับจากการจับกุม หากพนักงานอัยการไม่สามารถปฏิบัติตามระยะเวลาดังกล่าวได้อาจแสดงหลักฐานเพื่อขอให้ศาลออกหมายซึ่งผู้ต้องหา ภายใน 24 ชั่วโมงซึ่งต้องไม่เกิน 72 ชั่วโมงนับจากการจับ การควบคุมผู้ต้องหาจะกระทำในสถานควบคุมของกระทรวงยุติธรรมและสถานที่ของพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการต้องฟ้องภายใน 10 วัน นับแต่ร้องต่อศาล ในกรณีมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้อาจร้องขอศาลซึ่งผู้ต้องหาอีกไม่เกิน 10 วัน ในความผิดฐานกบฏ การรุกรานจากต่างประเทศ จราจร ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอาจร้องขอศาลซึ่งผู้ต้องหาอีกไม่เกิน 5 วัน ในระหว่างการควบคุมตัวผู้ต้องหา ก่อนฟ้องนั้น ผู้ต้องหาไม่อาจได้รับการประกันตัว การประกันตัวจะทำได้หลังจากการฟ้อง ซึ่งผู้พิพากษาจะไม่อนุญาตให้ประกันตัว หากเป็นคดีที่มีโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต จำคุกขั้นต่ำ 1-10 ปี ขึ้นไป หากพนักงานอัยการ

⁶⁰ ศิระ บุญภินันท์, “หน่วยที่ 7 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรม เปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration),” พิมพ์ครั้งที่ 3 (สำนักพิมพ์หาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2559), หน้า 12-60.

พิจารณาสำนวนว่าจะฟ้องหรือไม่นั้น จะพิจารณาตามลำดับคือ เงื่อนไขในการฟ้อง องค์ประกอบ ความผิดทางอาญา ข้อสงสัยในความผิด เหตุยกเว้นโทษและความจำเป็นในการฟ้อง หากพนักงาน อัยการให้เหตุผลในทางตรงกันข้ามกล่าวคือไม่เข้าเงื่อนไขในการฟ้องพนักงานอัยการจะไม่ฟ้อง การ ฟ้องแบ่งออก 2 ประเภทคือ 1) การฟ้องเป็นทางการ จะกระทำในคดีอุจฉกรรจ์ 2) การฟ้องย่อ จะ กระทำในคดีมีอัตราโทษไม่เกิน 500,000 เยน

ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ

คณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะจังหวัดและพนักงานสอบสวนต้องร่วมมือในการ สอบสวนคดีอาญา พนักงานอัยการสามารถให้คำแนะนำทั่วไปอันจำเป็นแก่พนักงานตำรวจสอบสวน เพื่อเหมาะสมในการฟ้อง พนักงานอัยการสามารถสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนได้ หากพนักงาน สอบสวนไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ พนักงานอัยการสามารถกล่าวหาต่อคณะกรรมการความปลอดภัย สาธารณะจังหวัดหรือบุคคลอื่นเพื่อปลดหรือใช้มาตรการทางวินัยต่อพนักงานตำรวจได้ หากสมเหตุผล ต้องปลดหรือใช้มาตรการทางวินัยต่อพนักงานตำรวจสอบสวน

การดำเนินคดีอาญาของผู้พิพากษา

เมื่อพนักงานอัยการยื่นคำฟ้องศาล นับจากวันฟ้องถึงวันนัดพิจารณานัดแรก ศาลจะเป็น ผู้พิจารณาว่าจะชั่งจำเลยต่อหรือไม่ ในกรณีที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องจำเลยต่อหน้าศาลภายใน 48 ชั่วโมง หากเห็นว่าไม่จำเป็นต้องชั่งศาลจะมีคำสั่งปล่อยตัวจำเลย หลังจากนั้น จะมีการนัดพร้อมกัน ก่อนวันพิจารณา เพื่อให้คู่ความเปิดเผยหลักฐานแก่ฝ่ายตรงข้ามและพิจารณาว่าจะยอมรับหลักฐาน โดยไม่สืบพยาน การพิจารณาเริ่มจากศาลสั่งให้จำเลยระบุหรือแนะนำตน เจ้าพนักงานอัยการอ่านคำ ฟ้อง ศาลจะอธิบายสิทธิต่าง ๆ ของจำเลย และเจ้าพนักงานอัยการจะอ่านคำแถลงเปิดคดี ซึ่งการ กล่าวถึงรายละเอียดของข้อเท็จจริงซึ่งต้องพิสูจน์โดยพยานหลักฐาน กล่าวถึงบัญชีพยานหลักฐานใน การสืบอันเป็นการร้องขอทำการสืบพยาน หลังจากนั้นจะให้จำเลยหรือทนายจำเลยกล่าวถึงพยานที่ ต้องการสืบทางฝ่ายตน กล่าวคือ ศาลต้องอนุญาตว่าจะมีหลักฐานใดในการสืบพยาน การสืบพยาน บุคคลทำโดยการซักถามของฝ่ายที่อ้างพยานแล้วเป็นการถามค้านของฝ่ายตรงข้ามและการถามติงของ ฝ่ายแรก เมื่อเสร็จการสืบพยานแล้ว พนักงานอัยการจะแถลงปิดคดีโดยกล่าวถึงข้อเท็จจริง การปรับ บทกฎหมาย คำแนะนำการลงโทษ และทนายจำเลยจะแถลงปิดคดี เจ้าพนักงานอัยการหรือจำเลย อาจอุทธรณ์ยังศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาภายใน 14 วันนับแต่อ่านคำพิพากษา โดยทั่วไปคดีจะ สิ้นสุดที่ศาลอุทธรณ์

การดำเนินคดีทางอาญาในชั้นคุมประพฤติและราชทัณฑ์

การลงโทษในคดีอาญาต่อผู้ต้องขัง คือ เพื่อให้ผู้ต้องขังมีจิตสำนึก ปรับปรุงตนเอง และแก้ไข ความประพฤติผู้ต้องขังเหล่านั้น โดยมีการดูแลความประพฤติอย่างเข้มงวดเพื่อให้มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง/ผู้อื่น ชัดเกล้าพร้อมทั้งฟื้นฟูผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ทั้งการศึกษา ฝึกอบรม การ รักษาพยาบาล คำแนะนำเรื่องอาชีพ เพื่อช่วยให้ผู้ต้องขังเหล่านั้นได้กลับไปยังสถานที่ที่เหมาะสมที่สุด ในการดำรงชีวิตต่อไป

2.8.5 ประเทศไทย⁶¹

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานตำรวจ

พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งกำหนดไว้ 2 ประการคือ 1) การสืบสวนคดีอาญา คือ ขั้นตอนของการแสวงหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน 2) การสอบสวนในคดีอาญา เป็นขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำคดีเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ 1) ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมียุทธวิธีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งชั่งได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกิน 7 วัน 2) ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 6 เดือนแต่ไม่ถึง 2 ปี หรือปรับเกินกว่า 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 48 วัน (มาตรา 87 วรรคห้า) 3) ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งชั่งหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 84 วัน (มาตรา 87 วรรคหก) 3) การใช้ดุลยพินิจของพนักงานตำรวจ มี 2 ประเภทคือ 1) ดุลยพินิจเพื่อดำเนินคดี เช่น การสืบสวน สอบสวน ควบคุม การปล่อยตัวชั่วคราว 2) ดุลยพินิจเพื่อระงับคดี เช่น การไต่ถาม ปล่อยปละละเลย ประณอมข้อพิพาทเพื่อความผิชอบความกันได้ ในเรื่องมาตรการการควบคุมดุลยพินิจของพนักงานตำรวจมี 2 หลักคือ 1) มาตรการควบคุมภายใน เป็นการควบคุมภายในองค์กรพนักงานตำรวจเอง เช่น สายงานตามบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ระเบียบข้อบังคับของทางราชการ 2) มาตรการควบคุมภายนอก เป็นการควบคุมโดยองค์กรอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรม คือ องค์กรพนักงานอัยการ ตุลาการ และทนายความ เป็นต้น

การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการออกคำสั่งใด ๆ ทางกฎหมายอันมีผลในทางคดี (law adjudication) โดยพิจารณากลับกรรพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมและเสนอข้อคิดเห็นแล้ววินิจฉัยว่าควรฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลเพื่อพิสูจน์ความผิดจำเลยในศาลและลงโทษตามกฎหมายหรือไม่ จากนั้นจะออกคำสั่งที่มีผลในทางกฎหมาย การสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ มีเหตุที่น่าเชื่อถือว่าผู้ต้องหาต้องกระทำผิดหรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะนำสืบพิสูจน์ตามความผิดของจำเลย การสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ มีเหตุเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาและเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของสังคม

⁶¹ กุลพล พลวัน, “หน่วยที่ 4 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration) สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,” พิมพ์ครั้งที่ 3 (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2560), หน้า 27-120.

การร่วมสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ

ก.อำนาจควบคุมกำกับกับการสอบสวนทั่วไป พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนการสอบสวนและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการเสร็จสิ้นแล้วโดยให้พนักงานอัยการเข้ากำกับและร่วมสอบสวนคดีอาญาด้วยดังนี้ คือ 1.อำนาจกำกับทั่วไป (ร่างมาตรา 129 ตร.) เช่น การพิจารณาคำขอของพนักงานสอบสวนที่ขอให้ศาลออกหมายจับ หมายค้นและหมายขัง

ข.อำนาจร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน (ร่างมาตรา 129 จัตวาและมาตรา 129 เบญจ) ในร่างคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนทุกคดี และในคดีที่มีโทษจำคุกไม่ถึง 10 ปีแต่พนักงานอัยการเห็นว่า เป็นคดีสำคัญหรือยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งจำเป็นจะต้องร่วมการสอบสวน ให้เสนอพนักงานอัยการสูงสุดในปัจจุบันเพื่อพิจารณาอนุมัติในการสอบสวนให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนสำหรับอำนาจกำกับทั่วไป (ร่างมาตรา 129 ตร.) เป็นการเข้ากำกับดูแลการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นทุกกระบวนกระทั้งพนักงานสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วและองค์กรพนักงานอัยการสามารถรับได้ สำหรับอำนาจร่วมการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน (ร่างมาตรา 129 จัตวาและมาตรา 129 เบญจ) พนักงานอัยการไม่สามารถร่วมสอบสวนได้ทุกคดีเพราะด้วยภาระงานและอัตรากำลัง ดังนั้นพนักงานอัยการควรเข้าร่วมเฉพาะคดีที่สำคัญหรือยุ่งยากซับซ้อนร่วมกับพนักงานสอบสวน

การดำเนินคดีอาญาของผู้พิพากษา

พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ควรมีการกลั่นกรองการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ โดยศาลพิจารณาว่าการฟ้องมีมูลพอที่จะรับไว้พิจารณาพิพากษาต่อไปหรือไม่ตามมาตรา 162 แห่งป.วิอาญา ทั้งนี้ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ 1) ประเทศไทยไม่มีระบบลูกขุนไว้พิจารณาฟ้องของพนักงานอัยการเหมือนบางประเทศ หากได้มีการกลั่นกรองฟ้องของพนักงานอัยการโดยศาลบ้างจะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันการฟ้องคดีที่มีพยานหลักฐานไม่เพียงพอ อันมีผลกระทบต่อผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดซึ่งจะต้องตกเป็นจำเลยถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพระหว่างการพิจารณาคดีเป็นเวลานาน 2) ประเทศไทยแยกการสอบสวนและการฟ้องคดีอาญาออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยพนักงานอัยการมีอำนาจเพียงพิจารณากลั่นกรองพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมเสนอต่อศาลเท่านั้นและไม่ได้สัมผัสข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนมาพนักงานอัยการ มีปัญหาหลายประการทั้งการที่พนักงานอัยการสั่งสอบสวนเพิ่มเติม การกลั่นกรองสำนวนการสอบสวนจึงอาจไม่ครบถ้วนสมบูรณ์และจำต้องฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยศาล เป็นเหตุให้บุคคลถูกพนักงานอัยการฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลอย่างง่ายได้ การให้ศาลได้สวนมูลฟ้องของพนักงานอัยการเสียก่อนจะช่วยให้พิจารณาการฟ้องของพนักงานอัยการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การดำเนินคดีทางอาญาในชั้นคุมประพฤติและราชทัณฑ์

การดำเนินคดีทางอาญาโดยการบังคับโทษทางอาญา หมายถึง เฉพาะการบังคับโทษจำคุก การบังคับโทษจำคุกเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก กรมคุมประพฤติ สามารถจำแนกเป็น 4 ประการคือ 1) งานสืบเสาะและพินิจ 2) งานควบคุมและสอดส่อง 3) งานคุมประพฤติเด็กและเยาวชน 4)งานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรมราชทัณฑ์สามารถแบ่งได้

2 ประการ คือ 1) การบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล 2) การพัฒนานิสัยและฟื้นฟูผู้ต้องขังเพื่อให้เป็นพลเมืองดีของสังคมหลังการพ้นโทษ

สรุปได้ว่า กฎหมายต่างประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา พนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหา 24-48 ชั่วโมง หากเป็นกรณีไม่ร้ายแรง พนักงานอัยการส่งคดีนั้นฟ้องศาลและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีซึ่งอาจจะต่อหน้าคณะลูกขุนหรือไม่ก็ได้ หากพบว่าจำเลยกระทำผิดจริงจะพิพากษาว่ากระทำผิดและกำหนดเวลาฟังกาหนดโทษ ประเทศฝรั่งเศส พนักงานตำรวจมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมงหากต้องการขยายเวลาอีก 24 ชั่วโมงต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการ หากความผิดร้ายแรงให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาอีก 48 ชั่วโมง ประเทศเยอรมัน กฎหมายให้พนักงานอัยการเป็นหลักในการสอบสวน พนักงานตำรวจเข้ามาช่วยตั้งแต่ก่อนที่คดีจะส่งไปให้พนักงานอัยการและทั้งสองฝ่ายมีการปรึกษาหารือในการดำเนินงานเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้ได้มากที่สุด ประเทศญี่ปุ่น พนักงานตำรวจมีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง หลังจากครบ 48 ชั่วโมงแล้วพนักงานตำรวจจะส่งไปพบพนักงานอัยการเพื่อสอบสวนต่อไปและภายในระยะเวลา 72 ชั่วโมง พนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อควบคุมผู้ต้องหาต่อ 10 วัน หากมีความจำเป็นสามารถขอให้ศาลสั่งควบคุมผู้ต้องหาต่ออีก 10 วัน ศาลอาจมีคำสั่งขังผู้ต้องหาอีก 10 วัน หากพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอศาลสั่งขังผู้ต้องหาเพิ่มได้อีก 10 วัน เมื่อครบกำหนดแล้วศาลปล่อยตัวผู้ต้องหาไป เว้นแต่พนักงานอัยการแจ้งข้อหาเพิ่มเติมขยายเวลาควบคุมตัวได้อีก 20 วัน พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่สอบสวนผู้ต้องหาได้ตามระยะเวลากฎหมายกำหนดและมีพนักงานอัยการทำงานควบคู่ในคดีอาญาไปด้วยกัน การทำงานร่วมกันกับ คือ เหตุผลสำคัญของอำนาจสอบสวนพนักงานอัยการญี่ปุ่น เพราะทำให้พนักงานอัยการสามารถวินิจฉัยได้ถูกต้องและสามารถตรวจสอบงานของพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ที่จะสั่งฟ้อง 1) ระดับความเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดสำหรับการสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ 2) หากพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องซึ่งรวมทั้งการชะลอฟ้องนั้นต้องมีการทำบันทึกแจ้งต่อผู้พิพากษา 3) การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลของพนักงานอัยการ ผู้ต้องหาประมาณร้อยละ 90 ให้การสารภาพในชั้นสอบสวนเรียบร้อยแล้ว 4) การบังคับตามคำพิพากษาในคดีอาญา มีการบังคับให้เริ่มภายหลังมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด หากพิจารณาจากกฎหมายในหลายๆประเทศแล้ว จึงเห็นว่าระบบการสอบสวนคดีอาญายังอยู่ในกรอบของความร่วมมือระหว่างผู้สอบสวนและพนักงานอัยการ โดยในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้สอบสวนเป็นหลัก พนักงานอัยการจะเข้ามารวบรวบในการตั้งรูปคดีและเพิ่มเติมส่วนที่ขาดไปในการสอบสวนของพนักงานตำรวจ การประสานงานระหว่างองค์กรทั้งสองจึงต้องมีอยู่ทั้งการกำหนดการสอบสวนของพนักงานตำรวจ การประสานงานระหว่างสององค์กร

2.9 สภาพปัญหาการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีในประเทศไทยและแนวทางการปฏิรูป⁶²

2.9.1 สภาพปัญหาการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

ในชั้นก่อนฟ้องคดี การสืบสวนเป็นกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมปราบปรามเมื่อเกิดอาชญากรรมการกระทำผิดแล้ว การสอบสวนเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริง หาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดและหาความจริงในคดี โดยพนักงานสอบสวนมีบทบาทสำคัญที่ต้องทำหน้าที่ผู้ช่วย อำนาจความสะดวกแก่พนักงานอัยการในการแสวงหาพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้พนักงานอัยการในฐานะผู้แทนรัฐได้พยานหลักฐานอย่างถูกต้อง ครบถ้วน สามารถนำไปใช้ในการสั่งพิจารณาคดีและนำไปสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาลเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยให้ปราศจากข้อสงสัยและเพื่อให้ได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษอย่างเที่ยงธรรมที่สุด

ระยะเวลาการควบคุมตัวในการสอบสวน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติเพื่อจำกัดขอบเขต กำหนดขั้นตอนเพื่อควบคุมตรวจสอบวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ผู้บังคับบัญชาจนถึงผู้ปฏิบัติ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ปฏิบัติ ทำลายพยานหลักฐาน ปรักรำข้าวอาหารรายงานพยานหลักฐานเท็จ และขอยุติจากศาล เพื่อให้ไร้อัตรตรวจสอบ ผู้บังคับบัญชารับผลประโยชน์พร้อมช่วยปกปิดบิดเบือนข้อเท็จจริงจากการดำเนินคดีอาญาทุกขั้นตอนตั้งแต่ การจับ การแจ้งข้อหา การค้น การขัง การดำเนินคดี การสืบพยานและมีผลให้การพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินความเป็นอยู่ของผู้ต้องหา จึงจำเป็นต้องมีวิธีปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้องตามหลักปฏิบัติสากลที่มีมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากนานาอารยประเทศทั้งปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights 1948 :UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR)

พนักงานอัยการ ในฐานะตัวแทนรัฐจะต้องพิจารณาพยานหลักฐานอย่างละเอียด สั่งสอบสวนเพิ่มเติมจนสิ้นสงสัยว่าผู้ต้องหาที่จะถูกดำเนินคดีเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง มีพยานหลักฐานมั่นคงพอที่จะได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษ หากพยานหลักฐานไม่แน่นอนหาพยานที่จะได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษ พนักงานอัยการจะต้องไม่สั่งฟ้องคดีต่อไป ไม่ว่าจะเป็คดีอาญาร้ายแรงก็ตาม⁶³ ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเสียหายแก่ผู้ต้องหาที่จะต้องถูกรัฐดำเนินคดีอย่างไม่เป็นธรรม

⁶² น้ำแท้ มีบุญสร้าง, รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร, 2563.

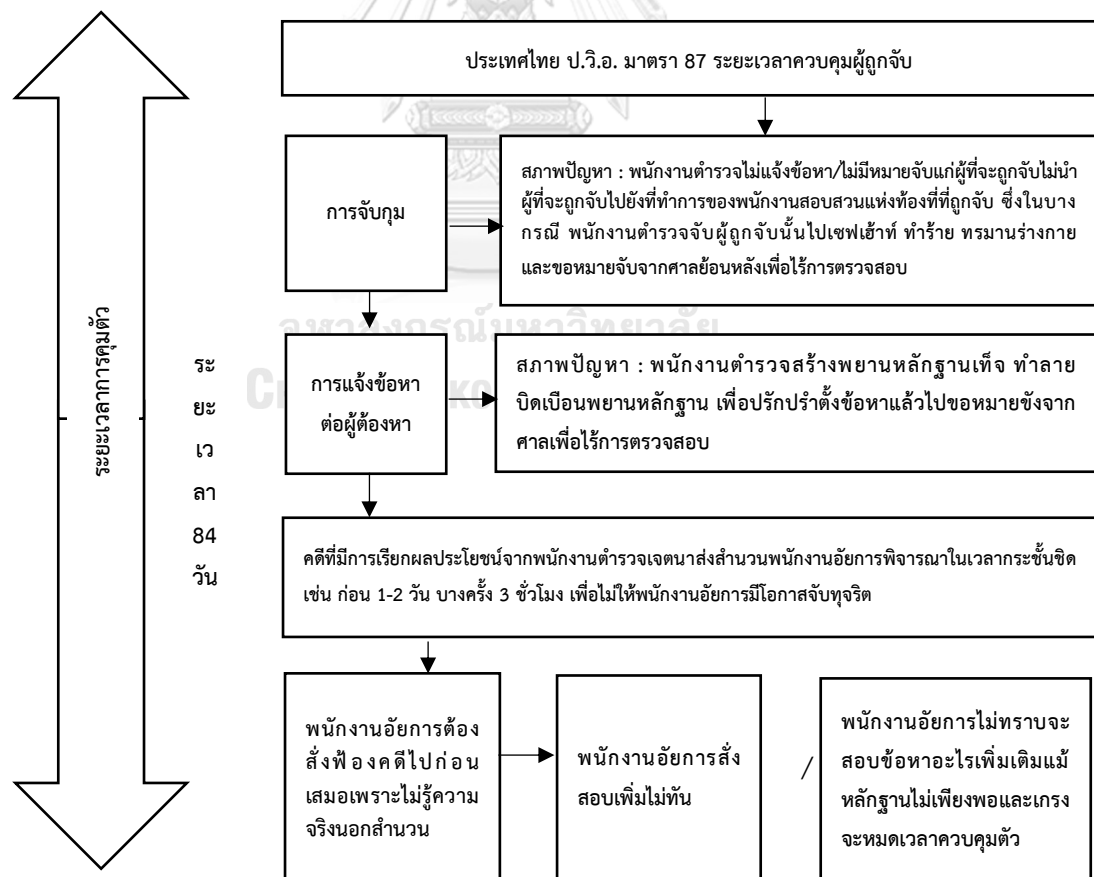
⁶³ Code for Crown Prosecutors UK (2018)

The Evidential Stage

4.6. Prosecutors must be satisfied that there is sufficient evidence to provide a realistic prospect of conviction against each suspect on each charge*. They must consider what the defence case may be, and how it is likely to affect the prospects of conviction. A case which does not pass the evidential stage must not proceed, no matter how serious or sensitive it may be.

หากแต่ในความเป็นจริงสภาพปัญหาการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีในประเทศไทยมักพบว่า พนักงานสอบสวนมีเจตนาส่งสำนวนคดีอาญาให้พนักงานอัยการกระชั้นชิดเพื่อต้องการไม่ให้พนักงานอัยการมีโอกาสจับทุจริต การที่พนักงานอัยการต้องสั่งฟ้องคดีเพราะไม่ทราบความจริงนอกสำนวน ไม่สามารถสั่งสอบสวนเพิ่มเติมทันเพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอ และเกรงว่าหากผู้ต้องหาเป็น ผู้กระทำความผิดตัวจริง การสั่งไม่ฟ้องเท่ากับปล่อยอาชญากรไปกระทำความเสียหายให้กับผู้อื่น แต่หากผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์เท่ากับพนักงานอัยการใช้อำนาจรัฐที่ได้มารังแกประชาชน เป็นการละเมิดสิทธิ ชื่อเสียง และเสรีภาพผู้ต้องหา เหตุผลมาจากการทำงานของพนักงานสอบสวนที่จิตใจไม่ต้องการทำคดี ตามกฎหมายบัญญัติ ก่อให้เกิดผลร้ายต่อผู้ต้องหาและหากผลคำพิพากษาสูงถึงขั้นประหารชีวิต ผลเสีย จะตกอยู่กับผู้ใด หากการตระหนักถึงคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เป็นหลักการและสิทธิขั้นพื้นฐาน ของความเป็นมนุษย์ สิทธิของผู้ต้องหา การดำเนินคดีที่เป็นธรรม ซึ่งเป็นการยอมรับในหลักการพื้นฐานที่ สำคัญที่จะนำไปสู่ความยุติธรรมและสันติภาพ ของการดำรงรักษาไว้ความสงบเรียบร้อยของสังคมเพื่อ ป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่รัฐ และเป็นหลักประกันว่าประชาชนนั้นจะได้รับการ ปฏิบัติด้วยกระบวนการกฎหมายที่ชัดเจน แน่นอน และคาดว่าเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

แผนภูมิที่ 2 สภาพปัญหาการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีในประเทศไทยตาม ป.วิ.อ. มาตรา 87

ที่มา : นำแท้ มีบุญสร้าง, รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของ คณะกรรมการ การกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร, 2563.

ในแนวทางการปฏิบัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทยนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 87⁶⁴ วรรค 3 “มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดีให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน” ในขณะที่พนักงานตำรวจบางกลุ่มอาจจะนำผู้ต้องหาไปเซฟเฮ้าส์เพื่อไปทรมาน ทำร้ายด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งหากปฏิบัติตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 83 วรรค 1 นั้น การจับตัวผู้ที่จะถูกจับ “เจ้าพนักงานต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับแล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ” และนำตัวผู้ต้องหาไปที่ทำการเพื่อสอบสวนตามกฎหมายกำหนดไว้ แจ้งข้อหาต่อผู้ต้องหา หากไม่มีการแจ้งข้อหาต่อผู้ต้องหาแล้ว เจ้าพนักงานอาจสร้างพยานหลักฐานเท็จ ทำลาย หรือบิดเบือนพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อปรักปรำข้อหาและเขียนสำนวนคดีเพื่อให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องและขอหมายศาลเพื่อฝากขัง

หากเป็นคดีอาญาเสพติดเจ้าพนักงานอ้างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรา 15⁶⁵ “ให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 14 (3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้นตามที่เห็นสมควร ให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไปทั้งนี้โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” ด้วยเหตุนี้ “การจับกุมบุคคลใดๆ ที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด” พร้อมทั้งสามารถควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน 3 วัน ซึ่งมีอำนาจในการควบคุม

⁶⁴ป.วิ.อ.มาตรา 83 ในการจับนั้นเจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้นให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าว แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

ในกรณีนี้เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย

ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับหรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนีผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น

⁶⁵ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (1) ภูมิพลอดุลยเดช พร. ให้ไว้ ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 เป็นปีที่ 31 ในรัชกาลที่ 9.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (1) มาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 14 ให้ถือว่าการกรรมการ เลขานุการ รองเลขานุการ และ เจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 14 (3) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 14(3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้น ตามที่เห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไปทั้งนี้โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ตัวมากกว่าพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ซึ่งกำหนดอำนาจในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง โดยมีให้กับการควบคุมตัวของเจ้าพนักงานรวมกับการควบคุมตัวพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเท่ากับว่าผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดในคดีอาญาจะต้องถูกควบคุมตัวตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นระยะเวลา 5 วัน⁶⁶ ดังนั้น การควบคุมตัวในชั้นก่อนพนักงานสอบสวน มาตรการควบคุมตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดในคดีอาญาเสพติด ใช้กฎหมายกระทำเกินขอบเขตในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมหรือไม่ เพื่อมิให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามอำเภอใจ เกินความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ล่วงละเมิดต่อกฎหมาย โดยการทรมานร่างกายและจิตใจผู้กระทำความผิด เพื่อบีบบังคับให้ผู้กระทำความผิดรับสารภาพ โดยมีได้มุ่งแสวงหาพยานหลักฐานหรือความจริงจากตัวผู้กระทำความผิด โดยมีอาจกล่าวได้ว่าผู้กระทำความผิด จะถูกควบคุมตัวและระยะเวลาไว้ด้วยเงื่อนไขอย่างไร การนำตัวผู้กระทำความผิดไปเข้าสถานที่ในการควบคุมตัวของหน่วยงานและวิธีการสอบสวนจะต่างกันอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงานเท่านั้น ซึ่งตามหลักการควรสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลที่ทั่วโลกยอมรับโดยประเทศไทยร่วมเป็นภาคีด้วยในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948⁶⁷ ข้อ 11 “1) บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้หลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี 2) บุคคลใดจะถูกถือว่ามีความผิดอันมีโทษทางอาญาใดๆ ด้วยเหตุผลที่ตนได้กระทำหรือเว้นการกระทำใดๆ ซึ่งกฎหมายของประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่มีการกระทำนั้นมิได้ระบุว่าเป็นความผิดทางอาญามีได้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ในขณะที่การกระทำ ความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้นมิได้”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติหลักการจับกุมของเจ้าพนักงานไว้ 2 ประเภท 1) การจับโดยมีหมายจับ ซึ่งออกหมายตามเหตุที่บัญญัติไว้ป.วิ.อ.มาตรา 66⁶⁸ “เมื่อมี

⁶⁶ อรรถพล พงษ์สถิต, “ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลมาตรการในการควบคุมตัวบุคคลในคดีอาญาเสพติด” (วิทยานิพนธ์หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559)

⁶⁷ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน Universal Declaration of Human Rights (จัดพิมพ์โดย: กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ)

ข้อ 11 (1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อน ว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตาม กฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับ หลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี

(2) บุคคลใดจะถูกตัดสินว่ามีความผิด ทางอาญาใด อันเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นใด อันมิได้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมาย แห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำการนั้นไม่ได้ และจะกำหนดโทษที่ หนักกว่าที่บังคับใช้ในขณะที่ได้กระทำความผิด ทางอาญานั้นไม่ได้

⁶⁸ ป.วิ.อ.มาตรา 66 เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีหรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

หลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น” 2) การจับโดยไม่มีหมายจับ ซึ่งมีเหตุข้อยกเว้นตามบทบัญญัติไว้ตามมาตรา 78⁶⁹ “บุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หรือเป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว” ซึ่งเมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะเห็นว่าเรื่องการจับของเจ้าพนักงานนั้น มีการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติและการดำเนินการของเจ้าพนักงานไว้อย่างรัดกุม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้มีการปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนตามที่กฎหมายกำหนด แต่การห้ามมิให้ควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้เกินกว่าความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีและการควบคุมตัวหลักกฎหมายให้เริ่มนับเมื่อผู้กระทำความผิดมาถึงยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนนั้น เหมือนจะไม่เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างคดีอื่นทั่วไป ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้ที่ต้องตกเป็นผู้ต้องหาไม่ได้รับหลักประกันตามสิทธิขั้นพื้นฐานในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างเท่าเทียมกันเหมือนกับผู้ต้องหาในต่างประเทศ

2.9.2 แนวทางการปฏิรูปการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีโดยการศึกษาเปรียบเทียบจากต่างประเทศ

จากการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินคดีอาญาเบื้องต้นในชั้นก่อนฟ้องคดี สะท้อนปัญหาทั้งในส่วนที่เป็นเนื้อหาของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการปฏิรูปแนวทางการดำเนินคดีอาญาอาจใช้แนวทางศึกษาเปรียบเทียบในต่างประเทศเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทย ดังนี้

ประเทศอังกฤษ พนักงานอัยการจะสั่งฟ้องดำเนินคดีผู้ใดจะต้องผ่านการพิจารณา 2 ประเด็นสำคัญ คือ 1) จะต้องมีความพยานหลักฐานแน่นหนาที่จะยืนยันพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้ และ 2) การดำเนินคดีดังกล่าวจะต้องปรากฏว่าเป็นการดำเนินคดีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะด้วย⁷⁰ หากไม่มีพยานหลักฐานแน่นหนาที่จะดำเนินคดีต่อจำเลยได้ หากแต่การฟ้องคดีดังกล่าวไม่เกิดประโยชน์ใดๆต่อสาธารณะ พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องได้ พนักงานอัยการในฐานะตัวแทนรัฐจะต้องพิจารณา

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

⁶⁹ ป.วิ.อ. มาตรา 78 พนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

- (1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80
- (2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117

⁷⁰ The Full Code Test

The Code for Crown Prosecutors. (2018). The Full Code Test

- 4.1. Prosecutors must only start or continue a prosecution when the case has passed both stages of the Full Code Test. The exception is when the Threshold Test may be applied (see section 5).
- 4.2. The Full Code Test has two stages: (i) the evidential stage; followed by (ii) the public interest stage.

พยานหลักฐานอย่างละเอียดและสืบสอบสวนเพิ่มเติมจนสิ้นสงสัย (beyond reasonable) ว่าผู้ที่ตนจะดำเนินคดีเป็นผู้ที่กระทำผิดอย่างแท้จริง มีพยานหลักฐานมั่นคงพอที่จะได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษ หากพยานหลักฐานไม่แน่นอนหาเพียงพอที่จะได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษแล้วพนักงานอัยการจะต้องไม่ดำเนินคดีต่อไป⁷¹

ดังนั้น ในการสอบสวนคดีอาญาตามระบบสากลนั้น จำเป็นต้องมีการสร้างระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยเสียใหม่ เพื่อควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานในชั้นสืบสวนและสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อป้องกันการบิดเบือน ทำลายพยานหลักฐาน โดยมีพนักงานอัยการทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ตรวจสอบ และควบคุมพนักงานสืบสวนและสอบสวนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อปฏิรูประบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ในต่างประเทศนั้นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหาสามารถแบ่งได้ 2 กรณีคือ 1.การจับซึ่งหน้า (Flagrant Offence) 2.การจับตามหมายจับ (Arrest Warrant)

2.9.2.1 กรณีการจับซึ่งหน้า

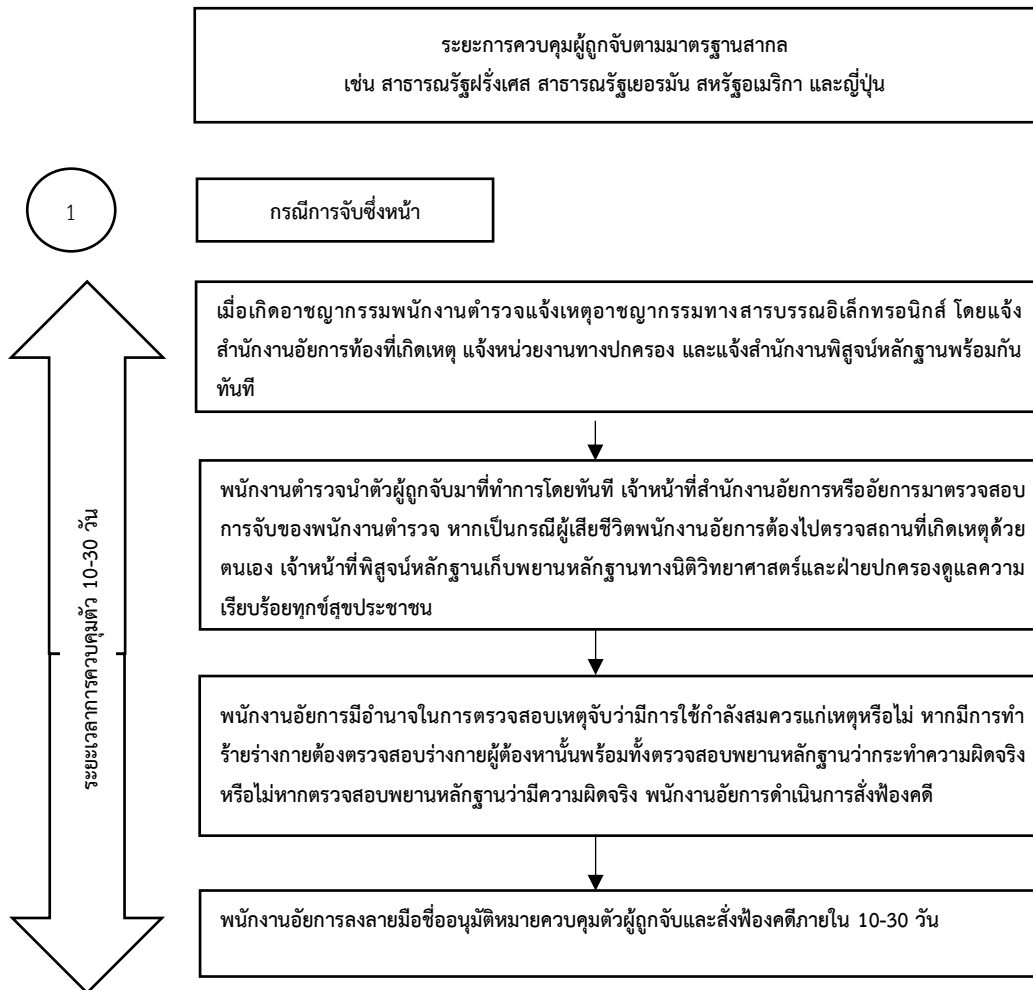
กรณีการจับซึ่งหน้ามีระยะเวลาการควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรฐานสากลอยู่ที่ประมาณ 10-30 วัน ดังเช่น การทำงานของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเยอรมัน สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น เมื่อเกิดเหตุอาชญากรรมพนักงานตำรวจจะแจ้งเหตุอาชกรรมทางระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ โดยแจ้งไปที่สำนักงานอัยการท้องที่เกิดเหตุ แจ้งหน่วยงานปกครอง แจ้งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานพร้อมกันทันที พร้อมกันนั้นพนักงานตำรวจรีบนำตัวผู้ถูกจับมาที่ทำการสถานีตำรวจ เจ้าหน้าที่สำนักงานอัยการหรือพนักงานอัยการเร่งมาตรวจสอบการจับผู้ถูกจับนั้นอย่างรวดเร็ว หากเป็นกรณีผู้ถูกจับนั้นเสียชีวิต พนักงานอัยการต้องไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุด้วยตนเอง เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานต้องเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ส่วนฝ่ายปกครองนั้นดูแลความเรียบร้อยทุกข์สุขของประชาชน พนักงานอัยการมีอำนาจในการตรวจสอบเหตุจับว่ามีการใช้กำลังสมควรแก่เหตุหรือไม่ หากมีการทำร้ายร่างกายต้องตรวจสอบร่างกายผู้ต้องหานั้นพร้อมทั้งตรวจสอบพยานหลักฐานว่ากระทำความผิดจริงหรือไม่หากตรวจสอบพยานหลักฐานว่ามีความผิดจริง พนักงานอัยการดำเนินการสั่งฟ้องคดี พนักงานอัยการลงลายมือชื่ออนุมัติหมายควบคุมตัวผู้ถูกจับและส่งฟ้องคดีภายใน 10-30 วัน

⁷¹ The Evident Stage

The Code for Crown Prosecutors. (2018). The Evidential Stage

4.6. Prosecutors must be satisfied that there is sufficient evidence to provide a realistic prospect of conviction against each suspect on each charge*. They must consider what the defence case may be, and how it is likely to affect the prospects of conviction. A case which does not pass the evidential stage must not proceed, no matter how serious or sensitive it may be

แผนภูมิที่ 3 แนวทางการปฏิบัติการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีกรณีการจับซึ่งหน้า

ที่มา น้ำแท้ มีบุญส้าง, รายงานการพิจารณาการศึกษาเรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของ คณะกรรมาธิการ การกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร, 2563.

การจับซึ่งหน้า คือ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำมาแล้วทันที⁷²

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal of Human Rights : UDHR) ข้อ 9 บัญญัติให้มีการจับกุมและคุมขังผู้ใดตามอำเภอใจ⁷³ การตรวจสอบป้องกันมิให้บุคคลถูกเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจจับกุมและคุมขังผู้ใดตามอำเภอใจสอดคล้องกับหลักการแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิเสรีภาพทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีด้านสิทธิมนุษยชน ข้อ 9 บัญญัติว่าผู้ใดก็ตามที่ถูกจับหรือควบคุมตัวจะต้องถูกนำตัวส่งผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการในทันที⁷⁴

หลักการดำเนินคดีต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว ก่อนการใช้กำลังจับกุมผู้ใดพนักงานตำรวจจะต้องแจ้งให้ผู้นั้นทราบถึงสิทธิและข้อเท็จจริงที่จะต้องถูกจับกุม ไม่ใช่การแจ้งข้อหาหรือฐานความผิด ด้วยเหตุผลว่าไม่มีผู้ถูกจับคนใดที่จะทราบหรือเข้าใจข้อกฎหมายอย่างถูกต้องครบถ้วน การแจ้งข้อเท็จจริงในชั้นพนักงานตำรวจเพียงเพื่อให้บุคคลผู้จะต้องถูกจับทราบถึงพฤติการณ์ วัน เวลา สถานที่ว่าตนได้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้ต้องถูกจับเข้าใจและมีโอกาสในการให้การอย่างเต็มที่เท่านั้น เมื่อผู้ถูกจับถูกนำตัวมาที่ฝากขัง พนักงานอัยการต้องเข้ามาตรวจสอบทันที หากพยานหลักฐานหนักแน่นว่าผู้กระทำความผิดมีเหตุอันควร มีการใช้กำลังอำนาจในการจับพอควรแก่เหตุ มีความจำเป็นที่จะควบคุมตัวไม่มีการทำร้าย ไม่มีการขู่เข็ญแก่ผู้ถูกจับแล้ว พนักงานอัยการสามารถลงลายมือชื่อในสำนวนคดีเพื่อส่งฟ้องต่อไป

⁷² ป.วิ.อ.มาตรา 80 ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้านั้นได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำผิดมาแล้วสด ๆ

อย่างไรก็ดี ความผิดอาญาดังระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้ถือว่าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้

(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแล้วใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุและสิ่งของที่ได้อาจจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสนับสนุนฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้า หรือเนื้อตัวของผู้นั้น

⁷³ United Nation (1948) Universal Declaration of Human Right

Article 9

No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile.

⁷⁴ International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR (1976)

Article 9

3. Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release. It shall not be the general rule that persons awaiting trial shall be detained in custody, but release may be subject to guarantees to appear for trial, at any other stage of the judicial proceedings, and, should occasion arise, for execution of the judgement.

สาธารณรัฐฝรั่งเศส⁷⁵ พนักงานตำรวจจะต้องแจ้งเหตุอาชญากรรมทันทีต่อพนักงานอัยการท้องที่เกิดเหตุ ฝ่ายปกครองและหน่วยงานพิสูจน์หลักฐาน ซึ่งเป็นดุลยพินิจของฝ่ายพิสูจน์หลักฐานว่ามีความจำเป็นจะต้องเก็บหลักฐานอย่างไร ไม่ใช่ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานตำรวจดำเนินการเสร็จแล้วจะต้องส่งเอกสารต้นฉบับที่ได้จัดทำส่งมอบให้พนักงานอัยการโดยเร็ว เพื่อให้สำนักงานพนักงานอัยการท้องที่เกิดเหตุ ฝ่ายปกครองและหน่วยงานพิสูจน์หลักฐานได้ทราบและบูรณาการปฏิบัติหน้าที่ในที่เกิดเหตุทันที⁷⁶

สาธารณรัฐเยอรมัน⁷⁷ พนักงานสอบสวนจะต้องส่งเอกสารการสอบสวนต่อพนักงานอัยการทันทีที่มีการสอบสวนความผิดอาญา ระบบกระบวนการยุติธรรมที่ให้หลายหน่วยงานรู้เห็นตรวจสอบการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานโดยเร็วเช่นนี้ เพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่กระทำการทุจริตใช้อำนาจแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองทำให้ไม่สามารถแก้ไข ดัดแปลง บิดเบือนพยานหลักฐานที่แท้จริงเพื่อเรียกรับผลประโยชน์ โดยพนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนโดยไม่ต้องเสนอความคิดเห็นให้พนักงานอัยการ เพราะพนักงานอัยการได้ร่วมรับรู้และสั่งการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มคดีแล้ว จึงไม่มีการสอบสวนที่ปิดบังอำพรางบิดเบือนพยานหลักฐานแบบการสอบสวนในประเทศไทย

⁷⁵ The Criminal Procedure Code of the French Republic (2006)

Article 19

Judicial police officers are required to notify the district prosecutor forthwith of the felonies, misdemeanours and petty offences of which they have knowledge. As soon as their operations are concluded, they must send him the original copy as well as a certified copy of the official records they have drafted. Any document or other instrument related to the offence is sent to him at the same time; the articles seized are held at his disposal.

Official records must state the capacity as officer of the judicial police of the person who drew them up.

⁷⁶ The Criminal Procedure Code of the French Republic. (2006)

Article 21-2

(Inserted by Law no. 99-291 of 15 April 1999 Article 13 Official Journal of 16 April 1999) Without prejudice to the duty to account to the mayor which they owe under article 21, municipal police agents must immediately report any felony, misdemeanour or petty offence of which he is informed to any judicial police officer of the national police or of the gendarmerie territorially competent.

They simultaneously send their reports and official records without delay to the mayor and, through the officers of the judicial police mentioned in the previous subsection, to the district prosecutor.

⁷⁷ Code of Criminal Procedure of German. (2019)

Section 163

Role of police in preliminary investigation

(1) The authorities and officers of the police force are to investigate offences and take all measures which may not be deferred in order to prevent the concealment of facts. To this end, they shall be authorised to request and, in exigent circumstances, to demand information from all authorities, as well as to conduct investigations of any kind, insofar as there are no other statutory provisions which specifically regulate their powers.

(2) The authorities and officers of the police force shall transmit their records to the public prosecution office without delay. If it appears necessary that a judicial investigation be performed promptly, transmission directly to the local court shall be possible.

สหรัฐอเมริกา⁷⁸ พนักงานอัยการจะตรวจสอบพยานหลักฐานทันที ทำหน้าที่เป็นผู้แจ้งข้อหาฐานความผิดเฉพาะกรณีที่พนักงานอัยการจะมีคำสั่งฟ้องภายใน 72 ชั่วโมง ในการแจ้งข้อหาพร้อมฐานความผิด และภายหลังจากการจับและควบคุมตัว พนักงานอัยการมีเวลาเพียง 30 วันในการพิจารณาว่าจะสั่งฟ้องหรือไม่ และผู้ถูกจับจึงจะมีสถานะตกเป็นผู้ต้องหาภายหลังจากพนักงานอัยการแจ้งข้อหาหรือฐานความผิดเท่านั้น

ประเทศญี่ปุ่น⁷⁹ พนักงานตำรวจต้องนำตัวผู้ถูกจับพร้อมเอกสารรายงานบันทึกการจับกุมส่งให้พนักงานอัยการทันที ใช้เวลาในการฟ้องคดีผู้ต้องสงสัยเพียง 10 วันภายหลังจากการจับกุม

2.9.2.2 การจับตามหมายจับ

การจับตามหมายจับตามมาตรฐานสากล ดังเช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสวีเดน พนักงานตำรวจได้เก็บพยานหลักฐานมาในระยะเวลาหนึ่งแล้ว จนคิดว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะมัดตัวผู้ถูกจับได้ เมื่อเกิดเหตุอาชญากรรมพนักงานตำรวจจะแจ้งเหตุอาชกรรมทางสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ โดยแจ้งไปที่สำนักงานอัยการท้องที่เกิดเหตุ แจ้งหน่วยงานปกครอง แจ้งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานพร้อมกันทันที ซึ่งการจับตามหมายจับนั้น พนักงานอัยการได้รับรู้การทำความร่วมมือกับพนักงานสอบสวนตลอดเวลา ตั้งแต่การที่ต้องควบคุมตัว การสอบสวน พร้อมทั้งพยานหลักฐานต่างๆ พนักงานอัยการจึงมั่นใจในพยานหลักฐานที่จะมัดตัวผู้ถูกจับนั้น จึงลงลายมือชื่อเพื่อขอหมายจับต่อศาล ดังนั้น การทำงานในระบบสากลนี้ พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนจำเป็นต้องทำงานร่วมกัน รับรู้ในพยานหลักฐานเพื่อจะจับผู้ถูกจับนั้นได้อย่างไม่ผิดพลาด พนักงานอัยการสามารถร่างฟ้องรอความผิดของผู้ต้องหาเพื่อนำเสนอต่อศาลได้ทันทีที่จับตัวผู้ต้องหามาถึงที่ทำการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁷⁸ The U.S. Constitution Amendment VI

Sixth Amendment Annotated

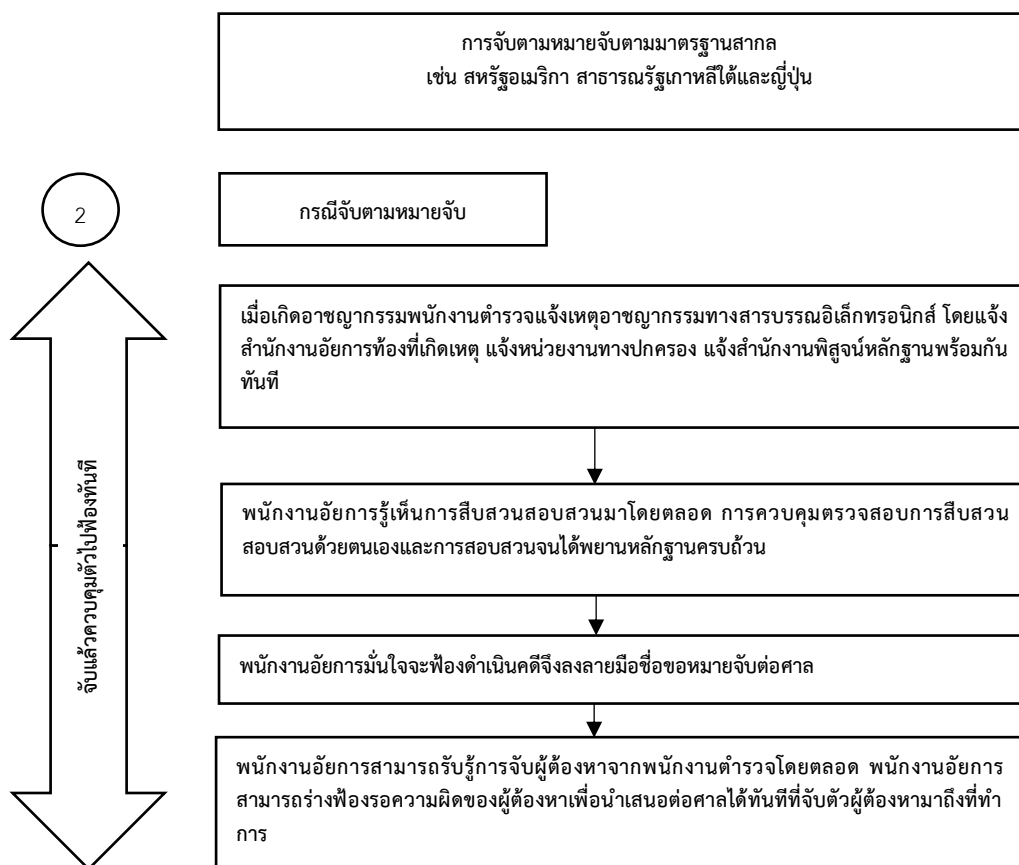
“In all criminal prosecutions, the accused shall enjoy the right to a speedy and public trial, by an impartial jury of the State and district wherein the crime shall have been committed, which district shall have been previously ascertained by law, and to be informed of the nature and cause of the accusation; to be confronted with the witnesses against him; to have compulsory process for obtaining witnesses in his favor, and to have the Assistance of Counsel for his defence...”

“...After arrest, typically require the prosecutor to decide within 72 hours which charges, if any, will be filed. Many states adhere to this 72-hour limit.”

⁷⁹ The Code of Criminal Procedure of Japan. (1948)

Article 208 (1) When a public prosecutor has not instituted prosecution against a suspect regarding a case in which the suspect was detained pursuant to the provisions of the preceding Article within ten days of the request for detention, said prosecutor must immediately release the suspect.

แผนภูมิที่ 4 แนวทางการปฏิรูปการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีกรณีการจับตามหมายจับ

ที่มา น้ำแท้ มีบุญสร้าง, รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของ คณะกรรมการการกฤษฎาหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร 2563.

การจับตามหมายจับ คือ เจ้าพนักงานจะจับกุมได้ต้องมีหมายจับของศาลด้วยเท่านั้น ถ้าจับโดยไม่มีหมายจับเท่ากับไม่มีอำนาจจับเป็นการจับกุมที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

สหรัฐอเมริกา⁸⁰ พนักงานตำรวจส่งสำนวนคดีให้พนักงานอัยการ หากพบว่าพยานหลักฐานที่สำคัญและจำเป็นต่อคดีบางส่วน พนักงานอัยการสั่งพนักงานตำรวจดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน

⁸⁰ 18 United States Code, 2007 Edition. §3161. Time limits and exclusions

Chapter 208 Speed Trial

(b) Any information or indictment charging an individual with the commission of an offense shall be filed within thirty days from the date on which such individual was arrested or served with a summons in connection with such charges. If an individual has been charged with a felony in a district in which no grand jury has been in session during such thirty-day period, the period of time for filing of the indictment shall be extended an additional thirty days.

เพิ่มเติมได้ โดยอาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนประจำสำนักงานพนักงานอัยการนั้นๆ ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานและถ้อยคำนั้น หรือพนักงานอัยการดำเนินการสืบสวนสอบสวนเอง ไม่จำเป็นต้องรอให้พนักงานตำรวจส่งรายงานสอบสวนได้ ซึ่งพนักงานอัยการจะฟ้องคดีหลังการจับกุม ภายในเวลา 30 วัน

สาธารณรัฐเกาหลีใต้⁸¹ พนักงานตำรวจเป็นผู้เริ่มต้นการสอบสวนภายใต้การควบคุมของพนักงานอัยการที่สามารถสอบสวนจากปากคำผู้ต้องหาหรือพยานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมด้วยตนเองได้ โดยอิสระ พนักงานอัยการสามารถเริ่มคดีด้วยตนเองหรือจะเข้าร่วมคดีที่พนักงานสอบสวนทำอยู่ได้ และหากพนักงานอัยการจับผู้ต้องหาโดยไม่มีหมายจับ ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องภายใน 48 ชั่วโมง และต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาทันที และเมื่อบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พนักงานอัยการ ผู้ช่วยพนักงานอัยการ หรือพนักงานตำรวจในกระบวนการยุติธรรมได้จับกุมผู้กระทำความผิด จะต้องส่งตัวบุคคลดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการเขตหรือท้องที่นั้นทันที

⁸¹ The Criminal Procedure Act

Article 195 (Investigation by Public Prosecutor)

A public prosecutor shall, where there is a suspicion that an offense has been committed, investigate the offender, the facts of the offense, and the evidence

Article 200-2 (Arrest with Warrant)

(1) In cases where there is a good reason to suspect that a suspect has committed crimes, and he refuses or is likely to refuse the request of appearance under Article 200 without due cause, a public prosecutor may arrest the suspect with a warrant of arrest issued by a judge of the competent district court upon request of the public prosecutor, and a judicial police officer may arrest the suspect with a warrant of arrest issued by a judge of the competent district court upon request of the public prosecutor who is requested for the warrant by the judicial police officers: Provided, That with regard to cases punishable with a fine not exceeding 500,000 won, disciplinary lockup, or minor fine, such arrest shall be effected only in cases where the suspect has no fixed dwelling or refuses the request of appearance under Article 200 without due cause.

(2) In cases where a judge of a district court, who receives the request under paragraph (1), deems that the request has a good reason, he shall issue a warrant of arrest: Provided, That this shall not apply in cases where it deems not obviously necessary to arrest the suspect.

(3) When a judge of the district court who receives the request under paragraph (1) does not issue the warrant of arrest, he shall state the gist and reasons therefor in the request, sign and seal the request, and return the request to the public prosecutor who has made the request.

(4) In cases where a public prosecutor makes the request under paragraph (1), if he has before requested or received a warrant of arrest on the same criminal facts, he shall enter the gist and reasons for the second request for the warrant of arrest.

(5) In cases where an arrested suspect is to be detained, a warrant of detention as prescribed in Article 201 shall be requested, and if such request for the warrant of detention is not made within 48 hours from the time of arrest, the suspect shall be released.

ประเทศญี่ปุ่น⁸² พนักงานตำรวจสามารถริเริ่มการสอบสวนคดีอาญาได้ทุกประเภทและในทางปฏิบัติจะเป็นภาระหน้าที่ของพนักงานตำรวจในการสอบสวนเสมอ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้บัญญัติเป็นการบังคับให้พนักงานอัยการต้องทำการสอบสวนทุกคดีแต่หากเห็นว่ามีคามสำคัญพนักงานอัยการสามารถทำการสอบสวนได้ด้วยตนเองทุกคดี

สรุปสภาพปัญหาการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนฟ้องคดีในประเทศไทยและแนวทางการปฏิรูปตามต่างประเทศ

การดำเนินคดีอาญานั้น ในทางปฏิบัติไม่สามารถหลีกเลี่ยงการก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ การจับกุมทั้งหมดจากเจ้าพนักงานสามารถดำเนินการได้เอง จึงขาดการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก (Accountability) หรือพนักงานอัยการเข้ามาตรวจสอบถ่วงดุล ซึ่งในการควบคุมตัวผู้ต้องหา เมื่อเจ้าพนักงานได้ทำการจับกุมตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งแล้ว กฎหมายให้อำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหา ปราศจากการตรวจสอบ ทำให้เจ้าพนักงานไม่ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นสาเหตุให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจตามอำเภอใจเกินความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ไปในทางที่ล่วงละเมิดต่อกฎหมาย เมื่อผู้ถูกจับกุมถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาต่อผู้ต้องหาแล้ว การสร้างพยานหลักฐานเท็จจึงเกิดขึ้นมา โดยเฉพาะคดียาเสพติดที่ไม่สามารถหาหลักฐานที่แท้จริงได้ เพราะถูกบิดเบือนไปหมด หากแต่พนักงานสอบสวนต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้จนครบกำหนดระยะเวลาตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 87 เต็มจำนวน 48 วัน และ 84 วัน เมื่อใกล้หมดระยะเวลาพนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาอย่างกระชั้นชิด ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถพิจารณาคดีและไม่สามารถจับทุจริตของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจำเป็นต้องสั่งฟ้องเพราะเกรงว่าจะหมดเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหา ดังนั้นการที่พนักงานอัยการไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีตั้งแต่เริ่มต้นที่พนักงานสืบสวน/สอบสวนจับตัวผู้ต้องหามา ทำให้เกิดการทำลายพยานหลักฐาน พนักงานอัยการอ่านสำนวนคดีเท็จ และทำให้ผู้พิพากษาคัดสินคดีโดยฟ้องผู้ต้องหา/จำเลยผิดคน

ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ได้มาตรฐานสากล ต้องมีการตรวจสอบถ่วงดุลการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือการสอบสวนพยานหลักฐานเพื่อป้องกันการทุจริตบิดเบือนความยุติธรรมสร้างพยานหลักฐานเท็จโดยมีแนวทางการปฏิรูป 2 ประเด็นดังนี้

1)แนวทางการปฏิรูปการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีกรณีการจับซึ่งหน้า

การจับซึ่งหน้า ในระบบกฎหมายฝรั่งเศส⁸³ พนักงานอัยการจะตรวจสอบว่าพนักงานตำรวจมีการใช้กำลังจับกุม มีพฤติการณ์ที่สมควรแก่เหตุ มีการทำร้ายร่างกาย มีการตรวจสอบว่ามี การบังคับ

⁸² The Code of Criminal Procedure of Japan (1948)

Article 214 When any person other than public prosecutors, public prosecutor's assistant officers or judicial police officials has arrested an offender caught in the act, the arrester must immediately deliver said person to a public prosecutor of a district or local public prosecutor's office or to a judicial police official.

⁸³ The Criminal Procedure Code of the French Republic (2006)

Article 41

ขู่เชิญเพื่อให้รับสารภาพหรือไม่ มีพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงหรือคำให้การใดๆที่ต้องการจะให้หรือไม่ ทำให้พนักงานอัยการทราบสาเหตุสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อป้องกันการบิดเบือนพยานหลักฐาน ได้ทันทีพร้อมทั้งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ตำรวจ⁸⁴ จะต้องแจ้ง รายงานให้พนักงานอัยการทราบทันทีว่ามีการจับ ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย โดยพนักงานอัยการจะส่ง เจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบการควบคุมตัวผู้ถูกจับด้วยตนเอง ณ สถานที่ควบคุมตัวเมื่อไหร่ก็ตามที่ พนักงานอัยการเห็นว่าจำเป็นและสมควร สาธารณรัฐเยอรมัน พนักงานสอบสวนส่งสำนวนคดีให้ พนักงานอัยการตรวจสอบ ซึ่งการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการทำให้ การดำเนินคดีได้อย่างรวดเร็ว ไม่มีการทุจริตในการทำงาน สหรัฐอเมริกา พนักงานอัยการตรวจสอบ พยานหลักฐานพร้อมกับพนักงานสอบสวนทันทีที่เกิดเหตุ และญี่ปุ่น พนักงานสอบสวนทำงานตาม คำสั่งของพนักงานอัยการและใช้เวลาฟ้องผู้ต้องหาเพียงสิบวันหลังการจับกุมซึ่งเป็นระยะเวลาที่น้อย มาก ซึ่งในการทำงานของพนักงานสืบสวนของประเทศไทยนั้น การจับซึ่งหน้าต้องเป็นคดีที่ได้ ประจักษ์จริงๆว่าผู้กระทำนั้นผิดแต่ในทางปฏิบัติโดยมากพนักงานสืบสวนของประเทศไทยจะจับซึ่ง หน้าแทบทุกคดี การทำงานระหว่างพนักงานสืบสวนแยกกันกับพนักงานสอบสวนไม่ได้ทำงานร่วมกับ พนักงานอัยการ

The district prosecutor institutes or causes to be taken any step necessary for the discovery and prosecution of violations of the criminal law.

To this end, he directs the activity of the judicial police officers and agents within the area of jurisdiction of his court.

The district prosecutor supervises police custody measures. He visits the places where persons are held whenever he considers this to be necessary and at least once every year; he keeps a record listing the number and frequency of the checks carried out in the various places.

He has all the powers and prerogatives attached to the capacity of judicial police officer provided for by section II of Chapter I of Title I of the present Book, as well as by specific criminal legislation

⁸⁴ The Criminal Procedure Code of the French Republic (2006)

Article 63

A judicial police officer may, where this is necessary for an inquiry, arrest and detain any person against whom there exist one or more plausible reasons to suspect that they have committed or attempted to commit an offence. At the beginning of the arrest and detention he informs the district prosecutor.

The person so placed in custody may not be held for more than twenty-four hours. However, the detention may be extended for a further period of up to twenty-four hours on the written authorisation of the district prosecutor. The district prosecutor may make this authorisation conditional on the prior production before him of the person detained.

On instructions given by district prosecutor, any persons against whom the evidence collected is liable to give rise to a prosecution are, at the end of the police custody, either set free or referred to the district prosecutor.

For the implementation of the present article, the area jurisdiction of the Paris, Nanterre, Bobigny and Créteil district courts constitute a single jurisdiction.

2) แนวทางการปฏิรูปการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีกรณีการจับตามหมายจับ

การจับตามหมายจับในประเทศญี่ปุ่น⁸⁵ จะต้องนำตัวผู้ถูกจับพร้อมเอกสารรายงานบันทึกการจับกุมส่งให้พนักงานอัยการทันที เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ⁸⁶ แจ้งหมายจับกับผู้ต้องสงสัยทราบเหตุที่แท้จริงของข้อหาที่ต้องโดนจับนั้น เมื่อผู้ต้องสงสัยได้ทราบถึงเรื่องที่ถูกจับ หากมีความผิดผู้ต้องหานั้นจะได้หาที่ปรึกษา หากไม่มีความผิดผู้ต้องหาต้องได้รับการปล่อยตัวในทันที สหรัฐอเมริกา การที่พนักงานอัยการได้ทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการสามารถสืบสวนคดีนั้นได้เอง ทำให้พนักงานอัยการสามารถฟ้องคดีได้ภายในสามสัปดาห์ และสาธารณรัฐเกาหลีใต้ การทำงานสืบสวนและสอบสวนได้ด้วยตนเองของพนักงานอัยการทำให้การทำคดีมีความยุติธรรมและรวดเร็ว โดยพนักงานสอบสวนเป็นผู้สนับสนุนการทำงานของพนักงานอัยการ ซึ่งในการทำงานของพนักงานสืบสวนของประเทศไทยนั้น การจับตามหมายจับ ในทางปฏิบัติโดยมากพนักงานสืบสวนของประเทศไทยจะจับผู้ต้องสงสัยนั้นมาก่อนและมาขอหมายจับภายหลังจากนั้นกับศาล ส่งบันทึกการจับกุมให้พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการเห็นว่าเอกสารครบถ้วนจึงดำเนินการสั่งฟ้องตามระบบปกติ

สรุปแนวทางการปฏิรูปการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีในประเทศไทยตามแนวทางการปฏิรูประบบสอบสวนในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักสากลอารยะประเทศ ซึ่งประเทศไทยต้องดำเนินการเร่งด่วน⁸⁷ การตั้งใจลักลอบ บิดเบือน ปกปิดพยานหลักฐานเพียงฝ่ายเดียวของพนักงานสอบสวน ทั้งการทำลายพยานหลักฐาน การทำให้พยานหลักฐานสูญหาย การประมาทเลินเล่อในการเก็บพยานหลักฐาน การอ้างของพนักงานพิสูจน์หลักฐานว่ามีจำนวนพนักงานน้อย ไม่เพียงพอต่อการตรวจคดีอาญาในทุกๆคดี การสร้างพยานหลักฐานเท็จขึ้นมาใหม่เพื่อปกป้องผู้ต้องหา

⁸⁵ The Code of Criminal Procedure of Japan (1948)

Article 202

If a public prosecutor's assistant officer or a judicial police constable has arrested a suspect through an arrest warrant, the former must immediately bring the suspect to a public prosecutor and the latter to a judicial police officer.

The Code of Criminal Procedure of Japan (1948)

⁸⁶ Article 203

(1) When a judicial police officer has arrested a suspect through an arrest warrant or has received a suspect who was arrested through an arrest warrant, said officer must immediately inform the suspect of the outline of the suspected crime and the fact that the suspect may appoint a defense counsel and then, giving the suspect an opportunity for explanation, said officer must immediately release the suspect when believing that it is not necessary to detain the suspect, or must carry out the procedure of referring the suspect together with the documents and articles of evidence to a public prosecutor within 48 hours of the suspect being placed under physical restraint when believing that it is necessary to detain the suspect.

⁸⁷ น้ำแท้ มีบุญสร้าง, รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การตรวจสอบถ่วงดุลการรวบรวมพยานหลักฐาน “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของคณะกรรมการกฤษฎีกาหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร, 2563.

เพิ่ม ต่างเป็นเรื่องที่คุ้นชินสำหรับวงการพนักงานตำรวจ ซึ่งพนักงานอัยการไม่สามารถสั่งสอบเพิ่มเติมได้เพราะไม่มีพยานหลักฐานใดๆที่จะบ่งตัวผู้ต้องหาว่าไม่ได้กระทำผิดตามข้อหา แม้แต่การสั่งสอบสวนเพิ่มก็ไม่สามารถกระทำได้อาจจากพยานหลักฐานถูกทำลายไปแล้ว การกล่าวอ้างของพนักงานสอบสวนทั้งการยกยอกเวลา การประวิงเวลา การอ้างว่าไม่มีเวลา ปริมาณงานมาก และอุปกรณ์การทำงานไม่เพียงพอต่างเป็นสิ่งที่พนักงานสอบสวนใช้อ้างต่อพนักงานอัยการเป็นนิจสิน ไม่รวมสำนวนคดีที่พนักงานอัยการเห็นพ้องโดยไม่ตั้งใจกลับกรองคดีแล้วรีบสั่งฟ้องตามพนักงานสอบสวนเพราะเชื่อคำอ้างพนักงานสอบสวนตลอดมาว่า เกรงผู้ต้องหาจะหลบหนี ซึ่งพนักงานสอบสวนส่งสำนวนคดีนั้นก่อนกำหนดครบฝากขังเพียงไม่กี่ชั่วโมง สำหรับพยานหลักฐานนั้น คือ สิ่งสำคัญที่สุด จำเป็นต้องพิสูจน์ความจริงแห่งคดีและนำมาเพื่อคำพิพากษาของศาล ดังนี้

1) การจัดตั้งหน่วยงานกลางที่สามารถทำหน้าที่สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐาน สามารถจัดการระบบสอบสวนแทนพนักงานสอบสวนได้ และสามารถส่งสำนวนให้พนักงานอัยการได้เอง เพื่อสร้างระบบการสอบสวนทางเลือก ป้องกันการผูกขาดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวน เพราะการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ต้องหา เพื่อความมั่นใจที่จะฝากชีวิตของตนเองไว้กับกระบวนการยุติธรรมได้ ซึ่งการจัดตั้งหน่วยงานกลางดังกล่าวไม่ได้ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนแต่อย่างใด การจัดตั้งหน่วยงานกลางนั้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องหาและทำให้เกิดการถ่วงดุลในชั้นรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนเพียงเท่านั้น

2) การนำส่งบันทึกการจับกุมนั้น ไม่ว่าจะจับกุมผู้ต้องหาในฐานะองค์กรใด พนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้จับกุม ต้องนำบันทึกการจับกุมรายงานให้อัยการทราบในทันที เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง พฤติการณ์ พยานหลักฐาน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการกล่าวหาต่อผู้กล่าวหาในฐานะความผิดที่เพียงพอต่อพนักงานอัยการที่จะสั่งฟ้องหรือไม่

3) การริเริ่มการสอบสวนคดีของพนักงานอัยการเพื่อเพิ่มทางเลือกในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน พนักงานอัยการสามารถริเริ่มคดีได้จากการแจ้งความร้องทุกข์จากประชาชนที่สำนักอัยการทั่วประเทศโดยมีเงื่อนไขคือ 1) หากเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจไม่รับแจ้งความหรือไม่รับดำเนินคดี 2) เมื่อคู่กรณีร้องขอความเป็นธรรมแต่พนักงานสอบสวนไม่ให้ความเป็นธรรม 3) คดีที่มีความสำคัญอันเป็นที่สนใจของประชาชน

4) การให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญาทันที ภายหลังจากที่ทราบรายงานการเกิดเหตุอาชญากรรมจากพนักงานสอบสวน ดังเช่นอารยะประเทศที่กล่าวมา ไม่มีประเทศใดที่ให้พนักงานสอบสวนได้อำนาจการครอบครองพยานหลักฐานแต่เพียงผู้เดียวเช่นประเทศไทย ไม่มีระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเหตุให้พนักงานอัยการทราบ ไม่มีหน่วยงานรัฐหน่วยงานได้ทราบการเกิดเหตุอาชญากรรมนอกจากพนักงานสอบสวน มีเพียงแค่พนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวนและผู้ต้องหาที่ตกอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนเท่านั้น การที่เจ้าหน้าที่รัฐคุมอำนาจการสอบสวนเพื่อชี้ชะตาประชาชนเช่นนี้ เป็นการกระทำที่ป่าเถื่อนไม่สมคุณค่าการได้รับเกียรติในการปฏิบัติงาน

ความสำคัญของการรกร่างการปฏิรูปการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีในประเทศไทยตามแนวทางการปฏิรูประบบสอบสวนในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักสากลเป็นเพราะต้องการให้กระบวนการสอบสวนของประเทศไทยได้พัฒนาเทียบเท่าอารยะประเทศ เพราะ

ความสำคัญของปัญหาดังกล่าว รัฐสภาซึ่งเป็นหน่วยงานด้านนิติบัญญัติจึงได้จัดตั้ง “คณะกรรมการการการกฎหมายการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร” มีนายสิระ เจนจาคะ เป็นประธาน คณะกรรมการการการกฎหมายฯ จึงได้มีการนำเสนอการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยที่ประชุมได้เสนอการแก้ไขมาตราที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ จึงเสนอการยกร่าง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน และร่าง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ.....” ซึ่งในขณะนี้ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้เข้าสู่วาระพิจารณาของคณะฯประชุมเรียบร้อยแล้ว โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน และร่าง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ.....”⁸⁸

มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 13/1 และมาตรา 17/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 13/1 ในการจับหรือค้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับหรือค้นจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้เจ้าพนักงานนั้นบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในบันทึกการจับหรือบันทึกการค้น แล้วแต่กรณี

คำอธิบาย มาตรานี้พนักงานตำรวจต้องมีการบันทึกเหตุการณ์ภาพและเสียงทุกครั้งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน

มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 84 เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 และแจ้งพนักงานอัยการมาตรวจสอบการจับกุมโดยทันทีและเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไป”

คำอธิบาย มาตรานี้เมื่อเกิดเหตุใดๆพนักงานตำรวจต้องรีบแจ้งพนักงานอัยการมาตรวจสอบที่เกิดเหตุในทันที

⁸⁸ กลุ่มงานคณะกรรมการการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สำนักกรรมการ 2, รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน ของคณะกรรมการการการกฎหมายการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน (2562) สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 6 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 121/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 121/1 ในคดีดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าตรวจสอบการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน

(1) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป

(2) คดีที่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีร้องขอ

(3) คดีอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของสำนักงานพนักงานอัยการสูงสุด เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หากพนักงานอัยการเห็นสมควร ให้พนักงานอัยการเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวนหรือตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น

คำอธิบาย มาตรานี้ พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งให้พนักงานอัยการทราบทันทีและพนักงานอัยการต้องร่วมสอบสวนคดีพร้อมพนักงานตำรวจ

มาตรา 7 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 727/2 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 121/2 ในคดีที่พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือสอบสวนล่าช้า เมื่อผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหาหรือผู้ต้องหาร้องขอ พนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรืออาจรับทำการสอบสวนเองก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่พนักงานอัยการรับทำการสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมทำการสอบสวนได้ ทั้งนี้ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานตำรวจชั้นผู้ใหญ่ โดยในการค้น การจับ และการคุมขัง อาจร่วมกับพนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือแจ้งให้พนักงานตำรวจหรือเจ้าพนักงานอื่นดำเนินการก็ได้”

การสอบสวนตามมาตรานี้ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

คำอธิบาย มาตรานี้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งการให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามหน้าที่ที่ผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหาหรือผู้ต้องหาร้องขอ หรือพนักงานอัยการสอบสวนคดีนั้นด้วยตนเอง

มาตรา 10 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 136 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 136 การถามค่าให้การหรือสอบปากคำผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ และผู้ต้องหาในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้พนักงานสอบสวนนั้นบันทึกดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในสำนวนการสอบสวน”

คำอธิบาย มาตรการนี้ พนักงานสอบสวนต้องอัดเสียง คำให้การหรือสอบปากคำผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ และผู้ต้องหาในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปทุกครั้งเพื่อเป็นหลักฐาน

สรุปจากการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนในระดับสากลและร่าง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ..... เป็นการพัฒนาการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสืบสวนและสอบสวน เพื่อป้องกันการทำลายพยานหลักฐานโดยมีระบบพนักงานอัยการเป็นผู้ควบคุม ให้คำปรึกษา และตรวจสอบพนักงานสืบสวนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิรูประบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยให้ได้มาตรฐานเทียบเท่าอารยประเทศนั้น ต้องมี “พนักงานอัยการ” ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในพยานหลักฐานที่สมบูรณ์เพื่อนำ “ความจริง” ไปสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาล และเพื่อมิให้ประชาชนถูกกลั่นแกล้งตกเป็นผู้ต้องหาอย่างไม่เป็นธรรม พนักงานอัยการต้องเข้าตรวจสอบพฤติการณ์การใช้อำนาจจับกุมทันทีที่มีการจับกุมผู้ต้องหาให้รัดรอนสิทธิเสรีภาพประชาชน ทั้งหมายค้น หมายจับและหมายขังต่อศาล ซึ่งการที่พนักงานอัยการได้เข้ามีส่วนร่วมคดีในรูปแบบนี้จะป้องกันมิให้เกิดการจับกุมขังผู้บริสุทธิ์โดยมิชอบ ป้องกันมิให้ประชาชนถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาผิดพลาดหรือหนักเกินกว่าฐานความผิดที่พนักงานอัยการจะมีคำสั่งฟ้องจริงๆ หากพนักงานอัยการไม่สั่งฟ้องคดีตามข้อหาที่พนักงานตำรวจแจ้งนั้น จะเกิดความเสียหายต่อประชาชนที่ต้องสูญเสียอิสรภาพจากการคุมขังนานกว่าความผิดที่พนักงานอัยการจะฟ้องดำเนินคดีต่อศาลจริงๆ (excessive pretrial detention) ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่พนักงานอัยการไม่มีส่วนร่วมในการสืบสวนสอบสวนคดีและยิ่งไปกว่านั้น สามารถนำประชาชนที่สิทธิเป็นเพียงผู้ต้องหาไปขังก่อนได้ถึง 84 วัน กล่าวได้ว่า ระบบวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยเป็นสาเหตุให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและล้ำหลังที่สุดในระบบกฎหมายอาญาของนานาประเทศทั้งหมด

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศ

ศิริพร ลิ้มทองเจริญ (2554)⁸⁹ ศึกษาเรื่องสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเกี่ยวกับกำหนดเวลาในการฝากขัง วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาในส่วนที่เกี่ยวกับการฝากขัง ศึกษาวิเคราะห์หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาและหาวิธีการกำหนดรูปแบบการคุ้มครองสิทธิในเรื่องของการแก้ไขเยียวยาผู้ต้องหาที่ถูกกระหนาบสิทธิและเสรีภาพให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบว่า ในการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังมีปัญหาเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาในการฝากขังผู้ต้องหา ควรมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 โดย ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่ถึง 10 ปี การขอฝากขังครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน รวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 36 วัน ส่วนความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 10 ปี การขอฝากขังครั้ง

⁸⁹ ศิริพร ลิ้มทองเจริญ, “สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเกี่ยวกับกำหนดเวลาในการฝากขัง” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555)

หนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน รวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 72 วัน โดยมีการเพิ่มงบประมาณ จำนวนบุคลากร รวมถึงเทคโนโลยีให้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและศาลจะต้องเข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกขั้นตอน โดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ควรพิจารณาคำร้องขอฝากขังอย่างละเอียดรอบคอบและถี่ถ้วนโดยไม่ปล่อยให้ผู้ต้องหาต้องเป็นฝ่ายปกป้องสิทธิของตนเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางสังคม เนื่องจากผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวและไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวส่วนใหญ่จะเป็นคนยากจน ด้อยโอกาส ขาดความรู้ จึงยากที่จะปกป้องสิทธิของตนได้ ในเรื่องการแจ้งสิทธิต่าง ๆ ให้แก่ผู้ต้องหา ต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่ศาลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะต้องกระทำ เพื่อให้ผู้ต้องหาจะได้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของตนให้มากยิ่งขึ้น และการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้ต้องหาผู้บริสุทธิ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 40(5) ยังมีข้อขัดข้องด้านงบประมาณทำให้ไม่อาจคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของผู้ต้องหาได้อย่างเต็มที่

ชยานนท์ ทองแถม (2555)⁹⁰ ศึกษาเรื่อง ปัญหาสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้ทั่วไป ทฤษฎีและหลักการทั่วไปเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ตลอดจนสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลย ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่ไม่เป็นไปตามข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด 2) ปัญหาสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกปล่อยวางให้กระทำความผิดในคดีอาญาเสียดัด กล่าวคือ การปล่อยวางให้ผู้ร้ายเดิมกระทำความผิดกับการปล่อยวางให้ผู้บริสุทธิ์กระทำความผิดควรจะมีผลแตกต่างกัน กล่าวคือ การปล่อยวางให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดทั้งที่บุคคลเหล่านั้นไม่มีเจตนากระทำความผิดตั้งแต่แรก แต่กระทำความผิดไปเนื่องจากการจูงใจและการขอร้องจากผู้ลวงให้กระทำความผิดอาจกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ อีกทั้งบุคคลเหล่านั้นอาจต้องถูกรัฐฟ้องร้อง ดำเนินคดีอาญาทำให้ต้องเสียทั้งสิทธิและเสรีภาพไป และ 3) ปัญหาการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 กับหลักสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นั้น กรณีการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยต้องขอหมายจากศาลก่อนสร้างความล่าช้าส่งผลให้เกิดความเสียหายกับประเทศชาติได้

พศวีร์ อธิชัยนพวงศ์ (2556)⁹¹ ศึกษาเรื่อง การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดในชั้นพนักงานสอบสวน วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการใช้มาตรการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลย การใช้มาตรการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ต้องหาและจำเลยและแนวทางในการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญในเรื่องการคุ้มครองและเยียวยาผู้ต้องหาอันเกิดจากกระบวนการยุติธรรมที่

⁹⁰ ชยานนท์ ทองแถม, “ปัญหาสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมาย อาญา และกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555)

⁹¹ พศวีร์ อธิชัยนพวงศ์, “การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดในชั้นพนักงานสอบสวน” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาลัทธิกิจบัณฑิตย์, 2556)

ผิดพลาดในชั้นพนักงานสอบสวน ผลการศึกษาพบว่า ต้องมีการกำหนดเงื่อนไขในการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมหรือขังในระหว่างการสอบสวนและพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องเนื่องจากมีพยานหลักฐานเพียงพอที่เชื่อได้ว่าบุคคลดังกล่าวมิได้เป็นผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย

พิรุณ วุฒิศรี (2556)⁹² ศึกษาเรื่อง ความเสมอภาคในการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวความคิดในการปล่อยชั่วคราวโดยเสมอภาค วิเคราะห์หลักเกณฑ์และวิธีการปล่อยชั่วคราวโดยเสมอภาคของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร ทราบถึงปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวน และการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรม ผลการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวตามระบบกฎหมายของประเทศไทย ได้วางหลักให้ผู้ต้องหาทุกคนได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก ส่วนการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นข้อยกเว้นการพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี พนักงานสอบสวนสามารถเลือกปล่อยชั่วคราวได้ 3 รูปแบบ คือ ไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน และจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าว เปิดโอกาสให้ใช้ดุลยพินิจได้อย่างกว้างขวาง แต่ในทางปฏิบัติไม่ว่าคดีจะมีอัตราโทษเท่าใด พนักงานสอบสวนมักจะเลือกปล่อยชั่วคราวโดยรูปแบบมีประกัน และหลักประกันทุกคดีซึ่งการปล่อยชั่วคราวโดยมุ่งเน้นไปที่หลักประกันซึ่งมีคุณค่าทางเศรษฐกิจนั้น ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างผู้ต้องหาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกับผู้ต้องหาที่มีฐานะยากจน เนื่องจากผู้ต้องหาที่ยากจนไม่สามารถที่จะหาหลักประกันที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจมาเป็นหลักประกันได้

อรรถพร บุรีคา (2556)⁹³ ศึกษาเรื่อง การถ่วงดุลอำนาจสอบสวนคดีอาญา ศึกษาเฉพาะกรณีการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีอาญากับพนักงานสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการกระบวนการยุติธรรม การสอบสวนของพนักงานสอบสวน และหลักการองค์กรพนักงานอัยการทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ ศึกษาสาเหตุของปัญหาการสอบสวนคดีอาญาที่ขาดความน่าเชื่อถือ ความโปร่งใส ขาดความเป็นอิสระ และศึกษาว่าควรเพิ่มอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการร่วมสอบสวนคดีอาญาเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขกฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้แบ่งแยกอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องร้องคดีออกจากกันอย่างเด็ดขาดทำให้พนักงานอัยการไม่มีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีอาญามาตั้งแต่ต้น ในต่างประเทศนั้นขั้นตอนการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีถือเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้น พนักงานอัยการจึงมีอำนาจสอบสวนและกำกับดูแลการดำเนินคดีอาญาทั้งระบบทำให้ปราศจากการแทรกแซง

⁹² พิรุณ วุฒิศรี, “ความเสมอภาคในการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556)

⁹³ อรรถพร บุรีคา, “การถ่วงดุลอำนาจสอบสวนคดีอาญา ศึกษาเฉพาะกรณีการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีอาญากับพนักงานสอบสวน” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556)

จากฝ่ายใดก็ตาม ดังนั้นเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน จึงควรกำหนดให้พนักงาน อัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา โดยเฉพาะคดีอาญาที่ร้ายแรง หรือ ที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป เพื่อป้องกันปัญหาการแทรกแซงการสอบสวน และยกระดับมาตรฐานการสอบสวนคดีอาญา ของไทยให้มีมาตรฐานในระดับสากล และอำนวยความสะดวกธรรมมาสู่ประชาชน

สุนนทิพย์ จิตสว่าง และนันทิ จิตสว่าง (2556)⁹⁴ ศึกษาเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขัง ระหว่างพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมต่างประเทศ เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของแนวปฏิบัติในปัจจุบันที่เข้ากับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม และเพื่อเสนอแนวทางการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมไทยที่มีความเหมาะสมและสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้ดียิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติของผู้ต้องขังของศาลยุติธรรมต่างประเทศ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเหมือนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ โดยศาลยุติธรรมมีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ครอบคลุมตั้งแต่จับกุม การดำเนินคดีของพนักงาน ตำรวจ ขั้นตอนระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม ขั้นตอนระหว่างการควบคุมตัวที่เรือนจำ ขั้นตอนการปล่อยตัว และคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณา คดีกลุ่มพิเศษ สำหรับปัญหาการคุ้มครองสิทธิในประเทศไทย พบว่าการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในขั้นตอนการจับกุมตัวของพนักงานตำรวจไม่มีการแจ้งสิทธิให้แก่ผู้ต้องหา ระยะเวลา ผากชงนานเกินไป ขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม พบว่ามีการประกันตัวมีมาตรการ ทางเลือกให้ผู้ต้องขังน้อย ขั้นตอนพิจารณาคดีในเรือนจำพบว่าผู้ต้องขังต้องโดนขังร่วมกับนักโทษ เด็ดขาด มีการใช้เครื่องพันธนาการเกินความจำเป็น ขั้นตอนพิจารณาการปล่อยตัวพบว่า ผู้ต้องขัง ระหว่างพิจารณาคดีไม่สามารถปล่อยตัวที่ศาลยุติธรรมได้เลย นอกจากนั้นยังประสบปัญหาการขาด กฎหมายรองรับการปฏิบัติงานและผู้ต้องขังไม่เข้าใจสิทธิของตนเอง

สมโภชน์ เครือพานิช (2556)⁹⁵ การศึกษาวิจัยเรื่อง การให้ความช่วยเหลือทางคดีของ ทนายความแก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและความจำเป็นให้ทนายความทำ หน้าที่ช่วยเหลือทางคดีและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา บทบาทของทนายความ ขอบเขตในการให้ คำปรึกษาแนะนำทางคดีและเข้าฟังการสอบปากคำผู้ต้องหา ของพนักงานสอบสวน เพื่อให้ทราบถึง ปัญหาอุปสรรคในการทำหน้าที่ดังกล่าวของทนายความและข้อเสนอแนะเป็นแนวทางแก้ไขเพื่อให้ ทนายความสามารถช่วยเหลือคุ้มครองผู้ต้องหาให้ได้รับความยุติธรรมในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี อาญาชั้นสอบสวน การศึกษาวิจัยพบว่า ทนายความไม่สามารถทำหน้าที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษาทางคดี

⁹⁴ สุนนทิพย์และนันทิจิตสว่าง, “รายงานวิจัยสมบูรณ์ การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม” เสนอต่อ สถาบันวิจัยและพัฒนาสังคม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2556

⁹⁵ สมโภชน์ เครือพานิช, “การศึกษาวิจัยเรื่อง การให้ความช่วยเหลือทางคดีของทนายความแก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,2556)

และคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ได้รับความยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนได้อย่างสมบูรณ์ และ จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่าสมควรต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานตำรวจ ผู้จับหรือพนักงานตำรวจผู้รับตัวผู้ถูกจับ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน ต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาเพิ่มอีกว่า หากผู้ต้องหาไม่สามารถจัดหาทนายความเองได้ มีสิทธิร้องขอให้รัฐจัดหาทนายความให้ เพื่อให้สอดคล้องกับการให้ความช่วยเหลือทางคดีแก่ผู้ต้องหา โดยกำหนดให้ทนายความที่ปรึกษามีสิทธิโต้แย้ง คำถามที่ไม่เป็นธรรม หรือการใช้คำถามนำแก่ผู้ต้องหา อีกทั้งต้องให้พนักงานสอบสวนรับพยานเอกสารหรือ พยานวัตถุและสอบปากคำพยานบุคคลที่ผู้ต้องหากล่าวอ้างต่อสำนวนการสอบสวนไว้ด้วย เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการพิจารณาว่าคดีมีมูลพอจะสั่งฟ้องได้หรือไม่ เพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับความยุติธรรมในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

จรัส สุกกุล (2558)⁹⁶ ศึกษาเรื่อง ปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน กระบวนการยุติธรรมในชั้นการสอบสวน หลักการกฎหมาย คำสั่งของหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติที่ 7/2559 และศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนไทย ผลการศึกษาพบว่า แนวความคิดทางกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนของประเทศไทย ปัญหาในการออกคำสั่งของหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติที่ 7/2559 และปัญหาที่แท้จริงของงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมาจากสายงานบังคับบัญชาที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานตำรวจ จึงเสนอแนวทางในการแก้ไข กฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน อันจะเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาของพนักงานสอบสวน เพื่อจะทำให้การสอบสวนคดีอาญา เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของประเทศไทย พนักงานสอบสวนผู้ปฏิบัติงานที่แท้จริงสะดวกในการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้ความเป็นธรรมต่อประชาชนต่อไป

นำชัย ใจเที่ยงตรง (2558)⁹⁷ ศึกษาเรื่อง การปล่อยชั่วคราว : ศึกษาการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด เนื้อหาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัวชั่วคราวทำให้เห็นความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ศึกษากฎหมายต่างประเทศเพื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย ศึกษาการกำหนดเงื่อนไขการปล่อยตัวชั่วคราวของศาลระหว่างฝากขัง และสภาพปัญหาเงื่อนไขการปล่อยตัว การรายงานตัวเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข กำหนดรูปแบบ ข้อเสนอในการปรับปรุงการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างฝากขังให้เหมาะสม ผลการศึกษาพบว่าการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการฝากขังเป็น

⁹⁶ จรัส สุกกุล, “ปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2558)

⁹⁷ นำชัย ใจเที่ยงตรง, “การปล่อยชั่วคราว : ศึกษาการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างฝากขัง” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2558)

การสร้างภาระเกินความจำเป็นไม่สอดคล้องกับระบบการดำเนินงานคณาจารย์ในกระบวนการที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำความผิดจริง การงดหรือลดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการฝากขังเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา และยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในการอำนวยความสะดวกด้วยความสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม

ชาญศักดิ์ พิริยจิตรกรกิจ (2560)⁹⁸ ศึกษาเรื่อง การเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญาของพนักงานราชการ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการ ระบบ การดำเนินคดีอาญาและระบบพนักงานอัยการสากล ปัญหาหตุการสอบสวนคดีอาญาและแนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผลการศึกษาพบว่า บรรดาอารยประเทศมีองค์กรของรัฐทำหน้าที่ในรูปแบบของพนักงานอัยการ สากล ซึ่งพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญา และการฟ้องร้องคดีอาญา โดยมีลักษณะของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์กรพนักงานตำรวจ และองค์กรพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการจะเข้าไปเกี่ยวข้อง กับคดีอาญาตั้งแต่เริ่มต้นคดีจนถึงการบังคับโทษตามคำพิพากษา แต่สำหรับพนักงานอัยการของ ประเทศไทยจะมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาภายหลังที่พนักงานสอบสวนดำเนินการ สอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว เมื่อพนักงานอัยการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม จึงเป็นการเพิ่มเติมระยะเวลาในการสอบสวน ทั้งยังทำให้ไม่อาจรวบรวมพยานหลักฐานที่ยังขาดตกบกพร่องได้

ธีรัช เทพรักษาใจ (2561)⁹⁹ ศึกษาเรื่อง การนำเทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในการสอบสวนคดีอาญา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการนำเทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในการสอบสวนคดีอาญาเพื่อแก้ไขปัญหาการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมุ่งศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญาของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางการบังคับใช้เทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงในการสอบสวนคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันการสอบสวนหรือการสอบปากคำในคดีอาญาของประเทศไทยยังคงประสบปัญหาการบังคับ ชูเช็ญ หรือใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อให้ผู้ต้องหา พยาน หรือผู้เสียหายให้การรับสารภาพ หรือให้ถ้อยคำใด ๆ ที่เป็นปฏิปักษ์กับตนเอง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมและขาดประสิทธิภาพในขั้นตอนการพิสูจน์ ตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการสอบสวนหรือการสอบปากคำ การบันทึกการสอบสวนไม่ปรากฏหลักฐานในลักษณะภาพและเสียงแต่ถูกจัดให้ดำเนินการในรูปแบบเอกสารเท่านั้น เมื่อได้พิจารณาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของต่างประเทศพบว่าได้มีการนำเทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงเข้ามาทำหน้าที่ในการบันทึกการสอบสวนหรือสอบปากคำไว้ตลอดกระบวนการ ทำให้

⁹⁸ ชาญศักดิ์ พิริยจิตรกรกิจ, “การเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญาของพนักงานราชการ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2560)

⁹⁹ ธีรัช เทพรักษาใจ, “ศึกษาเรื่องการนำเทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในการสอบสวนคดีอาญา” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561)

ปรากฏหลักฐานทั้งภาพและเสียงอันแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมทั้งทางกายและทางวาจาที่เกิดขึ้นทั้งหมด กรณีเกิดการโต้แย้งถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของการสอบสวนจึงสามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้อย่างชัดเจน ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึงขอเสนอให้ประเทศไทยนำเทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงมาประยุกต์ใช้ในการสอบสวนหรือสอบปากคำในคดีอาญา โดยนำแนวทางและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กฎหมายต่างประเทศได้กำหนดไว้ มาปรับใช้อย่างเหมาะสมแก่บริบทของสังคมไทย เพื่อแก้ไขปัญหาการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายให้ลดน้อยลงอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Jan S. Cassau and Danielle Eva Goodwin (2012)¹⁰⁰ ศึกษาเรื่องปรากฏการณ์และอาการซึมเศร้าในการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดี การคุมขังก่อนการพิจารณาคดีซึ่งเป็นช่วงเวลาของการถูกจองจำก่อนการพิจารณาคดีซึ่งเป็นแรงกดดันทางจิตวิทยา ความทุกข์ทางจิตวิทยาเป็นผลมาจากการถูกคุมขัง ระหว่างการกักขัง และภายหลังการกักขังหรือจนกว่าจะเสร็จสิ้นการตัดสิน ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของอาชญากรรมและปัจจัยทางกฎหมายอื่นๆ ช่วงเวลาของการควบคุมตัวอาจแตกต่างกัน จากสองสามวัน หลายเดือน และบางครั้งจนถึงหนึ่งปี ในช่วงเวลาเริ่มต้นของการถูกคุมขังนี้ ผู้ถูกคุมขังจะต้องเผชิญกับเงื่อนไขที่จำกัดอย่างมากซึ่งอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางจิตเวช อาการซึมเศร้านั้นพบได้บ่อยในนักโทษ มักเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการฆ่าตัวตาย จากจำนวนนักโทษที่เพิ่มขึ้นทั่วโลกมีปัญหาคาความเจ็บป่วยทางจิตในเรือนจำจึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมผู้ถูกคุมขัง การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การระบุและบันทึกภาวะซึมเศร้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเริ่มต้นของการกักขัง การควบคุมตัว อิทธิพลของพวกเขาที่มีต่ออารมณ์ของนักโทษ อาการที่เกี่ยวข้องกับภาวะซึมเศร้าที่แสดงออกเพื่อการพิจารณา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะซึมเศร้าโดยรวมที่ลดลงภายใน 4 สัปดาห์ หลังจากช่วงเริ่มต้นของการแยกนักโทษเริ่มพัฒนากลไกการปรับตัวและปรับให้เข้ากับสภาพเรือนจำ สิ่งนี้นำไปสู่การปรับอาการซึมเศร้าที่เกิดจากการคุมขังโดยธรรมชาติ การเกิดขึ้นและความรุนแรงของอาการซึมเศร้าเนื่องจากการกักกันมักจะถูกมองว่าเป็นเหตุการณ์ในชีวิตที่เครียดสะสม

D.H. Choe. (2013)¹⁰¹ ศึกษาเรื่อง การสัมภาษณ์พนักงานอัยการกับผู้ต้องสงสัยในเกาหลีใต้ การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การเขียนสำนวนคดีจากพนักงานอัยการไปยังผู้พิพากษา พนักงานอัยการเกาหลีได้รับความเชื่อมั่นเกิน 99% ซึ่งเป็นความเชื่อมั่นที่สูงที่สุดในโลก การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความน่าเชื่อถือของการสัมภาษณ์พนักงานอัยการและปัญหาที่เกิดจากการพิจารณาคดีอาญา ผลการศึกษาพบว่าการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย 20 คนจากการสัมภาษณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรของพนักงานอัยการ การทำงานของพนักงานอัยการมีความ

¹⁰⁰ S. Cassau Jan & Eva Goodwin Danielle, "The phenomenology and course of depressive syndromes in pre-trial detention" *International Journal of Law and Psychiatry*. (2012) 231–235.

¹⁰¹ D.H. Cho, "The prosecutor's interview with suspects in South Korea" *International Journal of Law, Crime and Justice*. Volume 41, Issue 4, December 2013, Pages 322-342.

เสี่ยงจากการถูกทารุณกรรมเพราะคดีที่พวกเขาต้องรับผิดชอบ ควรมีข้อกำหนดป้องกันที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการดำเนินงานที่เสี่ยงของพนักงานอัยการ

Akira Goto (2014)¹⁰² ศึกษาเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันของญี่ปุ่นที่ได้รักษาระเบียบปฏิบัติไว้อย่างดีจนถึงปลายศตวรรษที่ 20 และในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 ญี่ปุ่นจึงได้รวมระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้าด้วยกันกับกระบวนการทางอาญา คือ การพิจารณาคดีที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในลักษณะลูกขุน หรือที่เรียกว่าซาอูบะ (Saiban-In) และอีกส่วนหนึ่งคือการมีส่วนร่วมของเหยื่อ การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่กระบวนการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมของการเข้าร่วมของซาอูบะ (Saiban-In) ผลการศึกษาพบว่า เกิดผลดีจากการมีส่วนร่วมพิจารณาคดีของทั้งสองฝ่ายเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีและประชาชน

Xifen Lin, Wei Shen (2015)¹⁰³ ศึกษาเรื่อง การกักขังในประเทศจีนไม่อยู่ภายใต้การพิจารณาคดีของศาล ผู้ต้องสงสัยมักจะถูกควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดีและขั้นตอนการพิจารณาคดีทั้งหมดต้องอยู่ในการดำเนินคดีทางอาญา การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของจีนที่พยายามเปลี่ยนวิธีปฏิบัตินี้เพื่อคุ้มครองผู้ต้องสงสัยมากขึ้น โดยการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้เป็น“กฎหมายที่มีชีวิต” ผลการศึกษาพบว่า การสัมภาษณ์อย่างเข้มข้นของ“บุคคลภายใน” แสดงให้ประชาชนเห็นว่า สิ่งที่ประชาชนคาดหวังนั้นกระบวนการยุติธรรมของจีนยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

Gabriel Doménech, Miguel Puchades (2015)¹⁰⁴ ศึกษาเรื่อง ระบบกฎหมายของตะวันตกนั้นยังห่างไกลจากการจัดหาวิธีแก้ปัญหา เพราะผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวโดยไม่มี ความผิดนั้นควรได้รับการชดเชยความเสียหายจากการที่ถูกกักขัง การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ผลกระทบที่การควบคุมตัวถูกดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผลการศึกษาพบว่าค่าตอบแทนดังกล่าวสามารถยับยั้งอาชญากรรมได้ ขึ้นอยู่กับมาตรฐานของหลักฐานที่ใช้ในการตัดสินใจว่าจะชดเชยได้หรือไม่

Lukas Muntingh & Jean Redpath (2017)¹⁰⁵ ศึกษาเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของการคุมขังก่อนการพิจารณาคดีในเคนยาโมซัมบิกและแซมเบีย การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไป

¹⁰² Akira Goto, “Citizen participation in criminal trials in Japan” *International Journal of Law, Crime and Justice*. Volume 42, Issue 2, June 2014, Pages 117-129.

¹⁰³ Xifen Lin & Wei Shen, “Reforms to China's pretrial detention system: the role of the procuratorate” *International Journal of Law, Crime and Justice*. Volume 44, March 2016, Pages. 183-211.

¹⁰⁴ Doménech G., & Puchades M., “Compensating acquitted pre-trial detainees” *International Review of Law and Economics*, Volume 43, August 2015, Pages 167-177.

¹⁰⁵ Muntingh, L., Redpath, J., “The socio-economic impact of pre-trial detention in Kenya, Mozambique and Zambia” *Hague Journal on the Rule of Law* 10 (1), (2018) 139–164.

ที่การเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายของกฎหมายแสดงให้เห็นว่าระบบยุติธรรมเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาเคนยา โมซัมบิก และแซมเบีย ผลการศึกษาพบว่าการใช้อำนาจบีบบังคับของรัฐเพื่อกีดกันเสรีภาพของบุคคลมีผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรงเพราะเป็นการละเมิดสิทธิทางสังคมเศรษฐกิจของบุคคลนั้น

Dae-Hyun Choe (2018)¹⁰⁶ ศึกษาเรื่อง บทบาทของพนักงานอัยการและความสัมพันธ์กับพนักงานตำรวจในเกาหลีใต้: ในมุมมองเชิงเปรียบเทียบ การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่สำรวจบทบาทของพนักงานอัยการและความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงานตำรวจในการ “ประสานงานและสืบสวน” ผลการศึกษาพบว่า การสอบสวนและดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการพิจารณากระบวนการและพิจารณาคดี

Inqilab Shahbazova , Elsever Muradovb (2019)¹⁰⁷ ศึกษาเรื่องบุคคลที่ถูกควบคุมตัวเพราะต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่จะตกงาน ประสบปัญหาความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากถูกขังอยู่ในคุกเป็นเวลานาน ผู้ถูกควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดีอาจได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกเรื่องที่น่ากังวล คือ ในประเทศกำลังพัฒนาหลายแห่งพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการมีแนวโน้มที่จะใช้อิทธิพลเหนือผู้ถูกควบคุมตัวเพื่อให้ได้คำสารภาพเพื่อเคลียร์คดี ในช่วงก่อนการพิจารณาคดีพบว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดการทุจริตโดยเฉพาะเนื่องจากขาดความรับผิดชอบและการกำกับดูแลจากมุมมองทางกฎหมายการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดีในฐานะการใช้วิธีการบีบบังคับจิตใจถือเป็นการลงโทษบุคคลที่ยังไม่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดซึ่งเป็นการละเมิดข้อสันนิษฐานของความบริสุทธิ์ การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การใช้การคุมขังก่อนการพิจารณาคดีในอาเซอร์ไบจาน ซึ่งแตกต่างจากสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรที่มีการเคารพกฎหมายการแบ่งแยกอำนาจและความเป็นอิสระในการพิจารณาคดี แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลภายนอกในระดับสูงต่อศาลยุติธรรม การคอร์รัปชันและนโยบายการลงโทษอย่างไม่เป็นทางการ จึงเกิดการเพิกเฉยต่อกฎหมายและการคอร์รัปชันทั้งผู้พิพากษา ผู้แทน และผู้สอบสวนบางคน ผลการศึกษาพบว่า ความผิดจำนวนมากแม้ว่าจะไม่มีข้อมูลแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกล่าวว่าสัดส่วนของผู้ต้องขังในคดีอาญานั้นมีความรุนแรงและไม่เป็นความจริงเพราะเป็นผลให้พวกเขาต้องทนทุกข์ทรมานจากการถูกตีตราในระยะยาวและสภาพแวดล้อมที่เลวร้ายของศูนย์กักกัน สถานการณ์เลวร้ายลงเนื่องจากความจริงที่ว่าศูนย์กักกันใน

¹⁰⁶ Dae-Hyun Choe, “ Prosecutors’ role and their relationship with the police in South Korea: In a comparative perspective” *International Journal of Law, Crime and Justice*, Volume 55, December 2018, Pages 88-96.

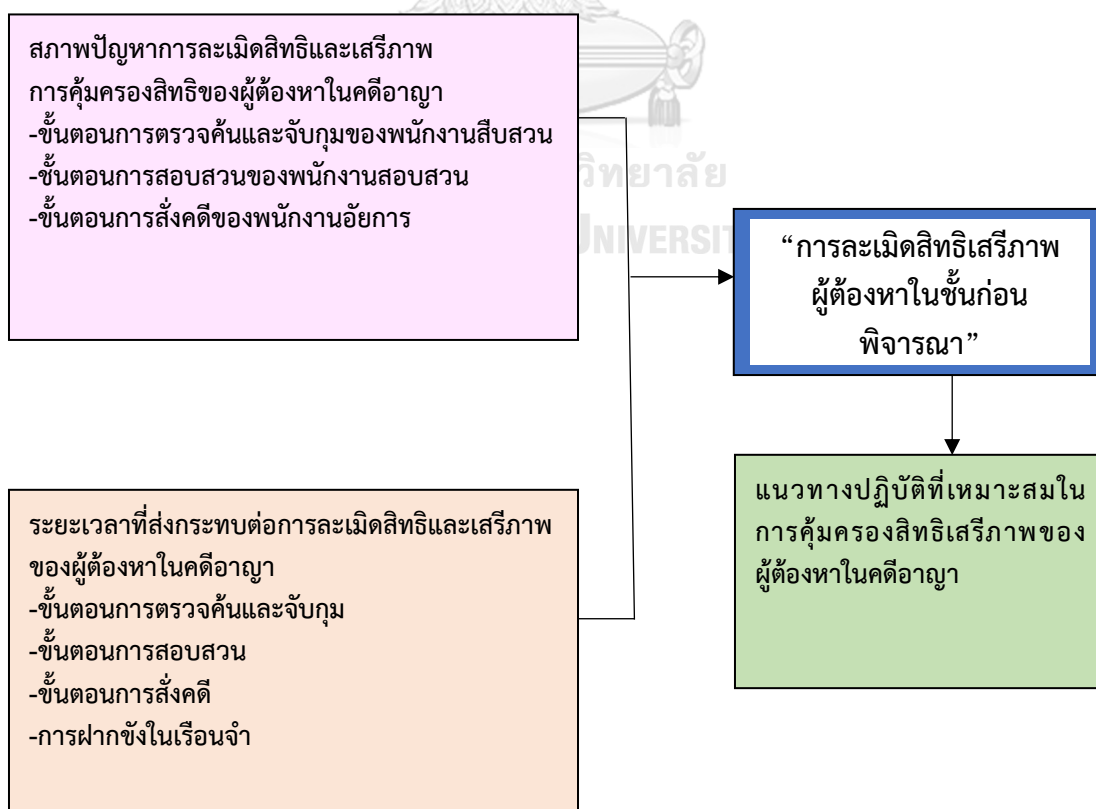
¹⁰⁷ Inqilab Shahbazova , Elsever Muradovb, “ Excessive use of pre-trial detention in Azerbaijan: Examination of the causes” *International Journal of Law, Crime and Justice* 57 (2019) 1–12.

อาเซอร์ไบจานทุกแห่งไม่พร้อมที่จะให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นคนที่รอการพิจารณาคดีมักจะประสบกับความเสื่อมทางร่างกายและศีลธรรม

2.11 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษา “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี” ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วยหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี พิจารณาได้ว่าสภาพปัญหาในการดำเนินคดีอาญากระทบต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก เริ่มตั้งแต่ในขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุม ขั้นตอนการสอบสวน ขั้นตอนการส่งคดี และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหามากที่สุดคือการควบคุมผู้ต้องหาไว้จนครบตามที่กำหนดไว้ใน ป.วิ.อ.87 เต็มจำนวน 48 และ 84 วัน เมื่อใกล้หมดระยะเวลาพนักงานจะส่งสำนวนคดีให้พนักงานอัยการพิจารณาอย่างกระชั้นชิด ทำให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาและทั้งกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดการศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่ามีการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นนี้หรือไม่ ระยะเวลาการควบคุมตัวผู้ต้องหาตามมาตรา ๘๗ ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาเป็นอย่างไร และจะมีแนวทางใดบ้างในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องดังปรากฏตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในคดีอาญา รวมถึงระยะเวลาในการผิดฟ้องฝากขังที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ประกอบกับแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้ต้องหาที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี และสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีประสบการณ์ในการดำเนินคดีอาญาเป็นระยะเวลาหลายปี ประกอบกับนักวิชาการด้านกระบวนการยุติธรรมที่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินคดีอาญา

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) โดยกำหนดแนวหัวข้อสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในคดีอาญา รวมถึงระยะเวลาในการผิดฟ้องฝากขังที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ประกอบกับแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้อง โดยประเด็นในการสัมภาษณ์มาจากการรวบรวมและวิเคราะห์เอกสารโดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 36 ราย ดังนี้

กลุ่มที่ 1 : ผู้ต้องหาที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในคดีอาญา เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี จำนวน 7 ราย ได้แก่

1) ผู้ต้องหาคดียาเสพติด	จำนวน 3 ราย
2) ผู้ต้องหาคดีลักทรัพย์	จำนวน 3 ราย
3) ผู้ต้องหาคดีทำร้ายร่างกาย	จำนวน 1 ราย

กลุ่มที่ 2 : บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนักวิชาการ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิผู้ต้องหา และระยะเวลาในการผิดฟ้องฝากขังที่กระทบต่อสิทธิผู้ต้องหา เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาต่อไป โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานสอบสวน ทนายความ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน และนักวิชาการ รวมทั้งสิ้น 29 ราย ได้แก่

- 1) ผู้พิพากษาศาลอาญา จำนวน 3 คน
- 2) พนักงานอัยการระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ จำนวน 4 คน
- 3) เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจที่มีประสบการณ์ด้านการสืบสวนไม่น้อยกว่า 8 ปี มียศเป็นพตต.ขึ้นไปโดยกำหนดพื้นที่ในกองบัญชาการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล ดังนี้
 - 3.1) กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 1 ถึง 3 (โซนเหนือ) จำนวน 2 คน
 - 3.2) กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 4 ถึง 6 (โซนใต้) จำนวน 2 คน
 - 3.3) กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 7 ถึง 9 (ฝั่งธนบุรี) จำนวน 2 คน
- 4) พนักงานสอบสวนที่มีประสบการณ์ด้านการสอบสวนไม่น้อยกว่า 8 ปีมียศเป็นพตต.ขึ้นไปโดยกำหนดพื้นที่ในกองบัญชาการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล ดังนี้
 - 4.1) กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 1 ถึง 3 (โซนเหนือ) จำนวน 2 คน
 - 4.2) กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 4 ถึง 6 (โซนใต้) จำนวน 2 คน
 - 4.3) กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 7 ถึง 9 (ฝั่งธนบุรี) จำนวน 2 คน
- 5) เจ้าพนักงานพิสูจน์หลักฐาน จำนวน 2 คน
- 6) เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ระดับนโยบายหรือระดับปฏิบัติการ จำนวน 2 คน
- 7) ทนายความ จำนวน 2 คน
- 8) นักวิชาการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและกองทุนยุติธรรม จำนวน 3 คน
- 9) นักวิชาการมหาวิทยาลัยด้านอาญา จำนวน 1 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยวิธีการแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการบันทึกคำสนทนาควบคู่ไปกับการใช้เครื่องบันทึกเสียง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ต้องหา เพื่อสอบถามถึงสภาพปัญหาของการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี และ 2) แบบสัมภาษณ์สำหรับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและนักวิชาการเพื่อสอบถามถึงสภาพปัญหาของการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี รวมถึงระยะเวลาในการผิดฟ้องฝากขังที่กระทบต่อสิทธิผู้ต้องหา และแนวทางในการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้บอกเล่าถึงประสบการณ์และกระบวนการทำงานในขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งผู้วิจัยจะได้ซักถามในประเด็นต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนเพียงพอในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วมได้พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาก่อนที่จะมีการนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า ตำรา บทความ เอกสาร กฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่จะนำมาใช้ในงานวิจัย ประกอบกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยวิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการวิเคราะห์ได้ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มผู้ต้องหาที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในคดีอาญา: ในกลุ่มนี้ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพิจารณาจากคดีที่ผู้ต้องหาถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ และเป็นคดีที่ได้รับความสนใจจากประชาชน โดยผู้วิจัยต้องติดต่อไปที่ครอบครัวของผู้ต้องหาเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์และผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกคดี ก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์การทำวิทยานิพนธ์ คำถามอย่างละเอียด เพื่อให้ทุกท่านทราบถึงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและทุกท่านยินดีที่จะให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย อีกทั้งยินดีที่จะลงลายมือชื่อในเอกสารทุกฉบับ หลังการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สรุปภาพรวมของคำถาม-คำตอบของการให้สัมภาษณ์ทั้งหมดแก่ผู้ต้องหาฟังอีกครั้ง

2) กลุ่มบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนักวิชาการ: ในกลุ่มนี้ผู้วิจัยเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการจัดทำเอกสารทางราชการเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากตัวแทนหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการส่งโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ไปให้พิจารณาล่วงหน้าก่อนทำการสัมภาษณ์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยนำข้อมูลจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกมาจัดระบบข้อมูล เพื่อวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยอาศัยหลักตรรกะวิเคราะห์ (Logical Analysis) ในการนำเสนอข้อมูล

3.5 จริยธรรมในการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)¹⁰⁸ กล่าวถึงการศึกษาวิจัยด้านสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ว่าอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อจิตใจ สถานะทางสังคม ฐานะทางการเงิน และอันตรายทางกฎหมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้คำนึงถึงแนวทางจริยธรรมการวิจัย เช่น คำประกาศกรุงเฮลซิงกิ หรือปฏิญญาเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) กฎหมาย ข้อบังคับ ข้อกำหนดและแนวทางที่องค์กร กำกับดูแลระดับประเทศ (National Regulatory Authorities, NRA) และสถาบันกำหนดหลักจริยธรรม การทำวิจัยในคนทั่วไป หรือ Belmont Report ประกอบด้วยหลัก 3 ประการ ได้แก่ หลักความเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ ไม่ก่ออันตรายและหลักความยุติธรรม

¹⁰⁸ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.), “จริยธรรมการวิจัยในคน” สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ,(2559). หน้า 1-10.

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนจริยธรรม โดยการคำนึงถึงหลัก 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1) หลักความเคารพในบุคคล : โดยผู้วิจัยขอความยินยอมจากผู้ที่เป็กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย โดยการจัดทำแบบฟอร์มการให้ความยินยอมและขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน ให้ได้ตัดสินใจอย่างอิสระ ปราศจากการข่มขู่และเคารพความเป็นส่วนตัว โดยผู้วิจัยได้ขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลทุกคน และทุกครั้งที่ทำการสัมภาษณ์ รวมถึงความยินยอมในการบันทึกเสียง โดยอธิบายขอบเขตของงานวิจัย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิที่จะตอบหรือไม่ตอบคำถาม หากเกิดความเครียดขณะตอบคำถาม ผู้วิจัยจะหยุดการสัมภาษณ์และพูดคุยในประเด็นอื่นเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย และเมื่อเข้าสู่ภาวะปกติแล้ว ผู้วิจัยจะทำการสอบถามถึงความพร้อมและความเต็มใจ ในการให้สัมภาษณ์อีกครั้งก่อนจะดำเนินการสัมภาษณ์ต่อ

2) หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย : ด้วยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่สะท้อนถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา และกระบวนการทำงานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนั้น ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับในการบันทึกข้อมูลและรายงานการวิจัยจะไม่ชี้เฉพาะเจาะจงตัวบุคคล จะเป็นการนำเสนอข้อมูลในภาพรวม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบกฎหมายและกระบวนการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาต่อไปในอนาคต

3) หลักความยุติธรรม : ผู้วิจัยมีเกณฑ์การคัดเลือกโดยไม่มีอคติ ด้วยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี โดยมีการกระจายการสัมภาษณ์ผู้ต้องหาทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่อให้เห็นสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญาอย่างเท่าเทียมกัน

บทที่ 4

ผลการศึกษาและการอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี ” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ต้องหาที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ จำนวน 7 ราย แบ่งเป็น คดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี จำนวน 3 คน คดีลี้กทรัพย์ จำนวน 3 คน ทำร้ายร่างกาย จำนวน 1 คน ซึ่งอยู่ในเขต กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด กลุ่มที่ 2 บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและนักวิชาการ ประกอบด้วย ผู้พิพากษา 3 คน พนักงานอัยการ 4 คน พนักงานสืบสวน 6 คน พนักงานสอบสวน 6 คน ทนายความ 2 คน เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 2 คน เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน 2 คน นักวิชาการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและกองทุนยุติธรรม จำนวน 3 คน และนักวิชาการด้านกฎหมายอาญา จำนวน 1 คน ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ตามลำดับดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้อง จำนวน 7 ราย

4.2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

4.3 ระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

4.4 แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

4.5 การอภิปรายผลการศึกษา

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี จำนวน 7 ราย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาในส่วนนี้จากการสรุปเนื้อหาในคำฟ้องและคำให้การ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา 2) การดำเนินคดีอาญา 2.1) พฤติการณ์แห่งคดีและการกำหนดฐานความผิด 2.2) ข้อมูลและรายละเอียดของคดี 2.3) ผลของคดี ซึ่งเอกสารดังกล่าวได้รับการอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 7 ราย ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบว่าข้อมูลจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์มีความเหมือนหรือความแตกต่างในสาระสำคัญเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาชั้นก่อนฟ้องคดีในแต่ละรายอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ผู้ต้องหาที่ 1: อายุ 32 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมปลาย ปัจจุบันเป็นนักโทษเด็ดขาด

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาที่ 1 ความเป็นอยู่ของครอบครัวค่อนข้างลำบาก ช่วงวัยเด็กต้องช่วยคุณพ่อคุณแม่ขายอาหารตอนกลางวัน โดยคุณพ่อรับจ้างทั่วไป ขายข้าวสาร เป็นโพรมานคุมงานก่อสร้างต่างๆ

คุณแม่รับจ้างทำความสะอาดตามบ้าน มีพี่ชาย 1 คน ทำงานบริษัทขนส่งแต่งงานและมีครอบครัวครอบครัวอบอุ่น คุณพ่อคุณแม่คอยดูแลสั่งสอนตลอดเวลา เคยโดนคุณพ่อตีเพียงแค่ 3 ครั้ง เพราะดื้อไม่ฟัง ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กที่เรียนดี ตอนมัธยมต้นและมัธยมปลายได้เกรดสามต้นๆ จบสายศิลป์คำนวณในระดับอุดมศึกษาได้ทุนเรียนต่อที่วิทยาลัยเอกชนยานบางกะปิ ผู้ต้องหาที่ 1 เลือกเรียนคณะบริหารธุรกิจคอมพิวเตอร์ โดยการเงินของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ระหว่างเรียนได้ทำงานพิเศษเป็นพนักงานร้านสเวนเซนต์ ผู้ช่วยสอนพิเศษโรงเรียนกวดวิชา ผู้ต้องหาเป็นนักกีฬาฟุตบอลและมีกลุ่มเพื่อนสนิทเล่นเตะบอลด้วยกัน ในช่วงเรียนระดับวิทยาลัยนั้น ครอบครัวผู้ต้องหาที่ 1 ได้อาศัยอยู่บ้านเจ้านายซึ่งเป็นอดีตนักการทูต โดยคุณพ่อเป็นคนขับรถ คุณแม่เป็นแม่บ้าน อาศัยอยู่บ้านหลังนี้เป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี สถานะโสดไม่เคยแต่งงานแต่มีแฟนที่คบหาดูใจกัน มีความสุขดีเพราะครอบครัวได้อยู่ด้วยกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา ผู้ต้องหาที่ 1 ไม่เคยมีประวัติกระทำความผิดและไม่เคยมีประวัติดำเนินคดี

2) การดำเนินคดีอาญา

2.1) พุทธการณแห่งคดีและการกำหนดฐานความผิด

เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2556 เวลากลางคืนหลังเที่ยง จำเลยมีเมทแอมเฟตามีนอันเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 จำนวน 968 เม็ดหรือหน่วยการใช้น้ำหนักสุทธิ 91.298 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 19.242 กรัม และอีก 1 ซอง น้ำหนักสุทธิ 48.763 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 44.087 กรัม รวมน้ำหนักสุทธิ 140.061 กรัม รวมน้ำหนักสารบริสุทธิ์ 63.329 กรัม ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต เหตุเกิดที่แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร เจ้าพนักงานจับจำเลยได้พร้อมยึดเมทแอมเฟตามีนจำนวนดังกล่าวและรถจักรยานยนต์ หมายเลขทะเบียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คัน เป็นของกลางซึ่งเจ้าพนักงานเก็บรักษาไว้ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 7, 8, 15, 66, 100/1, 102 ธิบเมทแอมเฟตามีนและรถจักรยานยนต์ 1 คัน ของกลาง

2.2) ข้อมูลและรายละเอียดของคดี

จำเลยนำสืบว่า จำเลยพักอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านแถวย่านบางกะปิ ซึ่งเป็นบ้านนายจ้างของบิดามารดา ขณะเกิดเหตุกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเอกชนยานบางกะปิ วันเกิดเหตุจำเลยขับรถจักรยานยนต์ ทะเบียนกรุงเทพมหานคร ไปรับคนรักที่บ้านย่านถนนเสรีไทย พาไปอ่านหนังสือเตรียมสอบด้วยกัน เสร็จแล้วไปเดินเล่นที่ศูนย์การค้าย่านบางกะปิและขับรถจักรยานยนต์ไปส่งนางสาวเอ (นามสมมุติ) ที่บ้านหลังรับประทานอาหารเย็นที่บ้านนางสาวเอ แล้วจึงขับรถจักรยานยนต์กลับบ้านในเวลา 20 นาฬิกา ต่อมาเวลา 20.20 นาฬิกา ขณะที่จำเลยขับรถจักรยานยนต์เข้ามาในหมู่บ้าน มีชายคนหนึ่งขับรถจักรยานยนต์และชายอีกคนหนึ่งนั่งซ้อนท้ายขับแซงไปแล้ว คนซ้อนใช้มือดึงคอเสื้อของจำเลยจนรถจักรยานยนต์ล้มลง จำเลยตกใจเข้าใจว่าเป็นคนร้ายจึงวิ่งหลบหนีแต่มีชาย 5 ถึง 6 คน วิ่งตามมาควบคุมตัวจำเลยไว้ ชายกลุ่มดังกล่าวไม่ได้แจ้งว่าเป็นเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจและไม่ได้ตรวจค้นตัวจำเลย สวมกุญแจมือจำเลยแล้วพาจำเลยขึ้นรถยนต์บอกว่าพาไปฆ่าทิ้งและไม่ยอมให้จำเลยรับโทรศัพท์ ต่อมาพาจำเลยมาที่สถานีเจ้าพนักงานตำรวจนครบาลย่านบางกะปิและนำยาเสพติดของกลางมาวางบนโต๊ะแล้วบอกว่าเป็นของจำเลยจำเลยปฏิเสธแต่เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจไม่เชื่อ บังคับขู่ขู่ว่าจะทำร้ายเพื่อให้จำเลยชี้ยาเสพติด

ติดและถ่ายภาพไว้ จำเลยขอใช้โทรศัพท์แต่ไม่ได้รับอนุญาต เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจสถานีเจ้าพนักงานตำรวจนครบาลย่านบางกะปิบังคับให้จำเลยลงลายมือชื่อในเอกสารโดยไม่ได้อ่าน จำเลยถูกควบคุมตัวมาที่สถานีเจ้าพนักงานตำรวจนครบาลย่านมีนบุรีในเวลา 01.30 นาฬิกา จำเลยเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้พนักงานสอบสวนฟังแต่พนักงานสอบสวนไม่ได้บันทึกรายละเอียดใดๆ โดยอ้างว่าให้ไปให้การในชั้นศาล หลังเกิดเหตุบิดา มารดาและเพื่อนๆ ของจำเลย ทำหนังสือร้องเรียนขอความเป็นธรรมให้จำเลยส่งไปยังหลายหน่วยงาน เนื่องจากเห็นว่าจำเลยเป็นคนดีและไม่น่าเป็นผู้กระทำความผิด จำเลยไม่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษและไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง

ในวันที่ 10 พฤษภาคม 2556 นั้น มีนายสมพงษ์ (นามสมมุติ) ทนายความร่วมฟังการสอบสวนและลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การดังกล่าวด้วย ถ้าพนักงานสอบสวนไม่บันทึกข้อเท็จจริงให้จำเลยตามที่กล่าวอ้าง ทำให้คำเบิกความของจำเลยขาดน้ำหนักความน่าเชื่อถือ ส่วนที่จำเลยนำภาพถ่ายของจำเลยก่อนถูกนำตัวเข้าเรือนจำมาแสดงว่าจำเลยมีบาดแผลบริเวณใบหน้า ข้อมือ และน่องขา โดยกล่าวอ้างในทำนองว่ามีการทำร้ายจำเลยนั้นก็ได้ความจากจำเลยเองนำสืบรับว่า ขณะที่จำเลยถูกจับกุมนั้นมีการถือตัวและกดศีรษะจำเลยลงกับพื้นถนน โดยจำเลยรู้สึกเหมือนมีเท้าหรือหมัดมากระแทกที่ใบหน้า ซึ่งเห็นว่าลักษณะของบาดแผลดังกล่าวเป็นผลธรรมดาที่ย่อมเกิดขึ้นได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.3) ผลของคดี

ศาลฎีกาพิพากษาคดีจำคุกตลอดชีวิต

ผู้ต้องหาที่ 2: อายุ 23 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพรับจ้าง

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาที่ 2 ครอบครัวค่อนข้างลำบาก คุณพ่อคุณแม่รับจ้างทำไร่สัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีพี่ชาย 1 คน คุณพ่อคุณแม่อาศัยอยู่ร่วมกัน ครอบครัวอบอุ่นดี ผู้ต้องหาที่ 2 จบประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้ต้องหายอมรับว่าเป็นเด็กเกเร บางครั้งไม่กลับบ้าน ชอบนอนบ้านเพื่อน ต้มเหล้า สูบบุหรี่ แต่งงานมีครอบครัวแล้วแต่หย่าขาดกับภรรยา มีบุตรชายอายุ 5 ขวบหนึ่งคน พ่อแม่ฝ่ายชายดูแลบุตร คบเพื่อนที่ทำงานรับจ้างและดื่มสังสรรค์กันช่วงเย็นหลังเลิกงาน ซึ่งสังสรรค์กันตามวัยรุ่นปกติ ไม่เคยมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกับใคร สถานที่ผู้ต้องหาที่ 2 ไปประจำทุกเดือน คือวัดลาน (สถานที่แลกเปลี่ยนซื้อขายวัวตามต่างจังหวัด) เพื่อทำการซื้อขายวัว ผู้ต้องหาที่ 2 ไม่เคยมีประวัติกระทำความผิดและไม่เคยมีประวัติดำเนินคดี

ผู้ต้องหาที่ 3: อายุ 25 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพรับจ้าง

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาคนที่ 3 ครอบครัวค่อนข้างลำบาก คุณพ่อและคุณลุง รับจ้างหาปลาในทะเล คุณแม่เป็นแม่บ้าน มีน้องชาย 1 คน ทั้งครอบครัวมีเรือเล็กๆ เพียงสองลำ หากช่วงไหนมีมรสุมทั้งครอบครัวจะไม่ได้ออกหาปลา จะต้องไปรับจ้างทั่วไปตามที่มีผู้ว่าจ้าง ที่บ้านจะต้องไปลานวัว ผู้ต้องหาคนที่ 3 ต้องไปวัดลานทุกเดือนเช่นกันเพราะต้องนำกำไรส่วนต่างนั้นมาใช้จ่ายในครอบครัว ผู้ต้องหาที่ 3 จบประถมศึกษาปีที่ 6 แต่งงานมีครอบครัวแล้วแต่หย่าขาดกับภรรยา มีบุตรสาวอายุ 3 ขวบหนึ่งคน พ่อ

แม่ฝ่ายชายดูแลบุตร คบเพื่อนที่เป็นชาวประมง และมีกลุ่มเพื่อนที่ชอบแต่งรถมอเตอร์ไซด์ ไม่ได้แต่งรถไปแข่ง แต่แต่งด้วยความชอบส่วนตัว หลังจากเลิกงานรับจ้างทั่วไปนั้น ผู้ต้องหาจะนั่งดื่มเหล้าบ้านเพื่อน นั่งคุย สังสรรค์ตามปกติและกลับบ้านทุกครั้ง ผู้ต้องหาที่ 3 ไม่เคยมีประวัติกระทำความผิดและไม่เคยมีประวัติดำเนินคดี

ผู้ต้องหาที่ 4: อายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพรับจ้าง

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาที่ 4 ครอบครัวมีฐานะดี คุณพ่อคุณแม่ทำไร่ มีฟาร์มวัว คุณลุงเป็นเจ้าของกิจการขนส่งรถบรรทุก ความเป็นอยู่ค่อนข้างสบาย คุณพ่อคุณแม่อาศัยอยู่ร่วมกัน ฐานะทางบ้านอบอุ่นดี มีน้องชาย 1 คน ผู้ต้องหาที่ 4 จบประถมศึกษาปีที่ 6 แต่งงานมีครอบครัวแล้วแต่หย่าขาดกับภรรยา มีบุตรชายอายุ 5 ขวบหนึ่งคน พ่อแม่ฝ่ายชายดูแลบุตร ผู้ต้องหาในกลุ่มเพื่อนสองกลุ่ม คือกลุ่มที่ชอบไปลานวัวและกลุ่มเพื่อนที่ขับรถบรรทุกส่งของด้วยกัน เพราะผู้ต้องหาที่ 4 จะต้องขับรถบรรทุกส่งของให้คุณลุง โดยปกติผู้ต้องหาไม่มีเวลาอยู่บ้านมากนัก เนื่องจากต้องคุมคิวขับรถบรรทุก ต้องคุมพนักงานส่งของให้ทันตามกำหนด ชีวิตส่วนมากของผู้ต้องหาที่ 4 อยู่ต่างจังหวัดเป็นเสียส่วนใหญ่ หากมีเวลาอยู่บ้านผู้ต้องหาจะไปทำไร่ ไปลานวัวเพื่อซื้อขาย ช่วยเหลือกิจการคุณพ่อคุณแม่บ้างเล็กน้อย ผู้ต้องหาที่ 4 ไม่เคยมีประวัติกระทำความผิดและไม่เคยมีประวัติดำเนินคดี

2) การดำเนินคดีอาญา (ผู้ต้องหาที่ 3-4 เป็นคู่คดี)

2.1) พฤติการณ์แห่งคดีและการกำหนดฐานความผิด

เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2559 เวลาประมาณ 23 นาฬิกา ผู้เสียหายที่ 1 นายออสบอร์น (นามสมมุติ) และผู้เสียหายที่ 2 นายออสติน (นามสมมุติ) กับพรรคพวก ประมาณ 5 ถึง 6 คนไปดื่มที่ร้านเบียร์ริมทะเล จังหวัดทางภาคกลางตอนล่าง จนกระทั่งเวลาประมาณ 2 นาฬิกา นายออสบอร์น และนายออสติน ผู้เสียหายทั้งสองขับรถจักรยานยนต์จะไปเที่ยวต่อ โดยใช้ถนนสายริมทะเล เมื่อขับไปได้ประมาณ 6 กิโลเมตร รถจักรยานยนต์น้ำมันหมดจึงได้จูงรถจักรยานยนต์ ขณะนั้นจำเลยทั้ง 3 คน ขับรถจักรยานยนต์ซ้อนสามเข้ามาจอดด้านขวามือ มีจำเลยที่ 1 ใช้ขวดสุราตีบริเวณใบหน้าของผู้เสียหายที่ 1 ล้มลงพร้อมรถจักรยานยนต์ แล้วถูกเตะบริเวณลำตัว ส่วนผู้เสียหายที่ 2 พยายามวิ่งหนี จำเลยที่ 1 จึงวิ่งตามและใช้มีดฟันที่ศีรษะของผู้เสียหายที่ 2 จำนวน 2 ครั้ง ขณะผู้เสียหายที่ 1 นอนคว่ำอยู่ได้ถูกล้วงเอาเงินสดยูโร 200 ยูโร ธนบัตรรัฐบาลไทยฉบับละ 100 บาท บัตรเครดิต 1 ใบ หนังสือเดินทางของผู้เสียหายที่ 1 และโทรศัพท์เคลื่อนที่ยี่ห้อโนเกีย 1 เครื่อง นอกจากนั้นยังนำรถจักรยานยนต์ของผู้เสียหายทั้งสองไปด้วยหลังจากนั้นผู้เสียหายทั้งสองเดินไปขอความช่วยเหลือจากคนในบ้านที่อยู่ริมถนนซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นบ้านของนายแฉล้ม (นามสมมุติ) ต่อมาเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าหน้าที่มูลนิธิมานำตัวผู้เสียหายทั้งสองส่งโรงพยาบาลทางภาคกลางตอนล่าง ผู้เสียหายที่ 1 ได้รับบาดเจ็บมีแผลฉีกขาดที่เปลือกตาซ้าย ส่วนผู้เสียหายที่ 2 ได้รับบาดเจ็บมีบาดแผลฉีกขาดที่หน้าผากและแขนซ้าย ตามผลการชันสูตรบาดแผลของแพทย์ ร้อยเจ้าพนักงานตำรวจเอกสมชาย (นามสมมุติ) พนักงานสอบสวนเดินทางไปพบผู้เสียหายทั้งสองที่โรงพยาบาลทางภาคกลางตอนล่าง และไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานจังหวัด

ภาคกลางตอนล่าง ออกตรวจสถานที่เกิดเหตุตามรายงานการตรวจเก็บวัตถุพยานและภาพถ่าย พนักงานสอบสวนจึงได้ทำแผนที่สังเขปแสดงสถานที่เกิดเหตุ

2.2) ข้อมูลและรายละเอียดของคดี

จำเลยที่ 1 ชื่อ นายเจมส์ 1 (นามสมมุติ) และจำเลยที่ 3 ชื่อ นายแมน (นามสมมุติ) อ้างว่าขณะเกิดเหตุพักอยู่ที่โรงแรมแห่งหนึ่ง กับนางสาวเอ (นามสมมุติ) และนางสาวบี (นามสมมุติ) โดยมีภาพถ่ายจากกล้องวงจรปิดภายในบริเวณโรงแรมแห่งที่หนึ่ง และร้านสะดวกซื้อเซเว่นอีเลฟเว่นใกล้โรงแรมดังกล่าว ซึ่งตามภาพเป็นช่วงเวลา 22 ถึง 23 นาฬิกาเศษ แต่เวลาเกิดเหตุเป็นเวลาประมาณ 3.30 นาฬิกา จึงเป็นคนละช่วงเวลากัน ส่วนที่นายเจมส์ 1 และนายแมน อ้างว่าหลังจากกลับเข้ามาในห้องพักที่โรงแรมแล้วทั้งสองคนอยู่กับนางสาวเอและนางสาวบี ไม่ได้ออกไปไหนอีกจนกระทั่งเวลาประมาณ 10 นาฬิกาวันรุ่งขึ้น ภาพจากกล้องวิดีโอปรากฏภานายแมน ขับรถจักรยานยนต์ออกไปจากโรงแรม ส่วนนายเจมส์ 1 นางสาวเอและนางสาวบียังคงอยู่ภายในห้องพัก ซึ่งในช่วงเวลาประมาณ 10 นาฬิกา นั้น พนักงานของโรงแรมที่คอยดูแลห้องพักนั้นจะเป็นผู้หญิงชื่อนางทองสุข (นามสมมุติ) ซึ่งเป็นแม่บ้านดูแลโรงแรม ต่อมาในเวลาประมาณ 19 นาฬิกาของวันที่ 26 กรกฎาคม 2559 นายเจมส์ 1 พร้อมทั้งนางสาวเอและนางสาวบีได้ออกจากโรงแรมแห่งนั้น เพื่อไปที่ริมชายหาด และยังคงกลับไปพักที่โรงแรมเช่นเดิม

ในเย็นวันที่ 1 สิงหาคม 2559 นายเจมส์ 1 ได้ไปนั่งเล่นที่ชายหาดริมทะเลกับเพื่อนมีนางสาวเอ นางสาวบี นายหนู (นามสมมุติ) และนายแมน (นามสมมุติ) แต่บางช่วงนายแมนออกไปซื้อของในเวลาประมาณ 20 ถึง 21 นาฬิกา มีเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจนอกเครื่องแบบขับรถยนต์กระบะมา 2 คัน มาจอดอยู่บริเวณห้องน้ำที่ชายหาด เป็นรถยนต์กระบะยี่ห้อ อีซูซุ 4 ประตู สีขาว 1 คัน และรถยนต์กระบะ ยี่ห้ออีซูซุ สีดำ 1 คัน จำหมายเลยทะเบียนไม่ได้ มีเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจนอกเครื่องแบบลงจากรถทั้งสองคันไปคุยกับกลุ่มวัยรุ่นอีกกลุ่มที่อยู่บริเวณดังกล่าว แล้วเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจเดินมาที่กลุ่มของนายเจมส์ 1 สอบถามกลุ่มของนายเจมส์ 1 ว่ามีอาวุธปืนหรือไม่ นายเจมส์ 1 ตอบว่าไม่มี แล้วถามนายเจมส์ 1 ว่าชื่ออะไร จำเลยที่ 1 บอกว่า ชื่อเจมส์ 1 (นามสมมุติ) เจ้าพนักงานตำรวจจึงจับนายเจมส์ 1 เข้าไปในห้องน้ำ แล้วสั่งให้นายเจมส์ 1 นั่งยอง ๆ ภายในห้องน้ำ แล้วนำผ้าพันคอที่นายเจมส์ 1 พันคอ มาปิดตานายเจมส์ 1 และนำผ้ามามัดมือไขว้ไว้ด้านหลัง แล้วเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจถามนายเจมส์ 1 ว่าได้ไปทำร้ายชาวต่างชาติหรือไม่ จำเลยที่ 1 ตอบว่าเปล่า เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจได้นำพลาสติกมาเคาะที่ศีรษะ แล้วถามซ้ำอีก นายเจมส์ 1 ยืนยันคำตอบเดิม เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจจึงใช้เท้าเตะที่อกนายเจมส์ 1 หลายครั้ง และได้ทำร้ายอีกหลายครั้งเป็นเวลานานจนนายเจมส์ 1 เจ็บจนทนไม่ไหว จึงบอกว่า “ยอมแล้ว ยอมแล้ว”

หลังจากนั้น เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจ 2 คน หิ้วปีกนายเจมส์ 1 ไปที่รถอยู่ใกล้กับห้องน้ำ ขณะนั้นนายเจมส์ 1 ไม่มีแรงและยังถูกปิดตาอยู่ เมื่อถึงรถแล้ว เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจนำข้อศอกออกมาทางด้านหลังของนายเจมส์ 1 สองถึงสามครั้ง แล้วใส่กุญแจมือ และนำนายเจมส์ 1 ขึ้นรถไปให้นายเจมส์ 1 นั่งตรงแคบหลัง มีเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจนั่งคุม 2 คน

ในวันที่ 2 สิงหาคม 2559 นายเจมส์ 1 พาพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจไปจับ จำเลยที่ 2 ชื่อ เจมส์ 2 (นามสมมุติ) ได้ที่บ้านพัก เมื่อเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจไปถึงบ้านนายเจมส์ 2 แล้ว

พนักงานเจ้าพนักงานตำรวจได้พานายเจมส์ 1 เข้าไปในบ้านของนายเจมส์ 2 เพื่อจับกุม โดยเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจถามนายเจมส์ 1 ว่าในวันเกิดเหตุ นายเจมส์ 2 ใส่เสื้อผ้าชุดอะไรไป นายเจมส์ 1 บอกว่าใส่เสื้อสีดำ กางเกงขาสั้น หลังจากนั้นเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจพานายเจมส์ 1 กลับมาขึ้นรถก่อน แล้วพานายเจมส์ 2 ตามมาขึ้นรถของเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจ แต่คนละคันกับนายเจมส์ 1 เพื่อไปที่ปั๊มน้ำมันตาเอียด (นามสมมุติ) แต่นายเจมส์ 1 ไม่ทราบว่าจะไปทำอะไร และไม่เห็นว่าใครลงไปจากรถบ้าง อยู่ที่ปั๊มน้ำมันประมาณ 10 นาที หลังจากนั้นเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจขับรถไปที่สถานีเจ้าพนักงานตำรวจภูธรแห่งหนึ่ง เมื่อไปถึงสถานีเจ้าพนักงานตำรวจนั้น เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจพานายเจมส์ 1 กับนายเจมส์ 2 ลงไปที่ห้องสอบสวน แล้วให้นายเจมส์ 1 กับนายเจมส์ 2 นั่งลงกับพื้น โดยให้นั่งห่างกันประมาณ 3 เมตร เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจสอบถามนายเจมส์ 2 ว่าได้ไปทำร้ายชาวต่างชาติหรือไม่ นายเจมส์ 2 ปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา

ต่อมาในวันที่ 3 สิงหาคม 2559 เวลาประมาณ 9 นาฬิกา เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจนำตัวนายเจมส์ 1 ออกจากห้องขัง จึงได้พบกับจำเลยที่ 3 ชื่อแมน (นามสมมุติ) ที่พนักงานสืบสวนไปจับนายแมนที่บ้านพัก และพานายแมนมาที่สถานีเจ้าพนักงานตำรวจ ส่วนนายเจมส์ 2 ยังอยู่ในห้องขัง ต่อมาเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจนำตัวนายเจมส์ 1 กับนายแมน ลงไปอัดวิดีโอในห้องสืบสวน ขณะนั้นมีเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจอยู่หลายคน นำตัวนายเจมส์ 1 นายเจมส์ 2 และนายแมนอยู่ร่วมกัน เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจอัดวิดีโอโดยใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจคนที่อัดวิดีโอนั้นเป็นเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำร้ายร่างกายนายเจมส์ 1 และนายเจมส์ 2 หลังจากอัดวิดีโอเสร็จ เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจให้นายเจมส์ 1 และเจมส์ 2 เขียนบันทึกคำรับสารภาพ ปรากฏตามบันทึกและเขียนตามคำบอกของเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจ

จำเลยทั้งสามไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่เนื่องจากนายเจมส์ 1 ถูกเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจซ้อมทรมานและบังคับให้สารภาพจนกระทั่งนายเจมส์ 1 ไม่สามารถทนได้ จึงยอมรับผิดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้กระทำความผิด อีกทั้งเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจได้บีบบังคับให้จำเลยที่ 1 ต้องชี้ชดทอบุคคลอื่นอีก 2 คน เพื่อให้ครบองค์ประกอบความผิดฐานปล้นทรัพย์ นายเจมส์ 1 จำต้องชี้ชดทอบว่านายเจมส์ 2 และนายแมน เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ความจริงแล้ว นายเจมส์ 1 และนายแมน ก็ได้เกี่ยวข้องกับกรปล้นทรัพย์ตามฟ้องแต่อย่างใด

2.3) ผลของคดี

ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องจำเลยทั้ง 3 คนไม่มีความผิด

ผู้ต้องหาที่ 5: อายุ 29 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีพรับจ้าง

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาที่ 5 ครอบครัวมีฐานะดี คุณพ่อคุณแม่ทำร้านซ่อมและขายอะไหล่รถมอเตอร์ไซด์ ความเป็นอยู่ค่อนข้างสบาย คุณพ่อคุณแม่อาศัยอยู่ร่วมกัน ได้รับการอบรมสั่งสอนมาอย่างดี มีมารยาทและสัมมาคารวะ มีน้องชาย 1 คน ผู้ต้องหาที่ 5 จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่งงานมีครอบครัวแล้ว มีบุตร 2 คน บุตรสาวอายุ 5 และบุตรชาย 3 ขวบ พ่อแม่ฝ่ายชายดูแลบุตร คบเพื่อนที่ค้าขายและดูแลกิจการร้านมอเตอร์ไซด์จากบิดามารดา ผู้ต้องหาที่ 5 ไม่เคยมีประวัติกระทำความผิดและไม่เคยมีประวัติดำเนินคดี

2) การดำเนินคดีอาญา

2.1) พฤติการณ์แห่งคดีและการกำหนดฐานความผิด

เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2552 เวลาประมาณ 11.20 นาฬิกา ขณะที่นางศิริ (นามสมมุติ) ผู้กล่าวหา ขับขี่รถจักรยานยนต์เพื่อไปหามารดาที่วัดเทวบุตร ได้มีคนร้าย 1 คน ขับขี่รถจักรยานยนต์สวมหมวกกันน็อคสีขาวยุติมา มีบังลมพลาสติกหน้าหมวก และบังลมสีปรอทตามด้านหลัง แล้วบังคับรถจักรยานยนต์ประกบรถจักรยานยนต์ของผู้กล่าวหาทางด้านขวา หลังจากนั้นคนร้ายจึงใช้มือซ้ายดึงกระชากสร้อยคอทองคำหนัก 3 บาท จำนวน 1 เส้น ราคา 42,000 บาทพร้อมเหรียญ ร.5 เลี่ยมทอง 1 เหรียญ ราคา 5,000 บาท รวมราคาทรัพย์สินทั้งสิ้น 47,000 บาท แต่ผู้กล่าวหาได้ใช้มือซ้ายคว้าสร้อยคอของตนเองเอาไว้ และมีการยื้อแย่งกันคนร้ายจึงใช้เท้าซ้ายถีบรถจักรยานยนต์ของผู้กล่าวหา ผู้กล่าวหาจึงปล่อยมือจากสร้อยคอ คนร้ายจึงได้กระชากสร้อยคอจนขาดติดมือแล้วขับรถจักรยานยนต์หลบหนีไป ผู้กล่าวหาจึงได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และให้ข้อมูลของคนที่รับพนักงานสอบสวนว่าคนร้ายเป็นชายไทยอายุประมาณ 18-20 ปี รูปร่างสันทัด ผิวดำแดง ใส่หมวกกันน็อคสีขาวยุติมา มีบังลมพลาสติกหน้า หมวกและบังลมเป็นสีปรอท สวมเสื้อยืดคอกกลม แขนสั้นสีน้ำตาลเข้ม นุ่งกางเกงขายาว ขับขี่รถจักรยานยนต์สีน้ำเงิน มาคนเดียว และไม่มีอาวุธ

ต่อมาในวันเดียวกันเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมผู้ต้องหาที่ 1 ได้ ผู้กล่าวหาตัว และชี้ยืนยันว่าผู้ต้องหาที่ 1 คือคนร้ายที่กระชากสร้อยทองคำของผู้กล่าวหาไป ต่อมาในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2552 เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจจับนายสุวิทย์ (นามสมมุติ) ผู้ต้องหาที่ 2 ได้ในคดีอื่นพร้อมรถจักรยานยนต์ ยี่ห้อฮอนด้าเวฟ สีน้ำเงินดำ 1 คัน หมายเลขทะเบียน กพต 93 ซึ่งผู้ต้องหาที่ 2 ยอมรับว่าได้ก่อเหตุชิงทรัพย์หลายครั้ง รวมทั้งได้ชิงทรัพย์ผู้กล่าวหาในคดีนี้ด้วย แล้วนำทรัพย์สินที่ชิงมาได้ไปขายที่ร้านทองแห่งหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่จังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2) ข้อมูลและรายละเอียดของคดี

วันที่ 28 มกราคม 2552 นางศิริ (นามสมมุติ) ผู้กล่าวหาได้มาแจ้งความลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน เนื่องจากขณะนั้น ยังไม่ทราบว่าคนร้ายเป็นใคร อยู่ที่ใด วันเดียวกัน เวลาประมาณ 14.00 น. พนักงานสอบสวนได้โทรศัพท์ติดตามผู้กล่าวหา แจ้งว่าเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจได้นำตัวชายต้องสงสัย คือนายรงค์ (นามสมมุติ) มาสอบสวน

โดยนำตัวผู้ต้องหาที่ 1 เข้าไปในห้องๆ หนึ่ง ซักถามปากคำผู้ต้องหาที่ 1 ว่าทองอยู่ไหน ให้ยอมรับให้พาไปเอา แต่ผู้ต้องหาที่ 1 ไม่รับ ระหว่างถามเจ้าพนักงานตำรวจคนดังกล่าวได้ให้ผู้ต้องหาที่ 1 นั่งกับพื้น แล้วใส่กุญแจมือของผู้ต้องหาที่ 1 สองข้างไพล่หลัง ผู้ต้องหาที่ 1 ขอโทรศัพท์ติดต่อคนใกล้ชิดแต่ไม่ยอมให้ติดต่อแล้วได้เอาถุงพลาสติกสีขาวและสีดำ คลุมศีรษะผู้ต้องหาที่ 1 ถึง 2 ชั้น ซักถามผู้ต้องหาที่ 1 ว่าทองอยู่ไหน เมื่อผู้ต้องหาที่ 1 ไม่รับ ได้ตบศีรษะผู้ต้องหาที่ 1 เตะที่ท้องของผู้ต้องหาที่ 1 และผู้ต้องหาที่ 1 หายใจไม่ออก จนผู้ต้องหาที่ 1 ทนไม่ไหว จึงร้องขอว่าจะยอมรับ แต่ให้เอาถุงพลาสติกออกก่อน เจ้าพนักงานตำรวจจึงยอมเอาถุงออกจากศีรษะผู้ต้องหาที่ 1 ผู้ต้องหาที่ 1 ขอโทรศัพท์หาผู้ปกครอง แต่เจ้าพนักงานตำรวจไม่ให้โทร พร้อมกับขู่ว่าจะไม่รับ แต่ผู้ต้องหาที่ 1 ไม่ยอมรับ จึงได้เอาถุงครอบศีรษะผู้ต้องหาที่ 1 คลุมศีรษะอีกทั้ง ซักถามผู้ต้องหาที่ 1 ในเชิงบังคับให้ยอมรับ เมื่อผู้ต้องหาที่ 1 ไม่รับ ได้ทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาที่ 1 ทำเช่นนี้อยู่บ่อยครั้ง ครั้งสุดท้ายผู้ต้องหาที่ 1 จึงได้ทำอุบายยอมรับว่าทองอยู่กับนายศักดิ์ (นามสมมุติ) หรือบี เหตุที่ออกอุบาย

ยอมรับเช่นนั้น เพราะทนการซ้อมไม่ไหว แล้วเจ้าพนักงานตำรวจได้พาผู้ต้องหาที่ 1 ขึ้นรถยนต์ให้ผู้ต้องหาที่ 1 พาไปที่บ้านของนายศักดิ์ ผู้ต้องหาที่ 1 จึงได้พาเจ้าพนักงานตำรวจไปที่บ้านของนายศักดิ์ เมื่อไปถึงให้ผู้ต้องหาที่ 1 นั่งในรถแล้วชี้ว่าคนใดคือนายศักดิ์ แล้วเจ้าพนักงานตำรวจได้ลงรถไปสอบถามนายศักดิ์ ผู้ต้องหาที่ 1 นั่งอยู่ในรถ เห็นลักษณะท่าทางของนายศักดิ์ คล้ายไม่รู้เรื่อง เจ้าพนักงานตำรวจจึงได้มาเปิดประตูรถให้นายศักดิ์ฯ เห็นหน้าผู้ต้องหาที่ 1 แล้วปิดประตู แล้วเดินไปสอบถามนายศักดิ์ เห็นพูดคุยกับนายศักดิ์ และเห็นเจ้าพนักงานตำรวจเดินค้นหาสิ่งของบริเวณรอบบ้านของนายศักดิ์ แต่ไม่พบสิ่งใด แล้วมีเจ้าพนักงานตำรวจเดินมาเปิดประตูรถถามผู้ต้องหาที่ 1 ว่าทองอยู่ไหน ผู้ต้องหาที่ 1 จึงตอบว่า ขอคุยกับนายศักดิ์ก่อน เจ้าพนักงานตำรวจไม่ให้คุย แต่กลับปิดประตูรถ แล้วแม่ยายของนายศักดิ์ ได้เดินมาที่ประตูรถ เปิดประตูคุยกับผู้ต้องหาที่ 1 สอบถามเรื่องราวว่าเป็นอย่างไร ผู้ต้องหาที่ 1 จึงบอกว่า ผมไม่ไหวแล้ว ผมโดนเจ้าพนักงานตำรวจซ้อม เคาะไม่ให้ผมโทรหาพ่อแม่ ให้ไปดูผมหน่อย แล้วเจ้าพนักงานตำรวจได้ปิดประตูรถเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาที่ 1 พูดกับแม่ยายของนายศักดิ์ แล้วเจ้าพนักงานตำรวจได้ขึ้นรถพาผู้ต้องหาที่ 1 กลับ โดยเจ้าพนักงานตำรวจได้นำกระเป๋าหนังสือเรียนที่ผู้ต้องหาที่ 1 ผากนายศักดิ์ ไว้มาด้วย และค้นในกระเป๋าหนังสือของผู้ต้องหาที่ 1 แล้วไม่พบอะไร ระหว่างอยู่ในรถเจ้าพนักงานตำรวจได้ตบศีรษะผู้ต้องหาที่ 1 อีกหลายครั้ง พูดทำนองว่าผู้ต้องหาที่ 1 เป็นคนร้าย ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย

เมื่อมาถึงสถานีเจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจได้นำตัวผู้ต้องหาที่ 1 เข้าไปในห้องเดิม ซักถามผู้ต้องหาที่ 1 เกี่ยวกับยาเสพติดว่าได้เสพยาเสพติดหรือไม่ ผู้ต้องหาที่ 1 ตอบว่าไม่ เจ้าพนักงานตำรวจจึงถอดกุญแจมือออก แล้วตรวจปัสสาวะของผู้ต้องหาที่ 1 เจ้าพนักงานตำรวจบอกผู้ต้องหาที่ 1 ว่าพบสารเสพติดในปัสสาวะ แต่ผู้ต้องหาที่ 1 ปฏิเสธว่าไม่ได้เสพยาเสพติด เจ้าพนักงานตำรวจจึงบอกผู้ต้องหาที่ 1 ว่าจะพาผู้ต้องหาที่ 1 ไปตรวจที่โรงพยาบาลอีกครั้งหนึ่ง แล้วมีเจ้าพนักงานตำรวจพาผู้ต้องหาที่ 1 เดินข้ามถนนมาที่ สภ.เมืองจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พามาพบพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหาที่ 1 ขอโทรศัพท์หาผู้ปกครองพนักงานสอบสวนอนุญาต ผู้ต้องหาที่ 1 จึงได้โทรศัพท์แจ้งให้บิดามารดาทราบ แล้วเจ้าพนักงานตำรวจคนที่ซ้อมผู้ต้องหาที่ 1 ได้บอกกับผู้ต้องหาที่ 1 ว่า จะตรวจสอบกล้องวงจรปิดที่ห้างฯ บิ๊กซี เพื่อยืนยันความผิดของผู้ต้องหาที่ 1 ระหว่างนั้นผู้เสียหายได้เข้ามาพูดคุยกับผู้ต้องหาที่ 1 ทำนองให้ผู้ต้องหาที่ 1 นำทองมาคืนแล้วจะไม่เอาเรื่อง แต่ผู้ต้องหาที่ 1 ก็ยืนยันคำเดิมว่าไม่ได้กระทำความผิด และไม่มีทองจะคืนให้ จากนั้น เจ้าพนักงานตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ (นปพ.) ได้มานำตัวผู้ต้องหาที่ 1 เดินข้ามถนนไปที่เดิม แล้วนำตัวผู้ต้องหาที่ 1 ส่งไปตรวจปัสสาวะหาสารเสพติดที่ รพ.จังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พร้อมกับบุคคลอื่น ๆ อีกสองคน ผลตรวจปัสสาวะที่โรงพยาบาลปรากฏว่าไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะของผู้ต้องหาที่ 1 เจ้าพนักงานตำรวจจึงได้พาตัวผู้ต้องหาที่ 1 กลับ แล้วนำตัวผู้ต้องหาที่ 1 มาที่ สภ.เมืองจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วพาผู้ต้องหาที่ 1 เดินข้ามถนนไปที่กลุ่มงานสืบสวนเจ้าพนักงานตำรวจภูธรจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วให้ผู้ต้องหาที่ 1 นั่งรอ สักครู่มีเจ้าพนักงานตำรวจคนหนึ่งมาบอกว่าตรวจไม่พบสารเสพติดในปัสสาวะของผู้ต้องหาที่ 1 ให้กลับบ้านได้ เจ้าพนักงานตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษจึงได้พาผู้ต้องหาที่ 1 เดินข้ามถนนมาที่ สภ.เมืองจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาพบพนักงานสอบสวน พร้อมกับบิดาของผู้ต้องหาที่ 1 ซึ่งมาถึง สภ.เมืองจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พอดีบิดาของผู้ต้องหาที่ 1 ได้พูดคุยกับนางศิริซึ่งผู้ต้องหาที่ 1 นั่งฟังอยู่ด้วย พอจับใจความได้ว่า หากผู้ต้องหาที่ 1 นำทองมาคืน หรือชดใช้

ค่าเสียหายเป็นเงินแล้วนางศิริ จะไม่เอาเรื่อง แต่บิดาผู้ต้องหาที่ 1 เชื้อมั่นในความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาที่ 1 จึงปฏิเสธคำขอของนางศิริ ทุกกรณี พนักงานสอบสวนได้ชี้แจงให้นางศิริ ทราบว่ายังไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ต้องหาที่ 1 เป็นคนร้าย หากนางศิริ ประสงค์ที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาที่ 1 ให้นางศิริ มาให้ปากคำในวันถัดไป แล้วพนักงานสอบสวนได้อนุญาตให้ผู้ต้องหาที่ 1 กลับบ้านได้ ผู้ต้องหาที่ 1 ให้นางศิริ มาให้ปากคำในวันถัดไป แล้วพนักงานสอบสวนได้อนุญาตให้ผู้ต้องหาที่ 1 กลับบ้านได้ ผู้ต้องหาที่ 1 และบิดาจึงได้พากันเดินทางกลับบ้าน วันรุ่งขึ้น ผู้ต้องหาที่ 1 ได้ไปตรวจร่างกายไว้ที่ โรงพยาบาลจังหวัดทางภาคตะวันออก จากนั้น ได้ไปลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่ สภ. จังหวัดทางภาคตะวันออก

2.3) ผลของคดี

ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องจำเลยไม่มีความผิด

ผู้ต้องหาที่ 6: อายุ 24 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพรับจ้าง

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาที่ 6 ครอบครัวมีฐานะปานกลางคุณพ่อคุณแม่แยกทางกันและมีครอบครัวใหม่ด้วยกันทั้งคู่ ผู้ต้องหาต้องอาศัยกับคุณลุง คุณป้า ซึ่งรักผู้ต้องหาเหมือนลูกแท้ๆคนหนึ่งให้ความรักความอบอุ่นเป็นอย่างดี โดยครอบครัวประกอบอาชีพทำนา ทำไร่และเลี้ยงวัว ผู้ต้องหาที่ 6 จบประถมศึกษาปีที่ 6 โสดไม่เคยแต่งงาน คบเพื่อนที่เป็นเกษตรกรด้วยกัน ชอบสังสรรค์กับเพื่อนบ้างตามงานบุญที่บ้าน การคบเพื่อนของผู้ต้องหา จะคบเพื่อนในหมู่บ้านเท่านั้น ใช้เวลาส่วนใหญ่ดูแลไร่นาแทนคุณลุงคุณป้า หลังจากการทำงานแล้ว ผู้ต้องหาที่ 6 ชอบนัดสังสรรค์ในกลุ่มเพื่อนสนิท ชอบไปงานวัด งานบวช งานแต่ง ชีวิตค่อนข้างจะอยู่ที่เดิม ไม่ได้ออกไปไหนนอกพื้นที่ สังคมในหมู่บ้านจะมีรายได้จากการประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ และเลี้ยงวัวขายเป็นหลัก ผู้ต้องหาที่ 6 ไม่เคยมีประวัติกระทำความผิดและไม่เคยมีประวัติดำเนินคดี

2) การดำเนินคดีอาญา

2.1) พฤติการณ์แห่งคดีและการกำหนดฐานความผิด

เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2562 เวลากลางคืนก่อนเที่ยง จำเลยกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกัน กล่าวคือ

จำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ ซึ่งเป็นเกลือของเมทแอมเฟตามีนและเป็นอนุพันธ์แอมเฟตามีน อันเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 7 (1) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 6, 8, 19, 36 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2560 มาตรา 3, 8 และตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 พ.ศ. 2561 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 และบัญชีท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 พ.ศ. 2561 ซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ลำดับที่ 38 ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและจำเลยได้ทราบประกาศฉบับดังกล่าวแล้ว ชนิดวัตถุกลมแบนสีส้มจำนวน 60 หน่วยการใช้ (เม็ด) น้ำหนักสุทธิ 5.460 กรัม (ห้าจุดสี่หกศูนย์กรัม) คำนวณเป็นน้ำหนักสารบริสุทธิ์ได้ 1.373 กรัม (หนึ่งกรัมสามร้อย

เจ็ดสิบสามมิลลิกรัม) ซึ่งมีสารเมทแอมเฟตามีนผสมอยู่มีจำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป มีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป และมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไปไว้ในความครอบครองของจำเลยเพื่อจำหน่ายให้แก่บุคคลทั่วไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข อันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

จำเลยได้บังอาจจำหน่ายชายเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ ซึ่งเป็นเกลือของเมทแอมเฟตามีนและเป็นอนุพันธ์แอมเฟตามีน อันเป็นยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ตามกฎหมายและประกาศดังกล่าวในฟ้องข้อ 1.1 จำนวน 20 หน่วยการใช้ (เม็ด) น้ำหนักสุทธิ 1.810 กรัม (หนึ่งจุดแปดหนึ่งศูนย์กรัม) คำนวณเป็นน้ำหนักสารบริสุทธิ์ได้ 0.468 กรัม (สี่ร้อยหกสิบแปดมิลลิกรัม) อันเป็นส่วนหนึ่งของเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ที่จำเลยมีไว้เพื่อจำหน่ายดังกล่าว ให้แก่สายลับผู้ล่อซื้อไปในราคา 1,400 บาท อันเป็นการฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ภายหลังจากจำเลยได้กระทำความผิดดังกล่าวในฟ้อง พันเจ้าพนักงานตำรวจโทสิษฐ์ (นามสมมุติ) ผู้เสียหายที่ 1 ร้อยเจ้าพนักงานตำรวจเอกวิน (นามสมมุติ) ผู้เสียหายที่ 2 และดาบเจ้าพนักงานตำรวจภักทร (นามสมมุติ) ผู้เสียหายที่ 3 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ปราบปรามและจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ได้แสดงตัวกับจำเลยว่าเป็นเจ้าพนักงานและเข้าทำการจับกุมจำเลยในข้อหาจำหน่ายและมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 (เมทแอมเฟตามีน) ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมายดังกล่าวข้างต้น อันเป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยได้บังอาจต่อสู้ขัดขวางการจับกุมดังกล่าว จำเลยได้บังอาจใช้กำลังประทุษร้ายทำร้ายปล้ำกอดรัด กัด และชกต่อยผู้เสียหายทั้งสาม และใช้ของแข็งไม่ทราบชนิดและขนาดตีทำร้ายผู้เสียหายที่ 2 และผู้เสียหายที่ 3 เป็นเหตุให้ผู้เสียหายทั้งสามได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายแก่กาย รายละเอียดบาดแผลปรากฏตามรายงานผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ทั่วยฟ้อง และจำเลยโดยมีเจตนาฆ่าได้บังอาจแย่งเอาอาวุธปืนพกของผู้เสียหายที่ 2 ไปได้แล้วได้บังอาจใช้อาวุธปืนดังกล่าวยิงประทุษร้ายผู้เสียหายที่ 1 ผู้เสียหายที่ 2 และผู้เสียหายที่ 3 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานและเข้าทำการจับกุมจำเลยดังกล่าว ซึ่งจำเลยได้ลงมือฆ่าผู้เสียหายที่ 1, ผู้เสียหายที่ 2 และผู้เสียหายที่ 3 ไปโดยตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล เนื่องจากผู้เสียหายที่ 2 ได้ลี้ภัยหนีไป ทำให้อาวุธปืนดังกล่าวจึงยิงไม่ได้ ผู้เสียหายที่ 1 ผู้เสียหายที่ 2 และผู้เสียหายที่ 3 จึงไม่ถึงแก่ความตายสมดังเจตนาฆ่าของจำเลย ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้ผู้เสียหายทั้งสามทำการจับกุมตัวจำเลยได้

2.2) ข้อมูลและรายละเอียดของคดี

มูลเหตุของเรื่องนี้เกิดจากเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2562 เวลาประมาณ 3.00 น. จำเลยถูกกลุ่มเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจสถานีเจ้าพนักงานตำรวจภูธรที่อำเภอแห่งหนึ่ง จังหวัดทางภาคตะวันตก โดยบุกรุกเข้าไปในบ้านของจำเลยและร่วมกันรุมทำร้ายร่างกายจำเลยโดยไม่มีสาเหตุจนเป็นเหตุให้จำเลยได้รับบาดเจ็บสาหัสและหมดสติ ซึ่งมีญาติพี่น้องเห็นเหตุการณ์หลายคน เมื่อกลุ่มเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจทำร้ายร่างกายจำเลยแล้วก็ได้นำตัวจำเลยขึ้นรถยนต์ไปโรงพยาบาลแห่งหนึ่งทาง จังหวัดทางภาคตะวันตก ต่อมาเมื่อญาติของจำเลยตามไปที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่งทางภาคตะวันตก แต่กลุ่มเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวกลับนำตัวจำเลยที่ยังหมดสติออกจากโรงพยาบาลไปกักขังไว้ยังเซฟเฮาส์โดยที่จำเลยยังไม่ได้รับการรักษาจากแพทย์ และรุมทำร้ายร่างกาย

จำเลยหลักครั้งหลายหน และในวันที่ 24 ตุลาคม 2562 ญาติพี่น้องของจำเลยซึ่งไม่ทราบว่าเป็นจำเลยถูกนำตัวไปไว้ที่ใดได้เข้าแจ้งความที่กองปราบปรามว่าจำเลยถูกเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจสถานีเจ้าพนักงานตำรวจภูธรแห่งหนึ่งทางภาคตะวันตก ทำร้ายร่างกายและถูกลักพาตัวไป ซึ่งเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจกองปราบปรามรับเป็นคดี จนเป็นเหตุให้ในวันที่ 25 ตุลาคม 2562 กลุ่มเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจได้นำตัวจำเลยมาส่งที่โรงพยาบาลอำเภอแห่งหนึ่ง จังหวัดทางภาคตะวันตก ในสภาพที่ไม่มีสติและบาดเจ็บสาหัส ซึ่งเหตุดังกล่าวเป็นข่าวใหญ่ที่ได้รับความสนใจทั่วประเทศ และภายหลังจากที่จำเลยถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลแล้ว กลุ่มเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวก็ได้สร้างหลักฐานเท็จกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดคดีอาชญากรรมในคดีนี้

2.3) ผลของคดี

ศาลอุทธรณ์รับฟ้อง/คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์

ผู้ต้องหาที่ 7: อายุ 34 ปี จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อาชีพรับจ้าง

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาที่ 7 ครอบครัวมีฐานะร่ำรวย มีสวนผลไม้จำนวน 180 ไร่ที่จังหวัดทางภาคตะวันออก ทำฟาร์มไก่ชน คุณพ่อคุณแม่อาศัยอยู่ด้วยกัน ครอบครัวมีความอบอุ่น ผู้ต้องหาที่ 7 จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้ต้องหาชอบเล่นกีฬาช่วงเย็น เช่น นัดเตะบอล เตะตะกร้อ หลังเลิกเรียนแล้วส่วนมากกลับบ้าน มาช่วยครอบครัวทำงานที่สวน ผู้ต้องหาชอบไก่ชนจึงใช้เวลาส่วนมากดูแลฟาร์มไก่ชนของคุณพ่อ สภาพสังคมแถวบ้านจะมีเพื่อนบ้านที่ทำสวน แต่งงานมีครอบครัวแล้ว มีบุตรชายอายุ 7 เดือน อาชีพลูกจ้างรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคตะวันออก คบเพื่อนที่ทำงานด้วยกัน ไม่ชอบสังสรรค์ รักครอบครัว ผู้ต้องหาที่ 7 ไม่เคยมีประวัติกระทำความผิดและไม่เคยมีประวัติดำเนินคดี

2) การดำเนินคดีอาญา

2.1) พฤติการณ์แห่งคดีและการกำหนดฐานความผิด

ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน) ชนิดเม็ดสีแดงอมชมพูจำนวน 10 เม็ด บรรจุอยู่ในถุงพลาสติกใสแบบกดเปิดปิด ซึ่งผู้ต้องหาที่ 1 ซุกซ่อนอยู่ในกระเป๋ากางเกงขายาวด้านขวาของตัวที่ผู้ต้องหาที่ 1 สวมใส่อยู่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตรวจค้นได้ขณะเข้าทำการจับกุม

ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 (ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน) ชนิดเม็ดสีแดงอมชมพูจำนวน 6 เม็ด บรรจุอยู่ในถุงพลาสติกใสแบบกดเปิดปิด ซึ่งผู้ต้องหาที่ 2 ซุกซ่อนอยู่ในกระเป๋ากางเกงยีนส์ขายาวด้านขวาของตัวที่ผู้ต้องหาที่ 2 สวมใส่อยู่ ซึ่งเจ้าหน้าที่เจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นพบได้ขณะจับกุม

ใบเสร็จแสดงการโอนเงินชำระค่ายาบ้าที่ผู้ต้องหาที่ 2 โทรมสั่งซื้อยาบ้า จำนวน 5 ถุง ในราคาถุงละ 20,000 บาทรวมเป็นเงิน 100,000 บาท ที่สั่งโอนเงินกับนายขุนแผน (ไม่ทราบชื่อ-นามสกุลจริง) เพื่อเข้าบัญชีธนาคารกสิกรไทย ชื่อบัญชีนางสาวสร้อย (นามสมมุติ)

โทรศัพท์มือถือยี่ห้อโนเกียสีแดงพร้อมซิมของผู้ต้องหา 1 จำนวน 1 เครื่อง ซึ่งพบในกระเป๋ากางเกงขายาวด้านซ้ายของตัวที่ผู้ต้องหาที่ 1 สวมใส่อยู่

รถจักรยานยนต์ ฮอนด้าคัลลีสีน้ำเงินขาว หมายเลข ปราจีนบุรี ซึ่งเป็นรถที่ผู้ต้องหาที่ 1 ขับขี่พาผู้ต้องหาที่ 2 มาส่งยาบ้าให้กับลูกค้าที่นัดไว้

ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 (ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน) ชนิดเม็ดแดงอมชมพูจำนวน 100 เม็ดบรรจุในกระปุกยาสีขาว ซึ่งผู้ต้องหาที่ 1 และผู้ต้องหาที่ 2 อาศัยอยู่ด้วยกันและใช้เป็นที่จำหน่ายยาบ้าให้กับลูกค้าที่มาขอซื้อ

ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 (ยาบ้าหรือเมทแอมเฟตามีน) ชนิดเม็ดสีแดงอมชมพูจำนวน 3 ถู 600 มัด บรรจุในถุงพลาสติกสีฟ้าถูละ 200 เม็ด (แดง 198 เม็ด เขียว 2 เม็ด) เหมือนกันทั้ง 3 ถู ใส่ไว้ในถังพลาสติกสีขาวแดง ซึ่งผู้ต้องหาที่ 1 และผู้ต้องหาที่ 2 ซุกซ่อนโดยฝังดินไว้ข้างบ้านไม่มีเลขที่ ผู้ต้องหาที่ 1 และผู้ต้องหาที่ 2 อาศัยอยู่และใช้เป็นที่จำหน่ายยาบ้าให้กับลูกค้าที่มาขอซื้อ

ใบเสร็จแสดงการโอนเงินชำระค่ายาบ้าที่ผู้ต้องหาที่ 1 และผู้ต้องหาที่ 2 โอนเงินให้กับนายขุนแผน (ไม่ทราบชื่อ-นามสกุลจริง) เป็นยาบ้าจำนวน 3 แผ่น ซุกซ่อนไว้อยู่ภายในอยู่ในชั้นวางของภายในบ้านไม่มีเลขที่ ผู้ต้องหาที่ 1 และผู้ต้องหาที่ 2 อาศัยอยู่และใช้เป็นที่จำหน่ายยาบ้าให้กับลูกค้าที่มาขอซื้อ

ภาพถ่ายประกอบบันทึกการจับกุมผู้ต้องหาที่ 1 และ 2 จำนวน 1 ชุด

ภาพถ่ายแสดงถึงนางสาวสร้อย (นามสมมุติ) ซึ่งเป็นเจ้าของบัญชีธนาคารทุกครั้ง

บัญชีรายรับรายจ่ายการขายยาบ้าพร้อมรายชื่อลูกค้าจำนวน 1 เล่มซุกซ่อนไว้อยู่ภายในชั้นวางของภายในบ้านไม่มีเลขที่ ผู้ต้องหาที่ 1

2.2) ข้อมูลและรายละเอียดของคดี

เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2557 เวลา 8.30 นาฬิกา จำเลยขับรถจักรยานยนต์ออกจากบ้านไปรับนางสาววรรณ (นามสมมุติ) ซึ่งเป็นภริยาของนายสาร (นามสมมุติ) เพื่อไปพบนายสาร ซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำแห่งหนึ่งทางภาคตะวันออก เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องซื้อขายไก่ชน หลังจากพูดคุยเสร็จเป็นเวลาประมาณ 12 นาฬิกา จำเลยขับรถจักรยานยนต์และนางสาววรรณ นั่งซ้อนท้ายกลับบ้านโดยใช้เส้นทางถนนเทศบาล ระหว่างนั้นมีรถยนต์กระบะ 1 คัน ขับมาปาดหน้ารถจักรยานยนต์ของจำเลย รถยนต์กระบะอีก 1 คัน ขับมาประกอบทางด้านขวา รถยนต์อีก 1 คัน ขับมาประกอบด้านหลัง แล้วมีชายฉกรรจ์ประมาณ 10 คน ลงจากรถและพาตัวจำเลยกับนางสาววรรณ ขึ้นรถยนต์กระบะไปคนละคัน และพาไปที่กองกำกับการสืบสวนเจ้าพนักงานตำรวจภูธรจังหวัดทางภาคตะวันออก จึงทราบว่าชายฉกรรจ์เป็นเจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งบังคับขู่脅ให้จำเลยมีส่วนเกี่ยวข้องกับเมทแอมเฟตามีน ต่อมาเวลา 12.30 นาฬิกา เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจพาจำเลยและนางสาววรรณ ไปที่บ้านพักของนางสาววรรณ เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจข่มขู่ให้จำเลยซื้อเมทแอมเฟตามีนที่อยู่ภายในบ้านเพื่อถ่ายรูปจำเลยไม่ยอมซื้อ เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจชกต่อยจำเลยหลายครั้ง แล้วพาจำเลยและนางสาววรรณมาที่กองกำกับการสืบสวนเจ้าพนักงานตำรวจภูธรแห่งหนึ่งทางภาคตะวันออก และบังคับให้จำเลยรู้เห็นเกี่ยวข้องกับเมทแอมเฟตามีน ต่อมาเวลา 13.30 นาฬิกา เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจพาจำเลยและนางสาววรรณ (นามสมมุติ) ไปที่บ้านหลังดังกล่าวอีกครั้ง เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจพาจำเลยและนางสาววรรณไปที่บริเวณข้างบ้าน เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจพูดขึ้นว่าเจอเมทแอมเฟตามีนแล้ว 3 ถู จำเลยตะโกนบอกนางสมศรี (นามสมมุติ) ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ ให้ไปช่วยบอกบิดาและมารดาของจำเลยที่บ้าน ต่อมาเวลาประมาณ 14

นาฬิกา เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจพาจำเลยและนางสาววรรณกลับไปที่กองกำกับการสืบสวน เจ้าพนักงานตำรวจภูธรแห่งหนึ่งทางภาคตะวันออก เจ้าพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจคุมขังจับและทำร้ายจำเลยและให้รับทราบว่ามีเมทแอมเฟตามีนที่ค้นพบในบ้านนั้นเป็นของจำเลย แต่จำเลยไม่ยอมรับ

เมื่อพิเคราะห์แล้ว โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานร่วมกับนางสาววรรณ มีเมทแอมเฟตามีน 716 เม็ดหรือหน่วยการใช้ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีน 10 เม็ด หรือหน่วยการใช้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต โจทก์อุทธรณ์ว่าจำเลยมีความผิดฐานร่วมกับนางสาววรรณ มีเมทแอมเฟตามีน 716 เม็ดหรือหน่วยการใช้ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามฟ้อง ส่วนจำเลยอุทธรณ์ว่ามีได้กระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีน 10 เม็ดหรือหน่วยการใช้ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น คดีจึงมีปัญหาต้องวินิจฉัยในชั้นอุทธรณ์ว่า จำเลยกระทำความผิดฐานร่วมกับนางสาววรรณมีเมทแอมเฟตามีน 716 เม็ดหรือหน่วยการใช้ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามฟ้องหรือไม่ และจำเลยกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีน 10 เม็ดหรือหน่วยการใช้ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือไม่ ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาเหตุเห็นสมควรวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวไปพร้อมกัน

2.3) ผลของคดี

ศาลอุทธรณ์ยกฟ้องจำเลยไม่มีความผิด

จากการสัมภาษณ์ผู้ต้องหาทั้ง 7 ราย ประกอบกับการศึกษาจากเอกสารคำฟ้องและคำให้การ สามารถสรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหาและข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาที่มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี ปรากฏตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา

ชื่อ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	นิสัย	สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคม การคบเพื่อน	ผลของคดี
ผู้ต้องหา รายที่ 1	24	มัธยมศึกษา ปลาย	นักศึกษา ชั้นปีที่ 4	นิสัยรักเรียน รัก ความก้าวหน้า อยาก ทดแทนบุญคุณพ่อคุณแม่ โดยการเลี้ยงดูท่าน ยามแก่	ฐานะทางครอบครัวค่อนข้าง ลำบาก ครอบครัวอบอุ่น คุณ พ่อคุณแม่อาศัยอยู่ด้วยกัน ระหว่างเรียนได้ทำงานพิเศษ เป็นพนักงานร้านสเวนเซนต์ ผู้ช่วยสอนพิเศษโรงเรียนกวาด วิชา สถานะภาพโสดไม่เคย แต่งงาน รักการเล่นกีฬา ชอบ เตะบอลและมีความสุขกับกลุ่ม เพื่อนสนิท	ไม่เคยมีประวัติ กระทำความผิด และไม่เคยมีประวัติ ดำเนินคดี
ผู้ต้องหา รายที่ 2	23	ป.6	รับจ้าง ทั่วไป	นิสัยเกเร บางครั้งไม่ กลับบ้าน ชอบนอนบ้าน เพื่อน ดื่มเหล้า สูบบุหรี่	ฐานะทางครอบครัวค่อนข้าง ลำบาก ครอบครัวอบอุ่น คุณ พ่อคุณแม่อาศัยอยู่ด้วยกัน แต่งงานมีครอบครัวแล้วแต่ หย่าขาดกับภรรยา มีบุตรชาย	ไม่เคยมีประวัติ กระทำความผิด และไม่เคยมีประวัติ ดำเนินคดี

ชื่อ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	นิสัย	สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคม การคบเพื่อน	ผลของคดี
					อายุ 5 ขวบหนึ่งคน พ่อแม่ฝ่ายชายดูแลบุตร คบเพื่อนที่ทำงานรับจ้างและตีมีสังสรรค์กันช่วงเย็นหลังเลิกงาน	
ผู้ต้องหา รายที่ 3	24	ป.6	รับจ้าง ทั่วไป	นิสัยเรียบร้อย มีสัมมา คารวะ ค่อยพูดค่อยจา	ครอบครัวอบอุ่น คุณพ่อคุณแม่อาศัยอยู่ด้วยกัน แต่งงานมีภรรยา มีบุตรสาวอายุ 3 ขวบหนึ่งคน พ่อแม่ฝ่ายชายดูแลบุตร คบเพื่อนที่เป็นชาวประมงและไม่ชอบตีมีสังสรรค์ ชอบแต่งรถมอเตอร์ไซด์	ไม่เคยมีประวัติ กระทำความผิด และไม่เคยมีประวัติ ดำเนินคดี
ผู้ต้องหา รายที่ 4	25	ป.6	รับจ้าง ทั่วไป	นิสัยกล้าพูดกล้า แสดงออก มีความมั่นใจ ในตัวเองสูง	ฐานะทางครอบครัวค่อนข้าง ร่ำรวย ครอบครัวอบอุ่น คุณ พ่อคุณแม่อาศัยอยู่ด้วยกัน แต่งงานมีครอบครัวแล้วแต่ หย่าขาดกับภรรยา มีบุตรชาย อายุ 5 ขวบหนึ่งคน พ่อแม่ฝ่าย ชายดูแลบุตร คบเพื่อนที่ขับรถ เพราะต้องขับรถบรรทุกออก ต่างจังหวัดจึงไม่มีเวลาอยู่บ้าน มากนัก	ไม่เคยมีประวัติ กระทำความผิด และไม่เคยมีประวัติ ดำเนินคดี
ผู้ต้องหา รายที่ 5	29	มัธยมศึกษา ปลาย	รับจ้าง ทั่วไป	นิสัยเก็บกด ไม่พูด ไม่ สบตา ไม่กล้าแสดงออก	ฐานะทางครอบครัวค่อนข้างดี ครอบครัวอบอุ่น คุณพ่อคุณแม่ อาศัยอยู่ด้วยกัน แต่งงานมี ครอบครัวแล้ว มีบุตร 2 คน บุตรสาวอายุ 5 และบุตรชาย 3 ขวบ พ่อแม่ฝ่ายชายดูแลบุตร คบเพื่อนที่ค้าขายและดูแล กิจการร้านมอเตอร์ไซด์จาก บิดามารดา	ไม่เคยมีประวัติ กระทำความผิด และไม่เคยมีประวัติ ดำเนินคดี
ผู้ต้องหา รายที่ 6	24	ป.6	รับจ้าง ทั่วไป	นิสัยเงียบ ไม่ชอบอาศัย อยู่กับคนส่วนมาก ชอบ อยู่คนเดียว	ฐานะทางครอบครัวปานกลาง คุณพ่อคุณแม่แยกทางกัน อาศัยอยู่กับคุณลุงคุณป้า โสด ไม่เคยแต่งงาน คบเพื่อนที่เป็น เกษตรกรด้วยกัน ชอบสังสรรค์ กับเพื่อนบ้างตามงานบุญที่ บ้าน ใช้เวลาส่วนใหญ่ดูแลไร่ นาแทนคุณลุงคุณป้า	ไม่เคยมีประวัติ กระทำความผิด และไม่เคยมีประวัติ ดำเนินคดี

ชื่อ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	นิสัย	สภาพครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคม การคบเพื่อน	ผลของคดี
ผู้ต้องหา รายที่ 7	34	มัธยมศึกษา ปลาย	รับจ้าง ทั่วไป	นิสัยร่าเริง ฉะฉานและ รักการเล่นกีฬา	ฐานะทางครอบครัวร่ำรวย ครอบครัวอบอุ่น คุณพ่อคุณแม่ อาศัยอยู่ด้วยกัน แต่งงานมี ครอบครัวแล้ว มีบุตรชายอายุ 7 เดือน อาชีพ ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คบเพื่อนที่ ทำงานด้วยกัน ไม่ชอบสังสรรค์ รักครอบครัว	ไม่เคยมีประวัติ กระทำความผิด และไม่เคยมีประวัติ ดำเนินคดี

ข้อมูลจากภาพรวมของผู้ต้องหาทั้ง 7 ราย เป็นเพศชายทุกคน อายุระหว่าง 23-34 ปี ส่วนมาก จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ประกอบอาชีพรับจ้าง อุปนิสัยผู้ต้องหาโดยทั่วไป นิสัย ร่าเริง พูดจาดี สัมมาคารวะ บุคลิกเรียบร้อย ไม่มีท่าทีก้าวร้าว ขยันขันแข็งในการทำงาน ชอบการเข้า สังคมกับกลุ่มเพื่อนสนิทที่อาศัยในชุมชนเดียวกัน นัดสังสรรค์หลังเลิกงานบ้าง ครอบครัวมีฐานะ ค่อนข้างยากจนทั้ง 3 คน ฐานะปานกลาง จำนวน 2 คน ฐานะทางบ้านค่อนข้างร่ำรวยมี 2 คน อาศัย อยู่กับครอบครัวของผู้ต้องหาเองทุกคน มีครอบครัวแล้ว 3 คนและหย่าร้างโดยให้คุณพ่อคุณแม่ฝ่าย ชายเป็นผู้อุปการะหลานทั้งหมด อีก 2 คนมีครอบครัวของตนเองและอาศัยอยู่ด้วยกันตามปกติ ส่วน อีก 1 คน จำคุกที่เรือนจำกลางคลองเปรม ผู้ต้องหาทั้ง 7 ราย ไม่เคยมีประวัติการกระทำความผิด และไม่เคยมีประวัติการถูกดำเนินคดีมาก่อน

จากการศึกษาภูมิหลังของผู้ต้องหา ทำให้ได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาและเห็นความ เชื่อมโยงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จากการสัมภาษณ์พบว่า ขณะที่ผู้ต้องหาถูกจับกุมส่วนใหญ่อยู่ใน ช่วงวัยรุ่นและวัยทำงาน ส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเข้าใจผิดได้ง่ายว่าจะทำผิดกฎหมาย อาทิ เกรงไม่รักการเรียน การเที่ยวกับเพื่อนในเวลากลางคืน หรือในพื้นที่ชนบทอาจมีการละเล่น พื้นบ้านที่มีการพนันเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น โกงขน การเข้าไปในพื้นที่ที่มีการล่อซื้อยาเสพติด พฤติกรรม เหล่านี้อาจนำไปสู่การเข้าใจผิดและการถูกจับกุมดำเนินคดี นอกจากนี้ลักษณะภายนอกของผู้ถูก จับกุมที่มีลักษณะเหมือนผู้เสพยาเสพติดหรือเป็นบุคคลที่ดูภายนอกมีลักษณะก้าวร้าวชอบใช้กำลัง ซึ่งพนักงานสืบสวนในพื้นที่อาจจับตามองกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดอยู่แล้ว เมื่อเกิด การกระทำผิดในพื้นที่และเป็นคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ ทำให้มีการใช้กำลังในการจับกุมไปก่อน โดยขาดพยานหลักฐานที่จะระบุตัวผู้กระทำความผิดที่ชัดเจน อาจกล่าวได้ว่าลักษณะของผู้ถูกจับกุม จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหา

ตารางที่ 4 ตารางแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหา 7 ราย

ลำดับที่	ช่วงเวลาที่ถูกจับกุม	การดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาชั้นก่อนฟ้องคดี				การพิพากษาคดี
		การจับกุมการตรวจค้น	การสอบสวน	การส่งคดี	การปล่อยตัวชั่วคราว	
ผู้ต้องหา รายที่ 1	กลางคืน	การถือคัตวและกตศีระชะจำเลยลงกับพื้นถนนรู้สึกเหมือนมีเท้าหรือหมัดมากระแทกที่ใบหน้า	สร้างพยานหลักฐานเท็จเพื่อประกัน โดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดในคดีอาญาเสพติด	พนักงานอัยการส่งฟ้องคดี	ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว	ศาลฎีกา/พิพากษาจำคุกตลอดชีวิต
ผู้ต้องหา รายที่ 2	พลบค่ำ	ใช้เท้าเตะที่อกหลายครั้งและได้ทำร้ายร่างกายเป็นเวลานาน	สร้างพยานหลักฐานเท็จเพื่อประกัน โดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดในคดีปล้นทรัพย์/ทำร้ายร่างกาย	พนักงานอัยการส่งฟ้องคดี	ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว	ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง/จำเลยไม่มีความผิด
ผู้ต้องหา รายที่ 3	กลางคืน	ใช้เท้าเหยียบมือกระแทกที่แผ่นหลังและบ้นท้ายซ้อมทรมานให้ยอมรับ	สร้างพยานหลักฐานเท็จเพื่อประกัน โดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดในคดีปล้นทรัพย์/ทำร้ายร่างกาย	พนักงานอัยการส่งฟ้องคดี	ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว	ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง/จำเลยไม่มีความผิด
ผู้ต้องหา รายที่ 4	พลบค่ำ	ใช้กำลังบังคับให้มารับสารภาพผิดพร้อมกับเพื่อนอีก 2 คนที่ยอมรับสารภาพแล้ว	สร้างพยานหลักฐานเท็จเพื่อประกัน โดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดในคดีปล้นทรัพย์/ทำร้ายร่างกาย	พนักงานอัยการส่งฟ้องคดี	ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว	ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง/จำเลยไม่มีความผิด
ผู้ต้องหา รายที่ 5	กลางวัน	ใช้ถุงพลาสติกใส่คำคลุมศีรษะตบหัวของผู้ต้องหา จนผู้ต้องหาหายใจไม่ออกหวาดกลัวจนเป็นโรคหวาดกลัวขั้นรุนแรง	สร้างพยานหลักฐานเท็จเพื่อประกัน โดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดในคดีปล้นทรัพย์/ทำร้ายร่างกาย	พนักงานอัยการส่งฟ้องคดี	ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว	ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง/จำเลยไม่มีความผิด
ผู้ต้องหา รายที่ 6	กลางคืน	ใช้กำลังวัตถุของแข็งทุบตี	สร้างพยานหลักฐาน	พนักงานอัยการส่งฟ้องคดี	ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว	ศาลอุทธรณ์รับฟ้อง/ได้รับการ

ลำดับที่	ช่วงเวลาที่ถูกจับกุม	การดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาชั้นก่อนฟ้องคดี				การพิพากษาคดี
		การจับกุมการตรวจค้น	การสอบสวน	การส่งคดี	การปล่อยตัวชั่วคราว	
		ตามใบหน้าและร่างกายจนสลบรักษาตัวที่โรงพยาบาลถึง 1 เดือนเต็ม	เท็จเพื่อประกันโดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดในคดีอาญา			ประกันตัว
ผู้ต้องหา รายที่ 7	กลางวัน	ใช้ถุงพลาสติกสีขาวคลุมศีรษะ ใช้เข็มขัดรัดคอ ต่อยปากแตกไม้ระแนงทูปหัวตะเภาที่ห้องของผู้ต้องหา	สร้างพยานหลักฐานเท็จเพื่อประกันโดยที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิดในคดีอาญา	พนักงานอัยการส่งฟ้องคดี	ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว	ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง/จำเลยไม่มีความผิด

ข้อมูลจากภาพรวมของผู้ต้องหาทั้ง 7 ราย พบว่า การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดีมีโอกาสเกิดขึ้นได้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญา ตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการในช่วงเวลาที่พระอาทิตย์ตกดินแล้ว กล่าวคือ ช่วงพลบค่ำ 3 คน ช่วงกลางวัน 2 คน มีเพียง 2 คน ที่ถูกจับกุมในช่วงกลางวัน เป็นการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจนอกเครื่องแบบ ใช้เจ้าพนักงานประมาณ 3 ถึง 6 คน ใช้พาหนะเป็นรถกระบะประมาณ 2-3 คัน เมื่อเจอบุคคลผู้ต้องสงสัยหรือเหยื่อ เจ้าพนักงานจะจับกุมแบบจู่โจม โดยไม่มีหมายจับใด ๆ ล็อกตัวผู้ต้องสงสัยกดตัวลงกับพื้นเพื่อให้ไม่มีทางต่อสู้ หากผู้ต้องสงสัยขัดขืน เจ้าพนักงานท่านอื่นๆ จะรีบรุมทำร้ายร่างกาย ทุบตี ตะ ต่อย ใช้กำลังบังคับให้ผู้ต้องสงสัยนั้นยอมรับสารภาพไม่ว่าจะถูกหรือผิดก็ตาม เจ้าพนักงานนอกเครื่องแบบจะจับกุมผู้ต้องสงสัยในสถานที่ปลอดภัยที่ปลอดภัย และไม่มีกล้องวงจรปิดจับภาพในขณะที่จับกุมผู้ต้องสงสัยนั้น

ในกรณีที่เจ้าพนักงาน นำตัวผู้ต้องสงสัยไปเซฟเฮ้าส์ไม่ว่าจะเพื่อการใดก็ตาม ผู้ต้องสงสัยนั้นจะโดนซ้อมทรมานเพื่อให้รับผิด โดยไม่มีกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัว หากเสียชีวิตจะนำไปทิ้งในที่ลับตาคน แต่หากถูกนำตัวไปยังสถานีตำรวจ ผู้ต้องสงสัยจะโดนยึดเย็ดข้อหาที่รุนแรง เพิ่มโทษทำลายหรือเพิ่มพยานหลักฐานเพื่อมัดตัวผู้ต้องสงสัย เพิ่มวงเงินประกัน เพื่อให้ได้รับผลงานความดีความชอบ รับเงินใต้โต๊ะเพื่อส่งหลุดคดี ก่อนที่จะส่งบันทึกการจับกุมจะส่งตัวผู้ต้องสงสัยไปให้แพทย์ตรวจรักษา เพื่อป้องกันผู้ต้องหาอ้างว่าถูกทำร้าย หรือเพื่อป้องกันการเสียชีวิตในห้องควบคุม แต่เจ้าพนักงานมักจะอ้างว่าบาดเจ็บเกิดขึ้นมาจากผู้ต้องสงสัยนั้นขัดขืน ดิ้นรน ทำร้ายเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องป้องกันตัว ส่วนเรื่องของพยานหลักฐานจะถูกทำลายทิ้งทุกอย่างเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหานั้นฟ้องเจ้าหน้าที่กลับ สร้างพยานหลักฐานเท็จ บังคับให้ผู้ต้องสงสัยนั้นเขียนยืนยันของกลางพร้อมจัดทำบันทึกยืนยันภาพถ่ายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องลงชื่อรับรองเพื่อเป็นหลักฐานไว้

พนักงานสอบสวนเมื่อได้รับบันทึกการจับกุมแล้ว พนักงานสอบสวนไม่แจ้งสิทธิตามกฎหมาย ไม่แจ้งญาติผู้ต้องหาให้ทราบ บังคับให้ผู้ต้องหาลงชื่อในบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี ไม่สอบปากคำให้ปรากฏรายละเอียดแห่งคดีก่อนเกิดเหตุและหลังเหตุ มอบตัวให้สืบเวรควบคุมตัว พนักงานสอบสวน

ละเลยการตรวจรายละเอียดเกี่ยวกับของกลางที่ระบุในบันทึกจับกุมว่าตรงกับของกลางที่ส่งมอบหรือไม่ ไม่มีการส่งตรวจพิสูจน์ของกลาง พนักงานสอบสวนไม่เดินทางไปตรวจที่เกิดเหตุพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่วิทยากรเพื่อบันทึกการถ่ายภาพ ไม่มีการเก็บวัตถุพยานหลักฐาน เช่น ลายนิ้วมือแฝง รอยเท้า ฝ่ามือ ฝ่าเท้า คราบเลือด ในที่เกิดเหตุและแผนที่สังเขปในที่เกิดเหตุ

ผู้ต้องหาไม่ทราบข้อเท็จจริงแห่งคดีว่าเป็นความผิดฐานใด โดนบังคับให้ลงชื่อในบัญชีของกลางหรือบัญชีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ภาพถ่ายเกี่ยวกับของกลางหรือทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายมาเพื่อประกอบการรับโทษที่สูงขึ้น (ฉกรรจ์) เช่น ร่วมกันกระทำผิดในเวลากลางคืน ลักทรัพย์ ค้ายาเสพติดมีปริมาณมหาศาล หรือใช้อาวุธก่อเหตุ โดยจัดให้ผู้ต้องหาขี้นยันของกลาง ทำเสมือนอยู่ร่วมในที่เกิดเหตุเพื่อประกอบคำรับสารภาพตลอดจนการรับรองบันทึกต่างๆ และถ่ายภาพเพื่อประกอบการสอบสวน

เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ชั้นพนักงานอัยการให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการเพื่อปล่อยตัวผู้ต้องหา หากแต่ผู้ต้องหาไม่มีเงินประกันจำเป็นต้องมัดฟ้องหรือฝากขัง หากแต่มีเงินประกันขึ้นอยู่กับโทษจำคุกกว่าโทษนั้นมีอัตราเท่าใด หากเป็นสำนวนที่จมาตั้งแต่เริ่มต้นจากการจับกุม ผู้ต้องหานั้นอาจไม่มีทางต่อสู้คดีได้เลยเนื่องจากพนักงานสืบสวนทำลายหลักฐานไปเสียหมด และพนักงานอัยการจำเป็นต้องสั่งฟ้องตามสำนวนของพนักงานสอบสวน

4.2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญา ชั้นก่อนฟ้องคดี

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี ตามที่ปรากฏในขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ ขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจ ขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และขั้นตอนการสั่งคดีของพนักงานอัยการ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ต้องหาทั้งสิ้นรวม 7 คน อีกทั้งการให้ข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคคลในครอบครัวในบางประเด็น ประกอบกับการสัมภาษณ์บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องในชั้นก่อนฟ้องคดีและนักวิชาการ จำนวน 28 คน โดยพบว่าสภาพปัญหาในการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในขั้นตอนต่างๆ ปรากฏดังนี้

4.2.1 การละเมิดสิทธิผู้ต้องหาในขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุม

การจับ เป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การจับแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) การจับแบบมีหมายจับและ 2) การจับแบบไม่มีหมายจับ ซึ่งตามหลักทั่วไปเจ้าพนักงานตำรวจอาจจับโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้เว้นแต่ 1) บุคคลนั้นได้กระทำผิดซึ่งหน้า 2) มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่า ผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่น ที่อาจใช้ในการกระทำความผิด 3) มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ และ 4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนี หรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว

การจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เป็นการกระทำที่อาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุดอย่างหนึ่ง อีกทั้งก่อให้เกิดอำนาจในการควบคุม ค้นตัวผู้ถูกจับเป็น

ต้น แม้ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติไว้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการถูกจับโดยอำเภอใจโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ตาม แต่การบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติยังคงมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพประชาชนในชั้นของการตรวจค้นและจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจ จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยพบว่าการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พนักงานสืบสวนไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหา รายละเอียด เหตุแห่งการกระทำผิดแก่ผู้ถูกจับกุม

ในการจับนั้น พนักงานสืบสวนต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับกุมทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ถูกจับกุมได้กระทำผิด หากมีหมายจับต้องแสดงต่อผู้ถูกจับ หากพนักงานสืบสวนไม่ได้แจ้งผู้ที่ถูกจับว่าเขาต้องถูกจับ ไม่ได้บอกด้วยว่าถูกจับในข้อหาอะไร ทั้งไม่แสดงหมายจับ จึงถือว่าเป็นการจับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาทั้ง 7 ราย ผู้วิจัยพบว่า ทุกกรณีเป็นการจับโดยไม่มีหมายจับ พนักงานสืบสวนไม่ได้แจ้ง ข้อกล่าวหา รายละเอียด เหตุแห่งการกระทำผิดแก่ผู้ถูกจับกุมถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิด อันเป็นการละเมิดสิทธิผู้ถูกจับกุม ซึ่งผู้ถูกจับกุมได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

“วันนั้นพอตีพอสื่อกับเพื่อนเสร็จ ผมก็ขับรถไปบ้านแฟนประมาณ 5-6 โมงเย็น ทานข้าวเสร็จ ก็ขับมอเตอร์ไซค์ออกจากบ้านแฟนประมาณ 2 ทุ่มเป็นประจำ เหลืออีกแค่ประมาณ 10 เมตรก็ถึงหน้าประตูบ้านที่ผมอยู่เป็นของเจ้านายพ่อกับแม่ผมครับ ผมชะลอความเร็วเพื่อจะจอดรถหน้าบ้าน ก็มีมอเตอร์ไซค์ตามมา เขามากัน 2 คน กระชากผมลงจากรถ ผมวิ่งหนีจะเข้าบ้านก็มีคนอื่นอีก 5-6 คน เข้ามารุมผม **เขาไม่พูด ไม่แสดงตนว่าเป็นใคร** ตอนนั้นผมคิดอย่างเดียวว่าตัวเองโดนทำร้ายโดนปล้น **ไม่แจ้งอะไรเลยครับตอนนั้น** พอเขาพาผมขึ้นรถไปเสร็จผมก็ถามเขาว่าจะพาผมไปไหนเขาพูดมาคำเดียวว่าจะพาผมไปฆ่า.....ใส่กุญแจมือแน่นเลยครับ ไขว้มือผมไว้ข้างหลังจนเลือดออกเลยครับ”

ผู้ต้องหาคคนที่ 1 อายุ 32 ปี

เช่นเดียวกับการจับกุมผู้ต้องหารายอื่นที่ถูกจับโดยไม่มีหมายจับ นำตัวขึ้นรถโดยไม่แจ้งข้อหา รายละเอียด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดเช่นกัน จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“ในช่วงค่ำของวันนั้น เป็นวันที่ผมกลับมาจากการออกเรือหาปลาในทะเล ผมกำลังจะเข้าบ้าน น้องชายผมนั่งเล่นอยู่หน้าบ้าน ผมบอกน้องชายว่า ผมขอไปอาบน้ำก่อน จะออกมาทานข้าวพร้อมกับพวกพี่ๆที่ออกไปหาปลาด้วยกัน ในขณะนั้น มีรถปิคอัพมาจอดหน้าบ้าน 3 คัน มีผู้ชายประมาณ 5 คน ลงมาจากรถ แล้วมาถามน้องชายและเพื่อนของผมที่นั่งอยู่หน้าบ้านนั้นว่า ใครชื่อเจมส์ น้องชายและเพื่อนผมได้แต่นั่งมองหน้ากันด้วยความตกใจ ไม่กล้าพูดอะไร แล้วอีกกลุ่มหนึ่ง เดินบุกเข้าไปในบ้าน น้องชายผมรีบเดินเข้าไปถามว่า **มาทำไม มาหาใคร ทำไมไม่ถอดรองเท้า ค้นของในบ้านกระจุยกระจาย** คุณพ่อผมนอนอยู่ในบ้าน ตกใจ แล้วถามว่า **มาทำไม มีใบอะไรมาคั้นรีเปล่า** คุณลุงผมบอก

ว่า ถอดรองเท้าด้วยครับ มาตามหาอะไร ในบ้านไม่มีอะไรให้คั้น ไม่มีของผิดกฎหมายแน่นอน **ขณะนั้น ผมอาบน้ำยังไม่เรียบร้อยดี โดนบุกเข้าไปจับ พร้อมทั้งใส่กุญแจมือ** คุณพ่อ คุณลุงผมตกใจมาก ผู้ชายกลุ่มนั้น ได้พูดเสียงดังว่า ให้ไปคุยที่โรงพักต่อ จากนั้น ผู้ชายกลุ่มนี้ ได้พาตัวผมขึ้นรถไปที่ไหนไม่ทราบ เพราะพวกเขาปิดตาผม ผมนั่งตอนหลังของรถกระบะ มีคนนั่งหน้าข้าง 2 คน เขาเริ่มสอบถามผมว่า ได้ไปตีหัวฝรั่งมั๊ย เอารถมอเตอร์ไซค์ไปไว้ที่ไหน ผมตอบว่า ผมเพิ่งกลับจากเรือหาปลา ในทะเล ไม่เคยได้ออกจากบ้านไปไหนเลย โทรศัพท์ไม่ได้ใช้ ทำงานช่วยเหลือครอบครัวอย่างเดียว เขาบอกอย่าโกหก พอไปถึงสถานที่แห่งหนึ่งเขาบังคับให้ผมลงไป พวกเขายังไม่เปิดตาผม ผมไม่ทราบว่าสถานที่นั้นคือที่ไหน แต่ได้กลิ่นน้ำมันลอยมา ผมเลยคิดว่าเป็นปั้มน้ำมันแถวบ้านแน่นอน เขาบังคับให้ผมลงไปรับสารภาพ โดยการลงไปนั่งบนพื้นปูนหยาบๆ เอา**เท้าเหยียบมือผมแบบขยี้สุดแรงแล้วบิดไปบิดมา เอาวัตถุแข็งๆทุบไปที่กลางสันหลังของผม ตบหัวผมอย่างแรง แล้วขู่ผมว่า จะเอาไปนั่งยางเผาที่ภูเขาด้านหลัง** ถ้าไม่ยอมรับจะยิงทิ้งตรงนี้ ผมได้แต่ร้องขอชีวิตว่า พี่จะทำอะไรผมก็ยอม เพราะผมไม่ได้ทำ ผมไม่ได้ทำ ผมไม่ได้ทำ เขาทำแบบนี้ประมาณครึ่งชั่วโมง แล้วเอาผมขึ้นรถกระบะเพื่อไปอีกสถานที่แห่งหนึ่ง”

ผู้ต้องหาคนที่ 3 อายุ 24 ปี

“ในช่วงเช้าวันนั้น คุณลุงผมโทรบอกผมว่า **มีตำรวจมาค้นบ้าน ไม่มีหมายค้น ไม่มีอะไรเลย** รื้อของกระจุกกระจายเต็มบ้าน คุณพ่อคุณแม่ท่านตกใจ ไม่กล้าโทรหา คุณลุงผมจึงเป็นฝ่ายโทรหาผมและถามผมว่า หลานไปทำอะไรผิดมาหรือเปล่า ผมตอบคุณลุงไปว่า ผมไม่ได้ไปทำอะไรมา ขับรถทั้งวันทั้งคืน บ้านแทบไม่ได้กลับ ผมจะเอาเวลาที่ไหนไปทำผิดครับ ลักพักคุณลุงวางสายโทรศัพท์ผมไป ขณะนั้นผมกำลังขับรถบรรทุกเดินทางกลับบ้านครับ ผ่านไปสักสิบนาที คุณลุงโทรศัพท์เข้ามาถามผมอีกครั้งหนึ่งว่า มาถึงบ้านแล้ว **ลุงจะพาไปมอบตัวที่สถานีตำรวจเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ ผมตอบตกลงกับคุณลุงไปเนื่องจากผมมั่นใจว่าผมไม่ได้กระทำความผิด** พอกลับถึงบ้าน คุณลุงมารับตัวผมไปที่สถานีตำรวจเพื่อมอบตัวกับพนักงานสอบสวน ทันทีที่นั่งลง ผมเจอไอ้เจมส์หนึ่ง (ผู้ต้องหาคนที่ 1) และไอ้เจมส์สอง (ผู้ต้องหาคนที่ 2) นั่งคู่กัน ผมแปลกใจทั้งที่เราไม่เคยร่วมกันกระทำความผิดอะไรทำไมวันนี้ทั้งสองคนมาสถานีตำรวจพร้อมกัน”

ผู้ต้องหาที่ 4 อายุ 24 ปี

เช่นเดียวกับการจับกุมผู้ต้องหาคนอื่นที่ถูกจับโดยไม่มีหมายจับ นำตัวขึ้นรถโดยไม่แจ้งข้อหา รายละเอียด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดเช่นกัน จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“จุดตรงนั้นค่อนข้างเปลี่ยว ลับตาผู้คน มีเหตุการณ์ลึกลับซึ่งปล้นอยู่บ่อยครั้ง ผมตีตัวดูหนังประมาณ 11 โมง หนึ่งเล็กประมาณบ่ายสอง ผมขี่มอเตอร์ไซค์พร้อมเพื่อนกลับบ้านด้วยเส้นทางตอนเช้าที่ขี่มา พอถึงจุดใต้สะพาน ผมได้เจอกลุ่มตำรวจประมาณ 4 คนได้จอดรถดักรอพวกผมอยู่ ผมและเพื่อนถูกจับไปที่สถานีตำรวจภูธร พอไปถึงเขาก็ให้ขึ้นไปหาร้อยเวร ร้อยเวรเขาบอกว่ามีเหตุการณ์วังราวทรัพย์ให้รอเจ้าทุกขมาชี้ตัว พอผมนั่งรออยู่บนสถานีตำรวจภูธร เจ้าทุกขเขาเดินเข้ามาหาผมชี้หน้าผมแล้วตบหน้าผมเลย พอหลังจากนั้น มีตำรวจนอกเครื่องแบบเขาเดินมาถามผมว่ามึงเอาทอง

ไปไว้ที่ไหน แล้วเขาจับผมเข้าไปไว้ที่ห้องสืบสวน พอเข้าไปไว้ที่ห้องสืบสวนพวกเขาให้ผมนั่งลงกับพื้น แล้วก็บังคับใส่กุญแจมือเอาถุงครอบหัวไม่ให้ผมมีอากาศหายใจ พอเสร็จจับเขาจะถามเรื่องทอง พอผมหายใจไม่ออกชักดิ้นชักงอ เขาเอาถุงออก แล้วถามอย่างเดิมว่าเอาทองไปไว้ไหน แล้วก็ทำอยู่อย่างนี้หลายรอบจนผมไม่ไหว เขาทุบตีด้วยไม้ที่หัว ตามตัวผม จนผมไม่ไหว ผมเลยบอกว่าจะพาไปเอาทอง พอเขาได้ยินจับเขาพาผมมาขึ้นรถไปที่ร้านค้าซึ่งผมทำไปอย่างนั้นเพื่อเป็นการออกอุบาย เพราะว่าถ้าไม่หลอกเขาอย่างนี้ เขาจะทำร้ายร่างกายจนผมตายได้”

ผู้ต้องหาคนที่ 5 อายุ 29 ปี

เช่นเดียวกับการจับกุมผู้ต้องหารายอื่นที่ถูกจับโดยไม่มีหมายจับ นำตัวขึ้นรถโดยไม่แจ้งข้อหา รายละเอียด ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดเช่นกัน จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“บ้านผมเป็นบ้านไม้เล็กๆชั้นเดียวเก่าๆติดถนนลูกรังในหมู่บ้านไม่มีรั้วรอบขอบชิดเหมือนบ้านในเมือง ภายในพื้นที่บ้านผม มีบ้านด้วยกัน 3 หลัง วันนั้นประมาณ ติ 3 ผมนอนอยู่บ้านคนเดียว ผมได้ยินหมาเห่าๆ ผมจึงสะดุ้งตื่นขึ้นมา เตรียมตัวมาเปิดประตูดูว่ามีใครมาหน้าบ้านรีเปล่า ในขณะที่ผมกำลังจะเปิดประตู มีผู้ชายกลุ่มหนึ่งพังประตูบ้านผมเข้ามา ผมโดนอะไรไม่รู้สวนเข้าที่หัวเลย รู้สึกว่ามันเป็นของแข็งครับแล้วหลังจากนั้นผมไม่รู้เรื่องอีกเลยครับ ซึ่งในขณะนั้นคุณลุงคุณป้าผม ได้ยินเสียงโครมครามจึงเปิดประตูออกมา ทั้งสองท่านเห็นเหตุการณ์ทั้งหมดว่า ผมอยู่ในสภาพที่ไม่มีเสื้อผ้าติดตัวเลย มีกลุ่มผู้ชายประมาณ 5-6 คน มีผู้ชาย 2 คนจับข้อมผมทั้ง 2 ข้างลอยขึ้นฟ้า เอาหัวผมตีลง แล้วอีก 2 คนใช้ไม้กระหน่ำตีศีรษะและตามตัวผม เลือดจากศีรษะผมนองเต็มพื้น พร้อมบาดแผลฉกรรจ์ตามร่างกาย คุณลุงคุณป้าผม ตะโกนบอกให้หยุด มาทำอะไรบ้านคนอื่น มาทำร้ายหลานทำไม พวกเขาไม่ยอมหยุดครับ ท่านทั้งสองคนทำตัวไม่ถูก ได้แต่ตะโกนห้ามและร้องให้ ซ้อมผมประมาณ 20 นาที ผู้ชายอีก 2 คนที่ยืนรออยู่รถกระบะข้างนอกได้ลากตัวผมไป โดยการโยนผมขึ้นท้ายรถกระบะอย่างไม่ปราณี ตามที่คุณลุงคุณป้าบอกผมนะครับ”

ผู้ต้องหาที่ 6 อายุ 24 ปี

การจับและการค้นโดยไม่มีหมาย อาจเป็นปัญหาประการหนึ่ง เพราะพนักงานสืบสวนจะจับ/ค้น โดยไม่มีหมายจับ/หมายค้นในกรณีที่ไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้านั้นไม่ได้ จากการให้ข้อมูลข้างต้น จึงเป็นไปได้ว่ามีการจับ/การค้นไปก่อน แล้วพนักงานสืบสวนจึงค่อยมาขอออกหมายจับ/หมายค้น ภายหลัง ในการอนุมัติหมายจับ/หมายค้นย้อนหลังของศาลนั้น ในกรณีการขอออกหมายจับ ซึ่งเป็นหนังสือที่ศาลอนุญาตให้จับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยหลักแล้วพนักงานสืบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้ศาลก่อน เช่นเดียวกับหมายค้น ซึ่งเป็นหนังสือในการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานและศาล เจ้าพนักงานต้องขออนุมัติจากศาลก่อน หากพยานหลักฐานมีไม่เพียงพอ ศาลจะยังไม่ออกหมายค้นหรือหมายจับให้ โดยจะยกคำร้องนั้น แต่หากศาลเห็นว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ศาลเกรงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรืออาจก่อเหตุอันตรายประการอื่น หากปรากฏเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลมักออกหมายจับให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการจับกุมปรากฏตามบทสัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“การจับผู้ต้องหา นั้น หากไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า พนักงานสืบสวนจะจับผู้ต้องหาก่อนแล้วค่อยมาขอหมายจับจากศาล เพื่อให้ชอบด้วยกฎหมาย บางที่เจ้าพนักงานบอกศาลหรือไม่บอกศาล แต่ศาลทราบ ว่า พนักงานตำรวจจับผู้ต้องหาก่อนแล้ว แต่เราเห็นว่า พนักงานสืบสวนมีพยานหลักฐาน มีเหตุผลเพียงพอที่จะจับผู้ถูกกล่าวหา เช่น การล่อซื้อยา การฆ่าคนตาย ลักขโมยชิงปล้น เหตุเพราะกลัวผู้ต้องหาจะหลบหนีไป เราจึงออกหมายจับย้อนหลังให้”

ผู้พิพากษาคนที่ 1
อายุ 58 ปี ศาลอาญารัชดา

สอดคล้องกับผู้พิพากษาศาลอาญาว่า หากเป็นคดีที่มีโทษสูง คดีอุกฉกรรจ์ ศาลเห็นความจำเป็นที่ต้องออกหมายจับให้ย้อนหลัง

“การจับตัวผู้ต้องหาก่อน แล้วจึงมาขอหมายจับจากศาลนั้น ศาลทราบ แต่อย่างที่กำลังกล่าวไป หากเป็นผู้ต้องหาที่เจ้าพนักงานติดตามอยู่ ต้องรีบจับ เนื่องจากมีอัตราโทษสูง คดีอุกฉกรรจ์ เกรงว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ศาลพิจารณาออกหมายจับย้อนหลังให้”

ผู้พิพากษาคนที่ 2
อายุ 51 ปี ศาลอาญารัชดา

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ต้องหาทั้ง 7 ท่านพร้อมผู้พิพากษา จะเห็นว่า พนักงานสืบสวนไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหา รายละเอียด เหตุแห่งการกระทำผิดแก่ผู้ถูกจับกุมนั้น ซึ่งบริเวณที่ถูกจับ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 83 วรรคแรก บัญญัติว่า “ในการจับนั้น พนักงานสืบสวนซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ พร้อมด้วยผู้จับ” พนักงานสืบสวนต้องแจ้งผู้ถูกจับว่า “เขาต้องถูกจับ” และ “ถูกนำตัวไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนพร้อมด้วยผู้จับ”

ก่อนที่จะนำผู้ถูกจับส่งพนักงานสอบสวน พนักงานสืบสวนต้องปฏิบัติตาม ป.วิ.อ.มาตรา 84 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “ผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 โดยทันที” พนักงานสืบสวนต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการพนักงานสอบสวนโดยทันที ซึ่งก่อนส่งตัวให้พนักงานสอบสวน อีกทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้ และให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญเพื่อดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ” พนักงานสืบสวนต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญเพื่อดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียด พร้อมมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับตาม ป.วิ.อ.มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (1) จากบทสรุปดังกล่าว พนักงานสืบสวนไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้

2) การใช้ความรุนแรงในกระบวนการจับกุมด้วยการข่มขู่และทำร้ายร่างกาย

ถึงแม้ว่าพนักงานสืบสวนจะมีอำนาจจับซึ่งตามหลักการจับต้องเป็นการจับโดยมีหมายจับจะจับโดยไม่มีหมายก็แต่เฉพาะตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ในกรณีความผิดซึ่งหน้าเห็นกำลังกระทำ ความผิดพบในอาการใดที่แทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้ว อย่างไรก็ตาม

ในกระบวนการจับกุมมักพบว่ามีการใช้วิธีการที่รุนแรงเกินความเหมาะสมแก่พฤติการณ์ถือเป็นการจับที่ไม่ชอบโดยผู้ถูกจับกุมได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

“...ชายฉกรรจ์ใส่เสื้อชุดปกติ เขายึดกระซางผมประมาณ 10 - 15 นาที ผมก็ตะโกนเรียกให้คุณตาที่อยู่บ้านตรงข้ามเขาจะรู้จักกับผมเพราะผมเคยไปซื้อของให้เขาทุกเช้า แล้วจิ้งหะนั้นพ่อแม่ผมไม่อยู่ด้วยพาเจ้านายไปเชียงใหม่...พอผมก็จะวิ่งหนีเข้าบ้านแล้วพอที่นี้ก็มีคนมารุมจับผมอีก **เขาเหยียบเขาระทึบผมจนหมวกกันน็อคผมหลุดออกจากศีรษะเลยครับ มีแผลฟกช้ำที่ท้องแล้วก็ที่ข้างเอวมีรอยช้ำครับ ทั้งเหยียบหน้าผม ทั้งกระทึบผม ทั้งรัดผมยังมีรอยช้ำอยู่เลย...หลังจากนั้นผมก็โดนจับขึ้นรถปิกอัพคันสีดำ...ระหว่างทางผมถามเขาว่าจะพาผมไปไหน เขาพูดมาคำเดียวเลยว่าจะพาผมไปฆ่า”**

ผู้ต้องหาที่ 1 อายุ 32 ปี

“เขาก็ถามผมว่ามึงได้ทำอะไรผมก็เปล่าๆ แล้วเขาก็**เตะเข้าตรงช่วงหน้าอกอีกกระทึบผม...**ห้องสอบสวนมันเป็นห้องข้างๆข้างล่างไม่ใช่ตรงบนโรงพักอะ ลงจากโรงพักปุ๊บก็เดินไปห้องสืบสวนได้เลย...แล้วเขาก็ถามว่ามึงได้ทำอะไรจริงไหมมึงได้ไปทำอะไรจริง ๆ ไหม ผมก็บอกว่าเปล่าไม่ได้ทำแล้วเขาก็**เตะซ้ำอีกรอบหนึ่ง...เตะเข้าหน้าอกเตะเข้ากระดูกสันหลังทั้งหมดเลยครับเขาไม่แจ้งข้อกล่าวหาเลยครับ**ตอนนั้น ปิดตาแล้วซ้อมแล้วเขาก็ถามว่ามึงได้ทำร้ายชาวต่างชาติไหมได้ไปปล้นมาไหมผมยังงอยู่...”

ผู้ต้องหาที่ 2 อายุ 23 ปี

“ตอนผมถูกจับกุม โดนปิดตา โดนซ้อมนาน 30 นาที อยู่ในโรงพัก 3-4 วันคุณพ่อคุณแม่มาประกันตัว ตอนถูกจับกุมและสอบสวนผมรู้สึกเครียด ทำอะไรไม่ถูก ตั้งแต่ออกมาทั้งหมดเรี่ยวแรงไม่ได้ทำงานอะไร หมดสภาพ**แอบร้องไห้**อยู่ในห้อง ไม่เคยเจอแบบนี้เลย ทำให้พ่อแม่ลำบาก ไม่เคยทำให้พ่อแม่เสียตังขนาดนี้ครั้งแรกเลย เมื่อก่อนเป็นคนร่าเริง ตอนนี้นั้นหลอนไปหมดเลย”

ผู้ต้องหาที่ 3 อายุ 25 ปี

สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ถูกจับกุมอีกรายหนึ่งซึ่งถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในกระบวนการจับกุมที่ใช้ความรุนแรงด้วยการข่มขู่และทำร้ายร่างกาย จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“**ผมมีรอยฟกช้ำที่ข้อมือ** เกิดจากการล็อกกุญแจมือที่แน่นมาก **รอยรัดที่คอ**เกิดจากถูกระสอบที่เขาสวมใส่ศีรษะผมแล้วรวบถุงตึงรัดคอผมไปมา แล้วมี**แผลถลอกทั้งร่างกาย** โดยเฉพาะบริเวณสะโพกที่กระทึบลงไปไม่ยั้ง เจ็บมากคับ ผมน้ำตาไหล... คือเขาทำอยู่หลายรอบจนผมเหนื่อยแล้ว ไม่ไหวแล้ว เขาขู่ผมด้วยว่าถ้าไม่บอกว่าเอาทองไปไว้ไหน กูเอามึงไปโยนทิ้งไปที่หลังเขา แล้วมึงก็เป็นแค่คดีคนหาย มึงตายไปก็ไม่มีใครหาผมเจอ...เขาก็ขู่อย่างนี้ตลอดเวลา”

ผู้ต้องหาที่ 5 อายุ 29 ปี

“วันนั้นประมาณ ตี 3 ผมนอนอยู่บ้านคนเดียว ผมได้ยินหมาเห่าๆ ผมจึงสะดุ้งตื่นขึ้นมาเตรียมตัวมาเปิดประตูดูว่ามีใครมาหน้าบ้านริเปล่า ในขณะที่ผมกำลังจะเปิดประตู มีผู้ชายกลุ่มหนึ่งฟังประตูบ้านผมเข้ามา ผมโดนอะไรไม่รู้สวนเข้าที่หัวเลยรู้สึกว่ามันเป็นของแข็งครับแล้วหลังจากนั้นผมไม่รู้เรื่องอีกเลยครับ ซึ่งในขณะนั้นคุณลุงคุณป้าผม ได้ยินเสียงโครมครามจึงเปิดประตูออกมาทั้งสองท่านเห็นเหตุการณ์ทั้งหมดว่าผมอยู่ในสภาพที่**ไม่มีเสื้อผ้าติดตัวเลย** มีกลุ่มผู้ชายประมาณ 5-6 คน มีผู้ชาย 2 คนจับขามผมทั้ง 2 ข้างลอยขึ้นฟ้า เอาหัวผมตีลง แล้วอีก 2 คนใช้ไม้กระหน่ำตีศีรษะและตามตัวผม เลือดจากศีรษะผมนองเต็มพื้น พร้อมบาดแผลฉกรรจ์ตามร่างกาย... แล้วโดนลากไปที่บ้านเก่าๆหลังหนึ่งอยู่สองสามวัน อาการผมหนักมาก กลุ่มชายเหล่านั้นเห็นทำไม่ดีจึงส่งผมไปโรงพยาบาลประจำอำเภอ... หมอเห็นอาการแย่มากเลยส่งผมไปเอ็กซ์เรย์สมองที่รพ.ประจำจังหวัด... ผลคือ เลือดออกในสมอง สมองบวม หัวใจหยุดเต้นไปพักนึง”

ผู้ต้องหาที่ 6 อายุ 24 ปี

“ในระหว่างที่อยู่กองกำกับการสืบสวนตำรวจภูธรจังหวัด...เขาพาผมไปที่ห้องสืบสวน ผมแบ่งเป็น 3 ช่วงนะครับ ช่วงแรก พวกเขาให้ผมนั่งพื้น มีไฟลหลัง เพราะมือผมโดนลือคฤงญแฉอยู่ ผมโดนตบกหู ตะที่ปากผมจนปากแตก คันทัวผมว่ามียาเสพติดหรือเปล่า คันทัวผมไม่มีอะไรอยู่แล้วครับ ผมไม่มียาเสพติด บีบบังคับให้ผมสารภาพทุกอย่าง พวกเขาซ้อมผมประมาณ 30 นาที ช่วงที่สอง เขาลากผมลงจากรถพาผมไปคันทันบ้านนางวรรณเพื่อปักปรายบ้าให้ผมอีก 700 กว่าเม็ดที่อยู่ในบ้านและฝังดินไว้ ซึ่งผมไม่ทราบอะไรเลย เขาเห็นผมมีสร้อยพระเลี่ยมทอง พวกเขาเอาสร้อยพระผมไป ส่วนแหวนที่มือผมถอดไม่ออกจึงไม่ได้เอาไป ช่วงที่สาม พวกเขาพาผมกลับมาที่สืบจังหวัดอีกรอบ พวกเขานำถุงกระสอบข้าวสารสีขาวคลุมหัวผม จับปากถุงไว้ **คลุมให้ผมหายใจไม่ออก ดิ้นทุรนทุราย ให้ขาดอากาศหายใจตาย** เพื่อให้ยอมรับ แล้วบอกว่าจะยอมรับสารภาพใหม่เพราะนางวรรณยอมรับแล้วว่าคุณย่าบ้าร่วมกัน ผมปฏิเสธตลอดเพราะไม่ใช่ของผม พวกเขาพยายามถอดแหวนทองของผมออกอีกครั้ง ซึ่งรอบนี้เขาถอดแหวนทองผมไปได้ พอเห็นผมทำไม่ดี เขาเอาเข็มขัดมารัดคอผมต่ออีก โดยเขายืนข้างหลังผมเอาเข็มขัดมารัดคอแล้วรูดเข็มขัดเหมือนเรามาตีหนึ่งยาง ทำหลายครั้งมาก คราวนี้ผมรู้สึกเหมือนจะตายจริงละ แกรมเขายังเอาเข้าคันทันหลังให้ตัวผมแน่นไปข้างหน้าซ้ำอีก เอาสากมาตีที่สันเท้าผม ตีเต็มแรงนะครับไม่ได้ยอมแรงเลย เอาไม้ระแนงมาทุบหัวผม แกรมยังเอาซอสพริกมาราดปากผมที่แตกจากรอบแรกอีก ทรมาณมากครับ”

ผู้ต้องหาที่ 7 อายุ 34 ปี

ชั้นจับกุมมีการใช้ความรุนแรงในกระบวนการจับกุมด้วยการข่มขู่และทำร้ายร่างกาย หากพิจารณาตามสิทธิผู้ถูกกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 28¹⁰⁹ วรรค 1 “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต

¹⁰⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 28 บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

และร่างกาย” บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างจะกระทำไม่ได้ ประกอบกับวรรค 3 “การกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้” พนักงานสืบสวนไม่สามารถข่มขู่และทำร้ายร่างกายของบุคคลอื่นได้ วรรค 4 “การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้” ผู้ถูกจับมีสิทธิในชีวิตและร่างกาย จึงมีสิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ ถ้ามีการกระทำที่ละเมิดสิทธิในชีวิตและร่างกาย ผู้เสียหาย พนักงานอัยการ หรือบุคคลอื่นๆ มีสิทธิร้องเรียนต่อศาลให้หยุดการกระทำนั้นและเยียวยาความเสียหาย ซึ่งหากคดีขึ้นชั้นพิจารณา ศาลเห็นว่าบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

3) พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิ 4 ประการ แก่ผู้ถูกจับกุม

สิทธิของผู้ถูกจับกุม 4 ประการ ได้แก่ ก) สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ข) สิทธิที่จะได้รับแจ้งจากเจ้าพนักงานว่าคำให้การของผู้ถูกจับกุมอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันในการพิจารณาคดีได้ ค) สิทธิในการปรึกษาทนายความ และ ง) สิทธิที่จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ที่ไว้วางใจทราบถึงการจับกุม อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พบว่าไม่ได้แจ้งสิทธิต่าง ๆ แก่ผู้ถูกจับกุม ประกอบกับไม่อนุญาตให้ผู้ถูกจับกุมได้รับสิทธิที่ผู้ถูกจับกุมพึงมี ปรากฏจากการให้สัมภาษณ์ ดังนี้

ก. พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิว่าผู้ถูกจับมีสิทธิให้การหรือไม่ให้การก็ได้

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 29 วรรค 4 “ในคดีอาญาจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้” ซึ่งสอดคล้องกับ ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือไม่ให้การก็ได้” การที่ผู้ถูกจับไม่ให้การใดๆ นั้นเป็นสิทธิของผู้ถูกจับกุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

¹¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญาจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกัน จนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ไทยและตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่ใช่เหตุผลที่พนักงานตำรวจจะขู่เชิญ การซ้อม การทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ผู้ที่ถูกจับกุมนั้นให้การรับสารภาพ

ในการจับกุมผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด มักพบว่ามี การขู่เชิญ การซ้อม การทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ผู้ที่ถูกจับกุมให้การรับสารภาพ แสดงให้เห็นว่าผู้ให้การมิได้ให้การโดยความสมัครใจ ตั้งแต่เริ่มต้นจึงมีผลเท่ากับคำให้การนั้นมิได้เกิดขึ้นโดยชอบ ทั้งที่กฎหมายบัญญัติให้พนักงานตำรวจแจ้ง สิทธิผู้ที่ถูกจับกุมว่ามีสิทธิให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ดังที่ผู้ถูกจับกุมได้ให้ข้อมูลไว้ดังนี้

“ผมตีตัวคูหนึ่งประมาณ 11 โมง หนึ่งเล็กประมาณบ่ายสอง ผมขี่มอเตอร์ไซค์พร้อมเพื่อน กลับบ้านด้วยเส้นทางตอนเช้าที่ขี่มา พอถึงจุดใต้สะพาน ผมได้เจอกลุ่มตำรวจประมาณ 4 คนได้จอด รถดีกรอพวกผมอยู่ ผมและเพื่อนถูกจับไปที่สถานีตำรวจภูธร พอไปถึงเขาก็ให้ขึ้นไปหาร้อยเวร ร้อยเวรเขาบอกว่ามีเหตุการณ์วังราวทรัพย์ให้ รอเจ้าทุกข์มาชี้ตัว พอผมนั่งรออยู่บนสถานีตำรวจภูธร เจ้าทุกข์เขาเดินเข้ามาหาผม ชี้น้ำผมแล้วตบหน้าผมเลย พอหลังจากนั้น มีตำรวจนอกเครื่องแบบ เขาเดินมาถามผมว่ามึงเอาทองไปไว้ที่ไหน แล้วเขาจับผมเข้าไปไว้ที่ห้องสืบสวน พอเข้าไปไว้ที่ห้อง สืบสวนพวกเขาให้ผมนั่งลงกับพื้นแล้วก็บังคับใส่กุญแจมือเอาถุงครอบหัวไม่ให้ผมมีอากาศหายใจ พอเสร็จปั๊บเขาจะถามเรื่องทอง พอผมหายใจไม่ออกชักดิ้นชักงอ เขาเอาถุงออก แล้วถามอย่างเดิมว่าเอา ทองไปไว้ไหน แล้วก็ทำอยู่อย่างนี้หลายรอบจนผมไม่ไหว เขาทุบตีด้วยไม้ที่หัว ตามตัวผม เขา พยายามให้ผมยอมรับให้ได้ จนผมไม่ไหว ผมเลยออกอุบายว่าผมจะพาไปเอาทอง พอเขาได้ยินปั๊บ เขาพาผมมาขึ้นรถไปที่ร้านค้าซึ่งผมทำไปอย่างนั้นเพื่อจะไม่หลอกพวกเขา ไม่เช่นนั้นผมอาจจะโดนทำ ร้ายจนตายผมพาพวกเขาพาเขาไปที่ร้านค้าประจำที่พวกผมไปนั่งทานขนม คุยกับเพื่อน ทำรายงาน กัน พอไปถึงร้านค้าผมรู้จักกับเจ้าของร้าน ผมเลยบอกเขาว่า พี่ช่วยผมด้วยตำรวจมันซ้อมผม เขา กล่าว่าผมไปขโมยทอง ตำรวจรู้แล้วว่าผมหลอก พวกเขาพาผมกลับมาที่กองกำกับการสืบสวนภูธร จังหวัดปราจีนบุรี พอหลังจากที่พี่ได้ยื่นอย่างนั้นแล้วชาวบ้านรับรู้ พวกเขารีบขี่รถมอเตอร์ไซค์ตาม กันมา พี่รีบโทรหาคุณพ่อ พอคุณพ่อทราบเรื่องคุณพ่อรีบมาหาผมที่สถานีตำรวจภูธร พ่อถามผมว่า ผมแอบเล่นยาหรือเปล่า เสพมานานหรือยัง ผมปฏิเสธคุณพ่อ ผมไม่เคยลอง/เล่นยาเลย”

ผู้ต้องหาที่ 5 อายุ 29 ปี

ข. พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิว่าคำให้การของผู้ถูกจับกุมอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ยืนยันในการพิจารณาคดีได้

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของ ปวงชนชาวไทย มาตรา 29 วรรค 4 “ในคดีอาญาจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้” ซึ่งสอดคล้องกับ ป.วิ.อ.มาตรา 83 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็น พยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” การที่ผู้ถูกจับไม่ให้การใดๆนั้นเป็นสิทธิของผู้ถูกจับกุมตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นเหตุผลที่ ผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องให้การใดๆในชั้นจับกุมและไม่มีเหตุผลใดที่พนักงานตำรวจจะขู่เชิญ การซ้อม การทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ผู้ที่ถูกจับกุมนั้นให้การรับสารภาพ

กฎหมายได้บัญญัติให้เจ้าพนักงานแจ้งสิทธิสิทธิแก่ผู้ถูกจับกุมว่าคำให้การของผู้ถูกจับกุมอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันในการพิจารณาคดีได้ ดังปรากฏตามที่ถูกจับกุมให้ข้อมูลไว้ดังนี้

“หลังจากที่ผมโดนจับขึ้นรถกระบะแล้วมีผู้ชาย 3-4 คน ที่นั่งในรถพร้อมกับพาผมไปที่สถานีตำรวจท่าเรือ พอลงจากรถ พวกเขาพาไปที่ห้องหนึ่ง ผมเดินเข้าห้องเข้าประตูไป เขายื่นถุงมาใบหนึ่งสีแดงวางบนโต๊ะ แล้วพูดว่า เนี่ยของมึงอันนี้ คือผมไม่รู้จะครับว่าเป็นอะไร เป็นถุงพลาสติกที่บีบสีแดง เขายื่นมาเลย ผมถามว่าของผมได้ใจครับ ทั้งที่พี่จับผมตอนนั้น ผมไม่มีอะไรเลย ผมมาตัวเปล่า พอคุยกันเสร็จปั๊บ เขาพาผู้ชายคนหนึ่งเข้ามาบอกว่า เนี่ยเป็นสายของเขา ผู้ชายคนนั้นมาชี้ตัวผมว่า ผมเป็นคนคุยกับเขา ทั้งที่ผมไม่ได้คุย ไม่เคยรู้จักเขาครับ ผมพยายามอธิบายให้เขาฟังว่า ผมไม่รู้รู้จัก

เขาแกะถุงพลาสติกที่บอก มันจะเป็นห้อยก่อนครับ ห้อยสีน้ำเงิน แล้วพอเขาแกะออกมา ลักษณะเป็นเกล็ดใสๆ ผนังละเอียด เขาบอกว่า เป็นของมึง มึงมีความผิดแล้วนะ มีข้อหาแล้วนะ เขาบอกผมอย่างนี้ ผมบอกว่าผมไม่ได้ทำ ไม่ใช่ของผมครับ ผมบอกว่าผมเคยไม่ยุ่งเกี่ยว เขาบอกว่ามึงไม่ต้องพูด มึงอยู่ตรงนี้ เขาพาใครไม่รู้ครับมาชี้ผม ว่าผมโทรติดต่อเขา ให้ผมเอาไปส่งให้เขา เขาบอกว่ามีสายรายงานมาว่าผมนำยามาเพื่อที่จะมาส่งที่ในซอยบ้าน ทั้งที่ผมก็บอกเขาไปหมดเลยว่า ผมกลับมาจากไปอ่านหนังสือเตรียมตัวติวสอบครับ ผมขอร้องเขาว่า ผมขอสอบเสร็จก่อนได้ไหม ปลอ่ยผมตัวผมไปเถอะ ผมก็ขอร้องเขาครับ เขาไม่ฟังอะไรเลยแถมทำท่าซักปิ่นจะยิงผมครับขู่ผม

เขาถามผมต่อว่าบอกมาว่า มึงขायให้ใคร ใครส่งยามึง ผมบอกว่าผมไม่รู้ ไม่ได้ทำ ผมไม่ได้ผมปฏิเสธเขาทุกอย่าง เพราะผมไม่รู้จักใครที่ค้ายาเลยครับ ผมบอกเขาหมดทุกอย่าง เขาไม่ฟัง เขาไม่บอกอะไรผมเลย แต่บอกว่าให้ผมนั่งอยู่กับยา ถ่ายรูปผมคู่กับยา เอาเอกสารมาให้ผมให้ผมเซ็น โดยที่ไม่ให้ผมอ่านครับ เขาปิดเอกสารไว้”

ผู้ต้องหาที่ 1 อายุ 32 ปี

ค. พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิในการพบและปรึกษาทนายความ

ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ” ในขณะที่ถูกจับกุมนั้น ความรู้สึกของผู้ถูกจับมีความหวาดหวั่น ไม่มั่นใจว่าคำให้การที่ให้ไปนั้นจะทำให้ตกเป็นผู้ต้องหาในการกระทำผิดฐานใดหรือไม่ ผู้ถูกจับกุมมีสิทธิได้รับคำปรึกษาจากทนายความที่ไว้วางใจทันที อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมที่บุคคลต้องได้รับโอกาสในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ การได้สิทธิพบและปรึกษาทนายความทำให้ผู้ต้องหาทราบว่าจะได้รับการคุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือ แก้ออกกล่าวหาซึ่งผู้ถูกจับไม่ได้กระทำ ซึ่งผู้ถูกจับกุมได้ให้ข้อมูลว่าเจ้าพนักงานไม่ได้แจ้งสิทธิ ดังปรากฏตามบทสัมภาษณ์ดังนี้

“พนักงานสืบสวนไม่ได้แจ้งสิทธิให้ผมปรึกษาหรือผมทนายความครับ เขาเพียงแต่บอกว่าถ้าเซ็นเอกสารหมด เขาจะให้กลับบ้าน ผมจึงเซ็นเอกสารทุกอย่าง เพราะผมคิดอย่างเดียว คือทำยังไงให้ผมได้ติดต่อกับพ่อแม่ พวกเขาให้ผมนั่งรอพวกเขาพิมพ์เอกสาร ผมคิดว่าพวกเขาคงพิมพ์ตามคำให้การของว่าผมไม่มีส่วนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด หลังจากนั้นเขาพาผมกลับมาที่สถานีตำรวจบางชั้นครับ

ในวันรุ่งขึ้น พี่ชายพาเพื่อนที่เป็นนายมาพบผม ผมรู้ว่าผมน่าจะได้พบนายก่อนเพื่อขอคำปรึกษา แต่ผมไม่ได้พบนาย จนผมเซ็นรับสารภาพไปหมดแล้ว แล้วผมถึงได้รู้ว่าผมเซ็นรับสารภาพทุกข้อกล่าวหา...และพนักงานสอบสวนไม่ได้สอบสวนผมเพิ่มเติมแม้แต่น้อย”

ผู้ต้องหาที่ 1 อายุ 32 ปี

“พนักงานสอบสวนไม่ได้บอกสิทธิว่าผมจะได้พบนาย ลุงผมต้องนำเงินมาประกันตัวผม ห้าแสนบาท ผมต้องถูกฝากขังทั้งคืน ทั้งที่ผมไม่ได้กระทำความผิด ผมไม่สามารถอธิบายให้ใครเข้าใจได้ว่าผมไม่ได้กระทำความผิด แต่เพื่อนผมซัดทอดผม ให้มารับผิดร่วมกันเท่านั้น...”

ผู้ต้องหาที่ 4 อายุ 24 ปี

ง. พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิในการแจ้งให้ญาติหรือผู้ที่ไว้วางใจทราบถึงการจับกุม

ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด” การที่ผู้ถูกจับมีความกลัว หวั่นใจ ถึงแม้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม สิ่งแรกที่ผู้ถูกจับกุมจะรู้สึกอบอวนใจ คือต้องได้รับสิทธิในการติดต่อจากบุคคลที่ผู้ถูกจับไว้วางใจที่สุดในขณะนั้น ผู้ต้องหาต้องได้รับสิทธิให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการปรึกษาทนายเพื่อให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง

พนักงานสืบสวนต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่า มีสิทธิแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งเขาไว้วางใจทราบถึงการจับกุมได้ โดยต้องอนุญาตให้บุคคลผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี หากว่าสามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เพื่อให้บุคคลผู้ถูกจับมีที่ปรึกษาในทันทีที่เขาถูกจับกุม ซึ่งเขาจะได้รับการหารือถึงการดำเนินการในการแก้ข้อกล่าวหา หรือการเตรียมการเพื่อขอลปล่อยชั่วคราว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาพบว่าเจ้าพนักงานไม่ได้แจ้งสิทธิดังกล่าวแก่ผู้ถูกจับ ดังปรากฏว่ามีผู้ให้ข้อมูลไว้ ดังนี้

“ พวกเขาบอกว่าคุ้มครองสิทธิ ถ้าคุ้มครองแล้วทำไมลูกถึงได้มีแผล ถ้าคุ้มครองสิทธิจริงแต่เวลาถูกจับทำไมไม่เรียกพ่อแม่เลย ผมโทรหาลูก 20 ครั้ง ลูกไม่รับโทรศัพท์เลย โทรศัพท์อยู่ในกระเป๋าลูกตลอด ลูกขอเจ้าพนักงานตำรวจขอรับสายพ่อแม่หน่อย เจ้าพนักงานตำรวจไม่ให้รับ”

บิดาของผู้ต้องหาที่ 1 อายุ 56 ปี

“พวกเขาซ้อมผม จนผมไม่ไหวแล้ว ผมเลยยอมรับสารภาพว่าจะพาไปเอาทอง พอเขาได้ยินปู่เขาพาผมมาขึ้นรถไปที่ร้านค้าซึ่งผมทำไปอย่างนั้นเพื่อเป็นการออกอูบาย เพราะว่าถ้าไม่หลอกเขาอย่างนี้ เขาจะทำร้ายร่างกายจนผมตายได้ ผมพาพวกเขาพาเขาไปที่ร้านค้าประจำที่พวกผมไปนั่งทำงานขนม คุยกับเพื่อน ทำรายงานกัน พอไปถึงร้านค้าผมรู้จักกับเจ้าของร้าน ผมเลยบอกเขาว่า พี่ช่วยผมด้วยตำรวจมันซ้อมผม เขากล่าวว่าผมไปขโมยทอง ตำรวจรู้แล้วว่าผมหลอก พวกเขาพาผมกลับมาที่

กองกำกับการสืบสวนภูธรจังหวัดปราจีนบุรี พอหลังจากที่พี่ปีได้ยื่นอย่างนั้นแล้วชาวบ้านรับรู้ พวกเขารับซื้อกรมอเตอร์ไซค์ตามกันมา พี่ปีรีบโทรหาคุณพ่อ พอคุณพ่อทราบเรื่องคุณพ่อรีบมาหาผมที่สถานีตำรวจภูธร ผมโดนเอามือปิดปากและลากขึ้นรถกระบะ และข่มขู่ผมว่าจะยิงทิ้งและลากไปทิ้งที่ เขา..”

ผู้ต้องหาที่ 5 อายุ 29 ปี

4) พนักงานสืบสวนไม่ได้แจ้งผู้ถูกจับกุมว่าต้องนำตัวผู้ถูกจับกุมไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที

ป.วิ.อ.มาตรา 84 วรรคแรก บัญญัติว่า “เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 โดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว” ความรู้สึกตกใจระคนหวาดกลัวที่มีพนักงานตำรวจเข้ามาจับกุมในเวลากลางคืนหรือถึงแม้จะเป็นเวลากลางวันก็ตาม ไม่มีผู้ใดพึงใจในการกระทำเช่นนี้ หากผู้ถูกจับกระทำความผิดมีการหลบหนี มีอาวุธ มีการต่อสู้ พนักงานสืบสวนต้องระมัดระวังในการจับกุม หากเห็นผู้ถูกจับกุมต่างใช้ชีวิตที่ปกติดีเช่นปุณชนทั่วไป เช่น การอาศัยที่บ้านพักของตนเอง การเดินทางไปพักผ่อนกับผองเพื่อน การเดินทางไปเรียนหนังสือ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ไม่มีมูลเหตุที่พนักงานสืบสวนต้องสงสัยในพฤติกรรม พนักงานสืบสวนควรจะนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการในทันทีและมอบให้พนักงานสอบสวนได้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

พนักงานสืบสวนต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าจะนำตัวผู้ถูกจับนั้นไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสืบสวนต้องให้สิทธิกับผู้ถูกจับกุมให้นำตัวผู้ถูกจับกุมนั้นไปยังสถานที่ปลอดภัยและพร้อมที่จะให้สอบปากคำกับพนักงานสอบสวน

“คืนนั้นประมาณ ตี 3 หลังจากที่พวกเขาซ้อมผมอย่างทรมาณ... เขาโยนผมขึ้นท้ายรถกระบะอย่างไม่ปราณี ตามที่คุณลุงคุณป้าบอกผมนะครับ พอรุ่งเช้า คุณลุงคุณป้าได้รีบไปหาผมที่สถานีตำรวจภูธร... ซึ่งไม่พบตัวผมและทุกคนในสถานีตรวจไม่ทราบว่าผมอยู่ที่ไหน คุณลุงคุณป้าตกใจและไม่ทราบว่าติดต่อกับใครได้ จึงปรึกษานาย ทนายให้คำตอบว่า ให้ร้องเรียนไปที่กองปราบ กรุงเทพฯ ในวันนั้น คุณลุงคุณป้า เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อมาร้องขอกับกองปราบ ทางกองปราบบอกว่าให้กลับบ้านที่อำเภอ... แล้วรอฟังคำตอบในเย็นวันนั้น

อีกสองวันถัดมา พวกเขาไปส่งผมที่โรงพยาบาล... แต่ทางโรงพยาบาลไม่รับตัวผมเนื่องจากเลือดคั่งในสมอง หัวแตก ตาซ้ายทั้งสองข้าง อาการหนักมาก อุปกรณ์ทางการแพทย์ไม่เพียงพอ คุณหมอที่โรงพยาบาล... จึงรีบส่งตัวผมไปที่โรงพยาบาล... ผมอยู่ห้องไอซียูทั้งหมด 28 วัน ในระหว่างนั้นมีพนักงานตำรวจเปลี่ยนเวรมาเฝ้าผมทุกวัน หลังจากที่คุณหมออนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาล ผมเข้าเรือนจำเลยครับ ในขณะที่อยู่เรือนจำประมาณ 5 วันครับ อยู่ภายในห้องพยาบาลตลอดเวลา ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย ใส่แอมเฟร็ส หลังจากนั้นคุณลุงคุณป้าผมมาประกันตัว กลับไปอยู่บ้านพักที่อยู่อีก 3 เดือนที่ต้องมีคนดูแลผมตลอดเวลา เข้าห้องน้ำ ขับถ่าย ผีกพูดและค่อยๆ กลับมาช่วยเหลือตัวเองให้ได้อีกครั้ง”

ผู้ต้องหาที่ 6 อายุ 24 ปี

5) พนักงานสืบสวนไม่ได้มอบสำเนาบันทึกการจับผู้ถูกจับกุม

จากการสัมภาษณ์ผู้ถูกจับกุม พบว่า พนักงานสืบสวนผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุม จะทำการถ่ายรูปผู้ถูกจับกุมกับของกลางต่างๆ ที่ได้เตรียมไว้ หรือเป็นสิ่งของที่ผู้ถูกจับกุมนั้นครอบครอง มีการอัดวิดีโอประกอบการรับสารภาพ การลงลายมือชื่อในบันทึกการถูกจับกุมนั้น ต่างเป็นวิธีปฏิบัติของพนักงานสืบสวนก่อนที่จะนำตัวผู้ถูกจับกุมส่งให้พนักงานสอบสวนใช้ประกอบการในการสอบปากคำผู้ต้องหาและการเขียนสำนวนต่อไป หากแต่ในการเก็บข้อมูลผู้ถูกจับกุม พบว่าพนักงานสืบสวนปรักปรำพยานหลักฐานเท็จให้ผู้ถูกจับกุมนั้นทั้งที่ผู้ถูกจับกุมปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา โดยทำร้ายร่างกาย และบีบบังคับให้เซ็นเอกสาร โดยไม่ได้อ่านบันทึกการจับกุม ดังข้อมูลจากการสัมภาษณ์

“ผมไปที่ห้องสืบสวน ตำรวจบังคับให้ผมสารภาพ โดยการพรินท์รูปภาพจากบัตรประชาชนของเพื่อนผมมาอีก 2 คนที่ชื่อเจมส์และแมน บอกว่าเพื่อนสองคนรับสารภาพแล้ว รีบรับสารภาพไป จะได้จับๆ ผมบอกว่า ผมไม่ได้ทำ พวกเขากระที่บอีก ตั้งแต่แนวกระดูกสันหลัง ตบผม เอาไม้มาทุบหัวบ้าง ขวดพลาสติกบ้าง สลับกันไปประมาณ 2 ชั่วโมง มีผู้ใหญ่เดินมาในห้อง มาคอยสั่งการให้ถ่ายรูป อัดวิดีโอ และเซ็นเอกสาร”

ผู้ต้องหาที่ 2 อายุ 25 ปี

ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (1) บัญญัติว่า “ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น” พนักงานตำรวจต้องอ่านรายละเอียดทั้งหมดให้ผู้ถูกจับทราบทั้งหมดพร้อมรายละเอียดว่าตนนั้นมีความผิดในเรื่องอะไร เป็นความจริงทั้งหมดหรือไม่ให้ผู้ถูกจับทราบและมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับเก็บไว้ เพราะบันทึกการจับกุมเป็นเอกสารที่ผู้ถูกจับกุมได้ลงลายมือชื่อไว้ และเป็นเอกสารสำคัญที่พนักงานสอบสวนต้องใช้ประกอบในการเขียนสำนวนคดีต่อไป

6) ผู้ถูกจับกุมไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเพื่อร้องขอความเป็นธรรม

หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกจับกุม เมื่อได้รับแจ้งเรื่องร้องเรียนเพื่อขอความเป็นธรรมจากผู้ถูกจับกุมในการถูกละเมิดสิทธิในการดำเนินคดีอาญา ยังคงพบว่าการดำเนินงานต่างๆ ยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีข้อกำหนด กฎระเบียบ ปริมาณเอกสารที่ต้องลงลายมือชื่อมีจำนวนมาก การตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต้องใช้เวลา บางครั้งหน่วยงานทำได้เพียงการประสานส่งต่อผู้ต้องหาให้ได้รับความช่วยเหลือเท่านั้นเท่านั้น

“ระหว่างที่ผมถูกฝากขังในเรือนจำ คุณพ่อคุณแม่ผมไปขอเงินประกันที่กรมคุมครองสิทธิ์ ซึ่งมีผู้ใหญ่ใจดีทวงเงินประกันมาให้ผมได้ 1 ล้านบาท แต่ศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัวเพราะคดีของผมเป็นยาเสพติด โทษร้ายแรง ซึ่งในสำนวนคดี ทางพนักงานสอบสวนเขาให้ข้อหาผมว่า ครอบครองเมทแอมเฟตามีนอันเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 จำนวน 968 เม็ดหรือหน่วยการใช้ น้ำหนักสุทธิ 91.298 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 19.242 กรัม และอีก 1 ซอง น้ำหนักสุทธิ 48.763 กรัม

คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 44.087 กรัม รวมน้ำหนักสุทธิ 140.061 กรัม รวมน้ำหนักสารบริสุทธิ์ 63.329 กรัม ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต”

ผู้ต้องหาที่ 1 อายุ 32 ปี

“หลังจากที่ผมได้รับการประกันตัว คุณพ่อผมได้ไปร้องเรียนขอความเป็นธรรมจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เพื่อขอความเป็นธรรมให้ผม เพราะผมป่วยเป็นโรคซึมเศร้าขั้นรุนแรง ไม่สามารถใช้ชีวิตเหมือนคนปกติได้ ทางหน่วยงานภาครัฐได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเพื่อนำประสานให้ผมได้ติดต่อราชการในเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องสำหรับผมต่อไปครับ”

ผู้ต้องหาที่ 5 อายุ 29 ปี

“คุณลุงผมได้รับการแนะนำจากผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง ว่าถ้าหาตัวผมไม่เจอที่สถานีเจ้าพนักงานตำรวจ ให้ไปร้องกองปราบที่กรุงเทพ สายวันนั้นคุณลุงผมเดินทางมากรุงเทพเลยครับ พอคุณลุงผมร้องเรียนไปที่กองปราบ ทางกองปราบรีบประสานงานมาที่สถานีตำรวจ... ดำเนินการให้พวกผมทันที แล้วพวกผมรีบเดินทางกลับจังหวัด... โดยเย็นวันนั้นคุณลุงผมได้รับโทรศัพท์จากพนักงานสืบสวนว่ากำลังนำผู้ป่วยไปทำการรักษาต่อที่โรงพยาบาลอำเภอ...และต้องรีบย้ายตัวเข้าโรงพยาบาลจังหวัด...เพราะอากาศผมแย่มาก”

ผู้ต้องหาที่ 6 อายุ 24 ปี

การที่ผู้ถูกจับได้รับสิทธินี้ อาจเป็นความสบายใจเพียงแค่นี้เบื้องต้น แต่ในชั้นการสอบสวน หรือชั้นพิจารณาแล้ว การได้รับสิทธิขอความเป็นธรรมจากหน่วยงานภาครัฐ แทบจะไม่ได้เป็นข้อพิจารณา เพราะสุดท้ายแล้วศาลจะพิพากษาจากพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นจากที่พนักงานสืบสวน พร้อมเชื่อสำนวนจากพนักงานสอบสวนที่ได้สอบปากคำจากผู้ถูกกล่าวหา

ความคิดเห็นของบุคลากรในกระทรวงยุติธรรมต่อสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในขั้นตอนการจับกุม

1) สถานการณ์ขณะดำเนินการตรวจค้นและจับกุม

ในการทำหน้าที่ของพนักงานสืบสวนในขั้นตอนการจับกุม แม้ว่าพนักงานสืบสวนจะทราบถึงข้อกฎหมายในการบัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับกุม ได้แก่ สิทธิในการแจ้งญาติ สิทธิในการพบทนาย ให้ทนายเข้าฟังในชั้นสอบสวน สิทธิได้รับการเยี่ยมจากญาติ และสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย หากแต่จะดำเนินการหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละรายกรณี สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ผู้ถูกจับทุกคนมีสิทธิทุกขั้นตอนครับตามเนี้ยเลย (1) มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาไว้วางใจ ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก (2) มีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นเฉพาะตัว (3) มีสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวน (4) มีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร (5) มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย โดย

ส่วนมากจะเลือกแค่โทรศัพท์บอกญาติ แต่ไม่เลือกสิทธิที่จะใช้ทนายเพราะพวกเขาารู้ตัวว่ามีความผิด ทนายก็ไม่เล่นด้วยกับคดีเหล่านี้ ส่วนสิทธิรักษาพยาบาลไม่ค่อยมีครับ”

พนักงานสืบสวนคนที่ 3 อายุ 44 ปี
กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 4 ถึง 6 (โซนใต้)

ในการสัมภาษณ์สำหรับพนักงานสืบสวนท่านหนึ่งว่า หากพนักงานสืบสวนเจอตัวผู้ต้องสงสัยที่ทางเราต้องการบุคคลผู้นั้นอยู่ พนักงานสืบสวนไม่สามารถปล่อยผู้ต้องสงสัยนั้นได้เพราะเป็นผู้ที่ทางการต้องการตัว การจับขณะนั้นจึงไม่มีหมายจับ ไม่มีหมายค้น ไม่มีหลักฐาน ทางพนักงานตำรวจจำเป็นต้องละเมิดสิทธิผู้ต้องสงสัยนั้น

“ใช้ครับ ทางพนักงานสืบสวนมีข้อมูลที่ชัดเจนสำหรับจับกุมผู้ต้องสงสัย แต่เมื่อพนักงานสอบสวนเจอผู้ต้องสงสัยและไม่สามารถที่จะทำการจับกุมผู้ต้องสงสัยได้ในขณะนั้น เพราะผู้ต้องสงสัยไม่ได้กระทำความผิด บางครั้งเราต้องใช้กระบวนการที่เรียกว่าการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเพื่อรีบดำเนินการจับกุมทันที เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาผู้นั้นไปก่อเหตุหรือทำร้ายผู้บริสุทธิ์ต่อ”

รองผู้กำกับการ อายุ 38 ปี
กองบัญชาการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล

ในสถานการณ์ขณะดำเนินการตรวจค้นและจับกุมนั้น พนักงานสืบสวนให้สัมภาษณ์ว่าการละเมิดสิทธิผู้ต้องสงสัยนั้น พนักงานสืบสวนยอมรับว่ามีการละเมิดทางร่างกาย แต่ทุกอย่างแล้วแต่สถานการณ์การจับกุม หากไม่กระทบเสียเลยผู้ถูกจับกุมนั้นจะหลบหนีทำให้ยากต่อการติดตามผู้ต้องสงสัยนั้น

2) การใช้กำลังทำร้าย ช่มชู้ บังคับ

ในส่วนการทำร้ายร่างกายผู้ถูกจับกุม ช่มชู้ รมาน ทำร้าย บังคับรับสารภาพ พนักงานสืบสวนให้ความคิดเห็นว่า เนื่องจากผู้ต้องหาไม่ยอมพูดความจริง จากบทสัมภาษณ์ของพนักงานสืบสวนรายหนึ่ง ดังนี้

“ในสมัยก่อนประมาณ 30 ปีที่แล้วนะครับ การจับกุมผู้ต้องหา สามารถนำตัวขึ้นทำยรถได้เลยครับ จับไปอัด ไปซ้อม จนต้องรับสารภาพ ปัจจุบันก็มีบ้างเพราะผู้ถูกจับกุมที่ต้องเข้าห้องสืบสวนมาถึงบู๊ปหากไม่ยอมให้การ ไม่ยอมพูด ก็ต้องโดนตบหัว จนกว่าจะยอมพูดความจริง”

พนักงานสืบสวนคนที่ 4 อายุ 47 ปี
กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 1 ถึง 3 (โซนใต้)

และให้เหตุผลต่อการใช้กำลังในการสืบสวนว่า ผู้ต้องหาขัดขืนการจับกุม คิดหลบหนี และอาจเสี่ยงต่อการทำร้ายพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังบทสัมภาษณ์นี้

“การที่ต้องใช้กำลังเพราะบางครั้งผู้ต้องหาขัดขืนการจับกุม หลบหนี ทำร้ายเจ้าพนักงาน มีอาวุธ มีสายของพวกเขาในพื้นที่นั้นพร้อมที่จะตอบโต้เราตลอดเวลา เราเองต้องเตรียมพร้อมในการป้องกันตัว”

พนักงานสืบสวนคนที่ 6 อายุ 57 ปี
กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 7 ถึง 9 (ฝั่งธนบุรี)

“ทำไมต้องละเมิดสิทธิ ทำไมต้องทำร้ายร่างกาย ทำไมต้องมีการกระทำที่เป็นเช่นนั้น เราต้องปรับฐานความคิดให้เข้ากันก่อนว่า ถ้าสมมุติผมวาดมาตรฐานของคนในสังคม กลุ่มแรกคือคนที่มีจริยธรรมสูง กลุ่มสองคือคนที่มีจริยธรรมต่ำ จริยธรรมสูงคือคนที่มีจรรยาบรรณสูงคนกว่ากลุ่มที่ไม่กระทำผิดอยู่แล้ว อีกกลุ่มหนึ่งคือคนที่มีจริยธรรมต่ำเป็นกลุ่มที่กล้ากระทำผิดเพราะมีมิติทางสังคม พวกเขาอาจจะได้รับแรงกดดัน มีความเหลื่อมล้ำบางอย่างที่ทำให้เขาเลือกที่จะกระทำผิด เขาทำงานปกติเหมือนคนทั่วไปไม่ได้ ไม่มีใครยอมรับพวกเขา คนพวกนี้จึงมีพฤติกรรมต่อต้าน ซึ่งการจับกุมจึงต้องระมัดระวัง ค่อนข้างตัดสินใจว่าการละเมิดนั้นมีขอบเขตที่จะไม่ให้ละเมิดอย่างไร ซึ่งเหมือนการเปรียบเทียบความสูงความต่ำของทัศนคติของคนสองกลุ่มที่ต่างกัน หากเป็นผู้ต้องหาจะบอกว่าโดนละเมิด ส่วนเจ้าพนักงานจะบอกว่าป้องกันตัวหรือผู้ต้องหาขัดขืน ซึ่งเป็นคำตอบตามทัศนคติของคนเหล่านั้นที่จะตอบกับสังคมว่าอย่างไร”

พนักงานตำรวจกองคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
อายุ 41 ปี

การละเมิด คือ การจับกุมโดยมิชอบ พนักงานตำรวจจับกุมผู้ต้องสงสัย/ผู้ต้องหาโดยมิชอบ อันเนื่องมาจากสถานการณ์การเข้าจับกุมในขณะนั้น ไม่ว่าจะผู้ต้องสงสัย/ผู้ต้องหาจะมีความผิดหรือไม่ก็ตาม การจับกุมทุกครั้งย่อมมีการสัมผัสร่างกายเพื่อจับกุมบุคคลนั้นไว้เพื่อให้อยู่หนึ่ง ไม่มีการเคลื่อนไหวหรือหลบหนีไปที่อื่น เนื่องจากการจับกุมย่อมมีการกระทบกระทั่งกัน หากการจับกุมนั้นไม่รุนแรงและไม่เกิดการบาดเจ็บขึ้นมา หากในสถานการณ์ขณะดำเนินการตรวจค้นและจับกุมนั้น การใช้กำลังทำร้าย ชมชู่ บังคับ ในอดีตการอุ้มเพื่อรีดรับคำสารภาพ การซ้อม การทำร้ายร่างกายจนผู้ต้องสงสัยยอมรับสารภาพนั้นเป็นเรื่องปกติ หากพนักงานสืบสวนไม่กระทำเช่นนั้น ผู้ต้องสงสัยไม่ยอมรับความผิดและต้องไปก่อเหตุในสถานที่อื่น ๆ ต่อไปแน่นอน ดังนั้น การซ้อมเพื่อให้รับสารภาพ ชมชู่เพื่อไม่ให้กลัว จึงเป็นเรื่องปกติที่พนักงานตำรวจกระทำ ผู้ต้องสงสัยเหล่านั้นมีอาวุธที่จะเตรียมต่อสู้กับพนักงานตำรวจตลอดเวลา พนักงานตำรวจการใช้กำลังต้องมีความระมัดระวังการทำร้ายจากผู้ต้องสงสัยเช่นกัน

3) การสืบสวนหาข้อเท็จจริงที่ส่งผลต่อรูปคดี

ในกรณีที่พนักงานสืบสวนไม่อนุญาตให้ใช้โทรศัพท์ติดต่อญาติหรือบุคคลอื่นนั้น พนักงานสืบสวนได้ให้ความเห็นว่าจะทำให้เสียรูปคดี เพราะอาจมีการติดต่อไปยังผู้กระทำผิดคนอื่นและทำให้เกิดการหลบหนี ยากต่อการตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ดังนั้นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในบางครั้งทำเพราะพฤติการณ์แห่งคดี ดังนั้นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในบางครั้งทำเพราะพฤติการณ์

แห่งคดีเพื่อหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและมีผลต่อรูปคดีและการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่ไม่ได้มีเจตนาจงใจละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา ดังบทสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่ง ดังนี้

“แต่ทุกคนต้องตอบข้อซักถามผมให้หมดก่อน ตอบให้สมบูรณ์ที่สุด เพราะหากเป็นเรื่องของยาเสพติด การกระทำต้องไม่ใช่คนคนเดียวแน่นอน แต่เป็นต้องทำทั้งกระบวนการของพวกเขา มันอาจจะไปต่อได้ในคดีอื่น ๆ อีก ซึ่งหากในขั้นตอนการสืบสวนนี้ ผมอนุญาตให้ใช้โทรศัพท์ รับรองความแตกแน่นอนครับ เพราะพวกนี้จะรีบหย่อนสติเกอร์ลงไปในกลุ่มไลน์ ทุกคนจะรู้หมดว่า เกมส์ล่ะ โดนเจ้าพนักงานตำรวจจับ ซึ่งให้ผมทำไงครับ จะดำเนินคดีกับกลุ่มพวกนี้ได้ไหม”

พนักงานสืบสวนคนที่ 5 อายุ 54 ปี

กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 7 ถึง 9 (ฝั่งธนบุรี)

พนักงานสืบสวนให้เหตุผลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติงานว่า การติดต่อญาติเจ้าพนักงานตำรวจต้องการให้สิทธินั้นกับผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหา แต่บางครั้งกลัวว่าการติดต่อดังกล่าวจะเสียรูปคดีในการสืบหาข้อเท็จจริง จึงไม่ให้ใช้โทรศัพท์ ดังบทสัมภาษณ์นี้

“โทรศัพท์จริงๆให้ใช้ได้หมดแค่ที่เจ้าพนักงานตำรวจจำกัดการใช้เพราะว่ามันยังมีปัญหา มันยังอยู่ในกระบวนการถ้าเป็นคดียาเสพติดเราไม่รู้ว่ามันโทรหาใครบอกรหัสลับอะไรให้คนอื่นหรือเปล่าไม่รู้ ดังนั้นเราก็จะเก็บไว้ก่อนพอถึงขั้นพนักงานสอบสวนทุกอย่างมันถูกดำเนินคดีไปแล้ว พนักงานสอบสวนจะให้ใช้ได้ปกติ แต่ประเด็นจะให้ใช้ได้ปกติหรือให้ใช้โทรศัพท์ใคร”

รองผู้กำกับการ อายุ 38 ปี

กองบัญชาการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล

พนักงานสืบสวนต้องการสืบสวนเรื่องราวทั้งหมดให้เรียบร้อยก่อนที่จะยอมให้ผู้ต้องสงสัยได้สิทธิที่จะแจ้งญาติ เพราะหาผู้ต้องสงสัยนั้นได้รับสิทธิในการใช้โทรศัพท์จะทำให้กระบวนการสืบสวนเสียไปทั้งหมด

4) ความแตกต่างในประเภทคดีที่ดำเนินการจับกุม

ในด้านกระบวนการทำงานของพนักงานสืบสวนในขั้นตอนของการตรวจค้นและจับกุม ได้สะท้อนสภาพปัญหาในกระบวนการทำงานขั้นตอนนี้ว่า โดยปกติการตรวจค้นและจับกุมจะกระทำการโดยละม่อม คือ ในกรณีที่ถูกจับไม่มีการขัดขืน อย่างไรก็ตาม การตรวจค้นและจับกุมแต่ละคดีมีความยากง่ายแตกต่างกัน เช่น คดียาเสพติดอาจไม่ขัดขืนในการจับกุมเพราะเมายา คดีลักขโมยจับมาแล้วปล่อยกลับไปก็ทำอีก แต่ถ้าเป็นกลุ่มที่อันตรายต้องมีการเตรียมความพร้อมในการจับกุมซึ่งอาจต้องประสานงานให้หน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยเหลือในการจับกุม ทำให้มีโอกาสในการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมได้โดยง่าย ดังบทสัมภาษณ์ของพนักงานสืบสวนรายหนึ่ง ดังนี้

“หากเป็นคดียา ผู้ถูกจับจะยอมขึ้นรถมาตีๆนะ เพราะเมาแทบจะตลอดเวลา ไม่มีขัดขึ้น”

“พวกลัก ริง ชิง ปล้น พวกนี้ก็มีทัศนคติเฉพาะตัว เลือกทำแค่อย่างเดียว ขโมยเนื้อเยื่อทำทั้งชีวิต จับมาแล้ว ปล่อยไปก็กลับมาทำอีก ส่วนมากไม่ค่อยเปลี่ยนอาชีพกัน ทำจนถนัด”

“หากต้องจับผู้หญิงเนี่ย ง่ายเลย เพราะผู้หญิงส่วนมากไม่วัง ยอมทุกข้อหา จะนั่งซึมๆ ร้องไห้ ขออยู่เงียบๆ ถามคำตอบคำ ในกรณีผู้หญิงจะให้พนักงานสอบสวนดูแลต่อ เราแค่จับเขามาอย่างเดียว”

“หากเจอกลุ่มที่ร้ายกาจมาก ๆ พวกเราจะขอให้หน่วยปฏิบัติการพิเศษมาช่วยเหลือ เพราะประเมินจากสถานการณ์เราเอาไม่อยู่แน่”

พนักงานสืบสวนคนที่ 1 อายุ 33 ปี

กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 1 ถึง 3 (ไซนเหนือ)

ตัวอย่างคดียาเสพติดที่มีการใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งการล่อซื้อ การมีสายลับ เพื่อให้เกิดการซื้อขายยาเสพติดและจับกุมในขณะมีของกลางเพื่อให้ยอมจำนนต่อหลักฐาน ความแตกต่างในคดีที่จับกุมจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิ ดังบทสัมภาษณ์นี้

“ยาเสพติดโดยมากเราจะมีล่อซื้ออยู่แล้วในกรณีล่อซื้อเราให้สายลับไปล่อซื้อแล้วให้ตัวผู้ต้องหาส่งของพร้อมมาส่งของปั๊บเจ้าพนักงานตำรวจก็แอบซ่อนอยู่แถวนั้นแหละ พอส่งของกันเสร็จแยกย้ายเราก็จับกุม พอเข้าจับกุมธนบัตรของกลางที่เราวางแผนลงประจำวันไว้เนี่ยไปอยู่ที่ตัวผู้ถูกกล่าวหาแล้ว ก่อนที่เราจะไปล่อซื้อ สมมุติจะล่อซื้อ 300 เราเอาแบงค์ 100 ถ่ายเอกสารไว้ให้เลขตรงกันแล้วก็ให้ 300 เนี่ยไปกับสาย สายมันก็ขี้นยาแหละสายมันก็พ้อซื้อหน่อยเราก้ให้เขาเอายามาส่งยาส่งเสร็จปั๊บพอเขารับเงินไปเราก้ซาร์จเลยก็ชัดเจนว่าธนบัตรที่เราลงประจำวันไว้เนี่ยไปอยู่ที่ตัวเขาแล้วก็ถ่ายภาพตอนหยิบออกมาจากกระเป๋าตั้งมันก็ต้องตอบให้ได้ว่าเลขธนบัตรไปอยู่ที่ตัวได้ยังไง ถ้าบอกว่าไปซื้อของเวลาอะ ส่วนมากเวลาซื้อขายยาเสพติดกลางคืน กลางวันน้อย”

จพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองผู้กำกับการ อายุ 38 ปี

กองบัญชาการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล

พนักงานสืบสวนมีปริมาณงานมาก การทำงานแต่ละคดีไม่เหมือนกัน ทั้งการใช้เวลาประเภทของผู้ต้องสงสัย การวางแผนการทำงานของเจ้าหน้าที่เข้าจับกุม หากเป็นเด็กและสตรี การจับกุมตัวไม่ยาก หากเป็นผู้ชายโดยเฉพาะคดียาเสพติดมีความยากและซับซ้อนมาก

5) พนักงานสืบสวนส่วนมากจะอยู่ที่พื้นที่เดิม ไม่ได้โอนย้ายไปประจำที่ใด เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดๆ พนักงานสอบสวนจะทราบทันทีว่ามีสิ่งใดผิดปกติ/ผิดปกติ

การทำงานของพนักงานสืบสวนต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในพื้นที่ สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพของครัวเรือน หรือกลุ่มผู้ต้องสงสัยที่น่าจับตามองหรือผู้ต้องสงสัยที่พนักงานสืบสวนกำลังรวบรวมพยานหลักฐาน

“เจ้าพนักงานตำรวจสายลับจะไม่ค่อยย้ายไปไหน หลักๆเขาจะทราบพฤติกรรมของคนในพื้นที่ทั้งหมดอยู่แล้ว เขาจะรู้ถึงว่าลูกใครหลานใคร นิสัยยังไง ยิ่งต่างจังหวัดยิ่งทั่วถึง ผมไม่ยากให้อา คดีมาตัวอย่างแล้วบอกว่าพนักงานสืบสวนทำงานผิดพลาด เพราะการทำงานมีหลายทัศนคติ การที่ พนักงานสืบสวนกระทำผิดแล้วบอกว่ากลุ่มอื่นผิดด้วย ไม่ถูกต้องครับ”

รองผู้กำกับการ อายุ 38 ปี
กองบัญชาการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล

“พนักงานสืบสวนเวลาจะจับใครมันต้องมีเช็ก่อนอยู่แล้ว พนักงานสืบสวนทุกคนไม่มีเดินไป ลอยๆแล้วจับ ผมจะเล่าเรื่องเจ้าพนักงานตำรวจสายลับก่อนปกติเขาจะไม่ค่อยย้ายไปไหนเขาจะอยู่ใน พื้นที่ตลอดเขาจะรู้ว่าใครในพื้นที่เป็นยังไงอาจมีความคลาดเคลื่อนบ้างแต่พนักงานสืบสวน ต่างจังหวัดค่อนข้างแม่น บางทีถ้ามีใครแปลกหน้าเข้ามารู้เลยว่ามีคนแปลกหน้าเข้ามาแล้วเขาจะมี เครื่องช่วยทั้งหมด ดังนั้น ถ้ามีอะไรผิดปกติหลักการสืบสวนของพนักงานสืบสวนเราจะสืบกันแบบนี้ ครับอะไรที่ผิดจากมาตรฐานสิ่งนั้นคือข้อสงสัย สมมุติคดีฆ่าสิ่งที่ผิดจากมาตรฐานคือใครเคยทำอะไร แล้วไม่ทำ คนที่ถูกต้องสงสัยเป็นกลุ่มแรกๆถ้ามีการฆ่าคนตายแล้วคนนั้นออกจากพื้นที่คนนั้นจะตก เป็นผู้ต้องสงสัยทันทีเพราะเขาทำผิดจากมาตรฐานอะไรอย่างนี้เจ้าพนักงานตำรวจสายลับจะรู้แต่เวลา จะจับกุมดำเนินคดีบ้างครั้งตัวพยานหลักฐานเราไม่มีระบบที่จะสามารถที่จะดึงข้อมูลทุกอย่างออกมา ได้เราไม่ได้มีเครื่องช่วยกล้องวงจรปิดที่มีคุณภาพสูงกล้องในกรุงเทพก็ยังเป็นดัมมี่กันอยู่”

รองผู้กำกับการ อายุ 38 ปี
กองบัญชาการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล

พนักงานสืบสวนมีความเชี่ยวชาญ ชำนาญในการนำสืบสวนและจับกุม เพราะความคุ้นเคย รู้จักสภาพแวดล้อม ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นอย่างดี เมื่อเกิดเหตุการณ์ผิดปกติขึ้นมา การนำ จับจึงไม่เป็นปัญหา ในเหตุผลของกลุ่มผู้ต้องสงสัยนั้น มีความจำเป็นที่ต้องเป็นกลุ่มแรกที่ต้องให้ ความสำคัญในการสืบสวนก่อนเพราะเป็นการเพิ่มน้ำหนักในการจับกุมให้พยานหลักฐานหนักแน่นมาก ขึ้น

6) ประชาชนไม่ได้รับรู้สิทธิของตนเองเมื่อถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ

ผู้ต้องหาเมื่อถูกจับกุมดำเนินคดี ไม่ได้พบ ไม่ได้ปรึกษาทนาย และขาดทุนทรัพย์ในการ ดำเนินคดี

“ผู้ต้องหาถูกจับกุมครั้งแรกจะตกใจกลัว ตกอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ จะยอม ทำทุกอย่างตามที่เจ้าพนักงานตำรวจบอกเพราะเกรงจะมีโทษเพิ่มมากขึ้น หากผู้ต้องหาถูกจับกุม หลายครั้งจะทราบของตัวเองจะมีสิทธิและสามารถทำอะไรได้บ้าง”

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ คนที่ 1
อายุ 50 ปี กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

“เรายอมรับว่าการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดีมีจริง และเจ้าพนักงานจะอ้างว่าได้แจ้งสิทธิทุกอย่างไปแล้ว แต่ผู้ต้องหาและจำเลยไม่ทราบ ไม่ทราบว่า จะดำเนินคดีต่อไปได้อย่างไรเนื่องจากไม่มีทนาย”

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ คนที่ 2
อายุ 50 ปี กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

7) ประชาชนไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือการเยียวยาอย่างเป็นธรรม

การพัฒนาระบบ มาตรการและดำเนินการช่วยเหลือประชาชนนั้นล่าช้า ผู้เสียหายและจำเลย ในคดีอาญาไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการเยียวยาที่แท้จริง แม้ว่าจะมีกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. 2546¹¹¹ โดยให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยใน คดีอาญา ดังต่อไปนี้ ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและ จิตใจ ค่าขาดประโยชน์ที่นำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ ค่าใช้จ่ายที่ จำเป็นในการดำเนินคดี (ก) ค่าทนายความ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง (ข) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการดำเนินคดี ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

“กรมคุ้มครองสิทธิ ทำอะไรได้บ้าง 1) การจัดทนาย เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องเรียกทนาย มาจากบัญชี ที่สภาทนายความส่งมาให้กรมคุ้มครองสิทธิโดยการเรียกตามลำดับเพื่อไม่ให้เกิดอคติ 2) กรมคุ้มครองสิทธิได้เข้าร่วมกับสถานีเจ้าพนักงานตำรวจในเรื่องการจัดทนายให้กับผู้ต้องหามากกว่า 10 ปีเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหา ซึ่งเรามีอำนาจหน้าที่เป็นตัวกลางเป็นคนประสานงานคดีและ แนะนำความช่วยเหลือต่างๆให้ผู้ต้องหา”

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ คนที่ 1
อายุ 50 ปี กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

¹¹¹กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยใน คดีอาญา พ.ศ.2546

ข้อ 6 ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยในคดีอาญา ดังต่อไปนี้

(1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผล โดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

(2) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินห้าหมื่นบาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผล โดยตรงจากการถูกดำเนินคดี

(3) ค่าขาดประโยชน์ที่นำมาหาได้ในระหว่างถูกดำเนินคดี ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาทนับแต่วันที่ไม่สามารถ ประกอบกิจการได้ตามปกติ

(4) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี

(ก) ค่าทนายความ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินอัตราที่กำหนดในตารางท้ายกฎกระทรวงนี้

(ข) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินคดี ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตาม (1) และ (2) ให้รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกินหกร้อยบาท

“คณะกรรมการกรมฯต้องพิจารณาคำพิพากษาทั้งหมด ศาลตัดสินยกฟ้อง คือ จำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้อง (ขาว) หรือศาลตัดสินยกฟ้อง คือ ยกผลประโยชน์แก่ความสงสัยให้แก่จำเลย (เทา) นำมาวิเคราะห์ทั้งหมด หากยกผลประโยชน์แก่ความสงสัยให้แก่จำเลย เราควรจะจ่ายหรือไม่ควรจ่าย หากเป็นคดีอาญาเสพติด เขาอาจจะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ใช่ผู้รู้เห็น ไม่รู้ว่าได้เงินมาจากไหนแล้วไปทำอะไรต่อ แต่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด”

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ คนที่ 2
อายุ 50 ปี กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของพนักงานสืบสวนในชั้นก่อนฟ้องคดีกองทุนยุติธรรมได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดีกองทุนยุติธรรมจึงได้สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี การบังคับคดีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อน การไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทางกองทุนยุติธรรมมีการสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายจากกองทุนยุติธรรม¹¹² ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทั้งสิ้น 8 ประการ ได้แก่ 1) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการวางเงินประกัน การปล่อยชั่วคราว 2) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความว่าความในคดีอาญา คดีแพ่ง คดีปกครอง หรือการบังคับคดี 3) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการชำระค่าธรรมเนียมขึ้นศาลและค่าธรรมเนียมอื่นๆ ในคดีแพ่งและคดีปกครอง 4) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการพิสูจน์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน รวมถึงค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมเอกสาร ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเดินเผชิญสืบของศาล ค่าใช้จ่ายในการสอบแนวเขตรังวัดที่ดินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับแผนที่ภาพถ่ายทางอากาศหรือทางดาวเทียมและการอ่าน แปล ตีความ และวิเคราะห์ภาพถ่ายดังกล่าว 5) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายอื่นของผู้ขอรับการสนับสนุน ได้แก่ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าที่พัก ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นและเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของกองทุน 6) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายอื่นเพื่อคุ้มครองช่วยเหลือให้ได้รับความปลอดภัยจากการก่ออาชญากรรมหรือการป้องกันการถูกปองร้ายเพราะได้เข้าช่วยเหลือภารกิจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือประชาชน 7) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญา การกระทำโดยมิชอบทางปกครอง หรือการกระทำละเมิดในลักษณะที่มีผลกระทบต่อประชาชนหรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่สิบรายขึ้นไปหรือที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม 8) สนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

“เกณฑ์การช่วยเหลือของผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมสุดท้ายไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายและจำเลยแก่บุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือ

¹¹² คู่มือการปฏิบัติงานกองทุนยุติธรรมประจำปี 2559 สำนักงานกองทุนยุติธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

ร่างกายจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และ (2) จำเลยในคดีอาญาที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการและถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 เพื่อให้ประชาชนที่ตกเป็นผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาได้รับทราบถึงสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมาย”

ผู้อำนวยการกองทุนยุติธรรม
อายุ 42 ปี กองทุนยุติธรรม

การที่ผู้ร้องเรียนไม่มีเงินทุนสำหรับการประกันตัวในชั้นก่อนฟ้องคดี สามารถมายื่นเรื่องให้กองทุนยุติธรรมช่วยเหลือเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และทางกองทุนยุติธรรมยังให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนในการดำเนินคดี ดังนี้

การชดเชยเยียวยาประชาชนมีพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558¹¹³ หมวด 1 มาตรา 9 เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อการช่วยเหลือประชาชน ดังนี้

- (1) การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี
- (2) การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
- (3) การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
- (4) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน
- (5) การดำเนินงานกองทุนหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุน

และทางกองทุนยุติธรรมมีระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2559 ¹¹⁴ หมวด 3 การให้ความช่วยเหลือ ข้อ 9 ผู้ขอรับความช่วยเหลือจากการกระทำในกรณีดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือเนื่องจากเหตุ ดังต่อไปนี้

¹¹³การชดเชยเยียวยาประชาชนมีพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558

มาตรา 9 เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

- (1) การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี
- (2) การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
- (3) การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
- (4) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน
- (5) การดำเนินงานกองทุนหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุน

¹¹⁴ ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2559

ข้อ 9 ผู้ขอรับความช่วยเหลือจากการกระทำในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือ

- (1) เป็นผู้เสียหายจากการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
- (2) เป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด
- (3) เป็นจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน
- (4) การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

ซึ่งความสำคัญของระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2559 หมวด 3 การให้ความช่วยเหลือ ข้อ 9 (3) มีความสำคัญกับพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544¹¹⁵ หมายถึงผู้เสียหาย คือบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นและสามารถรับค่าตอบแทน คือ เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับ เพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยมีสาระเพิ่มเติมที่ได้รับการแก้ไขในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2559¹¹⁶ในเรื่องของ การแจ้งสิทธิการได้รับค่าตอบแทน การเพิ่มอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนฯ การใช้สิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยต่อคณะกรรมการภายใน 30 วัน การแก้ไขเพิ่มเติมให้มีฐานความผิดมากขึ้น และกรณีจำเลยผู้บริสุทธิ์ที่ถูกคุมขังในชั้นสอบสวนสามารถได้รับการจ่ายเงินจากกองทุนยุติธรรมในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดได้

8) ประชาชนผู้ยากไร้ยังไม่เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง

เป็นการยกระดับสิทธิเสรีภาพตามบริบทของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล ในปัจจุบันประชาชนยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิที่ตนเองมีอยู่ตามกฎหมาย หากเทียบเคียงในระบบสากลนั้น ประเทศไทยยังต้องพัฒนาต่อไปอีกมาก เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันว่าจะได้รับการส่งเสริม ปกป้อง คุ้มครองสิทธิอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยการสร้างมาตรการ กลไก เครื่องมือ กฎหมายต่าง ๆ เพื่อพัฒนางานในเรื่องสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

-
- (1) เป็นผู้เสียหายจากการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
 - (2) เป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนด
 - (3) เป็นจำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน
 - (4) การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

¹¹⁵ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544

¹¹⁶ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2559

ด้านสิทธิมนุษยชน การวางมาตรฐานงานด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นมาตรการในเชิงระดับสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น

“ในปัจจุบันทางกรมฯอยากจะทำหน้าที่ที่มีอยู่ให้ดีที่สุดก่อน ให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิของตนเองให้ได้มากที่สุด หากประชาชนมีความรู้สามารถเอาตัวรอดจากสถานการณ์การถูกจับกุมโดยมิชอบ การยึดข้อหา การทำร้ายร่างกายต่างๆแล้วนั้น เราจึงพัฒนาประชาชนให้ทัดเทียมกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล”

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ คนที่ 2
อายุ 50 ปี กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

9) การที่ประชาชนไม่ได้รับแจ้งสิทธิและการจัดหาทนายความ

กระบวนการให้บริการเบิกจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามโครงการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญา¹¹⁷ เพื่อการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญารวม 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การแจ้งสิทธิและจัดหาทนายความ 2) การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ 3) การเบิกจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายทนายความ เริ่มต้นจากพนักงานสอบสวน 1) แจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/1¹¹⁸ ซึ่งผู้ต้องหาไม่มีหรือต้องการทนายความ มีการจัดหาทนายความความตามบัญชีของสภาทนายความ โดยจัดให้ผู้ต้องหาหนังสือแต่งตั้งตามรูปแบบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดและรับรองการปฏิบัติงานสอบสวนหรือรับรองการปฏิบัติหน้าที่เป็นทนายความแก่ผู้ต้องหา 2) ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ¹¹⁹ ว่าต่างแก่ต่างให้แก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเช่นเดียวกับทนายความในคดีทั่วไป เข้าร่วมการสอบปากคำในชั้นสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี ให้คำแนะนำทางกฎหมายแก่ผู้ต้องหาและขอยื่นคำขอประกันตัวผู้ต้องหา 3) การเบิกจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายทนายความ ผู้แทนกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติการเบิกจ่ายเงินรางวัลให้แก่ทนายความที่รัฐจัดให้แก่ผู้ต้องหาในคดีอาญาโดยให้เบิกจ่ายเป็นรายคดีในอัตราตามที่กำหนดไว้ในตารางซึ่งทนายความมีสิทธิยื่นคำขอรับ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹¹⁷ คู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการให้บริการเบิกจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ ทนายความให้แก่ผู้ต้องหาตามโครงการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.2543 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

¹¹⁸ การแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะเริ่มทำการสอบสวนผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาตามมาตรา 134/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ผู้ต้องหาทราบ กล่าวคือให้พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน

การสอบสวนผู้ต้องหา ในการสอบสวนผู้ต้องหาคดีอาญารัฐจะต้องจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ (1) เป็นผู้ต้องหาในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตและไม่มีทนายความ (2) เป็นผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาและไม่มีทนายความ (3) เป็นผู้ต้องหาในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่มีทนายความและต้องการทนายความ

¹¹⁹ วิธีการจัดหาทนายความ (1) พนักงานสอบสวนเป็นผู้จัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาจากบัญชีที่กระทรวงยุติธรรมจัดส่งให้ตามลำดับหมายเลขของบัญชีที่จัดไว้สำหรับเขตท้องที่นั้น โดยเลือกตามลำดับหมายเลขของทนายความในบัญชีไล่เรียงกันไปจนหมดบัญชีและหมุนเวียนตามลำดับหมายเลขนี้เรื่อยไป ในกรณีที่ทนายความที่พนักงานสอบสวนเลือกปฏิเสธไม่รับเป็นทนายความให้ พนักงานสอบสวนจัดหาทนายความ ในบัญชีลำดับถัดไปเป็นทนายความแทน หากผู้ต้องหาปฏิเสธไม่รับทนายความที่พนักงานสอบสวนจัดหาให้ หรือไม่มีทนายความ ในบัญชีเพียงพอที่จะจัดทำให้ได้ผู้ต้องหาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิร้องขอให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งดังต่อไปนี้เป็นผู้จัดหาทนายความแทนพนักงานสอบสวน

เงินรางวัลและค่าใช้จ่าย(ถ้ามี)ในการปฏิบัติหน้าที่ที่นายความให้แก่ผู้ต้องหา¹²⁰ การจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาเพื่อผู้ต้องหาได้รับความช่วยเหลือจากรัฐตั้งแต่กระบวนการสอบสวนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ทนายความจึงเปรียบเสมือนตัวแทนของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

“การจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาที่ไม่มีทุนทรัพย์จะจ้างทนายเป็นเรื่องที่สำคัญ ทางกรมคุ้มครองสิทธิเห็นความสำคัญจากเรื่องนี้ไม่น้อยกว่าเรื่องศาลยกฟ้อง เราจึงกำหนดการเบิกจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ที่นายความให้แก่ผู้ต้องหาตามโครงการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน”

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ คนที่ 1
อายุ 50 ปี กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

4.2.2 สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพในขั้นตอนการสอบสวน

ผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในขั้นตอนการสอบสวนว่า มีการแจ้งข้อกล่าวหาที่เป็นเท็จ (ยึดเยียดข้อกล่าวหา) และบังคับให้ลงลายมือชื่อในเอกสารเพื่อยอมรับข้อกล่าวหา ในความจริงเมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมาเข้าหาพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนสอบถามชื่อ ชื่อสกุล ชื่อรอง สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ กรณีที่มีหลักฐานว่าผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา ต้องให้ออกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ต้องหาถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในประเด็นต่างๆดังนี้

1) พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหา 4 ประการ คือ ก.สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความ ข.สิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำ ค.สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติ ง.สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล การที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งสิทธิทั้งหมดให้ผู้ต้องหาทราบก่อนที่พนักงานสอบสวนจะดำเนินการ

¹²⁰ ตารางอัตราค่าทนายความในการดำเนินคดีแก่จำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559

คดีประเภทที่ 1	คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต	อัตราขั้นต่ำเรื่องละ อัตราขั้นสูงเรื่องละ	8,000 บาท 100,000 บาท
คดีประเภทที่ 2	คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปแต่ไม่ถึงประหารชีวิต และให้รวมถึงคดีอาญาที่มีความผิดหลายกรรมหลายกระทง ซึ่งแต่ละกระทงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี แต่เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วเกินกว่าสิบปีขึ้นไปด้วย	อัตราขั้นต่ำเรื่องละ อัตราขั้นสูงเรื่องละ	3,000 บาท 75,000 บาท
คดีประเภทที่ 3	คดีอื่นนอกจากคดีในประเภทที่ ๑ หรือประเภทที่ ๒	อัตราขั้นต่ำเรื่องละ อัตราขั้นสูงเรื่องละ	2,000 บาท 50,000 บาท

สอบสวนผู้ต้องหา นั้น การแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบ¹²¹ ตามมาตรา 134/4 วรรคหนึ่งที่ว่า “ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ผู้ต้องหาจะมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” นั่นคือ การแจ้งให้ ทราบถึง “สิทธิที่จะได้รับการแนะนำและตักเตือน” หากพนักงานสอบสวนไม่แจ้งในส่วนนี้ กฎหมาย บัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิ จะรับฟังเป็น พยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นมิได้”¹²² เช่นกัน

ก.สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความ

ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 วรรค 1 (1) บัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะ “พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็น ทนายความเป็นการเฉพาะตัว” ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้ พนักงานสอบสวนอธิบายว่าตนเองจะได้รับการช่วยเหลือหรือแนะนำอย่างไรในโอกาสแรก มิฉะนั้นผู้ ถูกจับหรือผู้ต้องหาจะไม่ได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องต่อไป

“ผมไม่ได้รับสิทธิที่ผมได้พบทนาย ผมอยู่ห้องฝากขังบนสถานีตำรวจอยู่ 4 วัน วันที่ 5 ผมไปขึ้นศาลที่จังหวัด...แล้วพอตอนเย็นผมต้องไปฝากขังที่เรือนจำ...รวมทั้งหมดที่ผมต้องอยู่เรือนจำ คือ 26 วัน ผมได้ออกจากเรือนจำวันที่ 27 เพราะคุณพ่อผมได้ประกันตัวผมออกไป”

ผู้ต้องหาที่ 2 อายุ 24 ปี

“ผมไม่ได้รับสิทธิที่ผมได้พบทนาย ผมอยู่ห้องฝากขังบนสถานีตำรวจอยู่ 3 วัน วันที่ 4 คุณพ่อผมได้ประกันตัวผมออกไป”

ผู้ต้องหาที่ 3 อายุ 24 ปี

พนักงานสอบสวนได้แจ้งสิทธิในการมีทนายของผู้ต้องหา แต่ผู้ต้องหาไม่สามารถที่จะเข้าใจ สิทธิว่าการพบทนายเป็นสิทธิของผู้ต้องหาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการสอบปากคำ จึงเป็นหน้าที่ของญาติ ที่ต้องใช้สิทธินั้นแทนผู้ต้องหาในการพบทนายแทนผู้ต้องหาทั้งหมด

ข.สิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำ

ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 วรรค 1 (2) บัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะ “ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตน ใ้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน” ผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมไม่สามารถเข้าใจในการ สอบปากคำของพนักงานสอบสวน ไม่นั่นใจในคำให้การของตนเอง เกิดภาวะหวาดกลัวจนไม่สามารถ ให้การในขณะนั้นได้ ผู้ต้องหาต้องได้รับสิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำได้ แต่หาก

¹²¹ คณิต ฒ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : วิทยุชน,2561), หน้า 166

¹²² ป.วิ.อ.มาตรา 134/4 วรรคสาม เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างไรก็ดีให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ทนายนั้นมาจากพนักงานสอบสวนที่จัดทำให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาอาจยังไม่ไวใจดังเช่นตัวอย่างที่กล่าวมา คือทนายไม่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้ต้องหาที่ 1 และไม่ได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องใดๆ

“ผมบอกว่าทำไมเขาถึงไม่บันทึกตามคำให้การของผมว่าผมเหตุการณ์เป็นอย่างนี้ พนักงานสอบสวนสรุปยอดไปเลยว่าผมขอให้การชั้นศาล ซึ่งเขาไม่ได้บันทึกคำให้การของผมไว้เลย ผมได้เจอทนายของเจ้าพนักงานตำรวจ เขาเดินหน้านิ่งๆและไม่คุยกับผม”

ผู้ต้องหาที่ 1 อายุ 32 ปี

พนักงานสอบสวนได้แจ้งสิทธิในการมีทนายของผู้ต้องหาเช่นกัน แต่สำหรับกรณีของผู้ต้องหาคนที่ 1 พนักงานสืบสวนได้ลงบันทึกการจับกุมว่า ผู้ต้องหาจะให้การในชั้นพิจารณาดี ทำให้พนักงานสอบสวนไม่สอบปากคำเพิ่มเติมพร้อมทนายที่ไม่ให้คำแนะนำใดๆกับผู้ต้องหา ทั้งที่ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธตั้งแต่ชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเช่นกัน แต่หลักฐานเหล่านั้นไม่ได้บันทึกลงไปในส่วนคดีแต่อย่างใด

ค.สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติ

ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 วรรค 1 (3) บัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะ “ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร” ผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิได้รับการร้องเรียนหรือติดต่อกับญาติ หากผู้ต้องหาหวาดระแวงจนขั้นสุดที่ไม่สามารถให้ปากคำกับพนักงานสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนควรจะให้ผู้ต้องหาได้สิทธิพบญาติเพื่อความอบอุ่นใจ คลายความเครียด วิตกกังวล

“หลังจากที่ผมตะโกนเรียกพี่บีให้โทรหาคุณพ่อด้วย คุณพ่อผมตามมาที่สถานีเจ้าพนักงานตำรวจ ผมเห็นคุณพ่อแล้ว แต่พนักงานสอบสวนไม่ให้พบ บอกว่ายังสอบสวนผมไม่เสร็จ”

ผู้ต้องหาที่ 5 อายุ 29 ปี

“ผมได้ตะโกนบอกคุณป้าข้างบ้าน ในขณะที่ผมถูกจับกุมปรักปรำให้รับสารภาพนั้นว่า ให้ติดต่อคุณพ่อผมด้วย ว่าผมถูกจับไปที่ สถานีตำรวจภูธร... ซึ่งในขณะที่สอบสวนอยู่นั้น ผมได้เห็นคุณพ่อนั่งรอผมอย่างใจจดใจจ่อ แต่พนักงานสอบสวนไม่ให้ผมพบคุณพ่อแต่อย่างใด อ้างผมว่ายังสอบสวนไม่เสร็จ ซึ่งหลังจากนั้นผมไม่ได้พบคุณพ่ออีกเลย จนกระทั่งเข้าเรือนจำไป 366 วัน...”

ผู้ต้องหาที่ 7 อายุ 34 ปี

ในชั้นสอบสวน หลังจากที่พนักงานสืบสวนทำการมอบบันทึกการจับกุมให้ผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนต้องให้สิทธิผู้ต้องหาในการใช้โทรศัพท์ติดต่อญาติเพื่อได้รับการช่วยเหลือ แต่ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนไม่ให้สิทธินั้นแก่ผู้ต้องหาแต่อย่างใด

ง. สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล

ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 วรรค 1 (3) บัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะ “ได้รับการรักษาพยาบาล โดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย” หากผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาได้รับบาดเจ็บจากการจับกุม พนักงานสอบสวนควรรีบส่งตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาให้แพทย์ได้รับการรักษาพยาบาล

“ผมไม่ได้รับสิทธิใดๆในการรักษาพยาบาลครับ ผมอยู่ห้องฝากขังบนสถานีตำรวจภูธรอยู่ 4 วัน วันที่ 5 ผมไปขึ้นศาลที่จังหวัด...แล้วพอตอนเย็นผมต้องไปฝากขังที่เรือนจำ...ซึ่งในระหว่างที่ผมอยู่เรือนจำ ผมเริ่มไอเป็นเลือด ผมคิดว่าน่าจะมาจากการที่ผมโดนกระแทบตามแนวสันหลังอย่างรุนแรง และหน้าอก รวมทั้งหมดที่ผมต้องอยู่เรือนจำคือ 26 วัน ผมได้ออกจากเรือนจำวันที่ 27 เพราะคุณพ่อผมได้ประกันตัวผมออกไป ทุกวันนี้ผ่านไป 4 ปี ผมยังนั่ง/ยืน ยึดตัวไม่ได้ ผมไม่สามารถทำงานได้ เพราะผมปวดกระดูกสัน ต้องให้พี่ที่ทำงานนวดให้เหมือนกระดูกทับเส้นครับ”

ผู้ต้องหาที่ 2 อายุ 24 ปี

“หลังจากที่ถูกซ้อมเขาให้ผมนอนโรงพัก 1 คืน พนักงานสอบสวนบอกผมจะพาไปโรงพยาบาล ซึ่งก่อนไปนั้น เขาได้นำน้ำดื่มมาให้ผมดื่ม 1 แก้ว แต่เป็นแก้วน้ำพลาสติกที่มีหลอดเจาะลงไปแล้ว แอมรูที่เจาะไม่ได้เหมาะสมกับหลอดเล็กๆเลยครับ รูที่เจาะหลอดลงไปใหญ่มาก ผมสงสัยนิดหน่อยแต่ดื่มเข้าไป 1 อีกจนรู้สึกว่ ทำไมน้ำมันขม มีกลิ่นเหม็นแปลกๆ ผมเลยทิ้งน้ำแก้วนั้นไปครับ พอไปถึงโรงพยาบาลคุณหมอตรวจแค่ปัสสาวะครับ ไม่ได้ตรวจบาดแผลตามร่างกายผม แล้วผลปัสสาวะออกมาเป็นสีม่วง ซึ่งผมไม่เข้าใจเลย แต่หมอไม่ได้ตรวจตามร่างกายที่ผมมีรอยถลอกที่มือและเจ็บสันหลัง”

ผู้ต้องหาที่ 3 อายุ 24 ปี

การที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการรักษาพยาบาลในทันทีเพราะการที่พนักงานสืบสวนหลีกเลี่ยงที่จะทำร้ายในจุดที่บุคคลทั่วไปสังเกตเห็นได้ชัด พนักงานสอบสวนจึงต้องสังเกตผู้ต้องหาว่า ในขั้นตอนการจับกุม พนักงานสืบสวนทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาหรือไม่

2) ผู้ต้องหาไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา

ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรค 1 บัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะ “เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ” จากการศึกษาพบว่า พนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำ และไม่ได้แจ้งข้อหา ไม่ให้สอบปากคำเพิ่มเติม แต่พยายามให้ลงลายมือชื่อสารภาพว่าเป็นผู้กระทำความผิด

“ผมบริสุทธิ์ใจที่จะมาให้การว่าผมไม่ได้กระทำความผิดตามข้อหาที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งมา พอผมมาถึงสถานีตำรวจ พนักงานสอบสวนให้ผมเซ็นเอกสาร ซึ่งผมไม่ได้กรทำผิด เหตุใดที่ผมต้องเซ็น

เอกสาร พนักงานสอบสวนบอกผมว่า เพื่อนทั้งสองคนยอมรับผิดแล้ว รีบเซ็นเอกสารไปจะได้กลับบ้าน
 ทั้งที่พอผมเซ็นเอกสารแล้ว ผมถูกนำตัวเข้าห้องฝากขังเลยครับ”

ผู้ต้องหาที่ 4 อายุ 25 ปี

“เขาพาผมกลับมาที่กองสอบสวน แล้วเขาพยายามบังคับขู่เชิญผม ให้ผมยอมรับว่าผม
 เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ผมปฏิเสธตลอด ไม่ได้เซ็นยินยอมอะไร ทำร้ายร่างกายตามลำตัว ตบกกหู
 ผม มีหลายอย่าง ทั้งเอาเข็มขัดมารัดคอ แล้วดึงให้ไม่หายใจ ถูกซ้อมสองสามนาที่ เขาซ้อมเสร็จ เขา
 ถาม เราปฏิเสธ เจ้าพนักงานตำรวจบอกว่าผู้หญิงเค้าบอกหมดแล้ว แล้วเขาก็ซ้อมอีก”

ผู้ต้องหาที่ 7 อายุ 34 ปี

การที่พนักงานสอบสวนไม่ได้บอกรายละเอียดคดีต่อผู้ต้องหา ทำให้เกิดความสงสัยกับ
 ผู้ต้องหาว่า ทำผิดในกรณีใด ทั้งที่ผู้ต้องหาบริสุทธิ์ใจที่จะเข้ารับมอบตัว หรือทำร้ายร่างกายจนกระทั่ง
 ผู้ต้องหายอมรับสารภาพผิดตามที่พนักงานสอบสวนต้องการ

3) ผู้ต้องหาไม่ได้รับโอกาสในการแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์ แก่ตัวผู้ต้องหา

ป.วิ.อ. มาตรา 134 วรรค 4 บัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะ “ในการถามค่าให้การผู้ต้องหาให้
 พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์
 แก่ตนได้”

พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาในการแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็น
 ประโยชน์แก่ตนได้ ดังนั้น เมื่อเริ่มการสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบถามข้อมูลเบื้องต้น
 เกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา ผู้ต้องหาจึงมีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตนเอง ภายใต้หลักเกณฑ์ที่พนักงาน
 สอบสวนให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์แก่ตนเพื่อให้การ
 สอบสวนดำเนินต่อไปได้โดยถูกต้องและชอบธรรม

“คืนนั้น ผมมีนัดจะไปเที่ยวหัวหินกับเพื่อนหลายคน แล้วรถมอเตอร์ไซด์เพื่อนคนหนึ่งมันเสีย 1
 คัน ผมจึงตัดสินใจไม่ไปขับรถมอเตอร์ไซด์กลับบ้าน ผมจึงไปส่งเพื่อนทีละคน ทีนี้เหลือผู้หญิง 2 คน
 ผมและ (ผู้ต้องหาคนที่ 2) จึงนัด ผู้หญิง 2 คน ไปโรงแรม โดยผู้หญิง 2 คนนั้น เขาขับรถของเขาคนละ
 คันกับผม จึงนัดกับไปที่โรงแรมที่ผู้หญิงเขาเปิดไว้แล้ว ผมเห็นว่าดีก็มากแล้วเลยจึงขอไปนอนด้วย
 แล้วระหว่างทางผมแวะซื้อเบียร์ที่เซเว่นก่อนเข้าโรงแรม ผมออกมา 10 โมงของอีกวันครับ พอจาก
 โรงแรมผมก็กลับบ้าน

ซึ่งพนักงานสอบสวนไม่ให้โอกาสฟังผมเพื่อแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงที่เป็น
 ประโยชน์แก่ตัวผม เพราะในคืนที่เกิดเหตุผมนอนอยู่ในโรงแรม ไม่ได้ไปทำร้ายร่างกายฝรั่งและลัก
 ทรัพย์ใคร”

ผู้ต้องหาที่ 4 อายุ 25 ปี

เนื่องจาก ในวันเกิดเหตุ ผู้ต้องหาที่ 2 และ 4 ได้พักที่โรงแรมพร้อมผู้หญิงไม่ได้ไปก่อเหตุตามที่ พนักงานสืบสวนกล่าวแต่อย่างใด

“ภายในเย็นวันนั้น พวกเขาไปส่งผมที่โรงพยาบาล...(ประจำอำเภอ) แต่ทางโรงพยาบาลไม่รับตัวผม เนื่องจากเลือดคั่งในสมอง หัวแตก ตาซ้ายทั้งสองข้าง อาการหนักมาก อุปกรณ์ทางการแพทย์ไม่เพียงพอ คุณหมอที่โรงพยาบาลท่าม่วงจึงรีบส่งตัวผมไปที่โรงพยาบาล... (ประจำจังหวัด) ผมอยู่ห้องไอซียูทั้งหมด 28 วัน ในระหว่างนั้นมีพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจเปลี่ยนเวรมาเฝ้าผมทุกวัน หลังจากที่ คุณหมออนุญาตให้ออกจากโรงพยาบาล ผมเข้าเรือนจำเลยครับ

ในขณะที่อยู่เรือนจำประมาณ 5 วันครับ อยู่ภายในห้องพยาบาลตลอดเวลา ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย ใส่แอมเพิร์ส หลังจากนั้นคุณลุงคุณป้าผมมาประกันตัว กลับไปอยู่บ้านพักที่บ้านอีก 3 เดือนที่ต้องมีคนดูแลผมตลอดเวลา เข้าห้องน้ำ ขับถ่าย ผีกพูดและค่อยๆกลับมาช่วยเหลือตัวเองให้ได้อีกครั้ง

ผมไม่มีโอกาสแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องหาครับ เพราะผมอยู่โรงพยาบาลออกจากโรงพยาบาลเข้าเรือนจำเลย”

ผู้ต้องหาที่ 6 อายุ 24 ปี

ผู้ต้องหาทั้ง 2 ท่านไม่ได้มีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ใดๆ ที่พนักงานสอบสวนได้เขียนสำนวนคดีสั่งฟ้องผู้ต้องหาแม้แต่น้อย

4) พนักงานสอบสวนจงใจผู้ต้องหาโดยให้คำมั่นสัญญาเพื่อลงลายมือชื่อในสำนวนคดี

ป.วิ.อ. มาตรา 135 บัญญัติให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะ “ในการถามค่าให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต่อนั้น” กล่าวได้ว่า ในการสอบปากคำผู้ต้องหาแม้ว่ากฎหมายจะไม่บังคับให้ผู้ต้องหากก็ตามแต่มีหลักประกันสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบเพื่อจงใจให้ผู้ต้องให้การในเรื่องที่ต่อนั้น ซึ่งหมายความว่า หากผู้ต้องหาจะให้การใดๆไม่ว่าจะเป็นการรับสารภาพหรือภาคเสธต้องเกิดจากความสมัครใจของ ผู้ต้องหานั้น แต่จากการศึกษาพบว่ามีกรณีละเมิดสิทธิผู้ต้องหาในประเด็นนี้ ดังบทสัมภาษณ์ดังนี้

“พวกเขาจึงขับรถกระบะมาที่สถานีเจ้าพนักงานตำรวจภูธร... พาผมไปที่ห้องสืบสวน บังคับให้ผมสารภาพ โดยการพรินท์รูปภาพจากบัตรประชาชนของเพื่อนผมมาอีก 2 คน ผมเจอไอ้... (ผู้ต้องหาคนที่ 3) และไอ้... (ผู้ต้องหาคนที่ 4) บอกว่าเพื่อนสองคนรับสารภาพแล้ว รีบรับข้อหาไป จะได้จบๆ ผมบอกว่า ผมไม่ได้ทำ พวกเขากระที่บผมที่แนวกระตุกสั้นหลัง ตบผม เอาไม้มาทุบหัวข้าง ขวดพลาสติกบ้าง สลับกันไปประมาณ 2 ชั่วโมง ”

ผู้ต้องหาที่ 2 อายุ 25 ปี

“พวกเขาขับรถไปลักพัก พวกเขาไปจอดอีกทีหนึ่ง ผมโดนบังคับให้ลงจากรถกระยะ พวกเขาลากผมไปห้องหนึ่ง จึงเปิดตามผมออก ผมจึงได้เห็นว่า เป็นโรงพักที่บ้านผม ซึ่งมีหลายคนเวียนเข้ามาคุยกับผมว่า รีบยอมรับสารภาพ เพราะเพื่อนทั้งสองคนรับสารภาพหมดแล้ว ผมไม่เข้าใจว่าเพื่อนผมคือใคร ยอมรับเรื่องอะไร และผมต้องทำยังไง แต่ตอนนั่งในรถผมได้ยินพวกเขาคุยเรื่อง ทำร้ายร่างกายชาวต่างชาติ หามอเตอร์ไซค์ และมีผู้ต้องหามารับแล้ว 1 คน เขาบอกให้เรายอมรับในเรื่องที่ว่าทำผมไม่ทราบว่าเป็นเรื่องที่ทำให้ผมยอมรับเรื่องอะไร อยู่ๆ ให้ผมยอมรับ ผมไม่รับหรอกครับ”

ผู้ต้องหาที่ 3 อายุ 25 ปี

“คุณลุงมารับตัวผมไปที่สถานีเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อมอบตัวกับพนักงานสอบสวน ทันทีที่นั่งลง ผมเจอไอ้... (ผู้ต้องหาคนที่ 2) และไอ้... (ผู้ต้องหาคนที่ 3) นั่งคู่กัน ผมแปลกใจทั้งที่เราไม่เคยร่วมกันกระทำความผิดอะไร ทำไมวันนี้ทั้งสองคนมาสถานีเจ้าพนักงานตำรวจพร้อมกัน

ในขณะนั้น ผมถามไอ้... (ผู้ต้องหาคนที่ 2) ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเลยว่า มันเกิดเรื่องอะไรขึ้น ซึ่งมันตอบว่า เจ้าพนักงานตำรวจบังคับมันให้รับสารภาพว่า ทำร้ายร่างกายฝรั่งและลักทรัพย์ มันเลยมาให้เจ้าพนักงานตำรวจไปจับไอ้... (ผู้ต้องหาคนที่ 3) ซึ่งมันออกไปหาปลากับพ้อมันที่ทะเล ส่วนผมเพิ่งขับรถบรรทุกกลับจากต่างจังหวัด จะเอาเวลาไหนไปทำผิด แต่พนักงานสอบสวนไม่ฟัง จับผมเข้าห้องฝากขังเลยครับ ผมเข้าห้องขังพร้อม(ผู้ต้องหาคนที่ 3) ส่วน (ผู้ต้องหาคนที่ 2) แยกห้องไปขังอีกห้อง ซึ่งผมกับ(ผู้ต้องหาคนที่ 3) บอกว่า หากขังห้องเดียวกันแล้ว พวกผมทั้งสองคนคงกระเทียบมันและคาห้องขังแน่ๆ”

ผู้ต้องหาที่ 4 อายุ 25 ปี

5) ผู้ต้องหาไม่ได้รับสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว)

จากการศึกษาพบว่า มีเพียงกรณีศึกษาเดียวที่ไม่ได้รับสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวซึ่งทำให้ผู้ต้องหาขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงอิสรภาพระหว่างการดำเนินคดีการศึกษาเล่าเรียนเนื่องจากเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์สูง ศาลจึงไม่อนุญาตในการประกัน หรือหากจะอนุญาต อาจจะต้องใช้หลักประกันที่มีมูลค่าสูงทำให้ผู้ต้องหาในคดีอาญาที่เป็นผู้บริสุทธิ์และยากจนไม่มีเงินหรือหลักทรัพย์ เพื่อแลกกับอิสรภาพชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี และหลายคดีที่ผู้ต้องหาตกเป็นแพะรับบาป ดังปรากฏจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“ในชั้นการพิจารณาคดี ศาลได้ให้เหตุผลว่า ตำรวจชั้นสัญญาบัตรไม่มีเหตุโกรธเคืองกับจำเลยมาก่อน ไม่มีเหตุที่จะกลั่นแกล้งจำเลย ศาลจึงมีความเห็นตามโจทก์ ในขณะที่ผมได้รับหลักประกันจากกระทรวงยุติธรรมเป็นจำนวนเงิน 1 ล้านบาท แต่ศาลมิให้ประกันตัว เนื่องจากศาลพิจารณาคดีว่า พยานหลักฐานที่ยื่นมาไม่เพียงพอที่จะหักล้างกับความผิดที่จำเลยกระทำ ศาลอุทธรณ์จึงพิพากษาตามศาลชั้นต้น คือตัดสินให้ผมติดคุกตลอดชีวิต”

การที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับสิทธิในการประกันตัว เนื่องจากศาลพิจารณาว่า โทษของยาเสพติดที่ผู้ต้องหาไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้รับอนุญาต คือ เมทแอมเฟตามีนอันเป็นยาเสพติดให้

โทษในประเภท 1 จำนวน 968 เม็ดหรือหน่วยการใช้หน้าหนังสือ 91.298 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 19.242 กรัม และอีก 1 ซอง หน้าหนังสือ 48.763 กรัม คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ 44.087 กรัม รวมหน้าหนังสือ 140.061 กรัม รวมหน้าหนังสือสารบริสุทธิ์ 63.329 กรัม ดังนั้น ผู้ต้องหาจึงไม่ได้รับการประกันตัวและศาลพิจารณาคำคุกตลอดชีวิต

ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนต่อสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

1) การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนใช้ระยะเวลาาน

สอดคล้องกับพนักงานสอบสวนรายหนึ่งที่มีประสบการณ์ในการทำคดีฆ่าผู้อื่นถึงแก่ความตายที่ต้องใช้ระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงทำให้ต้องฝากขังผู้ต้องหาในเรือนจำ ซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาได้ การพิจารณาหลักเกณฑ์การปล่อยตัวชั่วคราว เนื่องจากในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์หรือไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะได้พิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด การปล่อยตัวชั่วคราวจึงเป็นมาตรการที่มีความสำคัญยิ่งหากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน การปล่อยตัวชั่วคราวต้องพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ อาทิ ความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐานที่ปรากฏ พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีหรือข้อเท็จจริงในการกระทำความผิด ความเชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด การหลบหนีของผู้ต้องหา ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใด ดังนั้นในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวถึงแม้จะตระหนักถึงสิทธิของผู้ต้องหาและผู้ถูกจับกุม แต่พนักงานสอบสวนก็ต้องตระหนักถึงบริบทอื่น ๆ ควบคู่กันไป โดยเฉพาะภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นที่เกิดจากการปล่อยตัวชั่วคราว จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“ตัวอย่างเคสฆ่ากันก็คือเอาปืนมายิงกันรู้ว่าใครมายิงแต่คนยิงหลบหนี เราต้องไปรวบรวมพยานหลักฐาน สอบปากคำว่าใครเป็นคนยิง จากพยานที่เห็นคนยิง พอรวบรวมพยานหลักฐานสมมุติว่ายิ่งตายวันนี้ พยานคนนั้นมาให้พยานหลักฐาน 1 ปาก กล้องวงจรปิดก็ไม่มี ก็ต้องไปหาพยานแวดล้อมเพื่อจะขอออกหมายจับ แล้วกว่าจะรวบรวมพยานหลักฐานได้ เขายังกันมีเวลา 48 ชั่วโมง เราต้องเอามือผู้ต้องหาไปตรวจเขม่าดินปืน ซึ่งการตรวจเขม่าดินปืนมันไม่สามารถจะออกมาในวันสองวันไม่ได้เพราะมันต้องติดต่อหลายหน่วยงาน ลองคิดดูว่า 48 ชั่วโมงจะทันไหม มันไม่สามารถทำได้อยู่แล้ว กฎหมายเมืองไทย ต้องพิสูจน์และสืบข้อสงสัย เพราะถ้ามีเหตุอันควรสงสัยแล้วศาลยกฟ้อง เราก็เลยต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้ดีที่สุด แต่ก่อนให้ระยะเวลา 3 วันแต่เขามองว่า ตรวจสอบผู้ต้องหาเยอะเลยมองว่า 48 ชั่วโมงเป็นเวลาพอสมควร ดูไม่ขัดกับเสรีภาพของผู้ต้องหา ถ้า 24 ชั่วโมง ก็ดูน้อยไป...”

พนักงานสอบสวนชายที่ 3 อายุ 48 ปี
กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 7 ถึง 9 (ฝั่งธนบุรี)

2) การวางเงินประกันธนาคารปล่อยตัวชั่วคราวค่อนข้างสูง โดยเฉพาะคดีอาชญากรรมที่ไม่สามารถหาหลักประกันมาได้ทันเวลาต้องฝากขังไปก่อน

ได้แก่ การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนต้องใช้ระยะเวลาจากขั้นตอนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ หรือบางครั้งผู้ต้องหาและผู้ถูกจับกุมคิดว่าตนเองไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา เนื่องจากการประกันตัวผู้ต้องหาต้องใช้เอกสารทางราชการและหลักฐานอื่นๆ ทำให้ต้องใช้เวลาในการเตรียมเอกสาร ประกอบกับเงินประกันตัวผู้ต้องหาเป็นไปตามฐานความผิดบางคดีใช้เงินประกันตัวสูง เช่น คดีอาชญากรรม ซึ่งส่วนใหญ่ญาติไม่สามารถนำหลักฐานและเงินประกันมาได้ทันเวลาทำให้ต้องนำผู้ต้องหาไปฝากขังที่เรือนจำก่อนจะมีการประกันตัว จึงเป็นที่มาว่าของคำพูดที่ว่า “คนจนติดคุก คนรวยไม่ต้องติด” เพราะคนรวยจะมีเงินสดใช้ในการประกันตัวได้ทันที รวมถึงการจ้างทนายส่วนตัวมาสู้คดี แต่คนจนไม่สามารถทำได้จึงต้องนอนในห้องขังหรือเรือนจำ อีกประเด็นหนึ่งคือปัญหาการฝากขังในเรือนจำ ส่วนใหญ่ผู้ต้องหาและผู้ถูกจับกุม ครอบครัว/ญาติจะนำหลักฐานและจำนวนเงินมาประกันตัวไม่ทันเวลาที่กำหนดหรือเป็นคดีอุกฉกรรจ์ไม่ให้มีการประกันตัว ทำให้ผู้ต้องหาต้องถูกนำไปฝากขังเพื่อรอการพิจารณาคดีเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ในช่วงเวลานี้ทำให้ขาดสิทธิและเสรีภาพ การไปอยู่ในเรือนจำต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของเรือนจำ โดนตัดผม เปลี่ยนเสื้อผ้า เวลาออกจากเรือนจำศาลต้องใส่กุญแจมือ โซ่ตรวน ติดเครื่องสัญญาณกันหลบหนี ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เพราะคดียังไม่สิ้นสุดว่ากระทำผิดจริง แต่ถูกปฏิบัติเหมือนกับนักโทษเด็ดขาด จากบทสัมภาษณ์พนักงานสอบสวนหญิงรายหนึ่ง ดังนี้

“กว่าเขาจะติดคุกกว่าญาติจะมา ต้องมีหนังสือรับรองในการยื่นประกัน ทำให้ทันถ้าเขาไม่มีเอกสารมายังไงมันไม่ทัน เราจะแนะนำว่าให้คุณเตรียมทุกอย่างไปยื่นที่ชั้นศาล ซึ่งเราแนะนำว่าเอกสารหรือหลักทรัพย์ที่ใช้ในการประกันตัวคืออะไรบ้าง แล้วคุณเตรียมเพื่อไปยื่นที่ศาล 48 ชั่วโมง คุณมาไม่ทันหรอก บางทีเสาร์อาทิตย์คุณขอหนังสือรับรองเงินเดือนไม่ทันอยู่แล้ว ซึ่งมันเหมือนที่ชาวบ้านเขาจะพูดว่าเรามีแต่คนรวยเท่านั้นแหละที่ไม่ติดคุก อันนี้จริงเพราะว่ามีเงินสดมันมีแต่คนมีตั้งเท่านั้นแหละที่จะยื่นทัน ส่วนค่าประกันตัว ศาลจะมีการวางมาตรการไว้ว่า อัตราโทษเท่านี้ให้คิดเรทประมาณนั้น โรงพักจะคิดสูงกว่านี้ไม่ได้ คิดต่ำกว่านี้ได้แต่จะต่ำมากไม่ได้ มันจะมีเรื่องเงินประกันซึ่งไม่ทันในชั้นสอบสวนแน่นอน ส่วนใหญ่ปัญหาที่เจอของพนักงานสอบสวนก็คือเรื่องการประกันตัวซึ่งไม่ทันก็เข้าไปเรือนจำไปก่อนตรงนี้อาจมองเหมือนละเมิดสิทธิหรือไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนรวยคนจน”

พนักงานสอบสวนหญิงที่ 1 อายุ 38 ปี

กองบังคับการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล 7 ถึง 9 (ฝั่งธนบุรี)

การแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134/4 วรรคหนึ่งที่ว่า “ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” นั่นคือ การแจ้งให้ทราบถึง “สิทธิที่จะได้รับการแนะนำและตักเตือน” หากพนักงานสอบสวนไม่แจ้งในส่วนนี้ กฎหมายบัญญัติว่า

“ถ้อยคำใดๆที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นมีได้”¹²³เช่นกัน

4.2.3 สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาในขั้นตอนสังคดีของพนักงานอัยการ

เมื่อมีคดีเกิดขึ้นเป็นหน้าที่ของพนักงานสืบสวนที่ต้องดำเนินการจับผู้ถูกจับ พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสืบสวน ต่อจากนั้นเสนอสำนวนการสอบสวนต่อพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าพยานหลักฐานการสอบสวนเพียงพอที่จะพิสูจน์ให้รับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยหรือไม่ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหา หากเห็นว่าเพียงพอพนักงานอัยการจะสั่งฟ้องหากเห็นว่าไม่เพียงพอจะสั่งไม่ฟ้อง หรือหากเห็นว่าการสอบสวนยังไม่สิ้นกระแสความจะสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นที่กำหนดให้จนกว่าจะเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ว่าจะสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง เมื่อสั่งฟ้องแล้วก็จะติดตามดำเนินคดีในศาล และเมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้วหากเห็นว่าคำพิพากษาไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมจะอุทธรณ์ฎีกาต่อไปจนถึงที่สุด

1) การสั่งฟ้องคดี

สภาพปัญหาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในขั้นตอนการสังคดีของพนักงานอัยการที่กระทบสิทธิผู้ต้องหามากที่สุด คือ การสั่งฟ้องคดี เพราะพนักงานอัยการจะยื่นฟ้องผู้ใด ผู้นั้นจะต้องได้รับหลักประกันว่าเขาได้ทราบและมีโอกาสแก้ตัวได้แล้วฟังความทุกฝ่าย¹²⁴ เหตุนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120¹²⁵ จึงบัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” การที่เจ้าพนักงานมีความจำเป็นต้องฟังคำให้การผู้ต้องหาเพื่อตรวจสอบความจริง มิได้กระทบกระเทือนสิทธิแต่อย่างใด เพราะพนักงานสอบสวนมีหน้าที่เรียกผู้ต้องหาสอบปากคำตามคำสั่งเจ้าพนักงานอัยการ ซึ่งหากพนักงานอัยการไม่สอบปากคำผู้ต้องหานั้นแล้ว ยังเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยเพราะหากพนักงานอัยการเพราะหากพนักงานอัยการต้องสั่งฟ้องคดี การฝากขังผู้ต้องหาต้องดำเนินต่อไป ซึ่งการฝากขังชั่วคราวเป็นการกระทบกับสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของอัยการท่านหนึ่ง ดังนี้

“คือตอนนี้ตามกฎหมายเขาให้ระยะเวลาอัยการกับตำรวจร่วมกันพอให้ระยะเวลาอัยการกับตำรวจร่วมกัน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานมารวบรวมในสำนวน อัยการคู่สำนวนต้องการสอบเพิ่มให้ทำยังไง ส่วนใหญ่ตำรวจพื้นที่จะไม่มีปัญหาจะดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมส่วนเราจะรีบส่งเอกสารไปให้ แต่ถ้าเวลามันมากกว่านี้จะดีกว่าในการที่อัยการสั่งสอบเพิ่มไปตำรวจเขาก็จะมีเวลาสืบหาข้อเท็จจริงในระยะเวลาที่เหมาะสมหรือเพียงพอ อย่างเราสอบไปเขามีเวลา 3 วัน เขาจะหาได้ตาม 3 วันที่เขาสามารถหาได้ ถ้าเกิดสำนวนที่ส่งมาตั้งแต่เนิ่นๆ อัยการจะฝากต่อไป ถ้าตำรวจยังตามไม่ได้

¹²³ ป.วิ.อ.มาตรา 134/4 วรรคสาม เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

¹²⁴ คณิต ฒ นคร, ภูมิธรรมและบทบาทพนักงานอัยการ (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2551), หน้า 112.

¹²⁵ ป.วิ.อ. มาตรา 120 ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน

จะฝากอีกฝากหนึ่ง มันจะได้หลักฐานที่ชัดเจนกว่า การขยายระยะเวลาฝากขังคนที่เดือดร้อนคือผู้ต้องหา เพราะว่าผู้ต้องหาที่เขาไม่มีประกันจะต้องอยู่ในเรือนจำไปเรื่อย ๆ เพราะเขาต้องถูกพิสูจน์ความบริสุทธิ์”

พนักงานอัยการที่ 1 อายุ 68 ปี
สำนักงานอัยการสูงสุด

2) การฝากขังผู้ต้องหาโดยขาดพยานหลักฐานที่เพียงพอในการดำเนินคดี

การละเมิดสิทธิของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาที่ถูกดำเนินคดีหลายคนไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวต้องถูกจำกัดเสรีภาพ สูญเสียทั้งกำลังใจ กำลังกาย ทุกสิ่งทุกอย่างเวลาที่ตกเป็นผู้ต้องหา ดังนั้นการพิจารณาสำนวนจึงต้องตระหนักถึงความถูกต้องและมีวัตถุประสงค์หลักในการนำเอาผู้กระทำผิดตัวจริงมาลงโทษให้ได้ เพราะในช่วงรอคอยเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ถึงแม้จะเป็นขั้นตอนตามกฎหมายที่ถูกต้อง แต่สำหรับคนที่ไม่ได้กระทำความผิด การถูกควบคุมตัว การฝากขังถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพเช่นกัน จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“คนที่เขาถูกจำกัดเสรีภาพ การเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม คุณทำให้คนๆหนึ่งต้องสูญเสียทั้งกำลังใจ กำลังกาย ทุกสิ่งทุกอย่างเวลาที่ตกเป็นผู้ต้องหา ซึ่งคนที่มีอำนาจเป็นพนักงานอัยการไม่คำนึงเลยเพราะว่าตนเองเป็นฝ่ายกระทำ แต่ผู้ที่เขาได้รับผลเนี่ยเขาได้รับผลมาก เพราะฉะนั้นการที่เขาได้รับผลอย่างนี้เราจะต้องมีความยุติธรรมในหัวใจของพนักงานอัยการ ว่าจริง ๆ แล้วเขาใช้ไหม การที่เราจะฟ้องเอาคนๆนี้ มาขึ้นศาลเราต้องมีความมั่นใจว่าเขาเนี่ยเป็นคนที่ไม่ผิดกฎหมายและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีให้ศาลเห็นว่าเขากระทำความผิดและลงโทษ”

พนักงานอัยการที่ 2 อายุ 65 ปี
สำนักงานอัยการสูงสุด

สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของพนักงานตำรวจที่กล่าวถึงการฟ้องคดีหรือไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การดำเนินงานมีหลายขั้นตอนที่ทำให้เกิดความยุติธรรมกับผู้ต้องหาเพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิและประการสำคัญตำรวจมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ได้ถ้าเห็นว่าไม่ควรปล่อยผู้กระทำความผิดไว้ อีกประการหนึ่งถ้าพนักงานตำรวจทำผิดและละเมิดสิทธิผู้ต้องหาที่ถูกลงโทษเช่นกัน

“คือมันมีหลายชั้น ตั้งแต่อัยการสั่งฟ้องไม่ฟ้องพอมาเราถ้าสั่งไม่ฟ้องก็จบแต่ถ้าเกิดเราแย้งก็ไปที่อัยการสูงสุด อัยการสูงสุดก็ไม่ฟ้องก็จบที่อัยการสูงสุด ถ้าเกิดว่าเป็นคดีที่ฟ้องไปแล้วเราก็ไปศาล พอศาลยกฟ้อง พอหลังฟ้องก็จะมีขั้นตอนอัยการอุทธรณ์ไม่อุทธรณ์เราจะเห็นขอบไหมถ้าเห็นขอบก็จบคดีจบ ถ้าเกิดเราแย้งว่าน่าจะอุทธรณ์ก็อุทธรณ์ไปที่ศาล แล้วอุทธรณ์ฎีกาหลังจากที่ศาลตัดสิน....”

“ในกรณีตำรวจที่เขาละเมิดแล้วโดนผู้ต้องหาฟ้องก็ได้รับโทษ ถ้าเกิดผิดก็ต้องรับหมดเลย ถ้าบกร่องทางวินัยก็ถูกลงโทษทางวินัยเช่นสอบสวนล่าสุดไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดแล้วเกิดความเสียหายถูกผู้ต้องหาผู้เสียหายฟ้องก็มีการดำเนินวินัยเสร็จแล้วก็มีการลงโทษทางวินัย แต่ถ้าเป็น

เรื่องที่ทำผิดกฎหมายถ้าผู้ต้องหาผู้เสียหายเขาฟ้องอันนั้นคุณก็ต้องไปแก้ตัวเอา แต่ถ้าเขาฟ้องแล้วจริง ๆ คุณไม่ผิดก็มีการช่วยในการดำเนินคดีมีอัยการช่วยแก้ต่างให้ถ้าคุณปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับการคุ้มครอง”

พนักงานสอบสวน อายุ 55 ปี

กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 ถึง 6 (โซนใต้)

ปัญหาการสังคดีของพนักงานอัยการในชั้นก่อนฟ้องคดี **ปัญหาแรก คือ การสั่งฟ้องและการสั่งไม่ฟ้อง** หากการสังคดีของพนักงานอัยการตาม ป.วิ.อ.มาตรา 143 คือ ก่อนที่พนักงานอัยการจะสังคดีอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น จะต้องไม่ปรากฏเงื่อนไขระดับคดี ซึ่งมีลำดับชั้นการพิจารณาชอบที่จะเป็นไปไดดังนี้¹²⁶ 1) พิจารณาว่าการกระทำที่กล่าวหาเป็นความผิดต่อกฎหมายหรือไม่ 2) ถ้าการกระทำที่กล่าวหาเป็นความผิดต่อกฎหมาย ให้พิจารณาว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่ 3) ถ้าการกระทำที่กล่าวหาเป็นความผิด ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด ให้พิจารณาว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิสูจน์หรือไม่ และ 4) ถ้าหากการกระทำที่กล่าวหาเป็นความผิด ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด มีพยานหลักฐานเพียงพอแก่การพิสูจน์ความผิดผู้ต้องหา ให้พนักงานอัยการพิจารณาลำดับสุดท้ายว่ามีเหตุอันควรใช้ดุลยพินิจไม่ฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ สำหรับการสั่งฟ้องตาม ป.วิ.อ.มาตรา 143 พนักงานอัยการได้สั่งโดยพิจารณารอบด้านแล้ว คำสั่งฟ้องของพนักงานอัยการรวมตลอดทั้งคำสั่งชี้ขาดให้ฟ้องและการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดและจะต้องฟ้องศาลต่อไป แต่หากพนักงานอัยการไม่ได้ลำดับชั้นการพิจารณาชอบทั้ง 4 ประการตามที่กล่าวอ้างมานั้น เท่ากับพนักงานอัยการคิดว่าสำนวนที่พนักงานสอบสวนส่งมาเป็นความจริงทุกประการ ทำให้ชีวิตผู้ต้องหาเหล่านั้นหมดสิทธิเสรีภาพในชีวิตทันที **ปัญหาที่สองคือ** การละเมิดสิทธิผู้ต้องขังโดยไม่เจตนา เพราะพนักงานอัยการไม่ได้สัมภาษณ์หรือเจอผู้ต้องหาว่าเหตุการณ์ที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งการพิจารณาเช่นนี้ ทำให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาพร้อมทั้งละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องขังไปพร้อมกัน

4.3 ระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

การสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีของพนักงานอัยการจำต้องมีการควบคุมตัวและการขังผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนตาม ป.วิ.อ.มาตรา 87 เหตุผลความจำเป็นที่ต้องจำกัดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 87 ในระหว่างการควบคุมตัวผู้ต้องหาในระยะเวลา 48 ชั่วโมงนั้น ตำรวจต้องพยายามหาพยานหลักฐานเพื่อแจ้งข้อหาต่อผู้ต้องหา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกักตัวผู้ต้องหาในห้องขัง เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหลบหนี เหตุผลจำเป็นสำหรับข้อปฏิบัติในการควบคุมผู้ต้องหา/ผู้ถูกจับไม่ให้เกินกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรากฎหมาย ในกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวและมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือการฟ้องคดี ให้นำตัวผู้ถูกจับไปศาล

¹²⁶ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : วิทยุชน, 2561) หน้า 528-529.

ภายใน 48 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่ มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น อันมีอาจก้าวล่วงเสียได้ โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล ขอบหมายซึ่งผู้ต้องหาไว้ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบพิจารณาก็ได้ ในกรณี ความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งซึ่งได้ครั้งเดียวมีกำหนดไม่เกิน 7 วัน ในกรณี ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปีหรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งซึ่งหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกิน 48 วัน ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไปจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งซึ่งหลายครั้งติดๆ กันได้แต่ครั้งหนึ่ง ต้องไม่เกิน 12 วันและรวมกันทั้งหมด ต้องไม่เกิน 84 วัน

4.3.1 ระยะเวลาการตรวจค้นและจับกุมของ

ด้านระยะเวลาในขั้นตอนที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุม ส่วนใหญ่จะเป็นคดีอุกฉกรรจ์ หรือคดียาเสพติดที่นำไปเก็บไว้ไว้ในเซฟเฮ้าส์นั้นเป็นเพราะต้องการสืบสวนเพื่อขยายผลในการจับกุมผู้กระทำความผิดจึงต้องใช้ระยะเวลาในการสืบสวนมากกว่าปกติทำให้อาจเกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาได้ ซึ่งพนักงานสืบสวนกล่าวว่า การนำตัวไปกักไว้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด¹²⁷ เจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตัวผู้ถูกจับตามมาตรา 14 เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน 3 วัน เมื่อครบกำหนดต้องส่งตัวให้กับพนักงานสอบสวน โดยภาพรวมพนักงานสืบสวนไม่ได้มีเจตนาละเมิดสิทธิเสรีภาพแต่เป็นกระบวนการขั้นตอนหนึ่งในการสืบสวนเพื่อขยายผลในคดีที่อาจก่อความเสียหายให้กับคนหมู่มากจึงมีการละเมิดสิทธิของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในบางครั้ง จากบทสัมภาษณ์ของพนักงานสืบสวนรายหนึ่ง ดังนี้

“การนำตัวไปเซฟเฮ้าส์นั้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 มาตรา 15 เจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 14 (3) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 14(3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้น ตามที่จะเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวน หาก

¹²⁷ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (1) ภูมิพลอดุลยเดช ปร. ให้ไว้ ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 เป็นปีที่ 31 ในรัชกาลปัจจุบัน.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (1) มาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 14 ให้ถือว่า กรรมการ เลขานุการ รองเลขานุการ และ เจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 14 (3) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 14 (3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้น ตามที่จะเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไปทั้งนี้โดยมิให้ถือว่ากรรมการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ยังเป็นคดียาเสพติดยังใช้พรบ.ยาเสพติด 2519 ยังใช้กันอยู่นะครับ มาตรา 15 เราจำเป็นต้องกักตัวผู้ต้องสงสัยไว้สอบถามไว้ก่อน เราใช้เวลาตามกฎหมายที่ให้ไว้เลยครับ 3 วัน ทั้งการโอนเงิน เครือข่าย การขยายความ การทำสำนวนเพื่อส่งพนักงานสอบสวน”

พนักงานสืบสวนรายที่ 5
กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 ถึง 6 (โซนใต้)

“ช่วงระยะเวลาก่อนที่จะนำผู้ต้องหาไปยังสถานีตำรวจไม่มีระยะเวลาการนับ เริ่มนับ 48 ชั่วโมง หลังจากที่ถึงสถานีตำรวจ ซึ่งทำให้เจ้าพนักงานจับผู้ต้องหาได้นำไปเซฟเฮ้าท์ อ้างว่าเดินทางอยู่ ต้องเดินทางข้ามจังหวัดบ้างทำให้ระยะเวลาการนับยิ่งล่าช้าลงไป”

นักวิชาการมหาวิทยาลัย อายุ 45 ปี

4.3.2 ระยะเวลาการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

จากการสัมภาษณ์พนักงานสอบสวน 7 ราย พนักงานสอบสวนหญิง จำนวน 2 คนและพนักงานสอบสวนชาย จำนวน 5 คน พบว่า พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่แสดงความเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา และระยะเวลาที่เหมาะสมในการควบคุมและส่งสำนวนการสอบสวนว่าไม่เพียงพอต่อการสอบสวนคดี โดยเฉพาะคดีที่มีความซับซ้อน ซึ่งระยะเวลามีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในเรื่องการฝากขังเนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างในกระบวนการสอบสวนที่ต้องใช้ระยะเวลานานหรือมีหลายขั้นตอนในการดำเนินการสอบสวน หรือการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นๆ และต้องใช้เอกสารหลักฐานทางราชการ ทำให้ผู้ต้องหายื่นประกันตัวไม่ทันหรือเป็นคดีอุกฉกรรจ์ไม่ให้ประกันตัวทำให้ต้องนำตัวฝากขังในเรือนจำ ตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์ของพนักงานสอบสวนชายรายหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

“ระยะเวลาการควบคุมตัวผมว่ายังไม่เหมาะสมเช่นคุณจับมาวันศุกร์แล้ววันเสาร์ศาลเปิดครึ่งวันซึ่งบางครั้งยังไม่ได้ 12 วัน ถ้าเลยเสาร์อาทิตย์ไปคุณหมดสิทธิ์เลยนะ แทนที่ 12 วันจะขอทำการเต็มๆ ไม่นับวันหยุดมันควรมากกว่า 48 ชม. คดีเดี่ยวยังสอบไม่ทันเลยแล้วแต่ละวันมีก็คดี แล้วคดีพวกลักขังชิงปล้น ไปให้ระยะเวลาเยอะ แต่คดีฉ้อโกง เอกสารมันเยอะ และฝากขังได้แค่ 5 ผลัด ซึ่งมันไม่ Balance กับข้อเท็จจริง”

พนักงานสอบสวนหญิงที่ 2 อายุ 38 ปี
กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 ถึง 6 (โซนใต้)

สอดคล้องกับการแสดงความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนหญิงรายหนึ่งที่มีความสอดคล้องกันในเรื่องระยะเวลาไม่เพียงพอต่อการทำงานเนื่องจากหน่วยงานราชการปิดเวลา 16.00 น. จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เราทำงานเรามีเวลาแค่ 48 ชั่วโมง ซึ่งบางทีก็ไม่เต็ม 48 ชั่วโมง เราจะต้องเอาไปศาลก่อน ซอกกล่าวหาเกี่ยวกับหลักปฏิบัติ ส่วนใหญ่เราก็จะยึดเมตตาดูอยู่แล้ว เรื่องของระยะเวลาที่กำหนด 48 เอาจริง ๆ ก็ไม่ถึงต้องวิ่งไปศาลแล้วศาลเปิดแค่ 4 โมงเย็น ตำรวจต้องรีบ”

พนักงานสอบสวนชายที่ 4 อายุ 50 ปี

กองบังคับการตำรวจนครบาล 4 ถึง 6 (โซนใต้)

สอดคล้องกับความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนหญิงรายหนึ่งที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องระยะเวลาไม่เพียงพอต่อการทำงานเนื่องจากเป็นคดีที่ซับซ้อนต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงทำให้ระยะเวลา 48 ชั่วโมงไม่เพียงพอต่อการทำงาน จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“นอกจากอัยการสั่งให้เพิ่มแล้วก็ถ้าเกิดระหว่างนี้ทำสำนวน 48 ชั่วโมงอยู่ในช่วงรวบรวมพยานหลักฐาน แต่ถ้าเกิดว่าไม่ทันก็คือไปที่เรือนจำ 48 ชั่วโมงคดีอื่น ๆ ไม่ทันอยู่แล้ว สมมติว่าจับยาบ้ามาได้ 1000 เม็ด 48 ชั่วโมงยังงี้ก็ไม่ทันแน่ ๆ เพราะเจ้าหน้าที่ก็ต้องเอายามาตรวจดูว่ามีสารอะไรที่เป็นตัวตั้งต้นอยู่ ต้องรอผลยา 15 วัน ถ้าเขามีประวัติเยอะก็ต้องใช้ระยะเวลาในการเช็ค...”

พนักงานสอบสวนหญิงที่ 1 อายุ 38 ปี

กองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ถึง 9 (ฝั่งธนบุรี)

การสัมภาษณ์พนักงานพิสูจน์หลักฐาน พบว่าการกำหนดระยะเวลาการตรวจและออกรายงานการตรวจพิสูจน์ ด้านนิติวิทยาศาสตร์ทุกสาขา เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสอดคล้องกับการพัฒนาประสิทธิภาพการตรวจพิสูจน์เพื่อรองรับงานสืบสวนในกระบวนการยุติธรรม มีกำหนดระยะเวลาการตรวจพิสูจน์และออกรายงานการตรวจพิสูจน์ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 552/2561¹²⁸ ตามบัญชีแนบท้ายคำสั่ง ดังนี้

1. ตรวจสถานที่เกิดเหตุ (คำสั่งที่ สพฐ.ตร.ที่ 568/2561 ลง 11 ธ.ค. 2561 หรือที่แก้ไขเพิ่มเติม)

แบ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุหลักทรัพย์ การตรวจเก็บวัตถุพยานที่บุคคลหรือของกลางทั้งในและนอกที่ตั้ง กำหนด 15 วัน

การตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีอื่น ๆ กำหนด 30 วัน

2. ตรวจเอกสาร (คำสั่งที่ สพฐ.ตร.ที่ 263/2559 ลง 24 ธ.ค. 2559)

คดีอาญา กรณีไม่ขอพยานเอกสารของกลางหรือตัวอย่างเอกสารเพิ่มเติมกำหนด 30 วัน

คดีอาญา กรณีขอพยานเอกสารของกลางหรือตัวอย่างเอกสารเพิ่มเติม กำหนด 30 วัน

คดีแพ่ง กรณีไม่ขอพยานเอกสารของกลางหรือตัวอย่างเอกสารเพิ่มเติมกำหนด 45 วัน

คดีแพ่ง กรณีขอพยานเอกสารของกลางหรือตัวอย่างเอกสารเพิ่มเติม กำหนด 45 วัน

3. ตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน กำหนด 30 วัน

4. ตรวจทางเคมีฟิสิกส์ กำหนด 30 วัน

5. ตรวจยาเสพติด แบ่งเป็นการตรวจหาความบริสุทธิ์และรายละเอียดอื่น ๆ กำหนด 30 วัน ยาเสพติดประเภท 1 และ ประเภท 2 กำหนด 30 วัน ยาเสพติดประเภท 4 ประเภท 5 หรือวัตถุออกฤทธิ์หรือสารระเหย กำหนด 30 วัน

6. ตรวจลายนิ้วมือแฝง กำหนด 30 วัน

¹²⁸ คำสั่ง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 552/2561 เรื่อง การกำหนดระยะเวลาการตรวจพิสูจน์และออกรายงานการตรวจพิสูจน์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

7. ตรวจชีววิทยาและดีเอ็นเอ กำหนด 30 วัน

8. ตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ กำหนด 30 วัน

การกำหนดระยะเวลาการตรวจพิสูจน์และออกรายงานการตรวจพิสูจน์มีระยะเวลาที่ชัดเจน เพราะเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จากบทสัมภาษณ์พนักงานพิสูจน์หลักฐานรายหนึ่ง ดังนี้

“ขั้นตอนเมื่อได้รับแจ้งรายละเอียดเบื้องต้นเราต้องออกเดินทางไปกับพนักงานสอบสวน โดยมีหลักการตรวจ 3 อย่าง 1) วัตถุพยานที่จะบ่งชี้ว่ากระทำความผิด 2) วัตถุพยานที่จะบ่งชี้วิธีการกระทำความผิด และ 3) วัตถุพยานที่จะบ่งชี้ผู้ที่กระทำความผิด ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติร่วมกันของพนักงานสืบสวนกับพนักงานพิสูจน์หลักฐาน และเมื่อเก็บวัตถุพยานไปแล้วจึงนำไปสู่การตรวจพิสูจน์ตามระยะเวลา เช่น ตรวจอาวุธปืน 30 วัน การตรวจดีเอ็นเอ 30 วัน....”

พนักงานพิสูจน์หลักฐานที่ 1

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากการสัมภาษณ์เห็นได้ว่าการตรวจพิสูจน์หลักฐานแต่ละกรณีใช้ระยะเวลาที่ต่างกันและใช้ระยะเวลานานในการพิสูจน์หลักฐานจึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาคิดว่าเป็นการละเมิดสิทธิเนื่องจากใช้ระยะเวลาในการสอบสวน คမ်းซังหรือฝากขังนานในการตรวจสอบ ปัญหาระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหา หลังจากการจับกุมส่งพนักงานสอบสวน 48 ชั่วโมง ไม่เพียงพอต่อการทำงานจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ หน่วยงานราชการบางแห่งเปิดทำการเพียงครึ่งวันในวันเสาร์ และหน่วยงานบางแห่งปิดทำการในวันเสาร์อาทิตย์ และหน่วยงานราชการส่วนใหญ่ปิดทำการในเวลา 16.00 น. ประกอบกับแต่ละวันเจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่รับผิดชอบหลายภารกิจและหลายคดีทำให้แสดงความคิดเห็นว่า ระยะเวลาไม่เพียงพอต่อการทำงาน

4.3.3 ระยะเวลาในการสังคดีของพนักงานอัยการ

จากการสัมภาษณ์พนักงานอัยการ 4 ราย พบว่า พนักงานอัยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี ระยะเวลาที่ให้พนักงานอัยการปฏิบัติงานไม่เหมาะสมในการตรวจสอบสำนวนคดี บางครั้งพยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือพนักงานสอบสวนไม่นำพยานหลักฐานเข้าสำนวนจึงต้องให้มีการสอบสวนเพิ่มเติม ทำให้ต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นในการทำงานของพนักงานสอบสวน ในขณะเดียวกันพนักงานอัยการต้องรอสืบสำนวนคดีจากพนักงานสอบสวนอีกครั้ง ทำให้ไม่ทัน 48 ชั่วโมง ทำให้ผู้ต้องหาต้องฝากขังต่อไปเรื่อย ๆ ตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของพนักงานอัยการจากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“...อันนี้คือไม่แบ่งระยะเวลาให้อัยการ ของอัยการไม่เหมาะสมเลย จริง ๆ แล้วกฎหมายอาจจะกำหนดความเหมาะสมไว้แล้วแต่พอมันมาถึงอัยการแล้วเวลามันเหลือน้อยแล้วมันก็เลยไม่เหมาะสม เหมาะสมอย่างไรก็คือเหมาะสมในการให้ความเป็นธรรมกับเคส เพราะว่าบางทีเขาอาจจะถูกยึดยถาถ้าเกิดว่าเราไม่มีเวลาจะไปสอบเขาได้ไหม”

พนักงานอัยการที่ 3 อายุ 60 ปี

สำนักงานอัยการสูงสุด

สอดคล้องกับพนักงานอัยการอีกรายหนึ่งแสดงความคิดเห็นสอดคล้องในเรื่องระยะเวลาที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“กรณีที่หลักฐานมันไม่ชัดก็สอบสวนเพิ่มเติมไม่ได้หรือว่าส่งมาล่าช้าก็ทำอะไรพยานหลักฐานบางอย่างสูญหายไป เช่น การเก็บข้อมูลจากกล้องวงจรปิด การพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ ถ้าถามว่ากระตลิตผู้ต้องหาอย่างไรก็คือระยะเวลาฝากขังถ้าเกิดขังนานยิ่งกระตลิตผู้ต้องหาอยู่แล้ว ฝากขังนานผู้ต้องหาจะมีเวลาพิสูจน์ความผิดความบริสุทธิ์ของเขา เขาต้องอยู่ในเรือนจำไปเรื่อยๆ หรือถ้าจะมาฝากเพิ่ม ตำรวจบอกว่าไม่เอา แล้วไปเพิ่มงานให้อัยการอีกต่างหาก ซึ่งผู้ต้องหาที่ต้องอยู่นานไปอีก”

พนักงานอัยการที่ 1 อายุ 68 ปี
สำนักงานอัยการสูงสุด

สอดคล้องกับพนักงานอัยการอีกรายหนึ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการไม่นำพยานหลักฐานเข้าสำนวน ทำให้ต้องเสียเวลาในการตรวจสอบเพิ่มเติม จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“เก็บข้อมูลมาสมมุติว่าผู้เสียหายบอกว่าหลักฐานที่ส่งให้ตำรวจ แต่ตำรวจไม่ยอมส่งให้อัยการ ต้องถามว่าเหตุผลทำไมถึงไม่ยอมส่งให้ โอเคตำรวจอาจจะบอกว่าตัวเองมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานที่เขาเห็นสมควรเท่านั้นเขาถึงจะเอาไปใส่ในสำนวน พอเขาส่งสำนวนมาให้อัยการกลายเป็นว่าอัยการต้องการเอกสารเหล่านั้น ต้องสั่งสอบเพิ่ม อย่างคดียาเสพติด ตำรวจชุดจับทำงานเต็มที่เลย ปรากฏว่ามีการถ่ายรูปสภาพจับก่อนที่จะมาส่งพนักงานสอบสวน ชุดจับทั้งถ่ายภาพขณะตรวจค้น ขณะจับกุม ถ่ายภาพของกลางนู่นนี่นั่น แต่พอถึงเวลา ปรากฏว่าพยานหลักฐานมันหายหมายความว่าภาพถ่ายเหล่านี้ไม่ได้ดึงเข้าสำนวนหรือว่าของกลางบางส่วนไม่ได้มีการเก็บเข้าสำนวนซึ่งพนักงานสอบสวนงานเยอะเนอะ อาจจะมีการหลงลืมหรืออาจเกิดจากดุลพินิจในการคัดเลือกเอกสารที่จะมารวมในสำนวน แต่ปรากฏว่าหลายครั้งเนี่ยอัยการมีการโทรศัพท์กลับไปว่า เอ๊ะ แล้วมันไม่มีภาพหรอหรอเนี่ยนั่น ซึ่งถ้าถามในส่วนของผู้กล่าวหาหรือเจ้าพนักงานผู้ร่วมจับกุม จะบอกว่าส่งไปให้หมดแล้ว แต่ไม่รู้พนักงานสอบสวนเอาไปไว้ที่ไหนอย่างนี้เป็นต้น”

พนักงานอัยการที่ 4 อายุ 49 ปี
สำนักงานอัยการสูงสุด

สอดคล้องกับพนักงานอัยการรายหนึ่งที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาในการทำงานว่าเคยมีการทำข้อตกลง (MOU) ให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการกำหนดเวลาส่งสำนวนสอบสวนให้มีเวลาเหลือให้อัยการพิจารณาแต่การดำเนินงานก็ยังคงมีความล่าช้า ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาที่รอพิสูจน์ความบริสุทธิ์เดือดร้อนจากการฝากขังในเรือนจำถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากขั้นตอนการพิจารณาคดีอาญา จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“แต่ถ้ามีเวลามากกว่านี้จะดีกว่า การที่อัยการสั่งสอบเพิ่มไปตำรวจเขาก็จะมีเวลาสืบหาข้อเท็จจริงในระยะเวลาที่เหมาะสมหรือเพียงพอ อย่างเราสอบไปเขามีเวลา 3 วัน เขาก็จะหาได้ตาม 3

วันที่เขาสามารถหาได้ มันก็จะได้หลักฐานที่ชัดเจนกว่า ถ้าถามว่าแล้วจะแก้ไขยังไงดี มันเคยมี MOU ระหว่างตำรวจกับอัยการ ว่าคุณต้องส่งอย่างน้อยต้องก่อนครบฝากสุดท้าย 1 ฝาก คราวนี้อัยการเคยคิดว่าทำไมมันไม่แบ่งครึ่งไปเลยมาตรา 87 เนี่ย ระยะสมมุติว่า 7 ฝาก ตำรวจเอาไปเลย 4 ฝาก อัยการ 3 ฝากแบบนี้เพราะตำรวจเป็นคนหาพยานหลักฐานก็ต้องให้เขาเยอะกว่า บางคนก็จะเหมือนกับว่าไม่เป็นไรก็ตำรวจเอาไปเลยเต็มที่ไปเลย 7 แล้วก็เพิ่มกฎหมายให้อัยการ 3-4 อย่างนี้ แต่คนที่เดือดร้อนก็คือผู้ต้องหาที่เขารอพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของเขา...”

พนักงานอัยการที่ 4 อายุ 49 ปี

สำนักงานอัยการสูงสุด

สอดคล้องกับพนักงานอัยการที่แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่องระยะเวลาในการสอบสวนที่มีผลต่อการสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องคดี เนื่องจากถ้าพยานหลักฐานไม่เพียงพอไม่สามารถสั่งฟ้องได้จึงยกฟ้อง ถ้าเป็นผู้กระทำผิดจริงเป็นอันตรายเพราะอาจก่อความเดือดร้อนในกับประชาชนทั่วไป ในด้านระยะเวลาที่มีผลต่ออายุความคดี ถ้าคดีหมดอายุความ พนักงานอัยการยังไม่ดำเนินการสั่งฟ้อง ก็จะทำให้ไม่สามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ ความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อระบบกระบวนการยุติธรรมจะสั่นคลอน การสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องในกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากที่จะคงไว้ซึ่งความยุติธรรมของคนในสังคม จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“เวลากระชั้นชิด คือมีวิธีการแก้ได้ 2 อย่าง คือ เวลาที่มันกระชั้นชิดเนี่ยคือระยะเวลาของการควบคุมตัวที่มันจะหมดลงหรืออะไรอย่างนี้ พนักงานอัยการก็จะต้องสั่งสอบสวนเพิ่มเติมถ้าเผื่อว่ามันมีพ้องก็ฟ้องแต่ถ้าเกิดว่าหลักฐานไม่พอจริง ๆ เราก็สั่งไม่ฟ้องเราก็ปล่อยตัวไป ถ้าสมมุติหลักฐานไม่พอแล้วสั่งสอบสวนเพิ่ม เวลาหมดแต่เป็นพยานหลักฐานที่สำคัญและจำเป็นต้องยอม ถ้าได้พยานหลักฐานอันนี้มาพนักงานสอบสวนยืนยัน ถ้าเป็นเราจะปล่อยตัวผู้ต้องหาเลย ในตอนฟ้องถ้าเผื่อว่าระยะเวลาหมด ระยะเวลาหมดมี 2 อย่าง ถ้าหมดการควบคุมต้องปล่อยไปแล้วมีประกันให้ประกันตัว แล้วก็ต้องหาพยานหลักฐานจนพอ แต่ถ้าประกันก็มีเวลาแต่ถ้าไม่จะเลื่อนไปเรื่อย ๆ แต่จุดที่สำคัญที่สุด คือเรื่องอายุความ เป็นเรื่องที่พนักงานสอบสวนทำก็ช้า อายุความเราก็ช้าจนกระทั่งขาดอายุความ ซึ่งอันนี้ขาดไม่ได้ ถ้าเผื่อว่าจะขาดอายุความก็อยู่ที่ดุลพินิจของพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง แต่จะปล่อยให้คดีขาดอายุความโดยที่ไม่ได้สั่งเนี่ยถือว่าไม่ถูกต้อง”

พนักงานอัยการที่ 1 อายุ 68 ปี

สำนักงานอัยการสูงสุด

ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของท่านอัยการท่านหนึ่งว่า

“จะมามองหาว่าชั้นการจับกุมไม่มีการซ้อมผู้ต้องหาคงจะเป็นไปไม่ได้ เนื่องจากเป็นเรื่องของจิตสำนึก หากแต่เป็นโจรจริงๆจำเป็นต้องใช้กำลัง แต่หากไม่ใช่อย่าทำเกินกว่าเหตุ

ตามบทบัญญัติดังกล่าวย่อมต้องผูกพันการทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ว่าจะเป็นตำรวจทั้งฝ่ายสืบสวนและสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานทั้งเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ในคดีเหล่านี้หากเจ้าหน้าที่ดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมจะพบว่าไม่มีพยานหลักฐานที่เป็นประจักษ์ชัดว่าจำเลยทั้งหมดมิได้กระทำความผิด ซึ่งพยานหลักฐานเหล่านี้เจ้าหน้าที่ตำรวจล้วนได้เข้าถึงตั้งแต่แรกแล้ว

หากแต่ไม่นำพามาประกอบการสืบสวนสอบสวนโดยเที่ยงธรรม ทั้งพยายามทำลายคุณค่าของพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยทั้งสามลงเสียอีก จึงเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ไม่ชอบไม่ซื่อตรงต่อกระบวนการพิจารณาว่าจะหาบุคคลมาเป็นจำเลยเพื่อให้สามารถปิดคดีได้โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริสุทธิ์ ดังที่จำเลยทั้งหมดกล่าว”

อัยการท่านที่ 1 สำนักงานอัยการสูงสุด

อำนาจการสอบสวนเป็นอำนาจเดียวที่พนักงานสอบสวนได้รับในการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหาซึ่งการสอบสวนนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การทำงานของพนักงานสอบสวนจะแยกออกเป็นอิสระจากการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ แต่พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสั่งคดีเพราะพนักงานสอบสวนได้ทำแค่ความเห็นเท่านั้น อำนาจการสั่งคดีเป็นอำนาจของพนักงานอัยการ ซึ่งในการทำงานนั้นเรื่องระยะเวลาเป็นตัวกำหนดที่ต้องทำให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต้องทำงานร่วมกัน มีอาจกล่าวได้ว่าในขั้นตอนนี้กระทบสิทธิของผู้ต้องหาอย่างแน่นอน ทุกวันนี้ยังคงเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ทำได้เพียงประคับประคองการทำงานงานร่วมกันให้ได้ดีที่สุด

4.3.4 ระยะเวลาการฝากขังในเรือนจำ

การสัมภาษณ์พนักงานราชทัณฑ์ 2 ราย พบว่า พนักงานราชทัณฑ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีว่า เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา เนื่องจากต้องถูกคุมขังทั้งที่ยังอยู่ในขั้นตอนการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ บางกรณีการฝากขังใช้เวลานานผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาต้องใช้ชีวิตในเรือนจำจึงมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพ ศาลควรพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว ตัวอย่างของพนักงานราชทัณฑ์ จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“ศาลชั้นต้นก็จะให้หมายเหลือง คือ จำคุกระหว่างอุทธรณ์ ฎีกา กรณีที่ไม่อุทธรณ์ ฎีกา และศาลพิพากษาถึงที่สุด ก็จะได้หมายเป็นพิพากษาถึงที่สุดหรือหมายแดง อันนี้คือข้อที่ 1 กระบวนการขั้นตอน กรมราชทัณฑ์ คือเราจะเริ่มรับรู้ข้อเท็จจริงตรงนี้หลังจากที่ตำรวจส่งมาหมายฟ้า ผู้ต้องขังจะอยู่กับเรา ตรงนี้มีระยะเวลา 84 วันตามกฎหมาย แล้วก็จะถูกส่งมาฟ้อง ถ้าศาลรับฟ้อง ศาลจะออกไปเยี่ยมมาให้หมายถึงขังระหว่างการพิจารณาคดี บางครั้งในกรณีที่ศาลพิจารณานาน ก็จะเลยจุดขังโดยไม่มีกำหนด ก็เป็นการละเมิดสิทธิของเขา...”

พนักงานราชทัณฑ์ที่ 1 อายุ 50 ปี

กรมราชทัณฑ์

สอดคล้องกับการแสดงความคิดเห็นของพนักงานราชทัณฑ์อีกรายหนึ่งกล่าวถึงงานของราชทัณฑ์ว่าเป็นงานที่ต้องดูแลนักโทษที่กระทำความผิดและศาลพิพากษาให้จำคุกเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักโทษ หรือ ดูแลคนต้องขัง เป็นบุคคลที่ถูกขังตามหมายขัง หรือคนฝาก คือ บุคคลซึ่งถูกฝากให้ควบคุมไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นโดยไม่มีหมายอาญาเช่น การฝากขัง คือ การที่พนักงานสอบสวนร้องขอให้ศาลขังตัวผู้ต้องหาไว้ ระหว่างที่ทำการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี ก่อนทำการสรุปความเห็นในสำนวนยื่นเรื่องให้พนักงานอัยการ ร่างคำ

ฟ้องให้ศาลพิจารณาต่อไป ซึ่งขั้นตอนนี้พนักงานราชทัณฑ์แสดงความคิดเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับกุม เนื่องจากเป็นบุคคลที่ศาลยังไม่พิพากษาให้ถึงที่สุด อยู่ในช่วงพิสูจน์ความบริสุทธิ์แต่ถูกละเมิดสิทธิ วิธีการแก้ไขปัญหาการฝากขังและเพื่อคุ้มครองสิทธิควรให้มีการปล่อยตัวชั่วคราว จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“ถ้าคดีไหนที่มีแนวโน้มระยะเวลาาน ศาลควรจะพิจารณาปล่อยชั่วคราว ตรงนี้คือจุดที่ที่เรามองว่ามันควรจะโดนละเมิดสิทธิ และหลังจากที่ตัดสินจากศาลขั้นต้นก็จะออกมาเหลือมา และส่งไปอุทธรณ์และฎีกา อันนี้ก็แล้วแต่ว่าจะฟ้องปีหรือจะอุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ ตรงนี้จะไม่นานเท่าขั้นนี้ หมายเชิญพิจารณาเสร็จจะต้องสืบพยาน เสร็จแล้วจะเป็นหมายแดง ก็คือ ณ จุดนี้ กระบวนการของตำรวจ ศาล อัยการจะถูกตัด ณ จุดนี้ถือว่าเค้าเป็นคนของเราแล้ว เมื่อได้หมายแดงมา ก็คือกรมราชทัณฑ์ก็จะเอาเข้าสู่กระบวนการราชทัณฑ์ เพื่อแก้ไขฟื้นฟู”

พนักงานราชทัณฑ์ที่ 2 อายุ 48 ปี
กรมราชทัณฑ์

ผลจากการวิเคราะห์ประเด็นเรื่องระยะเวลาส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและผู้ถูกจับกุมในการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี ทั้งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการและพนักงานราชทัณฑ์แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับระยะเวลาส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา โดยเฉพาะในขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา ตั้งแต่การถูกจับกุม การสอบสวน จนการฝากขังในเรือนจำที่เชื่อมโยงกันในเรื่องระยะเวลาในการดำเนินการต่าง ๆ ได้แก่ การรวบรวมพยานหลักฐานในการหาข้อเท็จจริง การพิจารณาสำนวนคดีของพนักงานอัยการ จนกระทั่งการประกันตัวที่ต้องใช้เอกสารและเงินประกันตัว การทำงานที่ต้องมีความสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงล้วนแต่ต้องใช้เวลา ซึ่งเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา แต่การดำเนินการพิจารณาคดีอาญามีความละเอียดซับซ้อนในหลายสาเหตุ อาทิ การสอบสวนของพนักงานสอบสวน การพิจารณาคดีของพนักงานอัยการหรือความพร้อมของญาติผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ไม่สามารถระบุเวลาที่แน่นอนในการสิ้นสุดของแต่ละคดีได้ชัดเจน จึงเป็นผลให้บางครั้งมีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังและผู้ถูกจับกุมได้

4.4 แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

จากการสัมภาษณ์บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประกอบด้วย ผู้พิพากษา อัยการ พนักงานตำรวจ พนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานพิสูจน์หลักฐาน เจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ หน่วยงาน นักวิชาการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและกองทุนยุติธรรม นักวิชาการมหาวิทยาลัย ด้านกฎหมายอาญา ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.4.1 แนวทางปฏิบัติในการตรวจค้นและจับกุมของพนักงานสืบสวน

1) บทลงโทษพนักงานตำรวจที่กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องมีบทลงโทษการดำเนินการในการควบคุมการทำงานของพนักงานตำรวจที่กระทำผิด ทั้งที่ทราบว่าการกระทำผิดและยังกระทำต่อจนกระทั่งละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย การปรับปรับคดี การเพิ่มโทษ การข่มขู่ การหลอกลวงให้ลงลายมือชื่อในเอกสาร ทำงานตามผู้บังคับบัญชาสั่งมา การเรียกรับทรัพย์สินต่างๆ ตลอดจนเรื่องวินัยอื่นๆ ตัวอย่างการให้สัมภาษณ์จากตำรวจรายหนึ่งซึ่งแสดงความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติว่า ต้องมีการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและบทลงโทษที่จริงจัง จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“สำนักงานจเรตำรวจเป็นหน่วยงานแรกที่จะพิจารณาตามระเบียบข้อ ดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอพักราชการหรือการให้ออกจากราชการไว้ก่อนของข้าราชการตำรวจ พนักงานราชการ ลูกจ้างในสังกัดกองบังคับการอำนวยการ 117 แห่งของสถานีตำรวจ และสำนักงานจเรตำรวจที่กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ตลอดจนการรายงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552¹²⁹ ได้กำหนดไว้ให้ปฏิบัติเบื้องต้นไว้อยู่แล้ว จะต้องดำเนินการภายในเพื่อลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่รุนแรงกับประชาชน เพื่อให้มีการควบคุมไม่ให้กระทำความผิดต่อผู้อื่น”

อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล เพศชาย
อายุ 62 ปี

“ถ้าเกิดพนักงานสืบสวนหรือสอบสวนกระทำผิดต้องรับหมดเลย ถ้าบกพร่องทางวินัยก็ถูกลงโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ¹³⁰ พ.ศ.2547 เช่น มาตรา 78 การกระทำผิดอย่าง

¹²⁹ กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552

¹³⁰ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547

มาตรา 82 โทษทางวินัยมี ๗ สถาน ดังต่อไปนี้

ไม่ร้ายแรง คือ การไม่รักษาวินัยตามที่บัญญัติ มาตรา 79 การกระทำผิดอย่างร้ายแรง คือ การละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อตนเองหรือผู้ที่ได้รับประโยชน์นั้นมิควรได้ หรือหากต้องลงโทษ ตามมาตรา 82 คือ โทษทางวินัยตั้งแต่ภาคทัณฑ์จนกระทั่งไล่ออก และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 เพื่อควบคุมไม่ให้ใช้อำนาจที่ตนได้มาเพื่อเจตนาส่วนตัวและก่อความเสียหายให้แก่ผู้อื่น ตัวอย่างเช่น การสอบสวนล่าช้าที่ไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดแล้วเกิดความเสียหาย พนักงาน ตำรวจถูกผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายฟ้อง ทางสำนักงานฯ ได้มีการดำเนินวินัยและลงโทษพนักงานตำรวจ ไปเรียบร้อยแล้ว แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ไปทำผิดกฎหมายหากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย เขาฟ้องขึ้นมา คุณต้อง ไปแก้ตัวเอา แต่ถ้าเขาฟ้องแล้วจริงๆคุณไม่ผิดก็มีการช่วยในการดำเนินคดีมีพนักงานอัยการช่วยแก้ ต่างให้ถ้าคุณปฏิบัติตามหน้าที่ที่ดีก็ได้รับการคุ้มครอง”

พนักงานตำรวจกองคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
อายุ 58 ปี

การลงโทษทางวินัยของพนักงานตำรวจมีบทบัญญัติตั้งแต่การทำงานของสำนักงานจเร ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีไว้เพื่อลงโทษพนักงานตำรวจที่กระทำผิดวินัย และที่สำคัญคือ ป.วิ.อ.มาตรา 157 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวาง โทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เพราะ ต้องการให้พนักงานตำรวจใช้อำนาจรัฐในทางที่ถูกต้อง เพราะเจ้าหน้าที่รัฐทุกคนมีอำนาจรัฐที่มอบไว้ ให้เพื่อการปฏิบัติต่อผู้อื่น มิใช่ใช้อำนาจรัฐเพื่อเจตนารมณ์ของตนเอง

“ต้องขออนุญาตกล่าวว่า ในเรื่องของการละเมิดนั้น ต้องเข้าใจการทำงานของเจ้าพนักงาน ด้วย หมายถึงหมัดที่ต้องไปขอจากศาล ทั้งที่ต้องจับผู้ร้าย ระยะเวลาที่คอยกังวล เร่งรัดให้พนักงาน สอบสวนดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เช่น ผู้ต้องหาคดียาเสพติดที่ก่อเหตุไว้หลายพื้นที่ เรือนจำพิเศษตั้งอยู่ในท้องที่ของประชาชน ฉะนั้น พนักงานสอบสวนจะมาอายัดไว้กับสน. ประชาชนมี

- 1) ภาคทัณฑ์
- (2) ทัณฑกรรม
- (3) กักขัง
- (4) กักขัง
- (5) ตัดเงินเดือน
- (6) ปลดออก
- (7) ไล่ออก

การลงโทษภาคทัณฑ์ ได้แก่ การลงโทษแก่ผู้กระทำผิดอันควรต้องรับโทษสถานหนึ่งสถานใด แต่มีเหตุอันควรปราณีจึงเพียง แค่แสดงความผิดผู้นั้นให้ปรากฏไว้

การลงโทษทัณฑกรรม ได้แก่ การให้ทำงานโยธา การให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ หรือการให้ทำงาน สาธารณประโยชน์ซึ่งต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

การลงโทษกักขัง ได้แก่ การกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่สมควรตามที่จะกำหนด

การลงโทษกักขัง ได้แก่ การขังในที่จัดไว้เพื่อควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือหลายคนรวมกันตามที่ได้มีคำสั่ง

การลงโทษกักขังหรือกักขังจะใช้งานโยธาหรืองานอื่นของทางราชการด้วยก็ได้แต่ต้องไม่เกินหกชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

หนังสืออายุัดกับหมายจับมาที่เรือนจำ ที่นี้ถ้าเกิดตัวผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวศาลจะออกหมายปล่อย เรือนจำจะแจ้งไปยัง สน ประชาชน ว่ากรณีนี้ศาลจะปล่อยตัววันนี้แล้ว ที่ท่านอายุัดไว้ให้มารับตัว เหตุที่ต้องมารับเพราะว่าเรือนจำหมดเวลาแล้วเขาจะปล่อยผู้ต้องหาเวลา 16.30 นาฬิกา บางท้องที่อายุัดอยู่ต่างจังหวัดอาจจะยังเดินทางมาไม่ถึง ทาง สน ประชาชนตามระเบียบจึงเขียนว่ารับตัวไว้ก่อนอย่างนี้ไม่เป็นการละเมิดสิทธิกฎหมาย หากกรณีที่ต้องเดินทางหรือถูกควบคุมเวลากลางคืน สน.ท้องที่ที่อยู่ใกล้เรือนจำเป็นต้องรับตัวไว้ก่อน เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วจึงส่งตัวไป แต่กฎหมายเขียนไว้ว่าระยะเวลาเดินทางไม่นับกรณีนี้ ตำรวจทำตามขั้นตอนไม่ถึงว่าละเมิดสิทธิผู้ต้องหา ทุกอย่างถ้าดำเนินการตามกฎหมาย”

พนักงานตำรวจกองคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
อายุ 58 ปี

พนักงานสืบสวนฟังตะหนักถึงสิทธิของผู้ถูกจับกุม ซึ่งกำหนดหน้าที่ให้เจ้าพนักงานที่ทำการจับกุมจะต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับกุมตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคแรก “ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราชกรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ” การแจ้งข้อกล่าวหา รายละเอียด เหตุแห่งการกระทำผิดแก่ผู้ถูกจับกุม การมีหมายจับ หมายค้นที่ถูกต้อง งดความรุนแรง ในกระบวนการจับกุมด้วยการข่มขู่และทำร้ายร่างกาย พนักงานสืบสวนต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับกุม 4 ประการ คือ ก. แจ้งสิทธิว่าผู้ถูกจับมีสิทธิให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ข. แจ้งสิทธิว่าค่าให้การของผู้ถูกจับกุมอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันในการพิจารณาคดีได้ ค. แจ้งสิทธิในการพบและปรึกษาทนายความ ง. แจ้งสิทธิแจ้งให้ญาติหรือผู้ทันท่วงใจทราบถึงการจับกุม พนักงานสืบสวนต้องนำตัวผู้ถูกจับกุมไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที และต้องมอบสำเนาบันทึกการจับให้ผู้ถูกจับกุมทุกครั้ง

“การให้ความรู้เบื้องต้นแก่ผู้ต้องหาในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของตนเอง เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรก การที่ผู้ต้องหาต้องพบพนักงานตำรวจ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นสืบสวนหรือสอบสวนก็แล้วแต่ผู้ต้องหาต้องรักและหวงแหนสิทธิตนเองไว้ก่อน เพราะการที่ผู้ต้องหาจะอ้างว่า ไม่รู้กฎหมาย นั้นเป็นข้ออ้างที่ไม่สามารถอ้างได้ เพราะหากผู้ต้องหาต้องเจอสถานการณ์จริงขึ้นมาจะทันหันผู้ต้องหาต้องทราบสิทธิตนเองเพื่อปกป้องตนเองพร้อมทั้งการปฏิบัติอย่างถูกต้องไม่ว่าจะเป็นการตอบคำถาม หรือลงลายมือชื่อในเอกสารใดๆ เพื่อต้องยอมรับผิดทั้งที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำ ”

นักวิชาการมหาวิทยาลัยด้านกฎหมายอาญา
เพศชาย อายุ 45 ปี

“พนักงานสืบสวนต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติอย่างเคร่งครัด การมีหมายจับ การแจ้งข้อกล่าวหา และรายละเอียดต่างๆ ก่อนที่จะจับกุมนั้น เป็นเรื่องพนักงานสืบสวนพึงกระทำ เป็นเรื่องแรกและสำคัญที่สุดในการจับกุมผู้ต้องสงสัย ควรงดการกระทำที่รุนแรงในกระบวนการจับกุมด้วยการข่มขู่และทำร้ายร่างกายต่อผู้ต้องสงสัยนั้น หากผู้ต้องสงสัยไม่ใช่ผู้กระทำความผิดต้องรีบปล่อยตัวผู้ต้องสงสัย อย่าปรักปรำให้ผู้ต้องสงสัยนั้นลงลายมือชื่อเพื่อยอมรับสภาพผิดในข้อหาต่างๆ

ที่พนักงานสืบสวนสร้างพยานหลักฐานเท็จขึ้นมา เพราะการที่พนักงานสืบสวนจะต้องจับใคร ผู้ถูกจับนั้นสิ้นสิทธิเสรีภาพทันที”

พนักงานตำรวจกองคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
อายุ 58 ปี

พนักงานสืบสวนต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาว่าทุกคนย่อมรักและหวงแหนชีวิตของตนเอง ซึ่งขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุมของพนักงานสืบสวน พึงระลึกไว้เสมอว่าบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิปกป้องตนเองตามกฎหมายทั้งสิทธิผู้ถูกกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 1¹³¹ ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 29 “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมนั้น พนักงานสืบสวนจะตรวจค้นและจับกุมผู้ต้องสงสัยนั้น ต้องมีเหตุในการจับและงดการกระทำที่รุนแรง เคารพในกฎหมายสูงสุดของประเทศคือรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแก่ผู้ต้องหาผู้นั้น เพื่อไม่เกิดการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน

4.4.2 แนวทางปฏิบัติการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

ในกระบวนการสอบสวนได้มีการเสนอแนวทางในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในภาพรวมคือ ความตระหนักในสิทธิของผู้ต้องหา และการขยายเวลาในการสอบสวนเพื่อให้เหมาะสมในการรวบรวมพยานหลักฐานก่อนส่งสำนวนคดีต่อพนักงานอัยการ โดยเสนอแนวทางดังนี้

1) การตระหนักต่อสิทธิของผู้ต้องหา

พนักงานสืบสวนต้องตระหนักถึงการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาในป.วิ.อ.มาตรา 7/1¹³² คือ 1) สิทธิที่จะให้ญาติหรือผู้ไว้วางใจทราบถึงการสูญเสียเสรีภาพ 2) สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความ

¹³¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกัน จนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

¹³² ป.วิ.อ.มาตรา 7/1 ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้ง ให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

เป็นการเฉพาะตัว 3) สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวน 4) สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อญาติได้ตามสมควร 5) สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย เนื่องจากผู้ต้องหาไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหาต้องได้รับโอกาสในการแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องหา เพราะผู้ต้องหาเกรงว่าพนักงานสอบสวนจงใจผู้ต้องหาโดยให้คำมั่นสัญญาเพื่อลงลายมือชื่อในสำนวนคดี

“สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ พนักงานสอบสวนต้องอธิบายสิทธิให้กับผู้ต้องหา พร้อมทั้งสอบปากคำผู้ต้องหาอย่างละเอียดเพื่อนำไปสู่การเขียนสำนวนคดีอย่างถูกต้อง ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ต้องรวบรวมเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา ไม่ใช่รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อจับผิดผู้ต้องหา หากผู้ต้องหาไม่สบายใจที่จะสอบปากคำกับพนักงานสอบสวนท่านนั้น หรือไม่พอใจในการให้คำแนะนำของทนาย ผู้ต้องหาสามารถเปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวน หรือทนายความได้ทันที”

รองผู้กำกับการ อายุ 38 ปี
กองบัญชาการเจ้าพนักงานตำรวจนครบาล

“ในชั้นพนักงานสอบสวนนั้น สิทธิอันดับแรกและสำคัญที่สุดที่ผู้ต้องหาจะต้องได้รับคือ สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวน ทนายมีหน้าที่ให้คำแนะนำอย่างเร่งด่วนต่อการให้ปากคำของผู้ต้องหา หากผู้ต้องหาได้รับคำแนะนำอย่างถูกต้อง ตรงความตั้งใจหรือตรงใจที่สุดของผู้ต้องหาที่อยากจะอธิบายถึงการกระทำนั้นได้ เป็นหน้าที่ที่ดีที่สุดของทนายความ มิใช่แนะนำให้ผู้ต้องหายอมรับสารภาพผิดเพื่อลดโทษลง การแนะนำเช่นนั้นไม่ใช่หน้าที่ของทนายความที่ดีที่ การที่ผู้ต้องหาได้รับสิทธิที่ได้พบทนายนั้นเพื่อปกป้องกันสิทธิให้แก่ผู้ต้องหาในการให้ปากคำอย่างถูกต้องที่สุดในชั้นสอบสวน”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ทนายความ เพศชาย อายุ 48 ปี
สำนักงานทนายความ

ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนเมื่อพบผู้ต้องหาในครั้งแรกต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบตามมาตรา 134/4 วรรคหนึ่งที่ว่า “ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” นั่นคือ การแจ้งให้ทราบถึง “สิทธิที่จะได้รับการแนะนำและตักเตือน” หากพนักงานสอบสวนไม่แจ้งในส่วนนี้ กฎหมายบัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นมีได้”¹³³เช่นกัน **แนวทาง**

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

¹³³ ป.วิ.อ.มาตรา 134/4 วรรคสาม เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ปฏิบัติที่เหมาะสมนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องให้ผู้ต้องหาทราบสิทธิที่ควรต้องได้รับเพราะจากข้อมูลเบื้องต้นที่ผู้ต้องหาต้องลงลายมือชื่อเพื่อรับสภาพผิดทางกฎหมาย คือ ผู้ต้องหาไม่ทราบสิทธิเบื้องต้นของตน พนักงานสอบสวนต้องอธิบายสิทธิต่างๆ เหล่านี้ให้ชัดเจน มิใช่อ่านแต่สำนวนการจับกุมจากพนักงานสืบสวน ต้องสอบปากคำผู้ต้องหาให้เสร็จสิ้นข้อสงสัยแล้วจึงสรุปสำนวนคดีนั้นให้แก่พนักงานอัยการ

2) การปรับปรุงระยะเวลาในการควบคุม 48 ชั่วโมง

ระยะเวลาในการดำเนินคดีในกระบวนการสอบสวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีภารกิจหลายประการในการปฏิบัติหน้าที่จึงทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการสอบสวน นอกจากนี้การสอบสวนในแต่ละคดีมีความซับซ้อนและต้องใช้ระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานแตกต่างกันในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ตัวอย่างของตำรวจรายหนึ่งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลา 48 ชั่วโมง จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“ทำมา 48 ชั่วโมงมันทำอะไรไม่ได้อยู่แล้ว แค่อเอาตัวคนกลับมา 1 วันแล้ว อย่างน้อยสัก 3 วัน กำลังโอเค 3 วัน คือ ในส่วนหนึ่ง สมมุติผู้ต้องหาจับมาวันแรกถ้าเขาต้องการสิทธิอะไรก็แล้วแต่ต้องการพยานคนนั้นคนนี้ ใน 3 วันเราสามารถติดต่อพยานของเขาที่เขาต้องการให้มาเป็นพยานในฝ่ายผู้ต้องหาได้ เขาก็สามารถที่จะเลือกมาในวันได้เลยเต็มวันเลยถูกจับมา เรามีเวลาทำฝากขังอีก 2 วัน สมมุติทำวันสุดท้ายก็ได้ก็ยั้งทัน สอบผู้ต้องหาวันที่ 2 วันที่ 3 จึงฝากขัง แค 3 วันก็เต็มที่แล้วจะให้หรือเปล่า ศาลเขาจะไม่ให้เพราะจะไปขัดกับรัฐธรรมนูญ”

พนักงานสอบสวนที่ 5 อายุ 56 ปี

กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถึง 3 (ไซนเหนือ)

สอดคล้องกับพนักงานสอบสวนอีกรายหนึ่งที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในชั้นกระบวนการฝากขัง จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“อย่างผมไม่มีแย้งอะไร ผมแย้งแค่ 48 ชั่วโมงอย่างเดียว กับ แนะนำหน่วยงานที่ควรจะเป็นอะไรที่ร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่อัยการและพนักงานสอบสวน การกำหนดระยะเวลา มันเหมาะสมในส่วนของฝากขัง แต่ไม่เหมาะสมในส่วน 48 ชั่วโมง มันเร็วเกินไป พอเข้ากระบวนการฝากขังแล้วมันก็เป็นปกติอยู่แล้ว ในเรื่อง 48 ชั่วโมง มีเวลาน้อยเกินไปในการรวบรวมพยานหลักฐาน แล้วก็สำนวนจับเด็ก จับเด็กมา 24 ชั่วโมงต้องส่ง แล้วถ้าเกิดจับเด็กมา 100 คน จะทำทันไหม แล้วเอกสารของสำนวนเด็ก 1 คนเนี่ยเอกสารเยอะมาก สำหรับสำนวนเด็กผมว่ามันน้อยเกินไป อันนี้เป็นเรื่องของมาตรการที่ศาลเป็นคนออก ส่วนแนวทางในการควบคุมสิทธิมันก็ขึ้นอยู่กับตัวผู้ต้องหาเอง ในส่วนของตำรวจจะให้สิทธิของผู้ต้องหาอย่างไรมันก็จะเกี่ยวกับชุดจับกุมโดยอ้างมาจากข้อกฎหมาย...”

พนักงานสอบสวนที่ 6 อายุ 59 ปี

กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถึง 3 (โชนเหนือ)

สำหรับนายความที่มีข้อเสนอแนะในแนวทางการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องระหว่างการควบคุมตัว จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“ถ้ามีหลักคิด เรื่อง สิทธิเสรีภาพอย่างแท้จริงและเชื่อในหลักนั้นจริงๆว่าเขาไม่ผิดหรือบริสุทธิ์ไว้ก่อนมันจะนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนกับผู้ต้องหาอย่างละเอียดรอบคอบไปสู่การรวบรวมพยานหลักฐานที่เพียงพอที่จะพิสูจน์ว่าเขาผิดหรือว่าเขาบริสุทธิ์ ทั้ง 2 อย่างประกอบที่เจตนาเขานำไปสู่การให้สิทธิ เช่น ให้เขามีนายความ ถ้าเขาป่วยให้สิทธิเขาไปรักษาสามารถส่งเขาไปรักษาได้ สิทธิที่เขาจะมีญาติมาเยี่ยม สิทธิที่เขาจะมีคนที่ไว้วางใจหรือทนายร่วมรับฟังการสอบสวนด้วย สิทธิที่เขาจะได้รับการประกันตัว เพราะเขามีสิทธิและเสรีภาพที่จะรวบรวมพยานหลักฐานของเขามาสู่คดีได้อย่างเต็มที่ สิทธิที่จะไม่ไปตัดพยานเขาหรือรวบรวมพยานทุกอย่างมาประกันให้ได้ ไม่คัดค้านการขอประกันตัวจริงๆแล้วมันไม่ควรที่จะตั้งหลักประกัน โดยพื้นฐานแล้วไม่ควรควบคุมเขาที่เรียกว่าฝากขังชั่วคราวหรือแม้แต่ขังเขาไว้ในที่คุมขังของตำรวจ มันควรที่จะให้สิทธิขั้นพื้นฐานตรงนี้ทั้งหมดได้ถ้ามีพื้นฐานเลือกแนวคิดสิทธิเสรีภาพว่า สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขาบริสุทธิ์ ขั้นตอนปฏิบัติมันก็จะมีความละเอียดให้ทุกๆจุดตามสิทธิที่เขาพึงมี ถ้าไปไล่ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 87 มันก็มีว่าฝากขังก็ฝากโทษเท่าไรฝากขังก็วันไม่เกินกี่วัน ถึงแม้ในขังฝากคุณต้องเชื่อไว้ก่อนว่าฝากนี้จะรวบรวมพยานหลักฐานให้เร็วเพียงพอที่ไม่ต้องขอฝากต่อ ไม่ใช่ว่ามีสิทธิเท่านี้ก็เอาเต็มที่เลยใกล้ถึงวันที่ไปขอขยายวันศาลว่ายังสอบสวนไม่เสร็จ คุณต้องเร่งสอบสวนให้เร็วให้ได้พยานหลักฐานเพียงพอที่จะใช้ดุลพินิจได้ว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ถ้าเสร็จก่อนหรือภายใน 12 วัน ยิ่งดี ทุกขั้นตอนของการดำเนินการของเจ้าหน้าที่มีสิทธิที่จะคุ้มครองหรือละเมิดสิทธิเขาไปในตัวได้อยู่ที่วิธีคิดและการกระทำ”

นายความ อายุ 50 ปี

สำหรับพนักงานราชทัณฑ์ที่มีข้อเสนอแนะในแนวทางการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องระหว่างการควบคุมตัวว่า จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“ในส่วนของราชทัณฑ์คือ เราจะขังในส่วนของเรือนจำโดยการเรือนจำเดียวกันเพราะงบประมาณมีจำกัด พร้อมทั้งการดูแลความปลอดภัยจากพนักงานราชทัณฑ์ ทั้งนี้ถ้าเรือนจำเดียวกันกฎก็จะเหมือนกัน กฎเหมือนกันเช่น ห้ามใช้โทรศัพท์ ตรงนี้ถ้าเรามองว่าทางรัฐธรรมนูญถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จริงๆเค้าควรได้รับการปฏิบัติเหมือนเค้าเป็นคนธรรมดา เพียงแต่ว่าห้ามออกนอกบริเวณที่เรือนจำเท่านั้นเอง แต่ตอนนี้เค้าก็ถูกปฏิบัติใกล้เคียงกับนักโทษทั่วไป อย่างเช่น เรื่องการเข้าถึงการอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยต่างๆ ก็ได้รับมาตรฐานเดียวกับนักโทษอื่น ที่นี้ส่วนที่จะได้รับพิเศษก็คือ การได้เยี่ยมญาติ ก็จะได้เยี่ยมญาติจำนวนที่มากกว่าเมื่อเทียบกับพวกที่ศาลพิพากษาแล้ว”

นักวิชาการ กรมราชทัณฑ์ อายุ 39 ปี

สำหรับนักวิชาการกระบวนการยุติธรรมที่ให้ความคิดเห็นว่าคุณควบคุมตัวผู้ต้องหาจนครบ 84 วันแล้วควรปล่อยตัวผู้ต้องหาให้เป็นอิสระ จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“มี 2 กรณี กรณีแรก ชังจนครบ 84 วัน แล้วถ้าพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการฟ้องไม่ทันไม่ว่าเหตุอะไรก็แล้วแต่เรือนจำก็ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป แต่วิธีปฏิบัติคือ ศาลจะออกหนังสือให้เรือนจำปล่อยตัว จะระบุเหตุผลมาในนั้นว่าคดีครบแล้วยังไม่มีโจทก์ หากพนักงานอัยการไม่ฟ้องในระยะเวลาที่กำหนดอันนี้เรือนจำก็ต้องปล่อยเขาในวันรุ่งขึ้น ถ้าสมมุติมันครบฝากแล้วเนี่ยครบ 84 วัน หรือ 48 วัน แล้วพนักงานอัยการฟ้องเขาก็จะเบิกตัวผู้ต้องหาไปศาลก่อน

ถ้าอัยการไม่ฟ้องภายในเวลาที่กำหนด มี 2 กรณี กรณีแรก ศาลทำหนังสือมาถึงเราว่าพนักงานอัยการไม่ฟ้องนะให้เราปล่อย กรณีที่สอง เราตรวจสอบแล้วเจอว่าผู้ต้องหาจะครบฝากแล้วเราก็จะทำหนังสือไปถามศาลว่าจะให้ดำเนินการอย่างไรกับผู้ต้องขังคนนี้”

นักวิชาการกระบวนการยุติธรรม อายุ 45 ปี

จากการให้แนวทางการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา อาจสรุปได้ว่าในขั้นตอนการสอบสวนระยะการทำงาน 48 ชั่วโมง ไม่สามารถดำเนินการทันได้เพราะมีปริมาณงานมาก ความซับซ้อนของคดีเอกสารหลายขั้นตอนและความกดดันจากการทำงาน ควรปรับให้เพิ่มระยะเวลาทำให้การทำงานของพนักงานสอบสวนต้องปรับเปลี่ยนความคิดที่มองผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด ความมองผู้ต้องหาให้เป็นผู้บริสุทธิ์ไว้ก่อน ถึงแม้ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะมีความผิด เนื่องจากต้องพยายามหาหลักฐานมาพิสูจน์ในชั้นพิจารณาคดีต่อไป ในขณะที่ยังไม่ตัดสินคดีว่ากระทำความผิด จึงควรปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นบุคคลทั่วไป ควรได้รับสิทธิต่างๆ โดยเฉพาะในการเยี่ยม การได้รับรักษาพยาบาล การนำผู้ต้องหาเข้าฝากขังร่วมกับนักโทษเด็ดขาดคนอื่นๆ นอกจากนั้น ในกรณีฝากขังจนครบ 84 วันแล้ว ควรจะรีบดำเนินการปล่อยตัวผู้ต้องหาทันที ไม่สมควรที่จะสั่งฟ้องเพราะทำให้ผู้ต้องหานั้นหมดสิทธิและเสรีภาพอย่างแท้จริงหากยังหาเหตุผลไม่ได้ว่าผู้ต้องหานั้นกระทำความผิดตามข้อหาหรือไม่

3) ปรับปรุงระยะเวลาการทำงาน of พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการให้มีเวลาแยกกันอย่างชัดเจน

ระยะเวลาตาม ป. วิ. อ. 87 เป็นการกำหนดระยะเวลาในการทำงานของพนักงานสอบสวนใช้เวลาร่วมกับพนักงานอัยการ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานในสำนวนนานเกินไป จนให้พนักงานอัยการไม่มีเวลาในการสอบสวนเพิ่มเติม ทำให้ต้องส่งฟ้องไปก่อนพนักงานอัยการจึงควรเห็นว่า ขอระยะเวลาเพื่อพิจารณาสำนวนคดีอย่างถี่ถ้วน พิจารณาพยานหลักฐาน สั่งสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อความชัดเจนในสำนวนคดี และมีความเป็นธรรมต่อผู้ต้องหาเพื่อการพิจารณาสำนวนคดี จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

“พอไปส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ เดี่ยวจะมีเรื่องของข้อมูลหลักฐานไม่เพียงพอ พนักงานอัยการก็จะให้พนักงานสอบสวนสอบสวนเพิ่มเติมอีก กระบวนการเพิ่มเติมมันจะเพิ่มขึ้นมาอีก เอาเร็วๆ มันทั้งหมด 7 ฝากไป อัตราทะเอน 10 ปีขึ้นไป สมมติพนักงานสอบสวนสรุปเสร็จภายใน 5 ฝาก ส่งให้อัยการ อัยการจะร่างฟ้องวันเดี่ยวนั้นจะไม่เสร็จหรือก็มีเวลาอีก 2 ฝาก เนี่ยต้องทำให้ทัน ถ้าทำไม่

ทันภายใน 7 อันนี้กระทบแล้ว กระทบสิทธิผู้ต้องหาที่ต้องการจะสอบสวนด้วยความรวดเร็วแต่มันไม่รวดเร็ว พนักงานอัยการก็ต้องมีหนังสือประสานเป็นข้อตกลงกับพนักงานสอบสวน ว่าคุณทำให้เสร็จภายใน 4 ฝากนะ เหลืออีก 3 ฝากผมจะได้มีเวลาร่างฟ้อง จะเป็นข้อตกลงระหว่างอัยการกับพนักงานสอบสวน อันนี้คือปัญหา พนักงานสอบสวนใช้เวลา คือมันไปฝากที่ 6 แล้วเนี่ยเพิ่งจะส่ง ฝาก 6 เสร็จแล้วไปเริ่มส่งสำนวนให้อัยการฝาก 7 ฝาก 7 มันมี 1 ฝาก มี 12 วัน เริ่มส่งเอาวันที่ 1 วันที่ 2 ของฝาก 7 มันก็เหลือ 10 วัน 10 วัน อัยการจะร่างสำนวนซึ่งตัวเองทำมา 6 ฝากแล้ว ไม่ทัน เพราะมันไม่ได้มีเรื่องเดียว ตัวของอัยการจะไม่ค่อยมีปัญหาอะไรหรอกเพราะว่ามันประสานกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับอัยการในข้อกฎหมายตามมาตรา 87 เนี่ยแหละ มันจะใช้อันเดียวกัน ไม่ใช่พอพนักงานสอบสวน 7 ฝาก ส่งอัยการอีก 7 ฝาก ไม่ใช่ มันก็มีแค่ 7 ฝากทั้งอัยการและพนักงานสอบสวน...”

พนักงานสอบสวนที่ 6 อายุ 59 ปี
กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถึง 3 (ไซนเหนือ)

การทำงานร่วมกันโดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหานั้น ยอมรับว่าเป็นเรื่องที่พิสูจน์กันค่อนข้างยาก เหตุผลเพราะผู้ต้องหานั้นอาจถูกควบคุมตัวในเรือนจำ หรือได้รับการประกันตัว ต้องออกไปประกอบสัมมาอาชีพ ค่อนข้างใช้ระยะเวลาในหาสอบปากคำเพิ่มและพร้อมกันนั้นพนักงานสอบสวนต้องหาพยานหลักฐานในระยะเวลาดียวกัน เพราะฉะนั้นหน้าที่ทุกอย่างจึงเป็นความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนที่ต้องพยายามหาหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด/ถูกให้ได้มากที่สุด พร้อมทันกับระยะเวลาที่เหมาะสมที่ต้องส่งสำนวนคดีทั้งหมดให้พนักงานอัยการได้ทันเวลา

4.4.3 แนวทางปฏิบัติในการสังคดีของพนักงานอัยการ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นพนักงานอัยการได้ให้แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการสังคดีของพนักงานอัยการที่มีข้อแนะนำ 2 ประการ คือ 1) พนักงานอัยการมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อนเพราะการที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนคดีกระชั้นชิดให้พนักงานอัยการ และ 2) การสั่งฟ้องของพนักงานอัยการที่มีได้มีเวลาสอบสวนในความผิดนั้นส่งผลให้พนักงานอัยการต้องฝากขังผู้ต้องหาโดยขาดพยานหลักฐานที่เพียงพอในการดำเนินคดี

ป. วิ. อ. มาตรา 143¹³⁴ บัญญัติว่า (1) (2) “ (ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป” การสั่งฟ้องของ

¹³⁴ ป. วิ. อ. มาตรา 143 เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตรา ก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

พนักงานอัยการนั้น พนักงานอัยการมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อนเพราะการที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนคดีกระชั้นชิดให้พนักงานอัยการ

“ในขั้นตอนการสั่งคดีของพนักงานอัยการ หากตามอำนาจหน้าที่นั้น พนักงานอัยการไม่มีอำนาจการสอบสวนด้วยตนเอง หากแต่พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งพนักงานสอบสวนเพื่อเรียกพยานมาสอบสวนเพิ่มเติมได้”

อัยการอาวุโส อายุ 68 ปี
สำนักงานอัยการสูงสุด

ป. วิ. อ. มาตรา 143¹³⁵ บัญญัติว่า (1) (2) (ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลชั่ง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น การสั่งฟ้องของพนักงานอัยการที่มีได้มีเวลาสอบสวนในความผิดนั้นส่งผลให้พนักงานอัยการต้องฝากขังผู้ต้องหาโดยขาดพยานหลักฐานที่เพียงพอในการดำเนินคดี

“ถ้าพนักงานสอบสวนใช้ส่งสำนวนกระชั้นชิด พนักงานอัยการจะใช้ดุลยพินิจเชื่อถือพนักงานสอบสวนจากการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานก่อน ขนาดของคดี จำนวนเอกสารประกอบคดี และระยะเวลาที่เหลืออยู่ หากระยะเวลาไม่เพียงพอจะต้องปล่อยผู้ต้องหาไปก่อน ค่อยออกหมายเรียกให้ผู้ต้องหา มาสอบปากคำเพิ่ม หากผู้ต้องหาหนีต้องไปขอหมายศาลเพื่อออกหมายจับ ถึงแม้ว่าผู้ต้องหาจะไม่ได้ฝากขัง แต่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ภายในอายุความของคดีนั้น”

อัยการอาวุโส อายุ 68 ปี
สำนักงานอัยการสูงสุด

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมนั้น พนักงานอัยการต้องให้คำแนะนำปรึกษาในการสืบสวนและสอบสวน¹³⁶ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่พนักงานอัยการที่พึงกระทำ ทั้งนี้ เพื่อให้การสอบสวนมี

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

¹³⁵ ป. วิ. อ. มาตรา 143 เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตรา ก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลชั่ง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

¹³⁶ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการพ.ศ. 2547

ข้อ 26 (การให้คำแนะนำปรึกษาและเข้าร่วมสอบสวน)

ประสิทธิภาพ เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของรัฐ พนักงานสอบสวนบกพร่องหรือไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง¹³⁷ ในการดำเนินคดีอาญาพนักงานอัยการอาจแนะนำพนักงานสอบสวนโดยตรงหรือทำหนังสือชี้แจงข้อบกพร่องและวิธีแก้ไขหรือป้องกัน โดยทำเป็นความเห็นเสนอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดหรือสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อแจ้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วแต่กรณีในกรณีที่พนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้หัวหน้าพนักงานอัยการแจ้งหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือทำความเห็นเสนอตามลำดับชั้นถึงอธิบดี เพื่อแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดของพนักงานสอบสวน เพราะจากการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการนั้น พนักงานอัยการจะสั่งฟ้องคดีมากกว่าไม่สั่งฟ้องคดีเพื่อป้องกันความยุ่งยากของตัวพนักงานอัยการเอง และพนักงานอัยการต้องควบคุมการทำงานของตำรวจว่าต้องฟังคำแนะนำการสอบสวนที่ถูกต้องและต้องทำงานให้ตามเวลา ต้องมีการทำหนังสือรายงานความประพฤติพนักงานสอบสวนไปที่ต้นสังกัดเพื่อให้เห็นว่า การทำงานบกพร่องที่ไม่ระมัดระวังในการไม่สอบสวนคดีให้รอบคอบนั้นผลที่ออกมาจะกระทบสิทธิผู้ต้องหาเช่นไร

อย่างไรก็ตามมีความเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่ให้ความเห็นเพิ่มเติมสำหรับแนวทางการทำงานเพื่อให้พนักงานสอบสวนและพนักงานสามารถทำงานร่วมกันโดยปรับปรุงระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหาไว้ดังนี้

1) ปรับปรุงระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหาระหว่างดำเนินคดีให้แยกกันระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการอย่างชัดเจน

การปรับปรุงระยะเวลาการทำงานของพนักงานสอบสวนใช้เวลาร่วมกับพนักงานอัยการ หากมีความเป็นไปได้ว่า พนักงานอัยการขอระยะเวลาเพื่อพิจารณาสำนวนคดีอย่างถี่ถ้วน พิจารณาพยานหลักฐาน สั่งสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อความชัดเจนในสำนวนคดี เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ต้องหา ในการพิจารณาสำนวนคดีอย่างถี่ถ้วนมากขึ้น จากบทสัมภาษณ์ดังนี้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ในกรณีหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ได้ขอความร่วมมือพนักงานอัยการให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวน หรือขอให้เข้าร่วมในการสอบสวนนั้น พนักงานอัยการพึงให้คำแนะนำปรึกษาหรือเข้าร่วมในการสอบสวนแล้วทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงอัยการสูงสุดเพื่อทราบ

¹³⁷ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการพ.ศ. 2547

ข้อ 27 (กรณีพนักงานสอบสวนบกพร่องหรือไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง)

ในการดำเนินคดีอาญา ถ้าพนักงานอัยการไม่ได้รับความร่วมมือหรือพบข้อบกพร่องของพนักงานสอบสวนอันอาจทำให้คดีเสียหายได้ พนักงานอัยการอาจแนะนำพนักงานสอบสวนโดยตรงหรือทำหนังสือชี้แจงข้อบกพร่องและวิธีแก้ไขหรือป้องกัน โดยทำเป็นความเห็นเสนอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดหรือสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อแจ้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้หัวหน้าพนักงานอัยการแจ้งหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือทำความเห็นเสนอตามลำดับชั้นถึงอธิบดี เพื่อแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดของพนักงานสอบสวน

“ส่วนใหญ่ตำรวจพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาจะดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมส่วนเราจะรีบส่งเอกสารไปให้ แต่ถ้าเวลานั้นมากกว่านี้จะดีกว่าในการที่พนักงานอัยการสั่งสอบเพิ่มไปตำรวจเขาก็จะมีเวลาสืบหาข้อเท็จจริงในระยะเวลาที่เหมาะสมหรือเพียงพอ อย่างเราสอบไปเขามีเวลา 3 วัน เขาก็จะหาได้ตาม 3 วันที่เขาสามารถหาได้ มันจะได้หลักฐานที่ชัดเจนกว่า ถ้าถามว่าแล้วจะแก้ไขยังไงดี พนักงานอัยการเคยคิดว่าทำไมมันไม่แบ่งครึ่งไปเลยมาตรา 87 เนี่ย ระยะสมมุติว่า 7 ผาก ตำรวจเอาไปเลย 4 ผาก พนักงานอัยการ 3 ผากแบบนี้เพราะตำรวจเป็นคนหาพยานหลักฐานก็ต้องให้เขาเยอะกว่าหรือไม่มันแต่ถ้าเกิดจะขยายระยะเวลาผากซึ่งคนที่เดือดร้อนคือผู้ต้องหา เพราะว่าผู้ต้องหาที่เขาไม่มีประกันจะต้องอยู่ในเรือนจำไปเรื่อย ๆ เพราะเขาต้องถูกพิสูจน์ความบริสุทธิ์ บางคนก็จะเหมือนกับว่าไม่เป็นไรก็ตำรวจเอาไปเลยเต็มทีไปเลย 7 แล้วก็เพิ่มกฎหมายให้อัยการ 3-4 อย่างนี้ แต่ถามว่าคนที่เดือดร้อนก็คือผู้ต้องหา คราวนี้ระยะเวลา 7 ผากมันแล้วแต่คดี ถ้าโทษไม่ถึง 10 ระยะเวลามันจะแค่ 4 ผาก ถ้าเกิดระยะเวลาโทษ 10 ปีขึ้นไป จะ 7 ผาก คราวนี้ 7 ผากก็คูณ 12 ไปว่าระยะเวลากี่วัน ซึ่งถ้าเกิดสมมุติว่าเราจะเพิ่มผากขึ้นมาเพิ่มเอามาให้อัยการ สมมุติว่าถ้าเพิ่มเป็น 9 ผาก ถามว่าคนที่เดือดร้อนคือใครคือผู้ต้องหาที่เราขอพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของเขา”

พนักงานสอบสวนที่ 5 อายุ 56 ปี

กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถึง 3 (โซนเหนือ)

พนักงานสอบสวนต้องพยายามหาพยานหลักฐานเพื่อรวบรวมให้สำนวนการสอบสวนสมบูรณ์ที่สุดเพื่อพนักงานอัยการจะไม่สั่งสอบสวนเพิ่มเติม การทำงานที่ต้องใช้ระยะเวลาร่วมกันทั้งผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ หากปรับปรุงระยะเวลาให้ลงตัวเพื่อการทำงานร่วมกันผลลัพธ์ที่ดีจะทำให้ผู้ต้องหาได้รับสิทธิอิสรภาพในการดำเนินชีวิต

2) แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ปรับปรุง ระเบียบพนักงานอัยการให้รองรับและสอดคล้องกัน

การปฏิรูประบบสอบสวนคดีอาญาตามมาตรฐานอารยะประเทศ คือ การให้พนักงานอัยการได้รับพยานหลักฐานที่สมบูรณ์ที่สุด ถูกต้องที่สุด เพื่อนำ “ความจริง” ไปสู่การพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาล การปฏิบัติต้องเริ่มต้นที่พนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่ต้องเดินทางไปดูสถานที่เกิดเหตุอาชญากรรมเพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ประสงค์ร้ายหาผลประโยชน์ให้ตนเอง โดยทำลายพยานหลักฐานเพื่อบิดเบือน จงใจเพื่อให้เปลี่ยนแปลงรูปคดี ดังนั้น พนักงานอัยการในระบบสากลต้องทำงานร่วมกับพนักงานสอบสวนเพื่อร่วมกันพิสูจน์ความจริงในเรื่องนั้น

สำหรับประเทศไทยอำนาจการจับกุมเป็นของพนักงานสืบสวนและการสอบสวนเป็นของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการไม่มีอำนาจในการสอบสวน หากมีการแก้ไขกฎหมายให้พนักงานอัยการทำงานร่วมกันในการสอบสวนจะทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องระยะเวลาและงานจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ของผู้พิพากษารายหนึ่ง จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“แต่เมืองไทย เราเป็นตำรวจ กฎหมายไทยเลยไปเขียนว่าการสอบสวนการจับกุมเป็นอำนาจของตำรวจเลยมีพนักงานสอบสวนขึ้นมา อัยการไม่มีอำนาจสอบสวนอัยการฟ้องไม่ฟ้องอย่างเดียว อันนี้กฎหมายไทย แต่กฎหมายเมืองนอกสอบสวนได้ด้วย แต่ทางปฏิบัติอัยการไม่ฟ้อง แต่ให้อำนาจอัยการสอบกับฟ้องแต่เมืองไทยให้อัยการฟ้องอย่างเดียว แล้วสอบสวนไปอยู่กับตำรวจ ตำรวจเลยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งจับและกลุ่มที่สองสอบสวน กลุ่มที่หนึ่งจะแต่งตัวนอกเครื่องแบบ กลุ่มที่สองจะแต่งเต็มยศ แต่ความเห็นว่าจะฟ้องไม่ฟ้องตำรวจก็ฟ้องไม่ได้ เพราะมันเป็นเรื่องของอัยการนี่คือประเทศไทย เขาเลยมีปัญหาว่าทางอัยการเราก็มองว่าทำไมอัยการฟ้องอย่างเดียว แล้วทำไมต่างประเทศถึงสอบสวนด้วย ข้อดีคือจะได้เห็นสำนวนสอบสวนตั้งแต่แรก เห็นว่ามันไม่มีการทุจริต ไม่ต้องมาหาพยานหลักฐานเพิ่มเติม ก็เหมือนทำเองเลย ตำรวจเรามองว่าไม่ได้ ตำรวจสอบสวนอยู่แล้วพนักงานสอบสวนจะหายไปไหนกันหมด เพราะฉะนั้น ก็มีกฎหมายบางฉบับที่ยอมให้อัยการสอบสวน แต่ก็ไม่ได้สอบสวนอย่างเดียวให้สอบสวนร่วมกลายเป็นอัยการเข้าไปสอบสวนร่วมกับตำรวจร่วมด้วยกันไม่ใช่ว่าเป็นอำนาจของอัยการ ทุกวันนี้เป็นอำนาจสอบสวนของตำรวจ แต่อัยการก็สามารถลงไปสอบสวนร่วมได้เช่นคดีที่เป็นความผิดระหว่างประเทศเป็นความผิดที่อยู่ต่างประเทศแล้วมาเมืองไทย คดี DSI คดีสำคัญ คดีร้ายแรงสำคัญสำคัญตามพรบ DSI อัยการลงไปนั่งสอบสวนได้...”

ผู้พิพากษา เพศชาย อายุ 53 ปี

ผู้พิพากษาประจำศาลอาญากรุงเทพใต้

สอดคล้องกับตำรวจรายหนึ่งเสนอให้พนักงานอัยการเข้ามาคุมสำนวนการสอบสวนตั้งแต่ต้น เพราะอย่างน้อยจะได้พยานหลักฐานมากกว่าเดิม และไม่ต้องมีการสอบสวนเพิ่มเติมอีก ส่วนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนก็ทำไปตามปกติ โดยให้พนักงานอัยการเป็นที่ปรึกษาตั้งแต่เริ่มแรก จะทำให้สำนวนการสอบสวนดีขึ้น จากบทสัมภาษณ์ ดังนี้

“อำนาจตำรวจกับอัยการจะมารวมกัน คือ อยากให้ลงมาทำงานเลย ลงที่เกิดเหตุไปด้วยกันเลย คือจะเป็นแบบนี้ สถิติธรรมออกแบบบ้านๆ ตำรวจไปเอาเมตต์ผักมาปลูก มารดน้ำพรวนดิน พืชผักผลไม้ เอามาปลูกแล้วอัยการก็เอาไปกิน เพราะฉะนั้นจะให้อัยการมารดผักพรวนดินเขาจะมาใหม่ ก็อย่างที่ผมว่าคนปฏิบัติมันไม่ถึงที่จะออกไปเสนอ แต่คนที่เสนอเขาฟัง ก็มีแค่กระดาษแผ่นเดียวแล้วให้ป็นเป็นสำนวนส่งอัยการ แล้วคิดว่าจะทันไหม คือถ้าให้เสริมบุคลากรเป็นผู้ช่วยที่มีส่วนจริง ๆ มีเครื่องมือเครื่องมือในการทำงานตัวนี้ พวกปิ่นวิทย์ Printer Notebook อะไรแบบนี้ แต่ที่สำคัญก็คือ ร้อยเวรกลางคืนเข้าเวรคนเดียว แล้วถ้ามีเหตุแล้วขับรถไปคนเดียวจะไปเรียกใครมาช่วยตึกๆตึ๊งๆ อะไรหลายๆอย่างเขียนบันทึกประจำวันทุกอย่างอยู่ในคนคนเดียว แต่สารวัตรสายอื่นสั่งอย่างเดียวส่วนระยะเวลา ผมว่ายังไม่เหมาะเช่นคุณจับมาวันศุกร์แล้ววันเสาร์ศาลเปิดครึ่งวัน ซึ่งบางครั้งยังไม่ได้ 12 วัน ถ้าเลยเสาร์อาทิตย์ไปคุณหมดสิทธิ์เลย แทนที่ 12 วันจะขอทำการเต็มๆไม่นับวันหยุด 1 คดียังสอบไม่ทันเลยแล้วแต่ละวันมีกี่คดี แล้วคดีพวกลักวิ่งชิงปล้น ไปให้ระยะเวลาเยอะ แต่คดีฉ้อโกงเอกสารมันเยอะ และฝากขังได้แค่ 5 ผลัด ซึ่งมันไม่ Balance กับข้อเท็จจริง...”

พนักงานสอบสวนที่ 6 อายุ 59 ปี

กองบังคับการตำรวจนครบาล 1 ถึง 3 (ไซนเหนือ)

วิธีพิจารณาความอาญาที่แบ่งแยกอำนาจระหว่างพนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน และ พนักงานอัยการ ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน แต่การทำงานนั้น ทุกคนต่างต้องร่วมกันทำงานเพื่อ อำนวยความยุติธรรมให้กับทุกฝ่าย อย่างไรก็ตามมีมุมมองในการให้พนักงานอัยการเข้ามาร่วมทำ ส่วนคดี ซึ่งเป็นระบบการสอบสวนคดีอาญาตามมาตรฐานสากลนั้น พนักงานอัยการเป็นผู้ริเริ่มการ สอบสวนก่อนและสั่งให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ทำงานตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ไม่มีประเทศใด ในสากลที่ให้พนักงานสอบสวนทำงานเพียงลำพัง พอเงื่อนไขเวลาใกล้หมดจึงรีบส่งสำนวนให้พนักงาน อัยการ

4.5 การอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษา “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี” ผู้วิจัยพบว่าจากผล การศึกษามีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลการศึกษาซึ่งมีประเด็นสำคัญ คือ สภาพปัญหาการ ค้ำครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา ระยะเวลาที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูก จับกุมและผู้ต้องหาและแนวทางปฏิบัติในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา ดังต่อไปนี้

4.5.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการ ดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

1) ปัญหาในขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุมของพนักงานสืบสวน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าปัญหาการจับกุมส่วนใหญ่มี 3 ประเด็นหลัก คือ

1) เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาใช้ระยะเวลาในการควบคุมตัวก่อนส่ง พนักงานสอบสวน ทำให้อาจเป็นประเด็นที่ตามมาว่าในเวลาที่หายไปพนักงานสอบสวนปฏิบัติ ใดๆกับผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา ซึ่งการจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับกุมไปสืบสวนและใช้ระยะ เวลานานส่วนใหญ่เป็นคดีอุกฉกรรจ์หรือคดียาเสพติดที่ต้องการขยายผลหาบุคคลที่กระทำผิด จึงทำให้ ต้องใช้ระยะเวลาในการสืบสวนนาน นอกจากนี้ในการพิสูจน์หลักฐานมีขั้นตอนกระบวนการตรวจสอบ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ต้องใช้ระยะเวลาเช่นกันจึงเป็นสาเหตุหลักนำไปสู่การละเมิด สิทธิของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในด้านระยะเวลาในการจับกุมหรือควบคุมตัวและฝากขัง 2) การ จับกุมระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจกับผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาเกิดการกระทบกระทั่งได้ง่าย เนื่องจาก ฝ่ายหนึ่งสงสัยว่าอีกฝ่ายกระทำผิด แต่อีกฝ่ายให้การปฏิเสธ ดังนั้นจึงเกิดความขัดแย้ง การหลบหนีทำ ให้เป็นสาเหตุของการทำร้ายร่างกาย ช่มชู้นำไปสู่การละเมิดสิทธิเสรีภาพ 3) วิธีการจับกุมบางครั้งไม่ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ฝ่ายพนักงานสอบสวนเกรงว่าผู้ต้องหา ผู้ถูกจับกุมจะหลบหนีถ้ารู้ตัว ทำให้กระบวนการการจับกุมมีหลายรูปแบบ ทั้งมีหมายศาล ไม่มีหมายศาล มีหมายจับ ไม่มีหมายจับ มุ่งมองในมุมมองของพนักงานสอบสวนอาจเป็นคดีอุกฉกรรจ์ คดียาเสพติดไม่สามารถรอได้เพราะอาจ เกิดการก่อเหตุซ้ำ ถ้ามองในมุมของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับกุมเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นต้น เมื่อศึกษาการดำเนินคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา¹³⁸ พบว่า ตำรวจจะค้นหา

¹³⁸สุพจน์ สุโรจน์, “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา รหัส 41718 วิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบ ขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration), พิมพ์ครั้งที่ 3 (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2559), หน้า 22-28.

พยานหลักฐานเพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิด การยึดสิ่งที่เป็นพยานหลักฐานและการใช้พยานหลักฐานดังกล่าวในการพิจารณาของศาล ซึ่งกระบวนการดำเนินคดีอาญาของพนักงานตำรวจอเมริกันสามารถแบ่งได้ 3 ข้อ คือ 1) การจับ พนักงานตำรวจสามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยโดยไม่มีหมายจับ แต่ต้องมีข้อเท็จจริงที่จะทำให้เชื่อว่า “ผู้ต้องสงสัยได้กระทำความผิดหรือกำลังกระทำความผิด (Probable cause)” ส่วนมากเป็นการจับในกรณีความผิดซึ่งหน้า 2) การสอบปากคำ พนักงานตำรวจต้องสอบสวนผู้ต้องสงสัย เรียกว่า “การสอบสวนหลังการจับกุม (post arrest investigation)” ซึ่งในเวลานี้เองผู้ถูกจับสับสนและอาจรู้สึกไม่สบายใจ การให้ข้อมูลอาจเป็นอันตรายต่อตนเองและพนักงานตำรวจจึงได้มี “คำเตือนมิรันดา (Miranda Warning) ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติระหว่างสอบสวนและระหว่างพิจารณา” พนักงานตำรวจจะต้องแจ้งแก่ผู้ถูกจับก่อนสอบปากคำ 3) การค้นและการยึด การค้นและการจับที่ต้องมีหมาย คือ การจับและการค้นในทันทีที่จับตัวและการจับผู้กระทำความผิดเล็กน้อยไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้า และการค้นและการจับที่ไม่ต้องมีหมาย คือ กรณีฉุกเฉินหรือเร่งด่วน การหยุดและค้นตามตัว การค้นในที่เปิดเผย การค้นต่อเนื่องจากการจับกุมที่ถูกกฎหมาย การค้นรถยนต์ การค้นโดยผู้ต้องสงสัยยินยอมและความผิดซึ่งหน้าถ้ามองกระบวนการดำเนินคดีประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทยเพราะมีระเบียบปฏิบัติในการจับกุมและสอบสวน เพียงแต่การบังคับใช้กฎระเบียบเหล่านี้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดเท่านั้น และเจ้าพนักงานตำรวจได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือไม่ อย่างไร

2) ปัญหาในขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ต้องหาถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพจากการควบคุมตัวเพื่อดำเนินการสอบสวน ได้แก่ การไม่แจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาทราบ เช่น สิทธิในการให้การมี การข่มขู่ให้รับสารภาพ ไม่แจ้งให้ญาติทราบถึงการจับกุม ทำให้ได้รับการเยี่ยมล่าช้า ไม่ได้รับการปรึกษาจากทนายความ ไม่ได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อได้รับบาดเจ็บ และการไม่ได้รับการประกันตัว เป็นต้น นอกจากนี้ประเด็นดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการฝากขัง การปล่อยตัว การประกันตัวซึ่งเชื่อมโยงกับระยะเวลาในการดำเนินการสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน ขั้นตอนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ ที่ต้องใช้เวลา ทำให้ผู้ต้องหาถูกนำตัวไปฝากขังในเรือนจำระหว่างการสอบสวน

นอกจากนั้นยังพบปัญหาในการทำงานของพนักงานสอบสวนซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการตามกฎหมายกำหนดไว้ แต่ด้วยภาระงานบุคลากรไม่เพียงพอ คดีที่มีความซับซ้อน หลักฐานบางอย่างต้องรอการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอกทำให้ระยะเวลาในการสอบสวนหาข้อเท็จจริง 48 ชั่วโมงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ระบบการทำงานขององค์กรภาครัฐไม่สอดคล้องกับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ประชาชนมีการแจ้งความ 24 ชั่วโมง แต่พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนกลับไม่มีเวลาที่จะทำคดี เพราะภาระงานค่อนข้างหนักในแต่ละวันและมีหลายคดีความ ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าจะเป็นคดีเล็ก คดีใหญ่ที่ต้องใช้ระยะเวลานาน ระยะเวลาสั้นในการสอบสวนคดีนั้น ประกอบกับหน่วยงานราชการปิดวันเสาร์อาทิตย์ การดำเนินคดีจะมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลามากขึ้น ฝ่ายของญาติของผู้ต้องหา ผู้ถูกจับกุมอาจมีปัญหาเรื่องเงินหรือสินทรัพย์มาการประกันตัว ก็ทำให้ต้องฝากขัง การ

ทำงานจึงต้องเร่งรีบในการค้นหาข้อเท็จจริง ในประเทศสหรัฐอเมริกา¹ พนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหาภายใน 24-48 ชั่วโมงเช่นกัน แต่หากเป็นกรณีไม่ร้ายแรง พนักงานอัยการส่งคดีนั้นฟ้องยังศาลและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีซึ่งอาจจะต่อหน้าคณะลูกขุนหรือไม่ก็ได้ หากพบว่าจำเลยกระทำผิดจริงจะพิพากษาว่ากระทำผิดและกำหนดเวลาฟังการกำหนดโทษ หากเป็นกรณีร้ายแรงเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการจะร่วมกันเสนอพยานหลักฐานต่อหน้าคณะลูกขุนเพื่อตัดสินว่าจะฟ้องคดีหรือไม่หากฟ้องคดีพนักงานอัยการจะจัดทำคำฟ้องเสนอต่อศาลต่อไป ไม่ว่าจะเป็คดีไม่ร้ายแรงหรือคดีร้ายแรง จำเลยจะตกลงกับพนักงานอัยการเพื่อต่อรองรับคำสารภาพ เพื่อลดความร้ายแรงของคดีหากศาลเห็นชอบจะพิพากษาตามที่คู่กรณีตกลงกันเพื่อให้การพิจารณาคดีเสร็จสิ้นโดยเร็ว เมื่อพิจารณากระบวนการพนักงานอัยการกับเจ้าหน้าที่ตำรวจทำงานร่วมกันในการค้นหาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่พนักงานอัยการเป็นผู้ตรวจสอบสำนวนก่อนพิจารณาส่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี ดังนั้นบริบทปัญหาอาจไม่ใช่แค่เพียงประเด็นระยะเวลาเพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ภาระงานที่ต้องปฏิบัติงานดูแลประชาชนตลอด 24 ชั่วโมง อุปกรณ์หรือเครื่องมือในการปฏิบัติงานไม่ทันสมัยหรือไม่เพียงพอ การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการหาพยานหลักฐานที่ต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานทำให้การทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจมีข้อจำกัดและส่งสำนวนให้อัยการล่าช้า เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การพิจารณาคดีว่าจะสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องต่อศาลของพนักงานอัยการ เป็นผลมาจากพนักงานสอบสวน ในการตรวจสอบหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด เมื่อพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาหรือปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติการทั้งภาระงานที่หนัก ขาดบุคลากร อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ผลการตรวจสอบพยานหลักฐานจากหน่วยงานภายนอก และข้อจำกัดต่าง ๆ ทำให้ส่งผลต่อการส่งสำนวนมาให้กับพนักงานอัยการล่าช้า พนักงานอัยการไม่มีเวลาตรวจสอบจึงทำให้การตัดสินใจสั่งไม่ฟ้อง เป็นต้น หรือบางครั้งให้พนักงานสอบสวนไปหาหลักฐานเพิ่มในระยะเวลาที่จำกัดก็จะมีผลต่อรูปคดีทั้งทางด้านข้อเท็จจริง ความถูกต้องซึ่งทั้งหมดก็นำไปสู่การปล่อยคนร้ายหรือการละเมิดสิทธิเสรีภาพของคนดี โดยไม่เจตนา

4.5.2 ระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนฟ้องคดี

1) ขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุมของพนักงานสืบสวน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ส่วนใหญ่ประเด็นการทำร้ายร่างกาย การข่มขู่ การละเมิดสิทธิเสรีภาพเกิดขึ้นในกระบวนการจับกุม และการจับกุมใช้ระยะเวลายาวนานตั้งแต่ขั้นการจับกุมตัวจนถึงขั้นส่งพนักงานสอบสวน ระยะเวลาที่ยาวนานอาจเป็นข้อคำถามที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ไปไหน ทำอะไรกับผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับกุม นอกจากนี้ประเด็นการตรวจสอบพยานหลักฐานตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ก็ใช้ระยะเวลานานเช่นกัน ทำให้การสืบสวนกระทบต่อสิทธิของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหา เป็นต้น

2) ขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในขั้นสอบสวน ส่วนใหญ่มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพผู้ต้องหาที่ไม่สามารถเข้าถึง ก.สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความ ข.สิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำ ค.สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติ ง.สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล ไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา ไม่ได้มีโอกาสในการแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจึงใจผู้ต้องหาโดยให้คำมั่นสัญญาเพื่อลงลายมือชื่อในสำนวนคดี และผู้ต้องหาไม่ได้รับสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) ตามกฎหมายแต่มีปัญหาในประเด็นต่าง ๆ ทำให้การทำงานของพนักงานสืบสวนบางคนทำงานด้วยความยากลำบากจนนำไปสู่การขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ได้แก่ ระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหา 48 ชั่วโมง หลังจากพนักงานสอบสวนจับกุมส่งพนักงานสอบสวนเวลาไม่เพียงพอต่อการทำงาน ระยะเวลาในการควบคุมของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการควรกำหนดให้แยกออกจากกัน โดยกำหนดในการควบคุมตัว 48 ชั่วโมง ผากซังได้ 4 ผาก ควรเหลือเวลาให้อัยการอย่างน้อย 1 – 2 ผาก และในการควบคุม 84 วัน ผากซังได้ 7 ผาก ควรเหลือเวลาให้พนักงานอัยการอย่างน้อย 2 ผาก เป็นต้น จากการศึกษากระบวนการดำเนินคดีอาญา ในประเทศญี่ปุ่น¹³⁹ พนักงานตำรวจ ต้องปฏิบัติหน้าที่ในตำรวจสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย หน้าที่ของตำรวจสอบสวน คือ 1) การจับ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความผิดทุกฐาน เรียกผู้ต้องหามาสอบปากคำ การจับต้องได้รับหมายศาล เว้นแต่คดีที่มีโทษไม่เกิน 300,000 เยน หรือคดีซึ่งมีโทษเล็กน้อย พนักงานสอบสวนอาจจับผู้ต้องหาได้เมื่อผู้ต้องหาไม่มีที่อยู่แน่นอนและไม่มาตามหมายเรียก หากพนักงานตำรวจสอบสวนต้องจับผู้ต้องหาต้องแจ้งความผิดที่ถูกกล่าวหาทันที ผู้ต้องหานั้นอาจตั้งทนายได้ โดยให้โอกาสผู้ต้องหาให้การ หากไม่จำเป็นต้องควบคุมตัว ให้ปล่อยผู้ต้องหาไป หากพนักงานสอบสวนจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหา ต้องส่งสำนวนไปพร้อมพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการภายใน 48 ชั่วโมงนับจากการจับกุม หากพนักงานสอบสวนไม่สามารถปฏิบัติตามระยะเวลาดังกล่าวได้ อาจแสดงหลักฐานเพื่อขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาภายใน 24 ชั่วโมงซึ่งต้องไม่เกิน 72 ชั่วโมงนับจากการการจับ การจับโดยไม่มีหมายจับสามารถกระทำได้ 2 กรณี คือ กรณีความผิดซึ่งหน้า และกรณีฉุกเฉินที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ภายหลังการจับจะต้องขอหมายจับทันทีฉะนั้นจะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหา 2) การสอบปากคำ พนักงานตำรวจต้องสอบปากคำผู้ต้องหาเพื่อสรุปสำนวน 3) การค้นและยึด การค้น ยึด ตรวจ ต้องร้องขอศาลออกหมายค้น หมายยึด หมายตรวจ ด้านการทำงานของเจ้าพนักงานอัยการและเจ้าพนักงานธุรการอัยการสามารถสอบสวนได้ด้วยตนเอง อาจเรียกผู้ต้องหายังที่ทำการของตนและสอบปากคำได้ การดำเนินการในกระบวนการจับกุม สอบสวนคล้ายกันเพียงแต่พนักงานอัยการและเจ้าพนักงานอัยการมีบทบาทร่วมกันในการสอบสวนและพยานหลักฐาน ตลอดจนการพิจารณาในขั้นตอนต่าง ๆ แต่ประเทศไทยกระบวนการจับกุมและ

¹³⁹ ศิระ บุญกินนทร์ “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น. รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration).” พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2559), หน้า 12-31.

สอบสวนเจ้าพนักงานตำรวจมีบทบาทหลักในการหาข้อมูลข้อเท็จจริงรวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ และมีงานอื่น ๆ ที่เป็นภารกิจประจำวันที่ให้การดำเนินงานจึงมีข้อจำกัดหลายประการ

3) ขั้นตอนการลี้ภัยของพนักงานอัยการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า อัยการไม่ได้มีหน้าที่ในการสอบสวน ยกเว้นคดีพิเศษที่ต้องเข้าร่วมในการสอบสวน แต่มีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน ความถูกต้องของพนักงานสอบสวน เมื่อระยะเวลาการส่งสำนวนของพนักงานสอบสวนกระชั้นชิดทำให้ส่งผลกระทบต่อตรวจสอบคดีและการตัดสินใจส่งฟ้องหรือไม่ส่งฟ้องเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือบางครั้งให้ไปสอบเพิ่มแต่ระยะเวลาที่มีจำกัดก็ทำให้มีผลต่อรูปคดี ซึ่งสามารถเห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ในประเด็นหลัก ได้แก่ พนักงานสอบสวนส่งสำนวนล่าช้า โดยส่วนมากจะส่งสำนวนมาไม่ฝากซอง ฝากสุดท้าย และไม่เหลือเวลาให้พนักงานอัยการในการพิจารณาคดี เพื่อส่งสอบสวนเพิ่มเติม หากว่าพยานหลักฐานยังไม่ครบถ้วน เป็นต้น ซึ่งจากข้อค้นพบดังกล่าวแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส¹⁴⁰ ในการที่ได้รับแจ้งเหตุว่ามีการกระทำความผิดซึ่งหน้าเกิดขึ้นนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีต้องรีบแจ้งให้อัยการแห่งสาธารณรัฐทราบโดยทันที (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 54 และ D3) พนักงานอัยการต้องรีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุทันที เมื่อเดินทางถึงสถานที่เกิดเหตุ พนักงานตำรวจฝ่ายคดีมีอำนาจดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวน ใช้มาตรการทุกอย่างที่จำเป็นสำหรับการตรวจตรา เก็บรักษาวัตถุหรือสิ่งของทั้งหลายที่สามารถเป็นพยานหลักฐานในการค้นหาความจริง เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีจะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการเก็บรักษาวัตถุ สิ่งของในสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีสามารถกันบุคคลทุกคนให้ออกจากสถานที่เกิดเหตุจนกระทั่งเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน ซึ่งการสอบสวนความผิดซึ่งหน้านั้นใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่เกิน 8 วัน ในการสอบสวนเบื้องต้น พนักงานอัยการเมื่อได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ แล้วส่งเรื่องให้พนักงานตำรวจฝ่ายคดีดำเนินการสอบสวน หรืออาจเป็นกรณีที่พนักงานตำรวจฝ่ายคดีได้รับแจ้งจากพนักงานตำรวจฝ่ายคดีท่านอื่นว่าได้รับรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้วแจ้งพนักงานอัยการทราบและพนักงานอัยการได้มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรให้พนักงานตำรวจฝ่ายคดีสอบสวนต่อไป จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนมีการทำงานร่วมกับพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องระยะเวลาในการปฏิบัติสอดคล้องกับ อรรถพร บุรีคา (2556) ศึกษาการถ่วงดุลอำนาจสอบสวนคดีอาญา ศึกษาเฉพาะกรณีการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีอาญากับพนักงานสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาความเป็นมา ความสำคัญของปัญหาในการสอบสวนคดีอาญาขององค์กรตำรวจที่ถูกแทรกแซง นำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขกฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ได้แบ่งแยกอำนาจสอบสวน และอำนาจฟ้องร้องคดีออกจากกันอย่างเด็ดขาดทำให้พนักงานอัยการไม่มีส่วนร่วมในการสอบสวนคดีอาญามาตั้งแต่ต้น ใน

¹⁴⁰ อุทัย อาทิวา, “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศฝรั่งเศส, รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration)” พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2560) หน้า 22-28.

ต่างประเทศนั้นขั้นตอนการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีถือเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้นพนักงานอัยการจึงมีอำนาจสอบสวน และกำกับดูแลการดำเนินคดีอาญาทั้งระบบทำให้ปราศจากการแทรกแซงจากฝ่ายใดก็ตาม ดังนั้นเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน จึงควรกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญา โดยเฉพาะคดีอาญาที่ร้ายแรง หรือ ที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป เพื่อป้องกันปัญหาการแทรกแซงการสอบสวน และยกระดับมาตรฐานการสอบสวนคดีอาญาของไทยให้มีมาตรฐานในระดับสากล และอำนวยความสะดวกมาสู่ประชาชน

4)ระยะเวลาควบคุมของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการควรแยกออกจากกันเพื่อให้พนักงานอัยการได้มีเวลาในการพิจารณาคดี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า มีการเสนอแนวคิดการแยกระยะเวลาในการสอบสวน การตรวจสอบคดีอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้การปฏิบัติงานทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยนำเสนอ 1) คงรูปแบบระยะเวลาเดิมไว้ แต่แบ่งระยะเวลาเช่น พนักงานสอบสวนใช้เวลาในการสอบสวน 4 พนักงานอัยการ 3 วันในการตรวจสอบสำนวน และ 2) เพิ่มระยะเวลาในการสอบสวนของพนักงานสอบสวน และตรวจสอบสำนวน พิจารณาคดีของพนักงานอัยการ แต่สิ่งที่ตามมา คือ การเพิ่มระยะเวลาจะไปกระทบกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือไม่ อย่างไร

4.5.3 แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนฟ้องคดี

1) ขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุมของพนักงานสืบสวน

พนักงานสืบสวนต้องตระหนักถึงสิทธิของผู้ถูกจับกุม ซึ่งกำหนดหน้าที่ให้เจ้าพนักงานที่ทำการจับกุมจะต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับกุมตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคแรก “ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราชฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ” การแจ้งข้อกล่าวหา รายละเอียด เหตุแห่งการกระทำผิดแก่ผู้ถูกจับกุม การมีหมายจับ หมายค้นที่ถูกต้อง งดความรุนแรงในกระบวนการจับกุมด้วยการข่มขู่และทำร้ายร่างกาย พนักงานสืบสวนต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับกุม 4 ประการ คือ ก. แจ้งสิทธิว่าผู้ถูกจับมีสิทธิให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ข. แจ้งสิทธิว่าค่าให้การของผู้ถูกจับกุมอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันในการพิจารณาคดีได้ ค. แจ้งสิทธิในการพบและปรึกษาทนายความ ง. แจ้งสิทธิแจ้งให้ญาติหรือผู้ทันท่วงใจทราบถึงการจับกุม พนักงานสืบสวนต้องนำตัวผู้ถูกจับกุมไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที และต้องมอบสำเนาบันทึกการจับให้ผู้ถูกจับกุมทุกครั้ง

พนักงานสืบสวนต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาว่าทุกคนย่อมรักและหวงแหนชีวิตของตนเอง ซึ่งขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุมของพนักงานสืบสวน พึงระลึกไว้เสมอว่าบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิปกป้องตนเองตามกฎหมายทั้งสิทธิผู้ถูกกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 1¹⁴¹ ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 29 “ในคดีอาญา ให้สันนิษฐาน

¹⁴¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมนั้น พนักงานสืบสวนจะตรวจค้นและจับกุมผู้ต้องสงสัยนั้น ต้องมีเหตุในการจับและงดการกระทำที่รุนแรง เคารพในกฎหมายสูงสุดของประเทศคือรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแก่ผู้ต้องหาผู้นั้น เพื่อไม่เกิดการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน

2) ขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

พนักงานสืบสวนต้องตระหนักถึงการแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหาในป.วิ.อ.มาตรา 7/1¹⁴² คือ 1) สิทธิที่จะให้ญาติหรือผู้ไว้วางใจทราบถึงการสูญเสียเสรีภาพ 2) สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว 3) สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวน 4) สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อญาติได้ตามสมควร 5) สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย เนื่องจากผู้ต้องหาไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา ผู้ต้องหาต้องได้รับโอกาสในการแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องหา เพราะผู้ต้องหาเกรงว่าพนักงานสอบสวนจงใจผู้ต้องหาโดยให้คำมั่นสัญญาเพื่อลลายมือชื่อในสำนวนคดี

ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนเมื่อพบผู้ต้องหาในครั้งแรกต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบตามมาตรา 134/4 วรรคหนึ่งที่ว่า “ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า ผู้ต้องหาสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้” นั่นคือ การแจ้งให้ทราบถึง “สิทธิที่จะได้รับการแนะนำและตักเตือน” หากพนักงานสอบสวนไม่แจ้งในส่วนนี้ กฎหมายบัญญัติว่า “ถ้อยคำใดๆที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ผู้นั้นมิได้”¹⁴³เช่นกัน แนวทาง

มาตรา 29 บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกัน จนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

¹⁴² ป.วิ.อ.มาตรา 7/1 ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

¹⁴³ ป.วิ.อ.มาตรา 134/4 วรรคสาม เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

ปฏิบัติที่เหมาะสมนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องให้ผู้ต้องหาทราบสิทธิที่ควรต้องได้รับเพราะจากข้อมูลเบื้องต้นที่ผู้ต้องหาต้องลงลายมือชื่อเพื่อรับสภาพพินิจทางกฎหมาย คือ ผู้ต้องหาไม่ทราบสิทธิเบื้องต้นของตน พนักงานสอบสวนต้องอธิบายสิทธิต่างๆเหล่านั้นให้ชัดเจน มิใช่อ่านแต่สำนวนการจับกุมจากพนักงานสืบสวน ต้องสอบปากคำผู้ต้องหาให้เสร็จสิ้นข้อสงสัยแล้วจึงสรุปสำนวนคดีนั้นให้แก่พนักงานอัยการ

3) ขั้นตอนการสั่งคดีของพนักงานอัยการ

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการสั่งดำเนินคดีของพนักงานอัยการที่มีข้อแนะนำ 2 ประการ คือ 1) พนักงานอัยการมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อนเพราะการที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนคดีกระชั้นชิดให้พนักงานอัยการ และ 2) การสั่งฟ้องของพนักงานอัยการที่มิได้มีเวลาสอบสวนในความผิดนั้นส่งผลให้พนักงานอัยการต้องฝากขังผู้ต้องหาโดยขาดพยานหลักฐานที่เพียงพอในการดำเนินคดี

ป. วิ. อ. มาตรา 143¹⁴⁴ บัญญัติว่า (1) (2) “ (ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป” การสั่งฟ้องของพนักงานอัยการนั้น พนักงานอัยการมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อนเพราะการที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนคดีกระชั้นชิดให้พนักงานอัยการ

ป. วิ. อ. มาตรา 143¹⁴⁵ บัญญัติว่า (1) (2) (ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น การสั่งฟ้องของพนักงานอัยการที่มิได้มีเวลาสอบสวนในความผิดนั้นส่งผลให้พนักงานอัยการต้องฝากขังผู้ต้องหาโดยขาดพยานหลักฐานที่เพียงพอในการดำเนินคดี

¹⁴⁴ ป. วิ. อ. มาตรา 143 เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

¹⁴⁵ ป. วิ. อ. มาตรา 143 เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมนั้น พนักงานอัยการต้องให้คำแนะนำปรึกษาในการสืบสวนและสอบสวน¹⁴⁶ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่พนักงานอัยการที่พึงกระทำ ทั้งนี้ เพื่อให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพ เป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของรัฐ พนักงานสอบสวนบกพร่องหรือไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง¹⁴⁷ ในการดำเนินคดีอาญาพนักงานอัยการอาจแนะนำพนักงานสอบสวนโดยตรงหรือทำหนังสือชี้แจงข้อบกพร่องและวิธีแก้ไขหรือป้องกัน โดยทำเป็นความเห็นเสนอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดหรือสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อแจ้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วแต่กรณีในกรณีที่พนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้หัวหน้าพนักงานอัยการแจ้งหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือทำความเห็นเสนอตามลำดับชั้นถึงอธิบดี เพื่อแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดของพนักงานสอบสวน เพราะจากการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการนั้น พนักงานอัยการจะสั่งฟ้องคดีมากกว่าไม่สั่งฟ้องคดีเพื่อป้องกันความยุ่งยากของตัวพนักงานอัยการเอง และพนักงานอัยการต้องควบคุมการทำงานของตำรวจว่าต้องฟังคำแนะนำการสอบสวนที่ถูกต้องและต้องทำงานให้ตามเวลา ต้องมีการทำหนังสือรายงานความประพฤติพนักงานสอบสวนไปที่ต้นสังกัดเพื่อให้เห็นว่า การทำงานบกพร่องที่ไม่ระมัดระวังในการไม่สอบสวนคดีให้รอบคอบนั้นผลที่ออกมาจะกระทบสิทธิผู้ต้องหา เช่นไร

แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีนั้น ต้องเริ่มจากการที่ผู้ต้องหาต้องมีความรู้กฎหมายเบื้องต้นเพื่อที่จะปกป้องสิทธิของตนเองจากการกระทำจากพนักงานสืบสวน หากเกิดเหตุที่ไม่ควรสงสัยว่าจะถูกจับหรือการปรักปรำข้อหาและการทำร้ายร่างกายอันมิชอบ ผู้ต้องหาต้องไม่ให้ปากคำและไม่ยินยอมรับเอกสารใดๆที่พนักงานสืบสวนให้ลงลายมือชื่อ ในส่วนของพนักงานสืบสวน ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดในการจับกุม บอกรายละเอียดว่าผู้ต้องหามีความผิดอย่างไร งดการกระทำที่รุนแรงกับผู้ต้องหาไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น ในส่วนของพนักงานสอบสวนต้องบอกรายละเอียดสิทธิผู้ต้องหาอย่างละเอียดเพื่อช่วยให้ผู้ต้องหาได้หาทางช่วยเหลือตนเองในเบื้องต้นว่าผู้ต้องหาจะเลือกสิทธิใดก่อน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁴⁶ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการพ.ศ. 2547

ข้อ 26 (การให้คำแนะนำปรึกษาและเข้าร่วมสอบสวน)

ในกรณีหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ได้ขอความร่วมมือพนักงานอัยการให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวน หรือขอให้เข้าร่วมในการสอบสวนนั้น พนักงานอัยการพึงให้คำแนะนำปรึกษาหรือเข้าร่วมในการสอบสวนแล้วทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงอัยการสูงสุดเพื่อทราบ

¹⁴⁷ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการพ.ศ. 2547

ข้อ 27 (กรณีพนักงานสอบสวนบกพร่องหรือไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง)

ในการดำเนินคดีอาญา ถ้าพนักงานอัยการไม่ได้รับความร่วมมือหรือพบข้อบกพร่องของพนักงานสอบสวนอันอาจทำให้คดีเสียหายได้ พนักงานอัยการอาจแนะนำพนักงานสอบสวนโดยตรงหรือทำหนังสือชี้แจงข้อบกพร่องและวิธีแก้ไขหรือป้องกัน โดยทำเป็นความเห็นเสนอไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดหรือสำนักงานอัยการสูงสุดเพื่อแจ้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้หัวหน้าพนักงานอัยการแจ้งหัวหน้าพนักงานสอบสวนหรือทำความเห็นเสนอตามลำดับชั้นถึงอธิบดี เพื่อแจ้งหน่วยงานต้นสังกัดของพนักงานสอบสวน

การทำหน้าที่ของพนักงานอัยการต้องตรวจพยานหลักฐานอย่างรัดกุม หากมีเวลากระชั้นชิดพนักงานอัยการต้องใช้ดุลยพินิจในการชี้แนะพยานหลักฐานให้มากที่สุดเพื่อไม่ให้กระทบสิทธิของผู้ต้องหา

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี เพื่อศึกษาระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี และเพื่อศึกษาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารคำฟ้องและคำให้การ ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพและระยะเวลาในการฝากขังที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา อันจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการพิสูจน์ความผิดในประเทศไทยให้มีหลักประกันสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีที่จะได้รับการคุ้มครองต่อไป

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาวเคราะห์เอกสารคำฟ้องและคำให้การ ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1: ผู้ต้องหาในคดีอาญา จำนวน 7 คน ประกอบด้วย 1) คดียาเสพติด จำนวน 3 คน 2) คดีลักทรัพย์ จำนวน 1 คน 3) คดีทำร้ายร่างกาย จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2: บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จำนวน 29 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

ก. การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุม ดังนี้

1) พนักงานสืบสวนไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหา รายละเอียด เหตุแห่งการกระทำผิดแก่ผู้ถูกจับกุม พบว่า ขณะที่พนักงานสืบสวนเข้าทำการจับกุมผู้ต้องสงสัยไม่ได้แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการกระทำผิดประกอบกับทุกกรณีศึกษาเป็นการจับแบบไม่มีหมายจับ ในขณะที่จับกุมผู้ต้องสงสัยไม่ได้กระทำผิดซึ่งหน้า ไม่มีพฤติการณ์ที่ควรสงสัยว่าผู้ต้องสงสัยนั้นจะก่อเหตุร้ายแก่บุคคลอื่นหรือผู้ต้องสงสัยจะหลบหนี จึงถือว่าเป็นการจับโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2) การใช้ความรุนแรงในกระบวนการจับกุมด้วยการข่มขู่และทำร้ายร่างกาย พบว่า ขณะที่พนักงานสืบสวนเข้าจับกุมผู้ต้องสงสัย พนักงานสืบสวนใช้กำลังทำร้ายผู้ถูกจับกุม ซึ่งผู้ถูกจับทุกคนได้รับบาดเจ็บตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงสาหัสต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล

3) พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิ 4 ประการ แก่ผู้ถูกจับกุม

3.1) พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิว่าผู้ถูกจับมีสิทธิให้การหรือไม่ให้การก็ได้ พบว่า มีการขู่เช็ญ การข่ม การทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ผู้ที่ถูกจับกุมให้การรับสารภาพ แสดงให้เห็นว่าผู้ถูก

จับกุมไม่ได้ให้การโดยสมัครใจตั้งแต่เริ่มต้น จึงมีผลให้คำให้การเกิดขึ้นโดยมิชอบ ทั้งที่กฎหมายบัญญัติให้พนักงานตำรวจแจ้งสิทธิผู้ที่ถูกจับกุมว่ามีสิทธิให้การหรือไม่ให้การก็ได้

3.2) พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิว่าคำให้การของผู้ถูกจับกุมอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันในการพิจารณาคดีได้ พบว่า ผู้ถูกจับกุมทุกรายให้การปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำผิด อีกทั้งพบว่าในการจับกุมเจ้าพนักงานไม่ได้แจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับว่าผู้ถูกจับมีสิทธิจะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

3.3) พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิในการพบและปรึกษาทนายความ พบว่า ผู้ถูกจับกุมมีความหวาดกลัว โดยเฉพาะเมื่อไม่ได้กระทำผิด ทำให้ไม่มั่นใจว่าคำให้การที่ให้ไปนั้นจะทำให้ตกเป็นผู้ต้องหาในการกระทำผิดฐานใดหรือไม่ การได้รับคำปรึกษาจากทนายความที่ไว้วางใจจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมที่บุคคลจะต้องได้รับโอกาสในการต่อสู้คดี

3.4) พนักงานสืบสวนไม่แจ้งสิทธิในการแจ้งให้ญาติหรือผู้ที่ไว้วางใจทราบถึงการจับกุม พบว่า ผู้ถูกจับมีความหวาดกลัวแม้กระทำผิดหรือไม่ก็ตาม สิ่งแรกที่ผู้ถูกจับกุมต้องการคือการติดต่อกับญาติหรือบุคคลที่ผู้ถูกจับไว้วางใจให้ทราบถึงการจับกุม เพื่อดำเนินการช่วยเหลือติดต่อปรึกษาทนายเพื่อให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง

4) พนักงานสืบสวนไม่ได้แจ้งผู้ถูกจับกุมว่าต้องนำตัวผู้ถูกจับกุมไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที พบว่า พนักงานสืบสวนไม่ได้แจ้งผู้ถูกจับกุมในการนำตัวผู้ถูกจับกุมไปยังสถานที่ปลอดภัยและพร้อมที่จะให้สอบปากคำกับพนักงานสอบสวนทันที

5) เจ้าพนักงานไม่ได้มอบสำเนาบันทึกการจับผู้ถูกจับกุม พบว่า ขณะที่พนักงานสืบสวนไม่ได้อ่านรายละเอียดทั้งหมดในบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับทราบทั้งหมด และไม่ได้มอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับเก็บไว้ เพราะบันทึกการจับกุมเป็นเอกสารที่ผู้ถูกจับกุมได้ลงลายมือชื่อไว้และเป็นเอกสารสำคัญที่พนักงานสอบสวนต้องใช้ประกอบในการเขียนสำนวนคดีต่อไป

6) ผู้ถูกจับกุมไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเมื่อร้องขอความเป็นธรรมจากการถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพ พบว่า หน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ถูกจับกุม ได้รับแจ้งเพื่อขอความเป็นธรรมจากผู้ถูกจับกุม แต่การดำเนินงานต่างๆ ยังล่าช้าและขาดประสิทธิภาพ บางครั้งทำได้เพียงการประสานส่งต่อเท่านั้น

ข. การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในขั้นตอนการสอบสวน

1) พนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งสิทธิ 4 ประการ แก่ผู้ต้องหา ดังนี้

1.1) สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความ พบว่า ผู้ต้องหาไม่ได้รับการแจ้งสิทธิในการขอรับความช่วยเหลือหรือคำแนะนำจากทนายความที่ไว้วางใจในโอกาสแรก ทำให้ไม่ได้รับคำแนะนำที่ถูกต้องตั้งแต่ถูกนำตัวมาพบพนักงานสอบสวน

1.2) สิทธิที่จะให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำ พบว่า ในการสอบปากคำผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งสิทธิในการมีทนายความแก่ผู้ต้องหา ทำให้ผู้ต้องหาไม่สามารถเข้าใจในการสอบปากคำของพนักงานสอบสวน ไม่มั่นใจในคำให้การของตนเอง เกิดภาวะหวาดกลัวจนไม่สามารถให้การในขณะนั้นได้ บางรายไม่ไว้วางใจทนายความที่พนักงานสอบสวนจัดหาให้

1.3) สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติ พบว่า พนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งให้ผู้ต้องหาติดต่อกับญาติทันที ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ต้องหาต้องการมากที่สุดเมื่อถูกส่งตัวมาให้พนักงานสอบสวน คือการได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติเพื่อความอบอุ่นใจ คลายความเครียด และวิตกกังวล

1.4) สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาล พบว่า ผู้ต้องหาที่ได้รับบาดเจ็บบางรายจากการถูกจับกุมไม่ได้รับการรักษาพยาบาลทันทีทำให้เกิดอาการบาดเจ็บเรื้อรัง เนื่องจากบาดแผลไม่ได้ปรากฏให้เห็นภายนอกอย่างชัดเจน

2) ผู้ต้องหาไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา พบว่า พนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด บางรายไม่ได้สอบปากคำเพิ่มเติม แต่พยายามให้ลงลายมือชื่อสารภาพว่าเป็นผู้กระทำผิด

3) ผู้ต้องหาไม่ได้รับโอกาสในการแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ต้องหา พบว่า พนักงานสอบสวนไม่ได้ให้โอกาสผู้ต้องหาในการแก้ข้อกล่าวหาและแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตน แต่เชื่อถือพยานหลักฐานที่พนักงานสืบสวนได้นำส่งมาให้พร้อมกับตัวผู้ต้องหาโดยไม่ได้สอบปากคำเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังพบว่าในบางกรณีพนักงานสอบสวนได้สอบปากคำผู้ต้องหาแต่ไม่ได้บันทึกรายละเอียดข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องหา โดยปฏิบัติแก่ผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำผิดไม่ได้เป็นไปตามหลักสากลที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ อีกทั้งบันทึกในเอกสารคำให้การในชั้นสอบสวนว่าผู้ต้องหาปฏิเสธและขอให้การในชั้นศาล

4) พนักงานสอบสวนจงใจผู้ต้องหาโดยให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกหลวง ทรมานใช้กำลังบังคับ เพื่อลงลายมือชื่อในสำนวนคดี พบว่า ส่วนใหญ่มีการจงใจเพื่อให้ลงลายมือชื่อ โดยบอกผู้ต้องหาว่าคู่คดียอมรับเรื่องจะได้จบ นอกจากนี้มีการใช้กำลังบังคับเพื่อให้รับสารภาพ เช่นชื่อเสร็จแล้วจะได้กลับบ้าน คำให้การของผู้ต้องหาที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการรับสารภาพหรือภาคเสธจึงไม่ได้เกิดจากความสมัครใจ

5) ผู้ต้องหาไม่ได้รับสิทธิในการปล่อยชั่วคราว (ประกันตัว) พบว่า มีเพียงกรณีศึกษาเดียวที่ไม่ได้รับสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาขาดโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงอิสรภาพการระหว่างการเดินทางคดี และการศึกษาเล่าเรียน เนื่องจากเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์สูง ศาลจึงไม่อนุญาตในการประกัน หรือหากจะอนุญาต อาจจะต้องใช้หลักประกันที่มีมูลค่าสูง ทำให้ผู้ต้องหาในคดีอาญาที่เป็นผู้บริสุทธิ์และยากจน ไม่มีเงินหรือหลักทรัพย์ เพื่อแลกกับอิสรภาพชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดี และตกเป็นแพะรับบาป

ค. การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในขั้นตอนการส่งคดี

1) การส่งฟ้องคดี พบว่า การส่งคดีของพนักงานอัยการที่กระทบสิทธิผู้ต้องหามากที่สุดคือ การส่งฟ้องคดี โดยเฉพาะในกรณีที่พนักงานอัยการไม่ได้ตรวจสอบความจริงเสียก่อน เมื่อฟ้องคดีแล้วมีการฝากขัง อันเป็นการกระทบกับสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา

2) การฝากขังผู้ต้องหาโดยขาดพยานหลักฐานที่เพียงพอในการดำเนินคดี พบว่า ผู้ต้องหาที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวต้องถูกจำกัดเสรีภาพ เพราะในช่วงเวลาที่ต้องรอคอยเพื่อ

พิสูจน์ความจริงในเรื่องจำเป็นระยะเวลาที่ยาวนานและกระทบต่อสิทธิเสรีภาพโดยเฉพาะกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้บริสุทธิ์

5.1.2 ระยะเวลาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนฟ้องคดี

ก. ระยะเวลาการตรวจค้นและจับกุมของพนักงานสืบสวน พบว่า ในการจับกุมผู้ต้องสงสัยที่เป็นคดีอุกฉกรรจ์และคดียาเสพติด เมื่อพนักงานสืบสวนนำตัวผู้ถูกจับกุมไปเก็บไว้ในเซฟเฮ้าส์ เพราะต้องการสืบสวนเพื่อขยายผลในการจับกุมผู้กระทำผิดจึงต้องใช้ระยะเวลาในการสืบสวนมากกว่าปกติทำให้เกิดการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุม โดยเฉพาะในคดียาเสพติดซึ่งพนักงานสืบสวนนำตัวผู้ต้องสงสัยไปกักไว้ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด¹⁴⁸ เจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตัวผู้ถูกจับตามมาตรา 14 เพื่อทำการสอบสวนได้ไม่เกิน 3 วัน เมื่อครบกำหนดต้องส่งตัวให้กับพนักงานสอบสวน โดยภาพรวมพนักงานสืบสวนไม่ได้มีเจตนาละเมิดสิทธิเสรีภาพแต่เป็นกระบวนการขั้นตอนหนึ่งในการสืบสวนเพื่อขยายผลในคดีที่อาจก่อความเสียหายให้กับคนหมู่มาก ทำให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมขึ้นได้

ข. ระยะเวลาการสอบสวนของพนักงานสอบสวน พบว่า ระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหา หลังจากการจับกุมส่งพนักงานสอบสวน 48 ชั่วโมง ไม่เพียงพอต่อการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

ค. ระยะเวลาในการส่งคดีของพนักงานอัยการ พบว่า ระยะเวลาเป็นตัวกำหนดให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต้องทำงานร่วมกัน โดยไม่ได้แบ่งแยกระยะเวลาของทั้ง 2 ส่วนให้ชัดเจน เมื่อพนักงานสอบสวนใช้เวลาในการทำสำนวนคดีนาน ทำให้พนักงานอัยการมีเวลาน้อยในการตรวจสอบสำนวนคดี มีเวลาไม่เพียงพอในการส่งสอบสวนเพิ่มเติม อาจทำให้ต้องส่งฟ้องคดีไปก่อน ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาต่อไป

ง. ระยะเวลาการฝากขังในเรือนจำ พบว่า อาจเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาได้ในการปฏิบัติการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในเรือนจำ ซึ่งศาลยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่ได้รับการปฏิบัติในเรือนจำเสมือนเป็นผู้ต้องขังเด็ดขาด หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้กระทำความผิด แต่ถูกควบคุมตัวระหว่างการสอบสวนโดยไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว

¹⁴⁸ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (1) ภูมิพลอดุลยเดช ปร. ให้ไว้ ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 เป็นปีที่ 31 ในรัชกาลปัจจุบัน.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (1) มาตรา 15 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามมาตรา 14 ให้ถือว่า กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และ เจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจตามมาตรา 14 (3) มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร และให้มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรา 14 (3) ไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกินสามวัน เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวหรือก่อนนั้น ตามที่จะเห็นสมควรให้ส่งตัวผู้ถูกจับไปยังพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อดำเนินการต่อไปทั้งนี้โดยมิให้ถือว่าการควบคุมผู้ถูกจับดังกล่าวเป็นการควบคุมของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

5.1.3 แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี

ก. แนวทางปฏิบัติการตรวจค้นและจับกุมของพนักงานสืบสวน

1) บทลงโทษพนักงานตำรวจที่กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ พบว่า การลงโทษทางวินัยของพนักงานตำรวจมีบทบัญญัติตั้งแต่การทำงานของสำนักงานจเรตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีไว้เพื่อลงโทษพนักงานตำรวจที่กระทำผิดวินัย และที่สำคัญคือ ป.วิ.อ.มาตรา 157 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เพราะต้องการให้พนักงานตำรวจใช้อำนาจรัฐในทางที่ถูกต้อง เพราะเจ้าหน้าที่รัฐทุกคนมีอำนาจรัฐที่มอบไว้ให้เพื่อการปฏิบัติต่อผู้อื่น มิใช่ใช้อำนาจรัฐเพื่อเจตนารมณ์ของตนเอง

ข. แนวทางปฏิบัติการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

1) ปรับปรุงระยะเวลาในการควบคุม 48 ชั่วโมง พบว่า ในขั้นตอนการสอบสวนระยะการทำงาน 48 ชั่วโมง ไม่สามารถดำเนินการทันได้เพราะมีปริมาณงานมาก และบางครั้งมีความซับซ้อน เอกสารหลายขั้นตอน และความกดดันจากการทำงาน ควรปรับระยะเวลาเพิ่มขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับการทำงานของพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนต้องปรับเปลี่ยนความคิดในการมองผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด ควรมองผู้ต้องหาให้เป็นผู้บริสุทธิ์ไว้ก่อน ถึงแม้ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะมีความผิด เนื่องจากต้องพยายามหาหลักฐานมาพิสูจน์ในชั้นพิจารณาคดีต่อไป

2) ปรับปรุงระยะเวลาการทำงานของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการให้มีเวลาแยกกันอย่างชัดเจน พบว่า ระยะเวลาการทำงานของพนักงานสอบสวนใช้เวลาร่วมกับพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการมีระยะเวลาพิจารณาสำนวนคดีอย่างถี่ถ้วน พิจารณาพยานหลักฐาน สั่งสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อความชัดเจนในสำนวนคดี และมีความเป็นธรรมต่อผู้ต้องหาเพื่อการสั่งคดีที่ถูกต้องในที่สุด

ค. แนวทางปฏิบัติการสั่งคดีของพนักงานอัยการ

1) ปรับปรุงระยะเวลาในการควบคุมผู้ต้องหาระหว่างดำเนินคดีให้แยกกันระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการอย่างชัดเจน พบว่า สำหรับประเทศไทยอำนาจการจับกุมเป็นของพนักงานสืบสวนและการสอบสวนเป็นของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการไม่มีอำนาจในการสอบสวน หากมีการแก้ไขกฎหมายให้พนักงานอัยการทำงานร่วมกันในการสอบสวนจะทำให้ไม่มีปัญหาเรื่องระยะเวลาและงานจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ปรับปรุง ระเบียบพนักงานอัยการให้รองรับและสอดคล้องกัน พบว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่แบ่งแยกอำนาจระหว่างพนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน แต่การทำงานนั้น ทุกคนต่างต้องร่วมกันทำงานเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้กับทุกฝ่าย อย่างไรก็ตามมีมุมมองในการให้พนักงานอัยการเข้ามาร่วมทำสำนวนคดี ซึ่งเป็นระบบการสอบสวนคดีอาญาตามมาตรฐานสากลนั้น พนักงานอัยการเป็นผู้ริเริ่มการสอบสวนก่อนและสั่งให้พนักงานสอบสวนเป็น

ผู้ทำงานตามคำสั่งของพนักงานอัยการ ไม่มีประเทศใดในสากลที่ให้พนักงานสอบสวนทำงานเพียงลำพัง พอเงื่อนเวลาใกล้หมดจึงรีบส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การจัดตั้งองค์กรอิสระที่เป็นกลางเข้ามาตรวจสอบการทำงานขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากพบว่าในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นองค์กรตำรวจ องค์กรอัยการ องค์กรศาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในการดูแลผู้เสียหาย/ผู้ถูกจับกุม/ผู้ต้องหา ไม่มีองค์กรอิสระที่เป็นกลางเข้ามาตรวจสอบการทำงานขององค์กรเหล่านี้ เพราะทุกองค์กรต่างแยกอำนาจการทำงานอย่างชัดเจน แต่บุคคลผู้เสียหายมีสถานะแค่คนหนึ่งคนเท่านั้น เปรียบเหมือนทุกคนต่างมาทำหน้าที่แต่ไม่มีความรับผิดชอบ พนักงานสืบสวนทำหน้าที่จับกุม พนักงานสอบสวนทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน พนักงานอัยการทำหน้าที่สั่งคดีและเป็นโจทก์ว่าความในชั้นศาล และศาลทำหน้าที่เพียงพิจารณาข้อเท็จจริงตามสำนวนที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้น ตามพนักงานอัยการสั่งฟ้อง ไม่มีองค์กรอิสระใดที่เป็นกลางเข้ามาตรวจสอบการทำงานขององค์กรเหล่านี้

2) ควรสร้างระบบตรวจสอบและถ่วงดุลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งในหน่วยงานเดียวกันและต่างองค์กร การที่กฎหมายพิธีพิจารณาความอาญาของไทย แบ่งแยกอำนาจสืบสวนและสอบสวนแยกจากกัน การใช้อำนาจครองครองพยานหลักฐานต่างๆ ไว้ที่พนักงานสืบสวนแต่เพียงผู้เดียว ทำให้ประเทศไทยมีระบบการดำเนินคดีอาญาที่ล่าช้าที่สุดในกระบวนการยุติธรรม สิ่งที่ลดความน่าเชื่อถือลงไปอีก คือ พนักงานอัยการไม่สามารถเข้าร่วมการสอบสวนได้ ยกเว้นคดีร้ายแรงและคดีเด็ก แค่อุบัติเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการไม่มีความสมดุลในอำนาจต่อกัน ประชาชนจึงไม่มีความน่าเชื่อถือในพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ

พนักงานอัยการ มีอำนาจหน้าที่ต้องสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องในคดีต่างๆ นั้น ฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจเหนือพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการยังต้องมีความระมัดระวังในการอ่านสำนวนคดีว่ามีความจริงร้อยละเท่าไร ยิ่งพนักงานอัยการไม่สามารถพบผู้ต้องหาได้แล้วนั้น ยิ่งต้องใช้ดุลยพินิจในการสั่งฟ้องมากเป็นพิเศษ อย่างที่กล่าวมานั้น ไม่ว่าจะพนักงานสืบสวน พนักงานสอบสวนต่างมีส่วนบังคับให้พนักงานอัยการต้องสั่งฟ้อง เพราะพนักงานสืบสวนหมดภาระหน้าที่ในการจับกุม พนักงานสอบสวนหมดภาระหน้าที่รวบรวมพยาน พนักงานอัยการต้องรับสั่งฟ้อง ความยุติธรรมไทยต่างชำรุดทุกคนอ้างว่าทำตามหน้าที่ ทุกคนต่างคนต่างกลัวความผิด ไม่มีใครมีจิตบริการที่รับผิดชอบต่อผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหา เพราะผลภาระการส่งสำนวนคดีให้ศาลตัดสิน หากศาลเชื่อทนายฝ่ายโจทก์ ฝ่ายจำเลยฝ่ายแพ้ไป หากเชื่อทนายฝ่ายจำเลย โจทก์แพ้ไป ไฉนก็ตามในกระบวนการยุติธรรม คือ ความยุติธรรมนั้นต้องเป็นความเป็นจริง สิ่งที่ชัดเจนที่สุด คือการปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ของเจ้าพนักงานต่อประชาชนพร้อมจิตสำนึกในการรับผิดชอบ

3) การที่ให้พนักงานอัยการเข้าร่วมคดีกับพนักงานสอบสวนคดีอาญา เพื่อป้องกันการสร้างพยานหลักฐานเท็จ การให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุมแจ้งจับไปยังพนักงานอัยการแห่งท้องที่ที่มีการจับกุมทันที เพื่อให้พนักงานอัยการเข้ามาตรวจสอบการจับกุม มิให้มีการใช้กำลังเกิน

สมควรหรือสร้างพยานหลักฐานเท็จเพื่อยัดข้อหาผู้ถูกจับ และตรวจสอบว่ามีพยานหลักฐานใดที่จะเป็นประโยชน์กับผู้ถูกจับในการรวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วน “เพื่อทำความจริงให้ปรากฏ” ป้องกันการซ้อมทรมานผู้ต้องหา นอกจากนี้ ทำให้พนักงานอัยการมีเวลาในการพิจารณาคดีมากพอ มีต้องถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขระยะเวลาการฝากขังที่พนักงานสอบสวนตั้งใจส่งสำนวนในระยะเวลา กระชั้นชิด เพื่อมิให้พนักงานอัยการมีเวลาเพียงพอในการตรวจสอบการทุจริตหรือการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีขอบในคดี

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรพัฒนามาตรการเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวให้เป็นธรรมมากที่สุดเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นผู้บริสุทธิ์ได้รับผลร้ายจากการดำเนินคดีอาญา

การควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ควรทำเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น เช่น มีพฤติการณ์ว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ไปยุ่งเหยิงหรือทำลายพยานหลักฐาน หรือไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนเท่านั้น และการควบคุมผู้ต้องหาไว้ควรใช้ระยะเวลาสั้นที่สุดเท่าที่จำเป็นจริงๆ

2) ควรให้ความเป็นเป็นธรรมแก่ผู้ถูกดำเนินคดี โดยยึดหลักการการฟังความทุกฝ่ายพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกดำเนินคดีต้องได้รับฟังด้วย โดยเฉพาะในชั้นสอบสวนซึ่งในสภากฎหมายมีความชัดเจนแต่ขาดการปฏิบัติ

ปัญหาที่ชัดเจนที่สุดในชั้นสอบสวน คือ การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา การปฏิบัติหน้าที่เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานรัฐ หากประชาชนเดือดร้อนรัฐต้องช่วยเหลือประชาชน ไม่ใช่ย่ำยี ปรักปรำ ยัดข้อหา เพิ่มโทษให้ประชาชน การเก็บสถิติคดีเพื่อผลประโยชน์ของหน่วยงาน การทำร้ายประชาชนที่ไม่มีทางสู้ กลายเป็นผลงานของเจ้าพนักงานตำรวจ การสั่งไม่ฟ้องเป็นความผิดของพนักงานอัยการ

3) รัฐควรมีหน้าที่รับผิดชอบในการเยียวยาชดเชยแก่ผู้บริสุทธิ์ซึ่งถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิชอบจากความผิดพลาดหรือการใช้อำนาจโดยมิชอบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม

การชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาดังกล่าวไม่ควรจำกัดเฉพาะความเสียหายในด้านสิทธิเสรีภาพในทางทรัพย์สินเงินทองเท่านั้น ความเสียหายด้านชื่อเสียงเกียรติคุณควรนำมาพิจารณาประกอบด้วย โดยรัฐควรมีกองทุนที่อาจแบ่งมาจากค่าปรับคดีอาญาซึ่งเก็บเป็นรายได้รัฐควรนำมาชดเชยความเสียหายเหล่านี้ได้

4) รัฐควรสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น

การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนซึ่งจะทำให้พนักงานสอบสวนไม่ต้องแสวงหาปัจจัยนอกมาทดแทนค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน ควรเสนอเพิ่มอัตราเงินเดือนพนักงานสอบสวนให้เท่ากับพนักงานอัยการ

5) การปรับปรุงเกี่ยวกับระบบการสอบสวนและการพิจารณาในชั้นศาลโดยให้มีโครงการนำร่อง

การที่จะพนักงานอัยการเข้าร่วมคดีกับพนักงานสอบสวนคดีอาญาตั้งแต่เริ่มต้น มีความเป็นไปได้เพียงใดที่จะปรับมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมไทยให้เทียบเท่าระบบสากล เริ่มจาก หากเป็นกรณีสำคัญหรือมีความซับซ้อนควรให้พนักงานอัยการเข้าไปร่วมรับรู้การสอบสวนของ เจ้าพนักงานตำรวจ ประสานงานกันให้มีการดำเนินอาญาในชั้นศาลเป็นไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ซึ่งผู้พิพากษานั้นต้องเป็นบุคคลชุดเดียวกันและนั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งมี คำพิพากษา

5.2.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1) ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมการสืบสวนสอบสวนของพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการเข้ามาตรวจสอบการจับกุม มิให้มีการใช้กำลังเกินสมควรหรือสร้าง พยานหลักฐานเท็จเพื่อยัดข้อหาผู้ถูกจับ และตรวจสอบให้มีความเป็นธรรมว่ามีพยานหลักฐานใดที่จะ เป็นประโยชน์กับผู้ถูกจับเพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วน

2) ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการทำงานของ องค์กรในกระบวนการยุติธรรม โดยการศึกษาเปรียบเทียบในต่างประเทศ ประกอบกับสัมภาษณ์เชิง ลึกและสอบถามความคิดเห็นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากพบว่าในกระบวนการยุติธรรม ยังขาดการตรวจสอบทั้งจากภายนอกและภายในที่มีประสิทธิภาพ

5.2.4 ข้อจำกัดในการวิจัย

1) การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2563 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้มีอุปสรรคในการเดินทางเข้าไปเก็บข้อมูลจาก ผู้ต้องหาซึ่งอยู่กระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั้งกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด โดยต้องนำหนังสือขออนุญาตเพื่อเก็บข้อมูลติดตัวไปกับการเดินทางในทุกที่ ประกอบกับการเก็บข้อมูลในครั้งแรกข้อมูลยังไม่อึดตัวเท่าที่ควร ทำให้ต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ เนื่องจากผู้ให้ ข้อมูลไม่สะดวกในการสัมภาษณ์ในที่พักอาศัย เพราะทุกคนต่างหวาดระแวงเชื้อไวรัส อีกทั้งการเก็บ ข้อมูลในส่วนราชการเช่น เรือนจำไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าเก็บข้อมูลผู้ต้องขังในเรือนจำ ทำให้ ต้องรอเวลาผ่อนปรนในการเข้าเรือนจำ เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น

2) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้สัมภาษณ์ กลุ่มพนักงานตำรวจสืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และผู้พิพากษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีเหล่านั้นโดยตรงทั้งหมด เนื่องจาก การให้ข้อมูลอาจมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้ปฏิบัติงาน จึงเลือกที่จะสอบถามจากผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องที่มีประสบการณ์สูงและทำงานมาเป็นระยะเวลานานใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแทน

3) ผู้วิจัยมีข้อจำกัดในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้ต้องหาที่ถูกละเมิดสิทธิ เสรีภาพโดยเฉพาะการได้รับความยินยอมในการให้ข้อมูล เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการ สัมภาษณ์แต่ละครั้ง ทำให้ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกผู้ต้องหาที่ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพในชั้นก่อนฟ้องคดีที่ ขอรับความช่วยเหลือจากมูลนิธิประสานวัฒนธรรมและ Innocence International Thailand เท่านั้น

บรรณานุกรม

- Akira Goto, "Citizen participation in criminal trials in Japan" *International Journal of Law, Crime and Justice*. (42)2, 117-129.
- D.H. Cho, "The prosecutor's interview with suspects in South Korea" *International Journal of Law, Crime and Justice*. (41)4, 322-342.
- Dae-Hyun Choe, "Prosecutors' role and their relationship with the police in South Korea: In a comparative perspective" *International Journal of Law, Crime and Justice*. (55), 88-96.
- Doménech G., & Puchades M., "Compensating acquitted pre-trial detainees" *International Review of Law and Economics*, (43), 167-177.
- Inqilab Shahbazova , Elsever Muradovb, "Excessive use of pre-trial detention in Azerbaijan: Examination of the causes" *International Journal of Law, Crime and Justice*, (57), 1-12.
- Muntingh, L., Redpath, J., "The socio-economic impact of pre-trial detention in Kenya, Mozambique and Zambia" *Hague Journal on the Rule of Law* 10 (1), 139-164.
- S. Cassau Jan & Eva Goodwin Danielle, "The phenomenology and course of depressive syndromes in pre-trial detention" *International Journal of Law, and Psychiatry*, 231-235.
- Xifen Lin & Wei Shen, "Reforms to China's pretrial detention system: the role of the procuratorate" *International Journal of Law, Crime and Justice*, (44) 183-211.
- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546.
- กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552.
- กลุ่มงานคณะกรรมการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สำนักกรรมการ 2. (2562).
**รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน
ของคณะกรรมการกฤษฎีกาการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน. สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนสภาผู้แทนราษฎร.**
- การชดเชยเยียวยาประชาชนมีพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558.

- การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญา. การทำสำเนาการสอบสวนและมาตรการควบคุมตรวจสอบ
เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 ลง 1 ก.ค. 2556. (คู่มือปฏิบัติงาน)
 หน้า 11-12.
- การอำนวยความสะดวกยุติธรรมในคดีอาญา. การทำสำเนาการสอบสวนและมาตรการควบคุมตรวจสอบ
เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา คำสั่ง ตร.ที่ 419/2556 ลง 1 ก.ค. 2556. (คู่มือปฏิบัติงาน)
 หน้า 11-12.
- กัญญา วงศ์กาวิ. “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของ
 ศาลแขวง” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์, 2558) หน้า 14.
- กัญญา วงศ์กาวิ. “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของ
 ศาลแขวง” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์, 2558) หน้า 16.
- กัญญา วงศ์กาวิ. “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของ
 ศาลแขวง” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์, 2558) หน้า 17-35.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2541). กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง (กรุงเทพฯ: วิญญู
 ชน). หน้า 129-130.
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. **กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง.** (กรุงเทพฯ: วิญญูชน,
 2541). หน้า 129-130.
- กุลพล พลวัน. **หน่วยที่ 4 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย รหัส 41718 ชุดวิชาการ
 บริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice
 Administration) สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช). หน้า 27-120.**
- กุลพล พลวัน. หลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. (กรุงเทพฯ) หน้า
 5-6.
- กุลพล พลวัน. หลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. (กรุงเทพฯ). หน้า
 6.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2553). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอน
 ก่อนการพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ : พลสยามพรี้นติ้ง). หน้า 1.
- คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส.). (2540). สิทธิมนุษยชน Human Rights
 International Centre for Human Rights and Democracy Development (ICHRDD),

Canada. United Nations Information Services (UNIS), หน้า 4-9.

คณิต ญ นคร. (2561). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน). หน้า 91-108.

คณิต ญ นคร. (2561). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน). หน้า 166.

คณิต ญ นคร. (2561). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน). หน้า 528-529.

คณิต ญ นคร. (2553). **กระบวนการยุติธรรมกับสิทธิพื้นฐานของประชาชน**. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน) หน้า 86-87.

คณิต ญ นคร. (2551). **ภูมิธรรมและบทบาทพนักงานอัยการ**. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน). หน้า 112.

คำสั่ง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจที่ 552/2561 เรื่อง การกำหนดระยะเวลาการตรวจพิสูจน์และออกรายงานการตรวจพิสูจน์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

คู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการให้บริการเบิกจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานให้แก่ผู้ต้องหาตามโครงการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหาในการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. 2543 (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ :กระทรวงยุติธรรม).

คู่มือการปฏิบัติงานกองทุนยุติธรรมประจำปีพ.ศ. 2559 สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม.

จรัส สุทกุล. “ปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2558).

เฉลิมวุฒิ สาระกิจ. (2563). **ทฤษฎีการจัดรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**. ออนไลน์: <https://sites.google.com/view/chalermwut/กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา/crime-control-and-due-process> เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2563.

ชยานนท์ ทองแถม. “ปัญหาสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญา และกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555).

ชาญศักดิ์ พิริยจิตรกรกิจ. “การเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญาของพนักงานราชการ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2560).

ณรงค์ ใจหาญ. (2547). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 8. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน). หน้า 40-50.

ณรงค์ ใจหาญ. (2556). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 12 (กรุงเทพฯ :

วิญญูชน). หน้า 55-108.

ทีมข่าวอาชญากรรม. (2549). **พิพากษายืนยกฟ้อง “แพะจอบิ” คดียิงนักเรียนบ้านคา**. ออนไลน์
<https://mgronline.com/crime/detail/9490000103889> เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 มกราคม
 2563.

ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2562). **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 1-156)**. (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา).

ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2562). **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 1-156)**. (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา). หน้า 163.

ธานีศ เกศวพิทักษ์. (2562). **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 (มาตรา 1-156) เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 15. (สำนักอบรมศึกษา กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา). หน้า 293.

ธีรัช เทพรักษาใจ “ศึกษาเรื่องการนำเทคโนโลยีบันทึกภาพและเสียงมาใช้ในการสอบสวนคดีอาญา”
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2561).

นำชัย ใจเที่ยงตรง. “การปล่อยชั่วคราว : ศึกษาการกำหนดเงื่อนไขการรายงานตัวของผู้ต้องหาที่ได้รับ
 การปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขัง” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก
 กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
 2558).

น้ำแท้ มีบุญสล้าง. “หลักการพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา” วารสารธรรมศาสตร์ Vol. 33,
 No. 3, 2557.

น้ำแท้ มีบุญสล้าง. (2563). **รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทาง
 อาญาในชั้นสอบสวนของคณะกรรมการ การกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
 สภาผู้แทนราษฎร**.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2552). **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่
 3. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน). หน้า 34-36.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2552). **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่
 ที่ 3. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน). หน้า 34-36.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2552). **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่
 3. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน). หน้า 88.

บรรเจิด สิงคะเนติ. (2552). **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. พิมพ์ครั้งที่
 3. (กรุงเทพฯ: วิญญูชน). หน้า 51.

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2546). **รายงานการวิจัยเรื่องหลักการใช้อำนาจขององค์กรที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรี**

ความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. (กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ).
หน้า 125-126.

กระทรวงการต่างประเทศ. **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน Universal Declaration of Human Rights.**

พ.ต.ท.สนธยา รัตนธารส. (2560). **การค้นการจับและสิทธิตามกฎหมาย ฉบับปรับปรุงใหม่.** (กรุงเทพฯ : พจนทรัพย์การพิมพ์). หน้า 146-148.

พ.ต.ท.สนธยา รัตนธารส. (2560). **คู่มือพนักงานสอบสวน เทคนิคการสอบสวนและการทำสำนวนการสอบสวน.** (กรุงเทพฯ : พจนทรัพย์การพิมพ์). หน้า 11-18.

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2559.

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติพ.ศ.2547.

พศวีร์ อธิชัยธนพงศ์. “การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากกระบวนการยุติธรรมที่ผิดพลาดในชั้นพนักงานสอบสวน” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาลัยธุรกิจบัณฑิตย, 2556).

พิรุณ วุฒิศรี. “ความเสมอภาคในการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช, 2556).

ภูมินทร์ บุตรอินทร์. (2556). **การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทย** .(กรุงเทพฯ : เปนไท). หน้า 11-14.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2533). **ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง = Advanced comparative criminal justice administration/สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.** หน่วยที่ 1-5. หน้า 4-57.

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2559.

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้นในคดีอาญา พ.ศ. 2545.

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการพ.ศ. 2547.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับราชกิจจานุเบกษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ตราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน พุทธศักราช 2560 เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน.

ศิระ บุญภินนท์. (2559). **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น. รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice**

- Administration). พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช). หน้า 12-31.
- ศิริระ บุญภินนท. (2559). **หน่วยที่ 7 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศญี่ปุ่น รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช). หน้า 12-60.
- ศิริพร ลิ้มทองเจริญ. “สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเกี่ยวกับกำหนดเวลาในการฝากขัง” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์ มหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555).
- ศิริพร ลิ้มทองเจริญ. “สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาเกี่ยวกับกำหนดเวลาในการฝากขัง” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2555).
- สนธยา รัตนธารส. (2560). **คู่มือพนักงานสอบสวน เทคนิคการสอบสวนและการทำสำนวนการสอบสวน**. (กรุงเทพฯ : พูนทรัพย์การพิมพ์). หน้า 11-18.
- สมโภชน์ เครือพานิช. “การศึกษาวิจัยเรื่อง การให้ความช่วยเหลือทางคดีของทนายความแก่ผู้ต้องหาในคดีอาญา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปริญญานิติ ศาสตร์มหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายมหาชน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556).
- สัมพันธ์ พล.ต.ท.ดร.อดุลย์ ณรงค์ศักดิ์, อดีตรองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1 กรกฎาคม 2563.
- สัมพันธ์ พ.ต.ท.ปริญญา ดิโนโย, พนักงานสืบสวน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 1 กรกฎาคม 2563.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 (1) ภูมิพลอดุลยเดช ปร. ให้ไว้ ณ วันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 เป็นปีที่ 31 ในรัชกาลปัจจุบัน.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.). (2559). **จริยธรรมการวิจัยในคน**. (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ). หน้า 1-10.
- สุพจน์ สุโรจน์. (2559). **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช). หน้า 22-28.
- สุพจน์ สุโรจน์. (2559). **หน่วยที่ 9 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิ

ราช). หน้า 22-81.

สุมนทิพย์และนัทธิจิตสว่าง. “รายงานวิจัยสมบูรณ์ การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรม” เสนอต่อสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2556.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2560). **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันนี รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์หาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช). หน้า 13-87. 2559.

สุรียา ปานแป้น และ อนุวัฒน์ บุญนันท์. (2563). **หลักกฎหมายว่าด้วยองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. (กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักกวิญญูชน). หน้า 164-165.

หยุด แสงอุทัย อ่างถึงใน กำภู วงศ์กาวิ. (2558). “การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2558). หน้า 15.

อรพิมล พงษ์สถิต. “ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลมาตรการในการควบคุมตัวบุคคลในคดีอาชญากรรม” (วิทยานิพนธ์หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2559).

อรรถพร บุรีคา. “การถ่วงดุลอำนาจสอบสวนคดีอาญา ศึกษาเฉพาะกรณีการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีอาญากับพนักงานสอบสวน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2556).

อุทัย อาทิวา. (2560). **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศฝรั่งเศส. รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. (สำนักพิมพ์หาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช). หน้า 22-101.

อุทัย อาทิวา. (2560). **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศฝรั่งเศส. รหัส 41718 ชุดวิชาการบริหารงานยุติธรรมเปรียบเทียบขั้นสูง (Advanced Comparative Criminal Justice Administration)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช). หน้า 22-28.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสัมภาษณ์ผู้ต้องหา
เรื่อง “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี”

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหา (ประวัติชีวิต)

- 1.1 ชื่อ-สกุล
- 1.2 อายุ.....
- 1.3 สภาพครอบครัวและเศรษฐกิจ (วัยเด็ก-ก่อนถูกดำเนินคดี-ปัจจุบัน).....
- 1.4 การศึกษา.....
- 1.5 กลุ่มเพื่อน.....
- 1.6 สภาพแวดล้อมทางสังคม.....
- 1.7 ประวัติการกระทำผิด.....
- 1.8 ประวัติการถูกดำเนินคดี.....

2. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี เป็นอย่างไร

2.1 การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา: ขั้นตอนการตรวจค้นจับกุม

- 1) สถานการณ์ในขณะที่เจ้าพนักงานเข้าทำการจับกุมเป็นอย่างไร
- 2) ก่อนที่จะทำการจับกุม เจ้าพนักงานซึ่งทำการจับได้แจ้งแก่ท่านว่าจะถูกจับหรือไม่/อย่างไร
- 3) ท่านได้รับความเสียหายหรือได้รับบาดเจ็บจากการใช้กำลังทำร้าย ขณะจับกุมหรือไม่/อย่างไร
- 4) เจ้าพนักงานผู้จับได้แจ้งข้อกล่าวหาและเหตุแห่งการจับให้ท่านทราบหรือไม่/อย่างไร
- 5) การจับมีทั้งการจับแบบมีหมาย/ไม่มีหมาย หากเป็นกรณีการจับแบบมีหมาย เจ้าพนักงานได้แจ้งและอ่านหมายให้ท่านทราบหรือไม่/อย่างไร
- 6) ท่านทราบข้อกล่าวหาตามหมายจับหรือไม่/อย่างไร
- 7) ท่านทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงที่ทำให้ท่านต้องถูกจับหรือไม่/อย่างไร
- 8) ท่านได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาที่ปรากฏในหมายจับหรือไม่/อย่างไร
- 9) ในขณะที่ถูกจับ ท่านพร้อมที่จะให้การหรือไม่/อย่างไร
- 10) เจ้าพนักงานได้แจ้งให้ท่านทราบหรือไม่/อย่างไร ว่าท่านมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ (และท่านเคยทราบมาก่อนหรือไม่/อย่างไร ว่าท่านมีสิทธินี้)
- 11) เจ้าพนักงานได้แจ้งให้ท่านทราบหรือไม่/อย่างไร ว่าคำให้การของท่านอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ยืนยันในการพิจารณาคดีได้ (และท่านเคยทราบมาก่อนหรือไม่/อย่างไร ว่าท่านมีสิทธินี้)
- 12) เจ้าพนักงานได้แจ้งให้ท่านทราบหรือไม่ว่า ท่านมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความได้
- 13) เจ้าพนักงานได้แจ้งให้ท่านทราบหรือไม่ว่า ท่านมีสิทธิแจ้งให้ญาติหรือผู้ท่านไว้วางใจทราบถึงการจับกุมได้ (หากเจ้าพนักงานไม่ได้ปฏิบัติดังที่ได้กล่าวข้างต้น เจ้าพนักงานได้ดำเนินการอย่างไร)
- 14) เจ้าพนักงานได้แจ้งให้ท่านทราบหรือไม่ว่า จะต้องนำตัวท่านไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยทันที (หากเจ้าพนักงานไม่ได้ปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น เจ้าพนักงานได้ดำเนินการอย่างไร)

15) เจ้าหน้าที่งานได้มอบสำเนาบันทึกการจับแก้ท่านหรือไม่/อย่างไร

16) กรณีที่ท่านถูกละเมิดสิทธิ ท่านได้มีโอกาสร้องขอความเป็นธรรมจากหน่วยงานภาครัฐ/หน่วยงานใด หรือไม่ อย่างไร

17) ท่านได้รับการคุ้มครองสิทธิในระหว่างการจับกุมหรือไม่ อย่างไร

2.2 การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา: ขั้นตอนการสอบสวน

1) ท่านได้รับการแจ้งสิทธิดังต่อไปนี้ หรือไม่ อย่างไร

1.1) สิทธิที่จะพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะ และได้รับการจัดหาทนายความให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (ท่านได้พบ/ปรึกษา/ได้รับการจัดหาทนายหรือไม่ อย่างไร)

1.2) สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนในชั้นสอบสวน (ระหว่างการสอบปากคำ ท่านมีทนายร่วมเข้าฟังหรือไม่ อย่างไร)

1.3) สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร (ท่านได้รับโอกาสในการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติหรือไม่ อย่างไร)

1.4) สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย (กรณีที่เจ็บป่วยในระหว่างการสอบปากคำ ท่านได้รับการรักษาพยาบาลหรือไม่ อย่างไร)

2) ท่านยินยอมให้พนักงานสอบสวนเก็บตัวอย่างที่เป็นส่วนประกอบของร่างกาย หรือตรวจตัวท่านหรือไม่ อย่างไร

3) ท่านทราบถึงรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาหรือไม่/อย่างไร

4) ท่านได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรมหรือไม่ อย่างไร

5) ท่านมีโอกาสในการแก้ข้อกล่าวหา และแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตัวท่านเองหรือไม่ อย่างไร

6) ก่อนถามคำให้การ พนักงานสอบสวนได้แจ้งให้ท่านทราบหรือไม่ อย่างไร ว่าท่านมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ หรือขอให้การในชั้นศาล (คำให้การนั้นอาจเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีของศาล)

7) พนักงานสอบสวนได้กระทำการใดต่อไปนี้เพื่อจูงใจให้ท่านให้การในเรื่องที่ต้องหาหรือไม่ อย่างไร (เช่น ให้คำมั่นสัญญา ชูเช็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรืออื่นๆ โดยมีขอบ)

8) ท่านคิดว่ากรณีที่ท่านถูกจับ ควบคุม ตรวจค้น มีเหตุอันสมควรหรือไม่ อย่างไร

9) ท่านได้รับโอกาสในการขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) หรือไม่ อย่างไร

10) ในกรณีที่ท่านไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ท่านได้อุทธรณ์คำสั่งศาลหรือไม่ อย่างไร

11) ในกรณีที่ท่านคิดว่าเป็นการถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ท่านได้ร้องขอให้ศาลปล่อยตัวหรือไม่ อย่างไร (หรือร้องขอความเป็นธรรมไปยังหน่วยงานใด)

2.3 การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหา: ขั้นตอนการสั่งคดี

1) อัยการมีข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายไม่เพียงพอจึงอาจสั่งคดี โดยศาลเคลื่อนได้โดยง่ายและเกิดผลกระทบโดยตรงแก่สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา

2) ท่านได้รับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพอย่างไรบ้าง จากการสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ

3. ระยะเวลาการควบคุมตัว/การผลิตฟ้อง/ฝากขัง ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีเป็นอย่างไร

3.1 ขั้นตอนการตรวจค้นและจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจ

ระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม/ประการใด

3.2 ขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

ระยะเวลาการควบคุมผู้ต้องหาในชั้นพนักงานสอบสวนมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม/ประการใด

3.3 ขั้นตอนการส่งคดี

ระยะเวลาการฝากขังในชั้นพนักงานอัยการมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม/ประการใด

3.4 ขั้นตอนการฝากขังในเรือนจำ

ระยะเวลาการฝากขังในชั้นเรือนจำมีความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม/ประการใด

4. การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีเป็นอย่างไร

4.1 แนวทางการปฏิบัติในกระบวนการชั้นจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการตรวจค้นจับกุมเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาอย่างไร

4.2 แนวทางการปฏิบัติในกระบวนการดำเนินการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาอย่างไร

4.3 แนวทางปฏิบัติในขั้นตอนการส่งคดีของพนักงานอัยการ

ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินคดีอาญาชั้นส่งคดีเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาอย่างไร

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

5.1 ท่านมีประเด็นอื่นที่เห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดีอีกหรือไม่ อย่างไร

5.2 การติดเครื่องมือ (โซ่ตรวน) ทุกครั้งที่มาศาลเป็นเรื่องที่สมควรหรือไม่ อย่างไร

แบบสัมภาษณ์บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม
(กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กองทุนยุติธรรมและกรมราชทัณฑ์)
เรื่อง “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี”

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
 อายุ.....
 ตำแหน่ง.....
 ที่ทำงาน.....
 โทร.....

1. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดีที่หน่วยงานของท่านได้รับการร้องเรียนมีประเด็นในเรื่องใดบ้าง ผู้ร้องเรียนได้รับผลกระทบอย่างไร การชดเชยเยียวยาเป็นอย่างไร

2. ระยะเวลาในการฝากขัง/ผลัดฟ้อง (ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 87) กระทบต่อสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีหรือไม่ อย่างไร ควรแก้ปัญหาอันเกิดจากการควบคุมและการขังตามมาตรา 87 ในประเด็นใดบ้าง

3. แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีเป็นอย่างไร (ขั้นตอนการจับกุม การสอบสวน การสั่งคดี)

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)

แบบสัมภาษณ์บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม
(พนักงานตำรวจ พนักงานอัยการและผู้พิพากษา)
เรื่อง “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี”

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
 อายุ.....
 ตำแหน่ง.....
 ที่ทำงาน.....
 โทร.....

1. ในกระบวนการทำงานของท่านที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดี มีสภาพปัญหาที่สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดีใน ประเด็นใดบ้าง อย่างไร เช่น การออกหมายต่างๆ หมายจับ หมายค้น หมายขัง การปล่อยตัวชั่วคราว
2. ระยะเวลาในการฝากขัง/ผลิตฟ้อง (ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 87) กระทบต่อสิทธิเสรีภาพผู้ถูก จับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีหรือไม่ อย่างไร ควรแก้ปัญหาอันเกิดจาก การควบคุมและการขังตามมาตรา 87 ในประเด็นใดบ้าง
3. แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการ ดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีเป็นอย่างไร (ขั้นตอนการจับกุม การสอบสวน การสั่งคดี)
4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)

แบบสัมภาษณ์บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม
(นักวิชาการด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา)
เรื่อง “การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดี”

ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์.....
 อายุ.....
 ตำแหน่ง.....
 ที่ทำงาน.....
 โทร.....

1. สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีเป็นอย่างไร
 2. ระยะเวลาในการคุมขัง/ผลิตฟ้อง (ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 87) ที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีเป็นอย่างไร
 3. แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกจับกุมและผู้ต้องหาในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้องคดีเป็นอย่างไร
 4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ (ถ้ามี)
- ท่านมีประเด็นอื่นที่เห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพผู้ต้องหาในชั้นก่อนฟ้องคดีอีกหรือไม่อย่างไร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวพจมานพจี ทวีสว่างผล
วัน เดือน ปี เกิด	10 ธันวาคม
สถานที่เกิด	ขอนแก่น
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2543 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) Hawthorn English Language Centre, Australia พ.ศ. 2546 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	89/528 หมู่บ้านพฤกษ์ลดา ถนนบรมราชชนนี ตำบลบางเตย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73100

